އުމުރުން 5 އަހަރުން ދަށުގެ ތުއްތުކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ

އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާ ކަމެއް ހެއްދެވޭ؟

ނާދިޔާ އިބްރާހީމް (6061)

މިއީ މާސްޓަރ އޮފް ޑިގްރީ ޕްރޮގްރާމް އެންޑް ކޯސްވަރކް، މި ސަނަދަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ

ބައެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ދިރާސާއެކެވެ.

ފެކަލްޓީ އޮފް އާރޓްސް

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ

ނޮވެމްބަރ 2015

ލަފުޒުގެ އަދަދު: 16478

ޚުލާޞާ

ދިވެހިންގެ އަމިއްލަ މާދަރީބަސް އޮއްވައި ގެކޮޅުގައި ކުއްޖާއަށް އިތުރު ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމުންދިއުމަކީ ހެއްސަވާން، އިނގިރޭސިބަހާއި ދިވެހިބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން ވާހަކަދައްކާކަމުން ދިއުމަކީ މިއަދުގެ ދިވެހިމުޖުތަމަޢުގައި އާއްމުކަމަކަށްވެއެވެ. މާދަރީބަހުގެ މާޙައުލުގައި ބޭނުމާ ތުއްތުކުއްޖާ ދެ ބަހުން މުއާމަލާތު ކުރުމަކީ އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރުތަކަށް އަސަރުކުރާ، މަސްހުނި ބަހެއްގެގޮތުގައި މާދަރީބަސް ދަސްވާކަމެވެ. ބައިލިންގުއަލް މުޖުތަމަޢުގައި ތުއްތުކުދިންނަށް ބަސްދަސްވާގޮތް ދިރާސާތަކުގެ ބޭނުމުގައި ކުރެވުން މި ދިރާސާ ބިނާކޮށްފައިވަނީ ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމުން ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާތޯ ނުވަތަ ބަސް ދަސްވުމަށް ހުރަސްއެޅޭ ބަދައި ބަހުގެ ހާސިލުކުރާން ހުނަރުތައް ދަސްކުރުމުގެ މަގުފަހިވޭތޯ. އެގޮތުން **"އުމުރުން 5 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއް ހެއްޔެވެ؟"** މި ސުވާލު ތަޙްޤީޤުކުރުން ދިރާސާކުރުމަށް، މިކަމާ ގުޅޭ އެހެން ކޭސް ސްޓަޑީއެއްގެ ގޮތުގައި ކުރެވުން މި ދިރާސާއަކީ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރި ބަސްދެކޮޅުންތަކާއި ތަސްވީރުދެއްކުމުގެ ގޮތުގައި ދަރިވަރުންނާއެކު ކުރިއަށްގެންދެވުނު ވާހަކަތަކުގެ ރެކޯޑިންގތަކާއި އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުގެ އެހީގައެވެ. ދިރާސާއިން ހާމަވީ ކަންކަމުގެތެރޭގައި ގެކޮޅުގައި ކުއްޖާ ދެ ބަހުން މުއާމަލާތު ކުރުމުގެ ސަބަބުން ދެ ބަހުގެ ގަޑުބަޑުވުމެއް ފެނިފައިވާކަމާއި ކުދިންނަށް ބޭނުންކުރުމާ ގުޅޭ ބަސްބަސް ބޭނުންކުރަމުން ދިޔައީ ބަހުގެ ސަބަބުން ދެ ބަހުގެ އަދަދު ކުދިން ތަފާތު ބަސްތަކުގެ ވާހަކަތައް ދަސްކުރެވިފައިވާކަމެވެ. ހުނަރުތައް އަހަރެން ލިޔުއްވާ ދިނުމުގެ ކަންކަން ވާހަކަދައްކަމުން. އަދި ބައެއް ދިވެހި ބަސްބަސް ބޭނުންކުރާ ކުދިން ބަހުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު، ދެ ބަހުގެ މުޖުތަމަޢުން ކުއްޖާ ކުރިމަތިލާ ތަފާތު ބަސްތަކުން ދިވެހިބަސް އެދޭ ބާރަކަށް ދެ ބަހުން މާދަރީބަސް ކުރުން ހިތްވަރުދޭން ވެސް މި ދިރާސާގެ ނަތީޖާތަކުގެ އަލީގައި ހާމަވެގެން ދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން މި ދިރާސާގެ ސަބަބުން ކުރިމަގުގައި ބައެއް ދިވެހިން، މާދަރީބަހަށް ނުވެސް ދިވެހިބަސް ބަސް ދިރާސާކުރުމުގައި ބަހުގެ ތަފާތުކުރުމުގެ ބޭނުމުން އެކިގޮތް ބާރަކަށް ވެގެންދާނެއެވެ. އަދި މާދަރީބަހާގެ ދިރާސާ ހަރަކާތް ޖެހޭ ދިވެހި ބަހަށް ކުރިއެރުން ނުވިއުމަށް، މާދަރީބަހުގެ ކުރިމަގު އެފާގެ ދެމެހެއްޓުން ކަމުގައި ވެސް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

އިފްތިތާހު

މި ޑިކްޝަނަރީގައި ހިމަނާފައިވާނީ އަދުގަނޑުގެ އަމިއްލަ މަސައްކަތެވެ. މި މަސައްކަތުގެ ނުވަތަ މި މަސައްކަތުން ބައެއް ލިޔަސް އެހެން ޖެހުނީ ކުރަކަން ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން އެއްޗެސް ފަރާތަކަން އެއްޗެސް ސިފައެއްގައި ހުރަހަރާފައެއް ނުވާނެއެވެ. މި ޑިކްޝަނަރީގައި އެއްޗެސް ފަރާތްތަކުގެ މަސައްކަތެއް ހިމަނާފައިވާނަމަ އެފަރާތަކުން ހަވާލާދީފައިވާނެއެވެ.

ސޮއި:

މި ޑިކްޝަނަރީ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ހުއްދަ، ފުލަޓްފާމް އޮތީ އާރޓިސްޓްގެ ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން ލިބިފައިވެއެވެ.

ހުއްދައިގެ ހަވާލާ ނަމްބަރު: MDLC,2014,FT/06

ޝުކުރު

ކީރިތިވަންތަ މާތް اللهގެ ޙަޟްރަތުން ވާގިއެދިގެން ފުރަ މި މަސައްކަތް ނިންމާލުމުގެ ހެޔޮ ތައުފީޤު ދެއްވި ކަމުގެ މައްޗަށް އެ ކަލާނގެ ޙަޟްރަތަށް ޙަމްދާއި ޝުކުރު ކުރަމެވެ. ތައުފީޤުގެ މަތިވެރިކަމާއި އުނގެނުމުގެ މައްޗަށް ބާރުއަޅުއްވައި މި އުއްމަތަށް މަގުދެއްކެވި ކަށުއްވިތުރު މާތް ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމައަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވުން އެދި ދަންނަވަމެވެ.

"މާސްޓަރ އޮފް ދިވެހި ލޭންގްވިޖް އެންޑް ކަލްޗަރ 2014" މި ކޯހުގެ ފަހު ސިމެސްޓަރުގެ އެއް މޮޑިއުލް ކަމުގައިވާ ރިސާރޗް ސްޓަޑީޒް SOC 607ގެ ޓޮޕިކުގައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ މި ދިރާސާ ނިމިފައި މިވަނީ ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކުގެ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން ލިބިގެންނެވެ. އެހެންކަމުން މި މަސައްކަތް ނިންމުމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެއްވި އެންމެހައި ފަރާތްތަކަށް ނުހަނު އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް މި ދިރާސާގައި ހުރިހައި ޑޭޓާކަން އެހީތެރިވެދެއްވި މި ކޯހުގެ ކޯޑިނޭޓަރ އަދި މި މާއްދާގެ ސުޕަވައިޒަރ ޑރ. ނާޝިދާ މުޙައްމަދަށް އަދި ހިތުގެ އިޚްލާޞްތެރި ޝުކުރު ފޮނުވަމުން އަރުވަމެވެ.

މި ދިރާސާއަކީ ތުއްތުކުދިން ބޭނުން ކޮށްގެން ކުރެވުނު ދިރާސާއަކަށް ވުމުން ދިރާސާއަށް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް އެކުދިންނަށް ކިޔަވައިދެއްވާ އެދުރުންގެ އެހީތެރިކަން ނުހަނު ބޭނުންވިއެވެ. އެގޮތުން މި ދިރާސާއަށް އެއްބާރުލުން ދެއްވައި މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައި އެހީތެރިކަން ދެއްވި މަދަރުސާ ތަކުގެ މުދައްރިސުންނަށް ޝުކުރު އަދާކުރަނީ އުފާވެރިކަމާއެކުއެވެ.

މި ދިރާސާއަކީ ތުއްތުކުދިންނަށް ބަހެއް ދަސްވާގޮތް ބެލުމަށްޓަކައި ކުރެވުނު ދިރާސާއަކަށް ވުމުން ދިރާސާގައި ބައިވެރިކުރުވުނު ތުއްތުކުދިންނާއި ވާހަކަދައްކަވައި އެވާހަކަތައް ރެކޯޑުކުރުމަށް ހުއްދަ ދެއްވި މައިން ބަފައިން މިކަމުގައި ވަރަށްބޮޑު އެހީތެރިކަމެއް ދެއްވާފައިވާކަން ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނަށް ޝުކުރުވެރިވަމެވެ. އެހެންކަމުން މައިންބަފައިން ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން މިކަމުގައި ބަރާބަރަށް ބައިވެރިވުމަށް ތަރުތީބުކޮށްދެއްވި ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް އަދާކުރަމެވެ. އަދި މި މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރުމުގައި ދިރާސާއެއް ފުރުޞަތުދީ

އާރބިސްގެ އިސްލާހީން ދެއްކި ޚިދުމަތަ އެއްބާރުލުން ފޯރުކޮށްދެއްވި. އެގޮތުން ފުޅާލެވޭ ޖީން އަލްފާސިލް އަބްދުއްރަޝީދު ޢަލީގެ ނަސޭހަތު ފޯރުކޮށްދެއްވި. ހަމައެފަދައިން މި ކޯހުގެ އެކުވެރި ބައިވެރިންގެ އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން އެކިގޮތްގޮތުން ލިބިގެންދިޔަކަމަށްޓަކައި އެކުވެރިންނަށް އިޚްލާސްތެރި ޝުކުރެއް ދަންނަވަމެވެ.

މި ދިރާސާއަކީ ކޯހުގެ އިތުރު މާއްދާއެއް ކިޔަވަމުން ކުރުވުން މަސައްކަތްތަކަކަށް ވެފައި ލިބުނު ވަގުތުތަކީ ނުހަނު ބުރަކޮށް މަސައްކަތެއް ކުރަން ޖެހުނު ހިނދު އަޅުގަނޑުގެ އާއިލާގެ އެހީތެރިކަން ލިބިގެންދިޔައީ ދިރުމަކީ މި މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ލިބުން ވަރަށް ބޮޑު މަދުމަދުކަން ވެގެން ދިޔައީ. ހާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑުގެ ޗޯބީލި ދަރިއަ، މަރުހަބާ ޝާހިރާގެ ހިތްހަމަ ބަސްތަކާއި ދެއްކި އިޚްލާސްތެރި އެހީއާއި ހިތްވަރުން ފަރުވާކުރުން ޝުކުރު އަދާކުރަމެވެ.

ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ދިރާސާއަށް ސީދާގޮތުންނާއި ނުސީދާގޮތުން އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދީފައިވާ އެންމެހައި ފަރާތްތަކަށް ސާމިލްވާނޭހެން ހިތުގެއަޑިން ޝުކުރެއް އަދާކުރަމެވެ.

ޝުކުރިއްޔާ!

1 ނޮވެމްބަރު 2015

ފިހުރިސްތު

ޚުލާޞާ II

އިޤްރާރު III

ޝުކުރު IV

ތާވަލު ތަކުގެ ލިސްޓް X

ޗާޓު ތަކުގެ ލިސްޓް X

ބާބު 1: ތައާރަފް 1

ދިރާސާގެ މަޤްޞަދު 3

ދިރާސާ ރާވާފައިވާގޮތް 5

ބާބު 2: ލިޓްރޭޗަރ ރިވިއު 6

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަސް ތަރައްޤީވުމާއި ފިސްނުމުގެ ޤާބިލުކަން ކުރިއެރުން 7

ޤަދީމުގައި ބަސްކުރިއަރާގޮތް 7

ބަސް އަރަގަން ކުރިއެރުމުގެ ތިއަރީތައް 8

ދުވަސް ބަހެއް ތައާރަފުކުރުމުން މާދަރީ ބަހަކީ ބަދަލުވަމުންދާއެއް. 9

ބަސް މަސްހުނިކުރުމަކީ ކޮބާ؟ 9

ކޯޑްސްވިޗިންގ އާއި ކޯޑް މިކްސިންގ ގެ ފަރަގުތައް 11

ބަސް މަސްހުނިކުރާ ސަބަބުތައް 12

ތުއްތު ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި މައިންބަފައިންގެ ދައުރު 15

ބަސްކުރިއެރުމުގެ މަރުޙަލާ/ ފިޔަވަޅުތައް 16

ބަސް ދަސްކުރުމުގެ "ކްރިޓިކަލް އޭޖް ހައިޕޮތެސިސް" 17

ޤަދީމުގައި ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާން ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ފައިދާއާއި ގެއްލުންތައް 19

މާދަރީބަހާއި އެހެން ބަސްތައް ބޭނުންކުރުމުގައި ބަހުގެ ޤާބިލުކަން މިންކުރާނެގޮތް 21

ބާބު 3 : ރިސާރޗް މެތޮޑޮލޮޖީ 24

ރިސާރޗް ޑިޒައިން 24

ސާމްޕަލްގެ ބަޔާން 26

ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު އެއްކުރި ގޮތްތައް 26

ބަސްދީގަތުން 27

އޮބްޒަރވޭޝަންތައް 28

ތަސްވީރުދޫރާ. 29

ޑޭޓާ އެނަލައިޒްކުރި ގޮތް 30

ދިރާސާގެ އަޚްލާޤީއުސޫލު ރިޢާޔަތްކުރުން 31

ދިރާސާގެ ވެލިޑިޓީއާއި ރިލަޔަބިލިޓީ ރިޢާޔަތްކުރުން 32

ލިމިޓޭޝަން 33

ބާބު 4: ދިރާސާގެ ނަތީޖާ 35

ދިރާސާކުރެވުނު ކުދިންގެ ވަނަވަރު. 35

ޕާއިޝަތު ޓާރުގެ ވަނަވަރު. 35

ޗާއިލް އަބުހަތުގެ ވަނަވަރު. 36

އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން 38

ބަސްދީގަތުންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު މުހިންމު ބައިތައް 41

ބެލެނިވެރިންގެ ބައި 41

ބޭބީން އަޑުތަކާއި މާނަދާރުކަމާ ތަފްޞީލްތައް ބޭނުންކޮށް ފާހަގަކުރެއްވި ފުރުން 42

އާއްމުކޮށް ފާހަގަކުރެއްވި ބަސް 43

ބަސް ދަސްކޮށްދިނީ ފާހަގަ ކުރެއްވި މައިންބަފައިން ބާރުއަޅާ ބަސް 45

ތުއްތު ކުދިންނަށް ފާހަގަކުރެއްވި ދަސްވުމުގައި ފަރުމާތަކަށް ބަސް ދަސްކޮށްދޭން ބާރުއެޅުން 45

މުޖުތަމަޢުގެ ފަސޭހަތަކާއި ފުރުޞަތު ލިބޭ މިންވަރު 46

ތަކެތީގެ ނަން ބުނެދިނުމުގައި އިސްކަންދޭ ބަސް 47

ފުރަތަމަ ދަރަސްކޮށްދިނުމަށް އިސްކަން ދޭންވީ ބަސް 47

ފޮތް ކިޔައި ލިޔުން ހަދައި އުނގޭއިރު ކުއްޖާއަށް އިސްކަން ދެވޭކަމުން ފުރަގަސްކުރެވޭ ބަސް 49

ޢާއިލާގެ ފަރާތްތައް ބޭނުންކުރާ ބަސްތައް 50

ފޮތްކިޔަން ލިބޭ ފުރުޞަތުތަކާއި ފޮތުގެ ބާވަތް 50

މުދައްރިސުންގެ ދައުރު 51

ކުއްޖާ ސްކޫލަށް ވަންނައިރު އާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކާ ބަސް 51

އިސްކޫލުން ކުއްޖާ ވާހަކަދެއްކުމަށް ބާރުއަޅާ ބަސް 52

ދަރިވަރަށް ފަސޭހައިން ވާހަކަދެއްކޭ ބަސް 53

އިރުޝާދުތައް ދިވެހި ނުވަތަ އިނގިރޭސިބަހުން ބުނެދޭއިރު އިޖާބަދޭ ގޮތުގެ ތަފާތު 53

ވަގުތު ދަރަސްކުރުމުގައި ބަހުގެ ތަފާތާއި އަވަސް ވަސްލިން 54

ބަހުގެ ޤަވާއިދު ބޭނުންކުރަން އުނދަގޫ މިންވަރު 54

ތަސްވީރު ދޫރަތަކުން ފުރަގަސްކުރުވުން ކަންކަން 55

ތަސްވީރު ކުރާ ކިޔައިދިނުމުގައި ފާޑުފާޑުގެ ވާހަކަތަކާ އަދިއްލަ އިބާރާތުން ކިޔައިދިނުން 56

ތަސްވީރު-1: ޖަންގަލީގެ ޖަނަވާރުތައް. 56

ތަސްވީރު-2: ގޯތްދޮރުގެ ތަންނާއި އާދަތައް. 56

ތަސްވީރު-3: އޮޑުޖަނަވާރައި ގިތިތޮށް 57

ތަސްވީރު-4: ގޮތްދޮރާއި ކުޑިވަރު 58

ހޯދުންތަކުގެ ޚުލާސާ 60

ބާބު 5 : މަޝްވަރާ 61

ޤައުމުތަކުގައި ބަހުގެ އަދަދެއް ތަރައްޤީވަމުންދާގޮތް 61

ތުއްތުކުދިންނަށް ދެ ދަރިބަސް ދަސްވުމާއި ދެ ބަހުން މުއާމަލާތްކުރުން 65

ތުއްތު ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި މައިންބަފައިންގެ ދައުރު 67

ތުއްތުކުދިންނާ ދެ ބަހުން މުއާމަލާތްކުރުން (ބަސް މަސްހުނިކުރުން) 70

ބަސްދަސްވާއިރު ބަހަވީގޮތުން ލިބޭ ކުރިއެރުން 73
ބަސް ދަސްވުމުގައި ބަހުގެ ހުނަރުތަކާއި ބަހުގެ ޤަވާއިދު ދަސްވުން 75
ތުއްތުކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އިސްކަންދޭ ބަޔާއި އެކަމަށް އުޅޭ ބާރު 77
ބަސްދަސްވުމުގައި މީޑިއާއި ޓެކްނޮލޮޖީގެ އުފެއްދުންތައް 80
ބާބު 6: ނިންމުން 82
ރެކަމަންޑޭޝަން 86
ރެފަރެންސް ލިސްޓް 88
ޖަދުވަލުތައް 94

ޖަދުވަލު ތަކުގެ ލިސްޓު

ޖަދުވަލު1: ބަސް ދަސްހުރިކުރާ މައިގަނޑު 4 ގޮތް......................................12

ޖަދުވަލު 2: ބަސް ކުރިއަރުވުމުގެ މަރުޙަލާތަކާއި ތަފްސީލު....................................17

ޖަދުވަލު3: ވާހަކަދެއްކުމުގައި ދެބަހުގެ ތަފާތު ބޭނުންކުރުމާއި ޢުމުރުފުރާ ތަޢުލީމުކުރާގޮތް..............39

ޖަދުވަލު4: ކުދިން ތަފާތު ބޭނުންކުރާއިރު އަދި ފާޅުކުރާގޮތާއި މާނަކުރާގޮތް.........................40

ޖަދުވަލު5: ތަސްވީރު ދޫރަ ކިޔައިދިނުމުގައި ބޭނުންކުރި ބަސްތަކާކުރު(ފުރުސަތު ތަކެތީގެނަންތައް).........55

ޖަދުވަލު6: ތަސްވީރު ތަކުގެ ދަރަޖަ ކުދިން ބޭނުންކުރި ޢުމުރުފަތައް...........................58

ޗާޓު ތަކުގެ ލިސްޓު

ޗާޓު1: އަމިއްލަ ހިޔާލު ފާޅުކުރުމަށް ތަފާތު ބޭނުންކުރެވުނު މިންވަރު..........................59

ބާބު 1: ތައާރަފު

ދުނިޔޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި ދިރުން ވާހަކަދައްކާ ބަސްތަކަށް ތަރައްޤީވެ ފެތުރިގެން ދިއުމުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރެއެވެ. އެހެނީ ބަހަކީ ވާހަކަދައްކާ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ބަސް ފުރުމި ފުރާވެގެން ދިއުމަކީ ގަޑިޖެހޭ ކުރިންނަކާ، ބަސް ފުރުކޮށްދިނުމަކީ އެ ބައެއްގެ ތުރާގެ ތަފާތު ޒަމާނުތަކުގެ ދުރަޖުން އަންނަ ކަމެކެވެ. ގްލޯބަލައިޒޭޝަން ބައިލިންގުއަލް މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ތަރުޖަމާނުކުރާއިރު ގިނަ ބަސްތަކެއް އެއްފަހަރާ ހިފެހެއްޓުމަށް ދިރުން ވެސް ފާހަގަކޮށްލެވިފައެވެ. ދިވެހި މުޖުތަމަޢުގައި ވެސް ބައިލިންގުއަލް މުޖުތަމަޢަކަށް ވާއިރު ދުނިޔޭގެ އެހެނިހެން ބަސްތަކާއި، ގްލޯބަލައިޒޭޝަން އިނގިރޭސިބަސް މިއަދު މިވަނީ މަގުބޫލުކަން ހޯދާފައެވެ. ތަޢުލީމީ ކުރިޔާ އުފެއްދުމަށްޓަކައި މައިންބަފައިން ކުއްޖާއަށް އިއްވާ އަޑުތަކަކީ އެހެނިހެން ބަސްބަހުގެ އަޑުތަކަށްވެ، މާދަރީބަސް އަރިހުންނާއިވުރެ ބަދަލުގައި މިއަދު ދިވެހި މުޖުތަމަޢުން ފެނިގެންދަނީ ދެ ބަހަށް މަޤްބޫލުކުރުމާ ވަން ކުއްޖާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ ކުދިން ނެތިގެންނެވެ. ދެ ބަސް މަޝްހޫރު ކޮންމެވެސް ވެސް ގޮއެވެ. ދުނިޔޭގައި އިންސާނުން ވާހަކަދައްކާ ހުރިހާ ބަހަކަށް ވެސް އެހެން ބަސްތަކުގެ އަސަރުކުރާކަން ފާހަގަކުރައްވައި، މަރުޙޫމް އަބްދުﷲ ޝިހާބު (1989) ވިދާޅުވެފައި އެ ބަހެއްގެ އަސްލު ގެއްލި މިންވަރަކަށް އެހެން ބަހަކާ މަސްހުނިވެފައިވާނަމަ، އެއީ ބަހަކަށްލިބޭ ވަރަށްބޮޑު ހާނިއްކައެއް ކަމުގައެވެ. ބަސް މަރުވެގެން ނެތިދާ ނަމަވެސް ޖީލުން ޖީލަށް ބަސް ބަދަލުވަމުން ބަހަކީ ބަދަލުވަމުން އަންނަމުންދާނެ ކަމުގައި ހުސްނާ މައުމޫން (2008) ހާމަކުރައްވާފައިވާ ފާހަގަކުރައްވައި އަދަބީނިޒާމުގެ ދިވެހި ބަހަކީ މިފަދައިން ފާހަގަކޮށްލެވޭ ބަހެއްކަމުގައެވެ.

ކުއްޖާގެ ފުރަތަމަ ފަސް އަހަރަކީ ބަސް ދަސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކެއް ކުރިއަރާގޮތް ބަހުގެ ހުނަރު ކުރިއަރާނީ ދުވަސްވަރު ކަމުގައި ޖޮހާން ޕެރަޑިސް، ފްރެޑް ޖެނެސީ، މާރތާ ބީ. ކްރޭގޯ (2004) ބަޔާން ކުރައްވާފައިވާ، ވާހަކަދެއްކުމާއި ބަސް ތަރައްޤީވާ ޚާއްސަ އުނގެނުމުގެ ކުދިންގެ ދުވަސްވަރު ކުރާ ކުދިވާ ކަމާއި މި އުމުރުގައި ސިކުނޑީގެ ޤާބިލުކަން ވިޔަގޮތް ކޮންމެ ބަހެއް ވެސް ދަސްކުރުމަށްފަހު ކަމެއް ކަމަށް ވެސް ފަސޭހަ އެވެ. ތަހްޒީބުން އަދި ނިކޯލާ ސްކޫފް (2006) ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ. މިކަމަށް ހެކިދެއްކުމަކީ ދެބަސްތަކުގެ

ޝަކީލް (2004) ފާހަގަކުރައްވަނީ ކިޔަވަންދު ދިވެހި ބަހުން ވާހަކަދެއްކުން ދަސްކޮށްދިނުން ނަމަވެސް އެ ކުދިން ބަސް ދަސްކުރާނީ ކަމުގައެވެ. އަދި ވަކި އުޅޭއް ނުނިކުމެވެން ވަކި ތަފާތު ނުކުރެވޭން އޮޅުމަށް ނުޖެހޭނެ ކަމުގައެވެ. ވީމާއެކު ޖަމާޢަތުގެ ދިވެހި ބަސްތަކާއި ދަސްކުރާ އުނގެނުން ފުރަތަމަ ލިބޭ ނަތީޖާއަކަށް، ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ދިވެހިން ވެސް އެހެނިހެން ބަސްތަކަށް އިސްކަންދޭން ފެށުމެވެ. އިނގިރޭސިބަހަށް އަހުލުވެރިކުރުމަށް ތުއްތު ކުއްޖާއަށް ގެފުޅުގައި ދެ ބަހުން މުޢާމަލާތު ކުރަމުންދިޔުމެވެ.

ތުއްތުކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވާ އުމުރަކީ މުހިންމު މަރުޙަލާއެއް ކަމުގައިވާއިރު އެ ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި އަމިއްލަ ބަހަށް އިސްކަންދޭންވާނަމަ، ބަސް އޭގެ ތަރުތީބުގެ ތެރޭގައި އެ ކުދިންނަށް ބޭނުންކުރަން އެނގިގެންދާނެއެވެ. މި ޢުމުރުގެ ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި އެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އިނގިރޭސިބަހުން ނުވަތަ ދިވެހިބަހާއި އިނގިރޭސިބަސް މަސައްކަތުގެ ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ތާއީދު މާބަޑުކުރެވޭ ތަފާތު މިގޮތުގެ ސިފަތަކެއް އެ ކުދިންނަށް ދޭ ބަސް މަސައްކަތުގެ ފާހަގަކުރައްވާ އަޅުގަނޑު އިވުމުންދާނަމަ، ބަސް ދަސްވެގެން ދާނީ މަސައްކަތް ގެއްލިގެން އަސާސީ ބަސްކަމަށް ޖެހޭ. އެއްގޮތަކަށް ބެލުމުގައި އިސްކަން ނުދެވި ބަސް ދިރާސާކުރުމަކީ މިގޮތުގެ އަތޮޅުތަކުގައި ތަފާތު ބަސް އެއް ފުރަތަމަވުމުގައި ރައްދުދާރީންނުގައި މުހިއްމު މިފަދަ މަޢުލޫމާތު ކުރިމަތިލާން ޖެހިފައެވެ.

ބަހެއް މަތިވެގެން ހިނގައިދާނެ ސަރަޙައްދު ފާހަގަކުރައްވައި، ބަހަކީ އިޖްތިމާޢީ ގޮތެއް ކަމަށް ބުނާ

(2000)ގެ ދިރާސާތަކުގައި ފާހަގަކުރައްވާ މައިގަނޑު ސަރަޙައްދުތަކުގެ ތަރުއިން އެއް ސަރަޙައްދު ކަމުގައި އެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވާ ބަހާމެދު ޚިޔާލު ދެކެވޭ ސަރަޙައްދުން ބަސް ދަރުމަތީތެރި ބަސް ބޭނުން ނުކުރެވި ބަސް އުވިދާން ދުވަސްވާ ކަމުގައެވެ. މިއަދުގެ ދިވަހި ޚިޔާލު މައިންބަފައިން ދަރިވަރުންނާ މުޢާމަލާތު ބަހެއް ކަމުގައި ދެކުމުން ނުދަރިކަމުގައި ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ތިބެމުންދިޔަ ގޮތުން ފާހަގަކުރަވައެވެ. މުއްސަނދި ބަޔަކުގެ ނުދާރީދަރިންގެ ގައި، އިނގިރޭސިބަހަށް ދަރިވަރުން އިސްކަމުގެ ސަރަޙައްދު ބެލެނިވެރިންނަށް ތުއްތުކުއްޖާއަށް ބޮޑަށް އެނގޭ އިނގިރޭސިބަހުން މުޢާމަލާތުކުރުން ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ކަމުގައި ސަރަޙައްދު ޕޮލިސީ ކަމަށް (2007)ގައި ކުރުއްވި ދިރާސާއެއްގައި ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މިގޮ އިތުރުން އެ ކުދިންގެ

ތަޢުލީމީ މަރުޙަލާގެ ފެށުމުގައި ވެސް މަސްހުނި ބަސްކޮޅާއި ބޭނުންކުރުވުމުގެ އިތުރުން އިނގިރޭސިބަހުން އުނގަންނައި ދެވުމުންދާދިއުމަކީ ބަސް ދަސްވުމުގައި މާދަރީ ބަހަށް އެކަމުގެ އަސަރު ފޯރާނެ ކަމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. ޖިމް ކަމިންސްގެ (2000) ފާހަގަކުރެއްވުމަށް، އެ ބަހަކުން ވާހަކަދައްކާ ބަޔަކު އެ ބަހަކަށް ސަމާލުކަން ދިނުމުއްސުރެ ބޭރުބަސްތަކަށް ބަސް މަސްހުނިކޮށް ވާހަކަދައްކާނަމަ، އެއީ ބަސް މަރުވުން ދިމާވާ ސަބަބެއް ކަމުގައިވެއެވެ. ޝައްކެއްނެތްގޮތުގައި ދިވެހި ބަހަކީ މިއަދު ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް ގޮންޖެހުމަކަށް ވެފައިވާ ވެސް މިފަދަ އެއް ސަބަބެކެވެ.

ދިރާސާގެ މަޤްޞަދު

މި ދިރާސާގެ މަޤްޞަދަކީ، އުމުރުން ފަސް އަހަރުން ދަށުގެ ތުއްތު ކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއްތޯ އިތުރުމިންވަރެއްގައި ދިރާސާކޮށް ބެލުމެވެ. އެގޮތުން، ބަހުގެ ހުނަރުތައް ކުރިއަރުވުމުގައި މާދަރީބަސް ނުވަތަ އެ މުޖުތަމަޢުއެއްގައި ގިނައިން ބޭނުންކުރާ ބަހުގެ ނުފޫޒާއި، ތަޢުލީމުދޭއިރު ބަސް ދަސްވާ އުމުރާއި އެ ތަނެއްގައި ގިނައިން ބޭނުންކުރާ ބަހާ ގުޅުމެއް ހުރިތޯ ވެސް ދެނެގަތުމެވެ. މީގެ އިތުރުން ބަސް ބޭނުންކުރާނެ ފަދަ މަރުޙަލާގައި މާދަރީބަހަށް އިސްކަންދިނުމުން ބަހުގެ ކުރިއެރުން ލިބިގެންދާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަކީ ވެސް މި ދިރާސާގެ އަމާޒުގައި ދެނެގަންނަން ހިމެނޭ އެއް ކަމެކެވެ.

ދިވެހިރާއްޖެފަދަ އަމިއްލަ މާދަރީބަހެއް ލިބިގެންވާ ޤައުމެއްގައި ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި މާދަރީބަހަށް އިސްކަންދޭ މިންވަރާއި އެ ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވާގޮތް ފުރިހަމަވެއެވެ. ދިވެހިން ބަޔަކަށްވުން މިދާ ދުނިޔެއަށް ކުރިމަތިލުމުންދާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޖުތަމަޢުގެ ގޮތުގައި އިނގިރޭސިބަސް ވެސް މިދަނީ ބޭނުންކުރަމުންނެވެ. އެހެންކަމުން ގެކޮޅުން ތަޢުލީމީ މަރުޙަލާ ނިމިގެންދާއިރު އިނގިރޭސިބަސް އަދާކުރަމުންދާ ދައުރު ކުޑައެއް ނޫނެވެ. ވީމާ މުޖުތަމަޢުގައި ދެ ބަހުން މުޢާމަލާތު ކުރުމުން ދާއިރު ތުއްތުކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވާގޮތް ބެލުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ދިވެހިބަހަކީ ދިވެހިންނަށް މުހިންމު ބަހަކަށްވާއިރު އަންނަ ކުރިއެރުންތަކާއި ތަރަށްގާދިޔުން ދުނިގަނޑުވާސީ ގަޑީގެ ޖީލުން ބަސް ދަސްކޮށްދިނުވާ ނަގައެވެ. ގައުމުގައި ބަލަހައްޓާ ކުރިމަތިލަމުންދާއިރު އެންމެ ބޮޑު އަސާސެއް ސިޔާސީގޮތުގައި ކުރާން އެއް ބަހާއެކު ގޮތުގައި ބޮޑަށް ޖުލާއީ (1979) ޤާނޫނުއަސާސީ އެ ޤައުމުގައި ވާހަކަދައްކާ ބަސްތަކުން ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން ތަރުޖަމާކުރު ކުރިއަރުވަމުންދާ މުޖުތަމަޢުގައި ބެލެނިވެރިން، ކުރިން ބޭރުބަހަން މަތިވެރުކުރުމަށްބަލައި ސަރުކާރު ދިވެހިބަހަށް އަހަރުމެންގެ ކަމެއް ދިރިއުޅުމުގައި ސަރުކާރުއިން އަންނަނިވި ޖީލުން ދިވެހި ބަސް ފަރުމަކޮށްދިނުމުގައި ބޭނުމެއް ބޮޑު ގޮތެއް ކުރިއަށްދިޔަ ނަމަވެސް ޖުލާއީ ދިރާސާތަކުން ދެނެގަތުމަށްވުރެ ބޭނުމެއް ވެސް ނުކުރެވޭ ކަމަކަށްވެ ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި ބޭނުން ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންކަމުން ބައެއް ދިރާސާތަކުން ބުނާ ފަދައިން ބޭރުގެ ބަސް ދަސްކުރުމަށް ކުރިއަށްދިޔަ ނަމަވެސް، އެ ދިވެހި ބަހުގެ ޢިލްމީ ދިރާސާތަކުގެ ދަށުން ބައެއް ދިރާސާގައި ދިވެހި ބަސް މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާ ބަހުގެ ބޭނުން ދިރާސާކުރެވޭ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ތަރުޖަމާކުރު ޤާނޫނުގެ ބަސް ބޭނުންކުރާ މަޢުލޫމާތުގައި ބަހުގެ މަޢުލޫމާތު ދެއްކުމަށް އެހެން ބަލާ އަސާސެއް ވެސް މިންވަރު ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތްވެއްޖެއެވެ.

އަދަބީ ދިރާސާގެ ދިވެހިބަހަށް ހެދި އެންމެ ބޮޑު ބޮޑަށް ގެޖެހުނު ދިރާސާތައް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އެދޭ ބަލާފައެވެ. ހަމަ އެކަށައިން ބަސް ދަސްކުރުމަށް މުޖުތަމަޢުގައި ބަސް ބޭނުންކުރުމުގެ ފަރާތް ގޮތެވެ. މިއަދު ޖީލުން ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އެންމެ ބަހުގައި ބޮޑުގޮތެއް ދެނެގަތުން ނުވަތަ ބަސް މަޢުލޫމާތު ވެސް މިދަނޑި ދިރާސާތަކުން އިލްމީވަޒީފާ ދެނެގަނެވިއްޖެއެވެ. އެހެންކަމުން އަދަބީ ދިރާސާގެ މާދިރީބަހަށް ދަށް ބައެއް ޢަމަލުކުރަމުންނެވެ.

އަދަބީ ދިރާސާގެ މުޤައްދިމާގައި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ދެ ބަހުން ފަރާތްތަކުގެ ބަސް މަސައްކަތުގެ ބޭނުން ދެނެގަތް، އެ ދިވެހިންނަށް މާދިރީބަސް ދަސްކުރާ ބައެއްގައި ދަސްކުރުމަށް ބޭނުންވާ އެކަން ބަހެވެ. އެހެންކަމުން މުޤައްދިމާގައި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި އިސްލާމްދީނާ ބަހާއިގެ ސަބަބުން އެ ދިވެހި ބަހުގެ ހުރިހާ ފަރާތަކުން ދެކޭގޮތް މުހިންމު ކަމެއް ކުރުމުގައި ދެކޭފަދައިން. ބަލާފައި

މާދަރީބަހަށް އިސްކަން ދިނުން މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ނުދެކޭނަމަ އެ ބަހަކަށް ކުރިމަތިވާންޖެހޭނީ ބަސް ނެތިދިއުމާކަން ފާހަގަކުރައްވައިފައިވަނީ ބަހާއި އިލްމުވެރިޔާ ޑޭވިޑް ކްރިސްޓަލް (2000) ޒާހިރުކުރައްވާފައިވާ ދުނިޔޭގެ ބަސްތައް ނެތިދިއުމުގެ ބިރު ކުރިމަތިވެފައިވުމަށް އަސްލުބޭ ސަބަބަކީ ބައެއްފަހަރު އެބަހަކު ދެކޭގޮތް ބަދަލުވެ ބަސް ދަށްކޮށްލެވޭކަމުގެ. ހަމައެކަނި ބަސް މަސްހޫރުކުރުމާއި ގޮތްތަކަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް، ބަސް އުވިދާން މާގިނަ މުއްދަތެއް ނުނަގާނެ ކަމުގައެވެ. މި ދިރާސާގައި ތެއްޓެ ކުރިން ބަސް ބޭނުންކުރަން ފަހު މަރުހަލާގައި މައިންބަފައިންނާއި ފަރާތްތަކުން އެ ކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާނަމަ ބަހުގެ ކުރިއެރުން ލިބޭނީ ކިހިނެއްތޯ މާދަރީބަސް އަދާކުރާ ދައުރު ބޮޑުކަމާ ދިރާސާކުރެވޭ މުހިންމު އެއް ބާބުގެވެ.

ދިރާސާ ރާވާފައިވާގޮތް

މިއީ ތަޖުރިބާކުރުމަށް ބަސް ދަސްވާގޮތުގެ މައްސަލަ ކުރުވުން ދިރާސާއެކެވެ. ދިރާސާ އެކުލަވާލެވުނީ މައިގަނޑު 6 ބާބެއްގެ މައްސަލަތަކެވެ. ފުރަތަމަ ބާބުގައި ދިރާސާގެ ތައާރަފާއި މައްސަލަ ބަޔާންކުރެވިފައި ވާނެއެވެ. ދެވަނަ ބާބުގައި ވާނީ ލިޓްރޭޗަރ ރިވިއުއެވެ. ލިޓްރޭޗަރ ރިވިއުގައި ދިރާސާއާ ގުޅުންހުރި ތަފްސީލުތަކާއި ބަހާއި އިލްމުވެރިންގެ ދިރާސާތަކުން ފެންނަނުކުރި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްލެވިފައި ވާނެއެވެ. ލިޓްރޭޗަރއަށްފަހު ތިންވަނަ ބާބުގައި ވާނީ ދިރާސާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ބޭނުންކުރި މެތަޑޮލޮޖީގެ ބައެވެ. މި ބައިގައި ރިސާރޗް ޑިޒައިން ކުރެވުނު ގޮތާއި ސާމްޕަލް ނެގުނު ގޮތާއި ވެލިޑިޓީ އަދި ރިލަޔަބިލިޓީއަށް ބަލައިލާފައި ވާނެއެވެ. މި ބައިން ފަހުން ހިމަނާފައިވާނީ ދިރާސާގެ ހޯދުންތަކުގެ ބައެވެ. އަދި މަޝްވަރާގެ ބާބަކަށްފަހު ނިންމުމުގެ މައްސަލަ ބަލައިލައި ފަހު ދިރާސާގެ ނިންމުމާއި ހުށަހަޅައިލައި ވާނެއެވެ.

ބާބު 2: ލިޓްރޭޗަރ ރިވިއު

ބަލަހަވުމުގެ ޙާލަތުގައި އެއްވެސް ޒުވާނުން ނުދެކި މިހިސާބަށް އައިސްފައި ނުވާތީއު ދިރިވެހިން ވެސް މިއަދު މި ދުނިޔޭ ބަލަހަވުމުގެ ކުރަވަރުތަކެވެ. އެއީ ބަހަނޑުވަރު ގިނަ ބަސްބަހުން ވާހަކަދައްކަމުން މިދާ ދުނިޔޭގައި، އަދުގަނޑުވެރިންގެ ދިރިހަބަސް، އާދެ އަނގަ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ދެވުނުއްޖެމަނަށް އުތަދަ ގޮނޑުހަމަ އުބަހުއްޖެވެ. މިއަދު ދިރިހަބަސް ބަދުނުކުރަމުންދާ ފަރާތްތަކުން އެ ބަސް ބަދުނުކުރަމުންދަނީ ބަދުގެ ބަސްތަކާއެކު މަސްހުނި ބަހުއްގެ ގޮތުގައެވެ. ބަހާ އިލްމުވެރިޔާ ސާލާޙް ހޮލްމަން (1991)

ފަހަރުކުރައްވާ ގޮތުގައި އިނގިރޭސިގެ އަޅުގާ ދުނިޔެތަކަށް އަންނަމުންދާ ބަދަލުތަކާއެކު ބަހަނ ވެސް ބަދަލުތައް ދާނީ އަންނަމުންނެވެ. އެހެނިހެން ބަސްބަހުގެ ނުފޫޒު ބަސްތަކަށް ކުރަމުންގޮސް ބަސް ބަދަލުވަމުން ވެސް ދެއްވެ. މިއަދު އަދުގަނޑުގެ ދިރިހަބަހަށް ވެސް މިފަދަ މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވަމުން ދާއިރު ގަވާއިދު ޖެހޭން މާދިރިހަބަސް އާދެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ދަސްކޮށްދިނުމަށް ސަމާލުކަން ދިނުން މުހިއްމު ވެއެވެ.

މި ދިރާސާއަކީ ޒުވާނުން ދިރިހަބަސް ބަސްދަސްކުރާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ކުރިއަށް ދިރާސާއަކެވެ. މި ބާބުގައި ބަލައިލާފައި މިވަނީ މި ދިރާސާކުރާ މައުޟޫއާ ގުޅޭ "އަމުދުނުން 5އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކަމުން އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާނީ ކިހިނެއް؟" މި ސުވާލާ ގުޅުންހުރި އިލްމީ ފޮތްތަކުން ލިބެންހުރި މަޢުލޫމާތުގައި އަދި ބޭރުގެ ދިރާސާތަކުން ލިބެންހުރި އަންގާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތުތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަމެވެ. މިގޮތުން ތަރައްޤީވަމުންދާ ގައުމުތަކާއި ބަހަށް ގިނަ ސަމާލުކަން ދެވޭ ފަރާތުގެ ކުރެވުނު ދިރާސާތަކާއި އަދި ދެ ބަހުން ދިރާސާކުރާ ކުރީގެ ނަމަޔާ ދިރާސާތަކުގެ މެދުގައިގެ އޮއްލެ ކުއްލި ބަހުން ދިރާސާކުރި ބަސް ދިރާސާވުމުގެ މަރުޙަލާގެ ކުރިމަތިވުމަކީ ވަރަށް އަސަރުކުރާ އެއްޗެކެވެ. އިންޑިއާގެ މުޅިން ކުރަމުންދާއިރު ބަހުގެ ދާއިރާއިން ބަހަށް ބަސްދަސްކުރާ ކުދިން ދެ ބަހުން ފަރާތްތަކުގެ ފައިދާއާއި ގެއްލުންތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައިލައިގަތުމެވެ. މި ގޮތަށް ވަޒަންކުރެވޭ ކަމެއްކަމެވެ.

ދިވެހިބަހުން ދިރާސާކުރުވިފައި ނުވާކަމާއި ދިވެހިބަހުން ހުރި މިފަދަ ލިޔުންތައް މަދުކަމުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ޖެހެއެވެ.

ތުއްތުކުއްޖާގެ ބަސް ތަރައްޤީވުމާއި ވިސްނުމުގެ ގާބިލްކަން ކުރިއެރުން

ޢުމުރުގައި ބަސް ދަސްވެގެންދަނީ ކުއްޖާގެ މާހައުލުގައި ބޭނުންކުރާ ބަސްތަކެވެ. އެ މާހައުލުގައި އެއް ބަހަށްވުރެ ގިނަ ބަސް ބޭނުންކުރާނަމަ ވެސް މިކަން އޮންނަނީ މިގޮތަށެވެ. އެއް ބަހަށްވުރެ ގިނަ ބަހުގެ ގާބިލްކަން ލިބުން ބިނާވެގެންވަނީ އެ ބަސްތައް ދަސްކުރުމަށް އެޅޭބާރުއްގެ މައްޗަށް ކަމުގައި ބައިލިނގުއަލްވުން އާސާ.އޮރިގ (2014)ގައި ބައިލިންގުއަލިޒަމްގައިވޭ، ތުއްތު ދަރިފުޅަށް ޢުމުރުގައި ދެ ވަނަ ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ އެ ކުދިންގެ ވިސްނުމުގެ ގާބިލްކަން ކުރިއަރާ ކަމެއް ކަމުގައި ދިރާސާތަކުން ދައްކާ ކަމުގައެވެ. ޖޯހަން ޕެރަޑިސް، ފްރެޑް ޖެނެސީ އަދި މާރތާ ބީ.ކްރެގޯ (2004) ބައިލިންގުއަލްކުދިންވަނީ، ކުރިން މިހެން ދެކެމުން އައީ ދެ ބަސް އެކުގައި ދަސްކޮށްދިނުމަކީ، ކުދިންގެ ސިކުނޑީގެ މައްސަލަތައް ދިމާވާކަމެއް ކަމުގައެވެ. ފަހަރަކު ބަޔާއި ދަސްކޮށްދިނުމާ، އެއްފަހަރާ ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުން ފަދަ އެއް ގޮތަށްވުރެ ގިނަ ގޮތްތައް ހުންނައިރު، މިއީ ގާބިލުކަން މާފަސޭހަ ގޮތްއިރުން ކަމުގައި ވެސް އެ ފަރާތްތަކުން ހާމަކޮށް ފާޅުކުރައްވައެވެ. ދެވަނަ ބަހެއް ދަސްވުމުގެ ސަބަބުން ކުއްޖާއަށް އެހެން ބަހެއްގެ ހުނަރުތައް ލިބުމުގެ އިތުރުން ކުއްޖާގެ ވިސްނުމާ، އުފެއްދުންތެރިކަމާ، ކިޔުމުގެ ހުނަރު ތަކުގެ ޖެނެޖެއިކަން ގޮތްވާ ކަމުގައި ޖެނިޖެ ކާސްޖެރޖަން (2014) ހާމަކުރައްވައެވެ.

ޢުމުރުގައި ބަސްކުރިއަރާގޮތް

ޢުމުރުގައި ދެވަނަ ބަހެއް ދަސްކުރާ ކުއްޖާގެ ބަހުގެ ގާބިލްކަން، އުމުރުން ތަރިވުމުން ބަސް ދަސްކުރާ މީހާއަށްވުރެ ތަފާތުވެފައި، ޢުމުރުގެ ކުއްޖާއަށް ބަހަވިލާތުން ކުޑަކުރަން ލިބޭ ކަމުގައި ޑޮކާ ކަނިންގަހަމް-އެންޑަރސަން އަދި ސްޓެޕާން އެންޑަރސަން (2004) ހާމަކުރައްވައެވެ. ކެންޑްރާ ޓޭރީ (2014) ހާމަކުރައްވައި ކުޑަކުދިންނަށް މަދު ދުވަސް ތެރޭގައި އަނގަމަށްވުރެ ކުއްޖާއަށް ތަރުތީބުކޮށްފާ ޖުމުލަތަކާއެކު ވިސްނައިލާއިރު އެ ކުދިން އުފެއްދާއިރު ވެސް ބަހުގެ ހުނަރު ހުނަރުތަކެއް ގޮތަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމުގައެވެ. ޖޯހަން ޕެރަޑިސް، ފްރެޑް ޖެނެސީ އަދި މާރތާ ބީ. ކްރެގޯ (2004) ފާހަގަކުރައްވާ ގޮތުގައި ތުއްތުކުދިންނަށް

ދަރުސް އެއްގޮތަށް ދަސްކޮށްދޭން މަސައްކަތް ކުރާއިރު އެ ކުދިންގެ ޢަޤުލުގައި އެ ދަސްކުރުވުމަށް ދީ ބަސްކޮޅެއް އެ ކުދިންނަކަށް ފޯރަގެއް ނުކުރެވޭނެ ކަމުގައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް އުމުރުން 3 އަހަރުގައި ބަހުގެ ތަފާތު ފޯރަގަތަން ދެނެގަނެ، ދީ ބަސް ތަފާތުކަން ބޭނުންކުރަން ވެސް އެނގޭނެ ކަމުގައެވެ. އުމުރާގައި ކުރިވެސް ދިރާސާއަކުން ދައްކާ ގޮތުގައި ތުއްތުކުއްޖާ ދީ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ ނަމަ، ކުއްޖާގެ ބަސް އަނގަތެޅުމުގައި ފައިދާ ކުރާކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުގައި ޗާލްސް ޔުރަލިސް، ޔޫރޯ ޗެންސީ އަދި މާރުލާ ބީ. ކާރާ (2004) ގައި ތުއްތުކުދިންގެ ބަދަލުކުރަން ވިސްނުން ކުރެއްވި ދިރާސާއެއްގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ. ކެންޖެރާ ހާރިޓީ (2014) ބަޔާންކުރައްވަނީ ގަޑިތަކުގައި ތުއްތު ކުއްޖާ ކޮންމެ ބަހަކުން ވާހަކަ ދެއްކި ނަމަވެސް އެ ވާހަކަތަކުން އަޑުތައް ފާހަގަކުރަން އެނގޭ ކަމުގައެވެ. އަދި އުމުރުން ދިހަ މަހުގައި އޭނާގެ މާބަނޑުގެ ބަސް ދެނެގަނެ ތިން އަހަރުވާއިރު އެ ބަހުގެ ތިން ހާސްއަކަށް ލަފުޒު އެނގޭނެ ކަމުގައި، ދިރާސާތަކުން ދައްކާ ކަމުގައި ވެސް އެފަރާތުން ފާހަގަ ކުރައްވައެވެ.

ބަސް އަހަރެން ކުރިއެރުމުގެ ތިއަރީތައް

މަޝްހޫރު ނަފްސާނީ އިލްމުވެރިޔާ އަދި ފިލޯސަފަރު ޖީން ޕިއާޖޭ (1957) ހާމަކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައި އުނގެނުމަކީ ކުއްޖާއަށް މާޙައުލާ ދުވުދުވަގައި ހިނގާ މުއާމަލާތްތަކުގެ ސަބަބުންނާ ކުއްޖާގެ މާޙައުލުން ހާސިލުކުރަމުންދާއިރު ކުރެވޭ ތަޖުރިބާތަކުގެ ސަބަބުން ކުއްޖާގެ ވިސްނުން ބޭނުންކުރާ ގޮތްތަކަށް ވެސް ހަރު ބަދަލުތަކެއް އަންނަ ކުރިއެރުމެކެވެ. އެހެންކަމުން ކުއްޖާ ދުނިޔެއަށް އުފަންވާއިރު ވެސް، ތިބިފައިވާ ޤާބިލުކަމުގެ ސަބަބުން ޒަވާއިދާއި ބަހުގެ އިލްމު، ސިފާ ދަސްކޮށް ނުދިން ކަމުގައި ވިދާނެ، އަދި އެ ކުއްޖާއަށް ލިޔަން ކިޔަން ނޭނގުނަސް ކުއްޖާއަށް ލިބިފައިވާ ޖީބައި ކަލާމުގެ ސަބަބުން ފުރިހަމަކަމެއް ވާހަކަދެއްކުން ދަސްވާ ކަމުގައި ވިލާޖިރިއަކު ފޯރާބިލްނަރު، ޖޯވިއުބީ ބެޓޭއަރ، އަދި ޕީޓަރ ކޮލިންސް (1999) ހާމަކުރައްވައެވެ. ޗޯމްސްކީ (އ.ސ) އާއި ހަވާލާދީފައި ހުންނާ ޖުމަޖިނުން (2012) ފާހަގަކުރައްވައިފާ ތުއްތުކުއްޖާ އުފަންވާއިރު ވެސް ބަހުގެ ޤާބިލުކަން ހުންނަނީކަމާއި އެ ކުދިންގެ ސިކުނޑީގައިވާ "ލެންގްވިޖް އިކުއިޒިޝަން ޑިވައިސް" ގެ އެހީގައި އަޅާ ގަވާއިދެއް ދަސްކޮށްނުދެން ބޭނުންކޮށްގެން ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކުރުމުންދާ ކަމުގައެވެ.

ދިވެހި ބަހުން ތައުލީމުދިނުމުން މާދަރީ ބަހަށް ބަދަލުއައުން.

އެހެން ބަހަކުން ވަހަކަދައްކާ ބައެއްގެ ތެރެއަށް ދިރިއުޅުން ބަދަލުކުރުމާއި ޙިމާ ދިރިއުޅޭ މާޙައުލުން އެހެން ބައަކު ދިރިއުޅުން ބަދަލުކުރުމުން، އެ މީހުންނާއެކު ދިރިއުޅުމުގެ ސަބަބުން ދިވެހި ބަހުގެ ތައުލީމުވާ ދުވަހުގައި ސަލާޒް ހާރމަން (1991) ހާމަކޮށްފައެވެ. އޭނާ އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ޢާއިލާގެ މެންބަރުން އެހެން ބަހުން މުޢާމަލާތު ކުރުމާއި ކިޔަވަންދާ ސްކޫލްގައި އެންނަ މީޑިއާގެ ސަބަބުން ވެސް ދި ބަހުގެ ފެއްޓަކަން ކުއްޖާ ހާރޫން ދުރުވެރިޔާ ކަމަކަށް. ބަސް މަސްދުވަހުން ދުރުވެރިޔާ ސަގާފަތުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ކެނެސްޓަރް (2000) ހާމަކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި އެ ބައަކު އަމިއްލަ މާދަރީބަހަށް ސަމާލުކަން ނުދީ އެހެން ބައެއްގެ ބަހަކުން ތަޢުލީމުދިނުމަކީ، ބަސް މަސްހުނިކުރުމަށް، ބަސް މަގުފަހިވެގެންދާ ކަމުގައެވެ.

ދުނިޔޭގެ ކޮންމެ ބަހަކަށް ވެސް ޗެލެންޖުތައް ބަދަލުތަކާއި އަންނާނެ ކަމާއި މިފަދަ ބަދަލުތަކުގެ ތެރޭގައި، ލަފްޒުތަކުގެ މާނަ ބަދަލު ވުމާއި، ލަފްޒުތައް އިތުރުވުމާއި އުނިވުމުގެ އިތުރުން ބަހުގެ އަދަބުތަކަށް ވެސް ބަދަލުއަންނަމުން ދާނެ ކަމުގައި ޑޭވިޑް ކްރިސްޓަލް (2000) ހާމަކޮށްފައެވެ. ޢަރަބި ބަހާއި އިނގިރޭސި ބަހުގެ ސަބަބުން ދިވެހިބަހުގެ އަދަބުތަކަށް ވެސް މިހާރުވެސް ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައި ކަމުގައި ހުސައިންރަޝީދު އަޙްމަދު (1996) ހާމަކޮށްފާއިރު ޑޭވިޑް ކްރިސްޓަލް (2000) ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިފަދަ ބަދަލުތަކެއް ބަހަށް އައުމުގައި އެކަށް ސަގާފީ ބަދަލުތައް ގުދުވެރިވެއި ވާނެ ކަމުގައެވެ. އެފަދަ ސަގާފީ ބަދަލު ދުނިޔޭގައި މީހުންގެ ދިރިއުޅުމަށް އަސަރު ކޮށް ބަހުގެ ގަވާއިދުތަކަށް، މިގޮތުން ބަސް ބަދަލުވުމުގައި އެ ބަހަކުން ވަރަށްގިނަ ބައެއްގެ ދިރިއުޅުމުގެ އާދަކާދައާ ބާނިޔާ ގުޅުންހުރި ކަމުގައި ވެސް އެފަރާތްތަން އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

ބަސް މަސްހުނިކުރުމަކީ ކޮބާ؟

ބަސް މަސްހުނި ކުރުން ނުވަތަ ލެންގުއޭޖް ޝިފްޓްކުރުމަކީ، ވަރަށްބައިވަރު އެއް ބަސްތަކުގައި ދެ ބަހެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރަމުން ވަރަށްގިނައިރުން ކުރީގައި ހާމަކޮށްދީފައިވާ ކާތް- މާރާ ސްޓަބްސް (2006) ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ ދެ ފަސްއަޅާލައި ލުޔެ ސްއިޓް ބާވަތްތަކެއް ކަމުގައެވެ. އެކަމުން ފަރިފަރި ކުރުވަ

ތަކުގައި ތަފާތު ބަހުރުވަތަކާއި ޖުމުލަތަކުގެ މެދު ތަރުތީބުން ތަފާތު ބަހުރުވަތަކުން ހިމެނޭކަން އެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ކޯޑް މިކްސިން އަކީ އެއް ބަހުން އަނެއް ބަހަށް ލިންގުއިސްޓިކް ޔުނިޓެއް ބަދަލުކުރުން ކަމުގައި ބްރާޖް ބީ ކަޗްރޫ (1979) ހާމަކޮށްފައެވެ.

ދެ ބަސް ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ބަސްބަހުގެ ބަހުރުވަތައް އެއް ޖުމުލައެއްގައި ބޭނުންކުރާނަމަ އެއީ ކޯޑްސްވިޗް ކޯޑް ސްވިޗިން ކަމުގައި ކެރޮލް މަޔާސް ސްކޮޓަން (2006) ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ފާހަގަކޮށްފާވާ ގޮތުގައި ޖުމުލައެއް ނުވަތަ ބުނުއްވުމުގެ ވާހަކައިގެ އެހެން ބަހެއްގެ ތަފާތު ބަހުރުވަތަކާ އެއް ކޯޑް މިކްސިންއެވެ. އަދި ކޯޑް ސްވިޗިން އަކީ އިންޓަރ ސެންޓެންޝަލް ސްވިޗިން ކަމުގައި ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ސްޓީން ޖޯގިން އަދި (1995) ހަވާލާދީފައިވާ ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ލިޓްރެޗަރަށްވުރެ ކޯޑް ސްވިޗިން އަކީ އިންޓަރާޖަނަރަލް ކަމުގައި އޭގެ މާނައަކީ އެއް ބަހުގެ ސިފަތައް އަނެއް ބަހަކުން ވާހަކަދައްކާއިރު ނުވަތަ ލިޔާއިރު ބަހުރުވަތައް ފަދަ ކަމުގައެވެ.

ފްރާންސުވާ ގްރޮސްޖީން (1985) ހަވާލާދީފައިވާ ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކޮންމެ ބަހެއްގައި ވެސް އެ ބަހުން އެހެން ބަސްބަހަކުން ތަފުޞީލު ގެނެސް ބޭނުންކުރެވެ. މިއީ "language borrowing" ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވުން ލޯނުވޯޑް ގޮތަށް ބެލިދާނެއެވެ. އެއް ބަހެއްގެ ބަހުރުވަތައް އަނެއް ބަހަކުން ގެންގުޅެނީ މިސާލަކަށް ބަސްގެންނަވާނެ ކަމަށް (ހަމައެކަނި ލަފުޒުތަކެއް ފަދަ) ވެސް އެ ބަހުގެ ބަހުރުވަތަކަށް ގެނެސް ބޭނުން އެ ބަހަށް ވެފައިވާ ބަހަކީ އަދިއެކަ ބަހުގެ ގޮތުގަ ސިފަ ލިބިފައިވާ އެއްވަރަކަށް ވެގެން ތިއްބުން އެ ވާހަ 'ލޯން ވަރޑްސް' ނުވަތަ ލޯނުވޯޑް ބޭނުންވާ އަދި ބަހަކަށް. ކޮންމެ ބަހެއްގެ ބޭނުން ކުރުމުގެ ވަސީލަތެއްގައި ވެސް ބަސް ދަނޑިއްޔާ ފާހަގަކުރެވޭ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ފާހަގަކޮށްފައިވާ، މި ބަދަލު ގެންނަ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި މުހިއްމު ތަފާތު ހުރި ވަކިވަކި ބަހުރުވަތަކަށް ވާހަކަ ދައްކާއިރު ވަކިވަކި ފަރާތްތަކާ

ބަހުން، ފަދަ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ކޯޑް ސްވިޗިންގ ކަމުގައި ވެއެވެ.

ކޯޑްސްވިޗިންގ އާއި ކޯޑް މިކްސިންގ ގެ ވައްތަރުތައް

ކޯޑްސްވިޗިންގ އަދި ކޯޑްމިކްސިންގ ގެ ގޮތުގައި ބަހަވީ އިލްމުވެރިން އާއްމުކޮށް ފަރަގުކުރައްވާފައިވޭ އިންޓަރ ސެންޓްރަލް އަދި އިންޓްރާ ސެންޓްރަލް މިކްސިންގއެވެ. މީގެތެރެއިން ޓެގް ސްވިޗިންގ އިތުރުކުރައްވައި ޓޮމް އެލް. ސީ. އައުއަރު (1998) ފާހަގަކުރައްވަނީ، ޓެގްސްވިޗިންގއަކީ ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު އެހެން ބަހެއްގެ ޖުމްލަ ނުވަތަ ވަކި ފްރޭޒެއް ވާހަކަދައްކަމުންދާ ބަހުގެ ތެރެއަށް ގެނައުން ކަމުގައެވެ.

ކޯޑް ސްވިޗް ކުރުމުގައި ޖުމްލައިގެ ތެރޭގައި ކޯޑް ސްވިޗް ކުރާނަމަ އެއީ އިންޓްރާ ސެންޓެންޝަލް ސްވިޗިން ކިޔައި ޝާޕްލޯ ރޮމެއިން (1991) ބަޔާންކުރައްވާފައެވެ. އަދި ޖުމްލައިގެ މައިގަނޑު ބައިތައް ނުވަތަ ފުރިހަމަ ޖުމްލަތައް ދީ ބަހަކުން ގެންނަނީ، އެހެން ބަހެއްގެ ސްޓްރަކްޗަރާއި ކޯޑް ސްވިޗިންކޮށް މިގޮތުން ސްވިޗް ކުރާއިރު ބަސް މަސްހުނި ކުރަމުން ގެންދާ ދިއުމަށް ކޯޑް ސްވިޗިންގ ކިޔަނީ އެއްގޮތަކީ އިންޓަރ ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ. ވަރަކަށްދަރައްވަމުންދާއިރު އެހެން ބަހެއްގެ ކުރުކުރު އަދަދެއް (ބައިތައް) ނުވަތަ ވަކި ބަސްކޮޅެއް (ފްރޭޒެއް) ވާހަކަދައްކަމުންދާ ބަހުގެ ތެރެއަށް ގެނައުމަކީ ޓެގް ސްވިޗިން ކިޔަނީ ޓޮމް އެލް.ސީ އައުއަރު (1989) ބަޔާންކުރައްވާފައިވާފައެވެ. ޖޭސަރަން އެދު ހާގާސް، މައިކަލް އެލް ޕީ ބޮޑުންސް (2009) ހާމަކުރައްވައި ބަސް މަސްހުނިކުރަމުންދާއިރު އެންމެ ގިނައިން ހަމަގޮތަކީ ކަމުގައެވެ. އެރިކާ ހޮފް (2009)ގެ ދިރާސާއެއްގައި ފާހަގަކުރައްވައި ބަހުގެ ހުރިބައިތައް ކުރިއަށްގެނުގައި ހަމައެކަނި ކޯޑްގެ ވިސްނުމުގެ ޓްރިގާސް ނުފޫޒު ކަމުގައެވެ. ކޯޑްގެ އިތުރު އަނެއްކާވެސް ހަމަ ދިރިއުޅޭ ފުރާގެ ތަރުދު ފުސް މުހިންމު ވާނޫ ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން ބަސް މަސްހުނިވާ ބަހުގެ ޓްރިގާސް ކުރިއަށް ދިރިއުޅުމާއި ދަރަން ދިރުން ކޯޑްގެ މާބަޔާނާ ގޮތިފައި ވެއްވެ. ޖޭސަން ސްޓޮކްވެލް (2006) ހަރަކާތުގައި ދިރާސާގައި ތުއްތުކުދިންގެ ބަސްދަސްކުރަނީ މައިންބަފައިންނާއި ގުޅުވައިގެ އުޅޭ އެކުވެރިންގެ ތަޖުރިބާތައް ކަމާއި ތަފާތުވަމުންދާ ދަސްކުރާ ކުދިންގެ ތެރެއިން ކުރިމަތިލާ ހާލަތުގެ ބާރުތަކާއި ކުރަމުން ދާ ތަފާތުތަކުގެ އިސްވެގެން ރަނގަޅު ކޮންމެވެސް ބަސް ބަޔާންކުރުމަށް ފުރުޞަތުތަކެއް ލިބޭނެ، ބަސް ދަސްކުރާ ތަރުތީބު އަދަސް ކުރުމުގައި ޖޭސަން ސްޓޮކްވެލް (2006) ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ. ބަސް މަސްހުނި ކުރުމުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި

ބޭނުންކުރާ ގޮތްތައް ކަމުގައި 4ގޮތަށް ލިޔުންތެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ތާވަލު1ގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެވަނީ ބަސް ވަސްފުނިކުރާ 4 ގޮތްތައް ކަމުގައި ބައެއް ބަހަލީ އިލްމުވެރިން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ގޮތްތަކެވެ.

ތާވަލު1: ބަސް ވަސްފުނިކުރާ މައިގަނޑު 4 ގޮތް

ބަހުވިބައި	އިތުރު ތަފްސީލް	ބަހަލީ އިލްމުވެރިޔާ/ އަހަރު
ފޮނޮލޮޖިކަލް މިކްސިންގ	- ދެ ބަސް ނުވަތަ ގިނަ ބަހުން ފާހަގަކުރެވޭއިރު ބޭނުންކުރާ ބަސްތަކުގެ އަޑުތަށް ބޭނުންކޮށްގެން ފާހަގަކުރެވޭން ކެރިއަށް ގެންދާގޮތް. - ބޭރުބަހުގެ އަޑުތަށް ފާހަގަކުރާތާ، އާ ތަފުޞް އުފެއްދުމާ، ތަފުޞްތަކާގެ ތަރުތީބުން ފޮނިޓިކް ސިސްޓަމްތަށް އިތުރުކޮށްގެން ނަން ގިނަކުރުމާއި ކަމުގެ ޢަމަލުތަކަށް ބަދަލުގެނައުން ފަދަ ކަންކަމުގެ އިތުރުން މީގެ ހާލަތްތަކުގައި އެސްޕިރޭޝަނާއި ނުވަތަ އަން އެސްޕިރޭޝަނާއި ވޯއިސްލެސް ސްޓޮޕް ބޭނުންކުރުމުގަ އާ ބަހަކަށް ހުއްސަ ކަންކަންފަށް ފޮނޮލޮޖީގެ ތެރެއިން އެނގިގެންދެއެވެ. - ކުރެކުރިންނަށް ވެރި ބަޔަކު މީހުންނަށް މި އަސަރު ކުރާ މިންވަރު އިތުރުވެއެވެ.	އެޑްވަޑް ފިނެގަން (1999) ސާރާޖޭ ތޮމަސަން (1991)
މޯފޮލޮޖިކަލް މިކްސިންގ	ބައިލިންގުއަލް މީހުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މޯފޮލޮޖިކަލް މިކްސިންގ އެއްބަހުން އަނެއް ބަހަށް ބަދަލުކުރާވާ ލަފުޒުތަކާ އަށް ބަދަލުވެގެން ތަފާތު ކޮޅަކަށް ދިޔަކަމަށް ބެލޭ. - ލޯން ވޯޑްސް - ލޯން ބްލެންޑްސް - ލޯން ޝިފްޓް (ބައިލިންގުއަލް ސްޕީކަރުގެ ފާހަގަކުރާވާ މޮޑިއުލް ލެކްސިކޮންގެ)	ހޮފް.ބޮންސް ބައިޓްސްވާ (1982)
ސިންޓެކްޓިކް މިކްސިންގ	-ބައިލިންގުއަލް ކުދިން އެކުދިން ވާހަކަދައްކާއިރު ބޭނުންކުރާ ދެ ލަފުޒުގެއްޖެ ސިންޓެކްޓިކް ޢަމަލު ތަފާތުކުރަން ބޭނުންކުރާ ކަމަށް ދިރާސާތަކުންދާ ދައްކަ	ފިނެގަން (1999)
ސެމަންޓިކް މިކްސިންގ	ސިންޓެކްޓިކް ގޮތުން އެއްކަހަލަ ޖުމްލަތެއް ހުންނަ ބަސްބަހުގައި އެކުލެ ދިނައިން ބަދަލުކުރެވިދާ ނަން / މަސްދަރިކުރެވިދާ ނަން	ހޮފްބޮންސް ބައިޓްސްވާ (1982)

ބަސް ވަސްފުނިކުރާ ސަބަބުތައް

ޖަމާޢަތު މީހުންނަށް އަނެކަ ކުރިއެރުންތަކެއް އެކުލެ ބޭނުން ފާހަގަކޮށްލެވޭ އެބައިމީހުން ބޭނުންކޮށްއުޅޭ ބަހުގެ ޖަރީދާއިން ކަމުގައި ވެނިވިއްޔާއެވެ. އެހެނި އެކުލެ ބޭނު ބަދަލެއް އަބަދުވެސް ފާހަގަވަނީ ބަހުންނެވެ.

ބަސް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކަށް ބަސް ބޭނުންކުރާތަން ފެންނަނީ ތަފާތު ބަސްތަކުގެ ތަޢުލީމަށް އަމިއްލަ މާދަރީ ބަހާއި މަސްހުނިކޮށްގެންނެވެ. ރޮނާލްޑް ވޯޑްހޯ (2010) ހާމަކުރައްވާފައި އެކި މުނާސަބާގައި ދައްކާ ވާހަކަތައް ފުރިހަމަކުރަން ވާހަކަދެއްކުމުގެ ސްޓައިލެއް އަންގަ މުހިއްމު އެއްބައި ކަމަށާއި މިގޮތުން އެ ބަޔަކަށް ފަހުމް ނުވާނަމަ އެ ދައްކާވާހަކައިގެ ބޭނުމެއް ނެތްކަމުގައެވެ. ވާހަކައެއް ކިޔަން ގެންދެވޭނީ އެ ވާހަކަދައްކާ ބަޔަކަށް އެ ބަހެއް ނުވަތަ ބަހުރުވައެއް ނޫނީ ބޭނުންކުރާނީ ގޮތެއް އޮޅުން ފިލުވައިގެން ކަމުގައި ލިންގާ އާ، ރޮބަޓް އެލް.ކޫޕަރ (2000) ބަޔާން ކޮށްދެއްވައެވެ. ކެރޮލް މަޔާރ-ސްކޮޓަން (2006) ފާހަގަކުރައްވާފައި، ބައިލިންގުއަލް މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ބަސް މަސްހުނި ކުރުމަކީ ޚާއްޞަ ކަމެއް ކަމާއި، މިކަން ގެނެވިދާ ސަރަހައްދުތަކުގައި މުޖުތަމަޢުގައި އެކަމާ ބެހޭ ގުޅުމައި އެކަމާ ދޭތެރޭ ދެކޮޅު ބަހުރުވާ ދުވަހަކު މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ ކަމުގައެވެ.

ގިނަމީހުން ގެބަހުގެ ކުރަގޮތުގައި ކޯޑް ސްވިޗްކުރާ ސަރަހައްދެއް ކަމުގައި ވަނީ މީހުންގެ ސިޔާސީ ކަންތައްތަކަން ކަމުގައި ފާލިޑާއީލް ރިހާން (2012) ބަޔާންކުރައްވާއިރު، ސާރާޒް ޕޮޕްލަން (1991) ހާމަކުރައްވާފައި ވިއާ ނިސްބަތުވާ ގްރޫޕްގެ ނުވަތަ ޖަމާޢަތުގެ އައިޑެންޓިޓީ ނުވަތަ އަމިއްލަވަންތަކަން ފާޅުކުރުމަށްޓަކައި ވާހަކަދެއްކުމުގެތެރޭ ކޯޑް ސްވިޗްކޮށް ހަދާފާނެކަމުގައެވެ. މީގެ އިތުރުން ކޮރިސްޓާ ބާރާސް- ހެއިންލައިން (2012) ކުރައްވާފައިވާ ދިރާސާއަކުން ދައްކާދެނީ ބެލެނިވެރިން ކޯޑްސްވިޗް ކުރުމަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ސަރަހައްދު ކުރިންގެ ބަސްކޮށްގެން އަސަރު ފޯރާއެވެ. ތިރީގައި ފާހަގަކޮށްލާފައި އެވަނީ ކޯޑްސްވިޗްކުރާ ސަރަހައްދުގެ ގޮތުގައި ފިޝްމަންސްކީ ގްރޮސްޖީން (1982)އަށް ހަވާލާދެއްވައި، އިވާ (2010) ފާހަގަ ކުރައްވާ 10 ސަރަހައްދެވެ.

1- ދެ ބަސް ބޭނުންކުރާ އާއިލާތެރިއަކު ވާހަކަ ދައްކާ މީހާގެ ވާހަކަ ފުރިހަމަ ކުރުމަށް.
2- މީހަކު ބުނެފައިވާ ބުނުމެއް ބުނުމަށް
3- ކުރިން ބޭނުންކުރި ބަސް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް
4- ވާހަކަދައްކަނީ ކާކާކަން ހާމަކޮށްދިނުމަށް
5- ވާހަކައްކުރާ މަޢުލޫމާތުދޭން ހަރަދުކަމަށް
6- ވާހަކަދައްކާ މީހާ ވާހަކައިގައި ބައިވެރިވާކަން އަންގައިދިނުމަށް

7- ބުނުންތަކަށް ބާރުދޭކަން އަންގައިދިނުމަށް

8- ރުޅި/ އުނދަގޫ/ކުރާކަން އަންގައިދިނުމަށް

9- ވާހަކައިން އަނގާ ބާރުކޮށްލުމަށް

10-ވާހަކަ ދައްކާމީހާގެ ދައުރު ބަދަލުކުރުމަށް

މުއާމަލާތްތަކަށް ކުރުމުގައި ބައިލިންގުއަލް އަދި މަލްޓިލިންގުއަލް މީހުން އެ މީހުން ދަންނަ ބަސްތަކުން ބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން ވާހަކަދައްކާކަން ހާމަކުރައްވަމުން ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ފާހަގަކުރައްވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ވަރަށްގިނަ ސަބަބުތައް ފާހަގަކޮށްލެވިއެވެ. އެގޮތުން އޭނާ ފާހަގަކުރައްވާ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި:

- ވަކި މައުޟޫއަކާމެދު ވާހަކަދައްކާ މީހާ އުނދަގޫކަމެއްނެތި އޭނާގެ އަސަރުގަދަ އިޙްސާސްތައް ފާޅުކުރުމަށް އެހެން ބަހެއް ބޭނުންކުރުން.

- ވަކި މީހަކަށް ހަވާލާދީ އެއްކޮށްބުނުމަށް.

- ވަކިކަމަކަށް ބާރުއެޅުމަށް ނުވަތަ އެއްބައިވަންތަކަން ދަމަހައްޓައި އެކަން ފާޅުކުރުމަށް ޓީޗަރުދަރުސްކުރާ ފަރާތުގައި ވެސް އެހެން ބަހަކުން ވާހަކަދެއްކުން.

- ވާހަކަދައްކާއިރު ޖުމުލަ ފުރިހަމަކުރުމަށް ނުވަތަ ޖުމުލަ ގުޅުވާލުމަށް.

- ތަކުރާރުކޮށް އޮޅުންފިލުވުމަށް.

- ވާހަކަދައްކާ މީހާގެ މަޤްޞަދު/ ދައްކާ ވާހަކައިގެ މުހިންމު މަސްދަރު ހާމަކޮށްދިނުމަށް

- ވާހަކަދައްކާ ބައެއްގެ ގުޅުމުގައި އެއްބައިވަންތަކަން ދަމަހައްޓަން

- ވަކި ބޭނުމެއް ފާޅުކުރާއިރު ދެކެވުން ނުވަތަ އެ ކަމަށް ބާރުއެޅުމުގެ ގޮތުން

- ޖަމާޢަތުގައި ވަކިބަޔަކު އިސްތިސްނާކުރުމަށް

އިނގިރޭސި ބަހުގެ ސަބަބުން ގިނަ ބަސްތަކަކަށް ބަސް މަސްހުނި ކުރުމާ ކުރިމަތިވެފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ބަހަކީ އިތުރުވެރިން ބަސް މަސްހުނި ކުރުމުގެ ދިރާސާތައް ދަނީ ހަދަމުންނެވެ. މިފަދަ ދިރާސާއެއް ހެދި އެފްރިކާގެ ޤައުމެއް ކަމުގައިވާ ނައިޖީރިއާގެ އިގްބޯ ބަހަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން އިގްބޯ އިންގްލިޝް ބައިލިންގުއަލް މީހުން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އިނގިރޭސިބަސް މަސްހުނިކުރާގޮތުގެ ދިރާސާއެއް ޑރ. ޕީ. އޮބިއަމަލު އަދި ޗުކުވަސް ޑރ. މަބަގުލޫ (2010) ހައްދަވާފައި ވެއެވެ. އަބްދުﷲ ޑރ. އެލްސާނީ (2010) ކުލިއުމް ބަހަން

ހާއްސަކޮށްގެން ދިވެހި ބަހާއި އިނގިރޭސިބަސް ދަސްކުރުމާ ގުޅޭ ދިރާސާއެއް ހައްދަވާފައިވެއެވެ. ދެ ފޫން ދީ ހެ (2007) ހުށަހަޅުއްވާ ބަހަށް ހާއްސަކޮށްގެން ހެދި ދިރާސާއަކުން ދެއްކި ގުޅުމައި ހުށަހަޅުއްވާފައި ސްކޮޓްލޭންޑުގައި ކިޔަވާ ކުދިންނާ މުޤާރަނާކޮށްގެން ފަސް އިނގިރޭސި ބަހާ ހުށަހަޅާ ބަސް ދަސްކުރަމުންދާ ފަރަކަތަކާ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ މާއްދާތައް ކިޔަވައިދޭ ގޮތާ ކުއްލިއަކަށް ބަދަލުވުމެވެ.

ތުއްތު ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި މައިންބަފައިންގެ ދައުރު

ކުޑަކުދިންގެ ބަހުރުވަ ނުވަތަ "މަދަރޓަންގް" އަކީ ކުއްޖާއާ މުހާތަބު ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ބަހުރުވައެވެ. މި ބަހުރުވަ ބޭނުންކުރަން ފެށުމުން ކުއްޖާއަށް އެކަން ދެނެގަނެވެއެވެ. މިއީ އާދައިގެ ކުދި އަޑުތަކާއި ޖުމުލަތަކާ ތައް ނުވަތަ "ހައި ޕިޗް އިންޓޮނޭޝަން" އެކުލެވޭ ކުރު އާދައިގެ ބަސްކޮޅުތައް އެކުލެވޭ ބަހުރުވައެކެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާ ސީދާ މުހާތަބު ކުރުމުން ކުދިންގެ ސަމާލުކަން ލިބުމުން ބަހުގެ ހުނަރު ކުރިއެރުމަށް އެހީތެރި ވެދެވެއެވެ. ބެލެނިވެރިން ކުދިންނާ މިގޮތަށް ކުރާ މުއާމަލާތުން ކުއްޖާ ބޭނުމާ ވަރަކަށް ބަހުގެ ހުނަރު ލިބޭ މިންވަރަށް ބަލައި ވަރަކަތްކުން ބަދަލުކޮށްފައިވެއެވެ. ބެލިންގާ ބޮކާލީ (2003) ބަޔާން ކުރައްވާފައިވާ ކުއްޖާ ވާހަކަދައްކާއިރު ބެލެނިވެރިން، ބަހުގެ ބައިތައް ކަމުގައިވާ ފޮނޮލޮޖީ، މޯފޮލޮޖީ، ސިންޓެކްސް އަދި ސެމެންޓިކްސް އަށް ހޭލުންތެރިކަމެއް ނުހުންނަ ކަމުގައެވެ. އަދި އެ ކުދިންނަށް ބަހުގެ ޤަވާއިދު ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ނުލައި ބަސްތަކެއް އަތުރައިގެން ބެލެނިވެރިން ޖުމުލަތަކަށް ބުނެދީގެން ވެސް ދަސްކުރަމެވެ.

ކުއްޖާއަށް ދެވަނަ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އާއިލާގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ފެންވަރުތަކަށް ރަނގަޅަށް ބަސް ބޭނުންކުރުން އެނގުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެކެވެ. އާޝާ.އޭރިގެ (2014) ފާހަގަކުރައްވާފައި، މީގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ ކުއްޖާ ބަލަހައްޓާ މީހާ ނުވަތަ ބެލެނިވެރިޔާއަށް ރަނގަޅަށް ބަސް ބޭނުންކުރަން ނޭނގޭނަމަ، ބަސް ދަސްކޮށްދޭން މަސައްކަތް ނުކުރުން ކަމުގައެވެ. ސްޓީން ނޯމައިން (2004) ފާހަގަކުރައްވާފައި، ދެ ބަހުން ފަރާތަކާ ދެމަފިރިއެއްގެ ދަރިފުޅާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާނަމަ ކުއްޖާއަށް ދެ ބަހުގެ ޤާބިލްކަން ރަނގަޅަށް ލިބިގެން ދާނެ ކަމުގައެވެ.

ދެވަނަ ބަޔަކީ އަދަވަތްތެރި އުބައިލީހުން ދިރިއުޅޭ މާހައުލުންނާއި ފެންނަ ކަންތައްތަކާއި ބެހޭ ކޮރައިގެންނާއި އުބައިދަކަށް އުނގެންނަނައިދީ މީހުންގެ ފެހުމުންނާއި ބެހޭ ބޭނުކާ މީހުންގެ ފެހުމުން ކަމުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދޭ، ފުރާނުގެ ނާޒުކު އަދި މާރާމާރީ ގެ. ކުރީގެ (2004) ބާރުއަޅުއްވައެވެ. ބައިވެރިވުމަކީ މިކަމަކުވާ ގިނަ ބަސްބަހުން ވާހަކަދައްކާ ޖަމާޢަތްތަކަކީ އުފާސިއާ ދަރިންކަމުގައި ހާމަކުރައްވަމުން ދުރުވެހުން އާއިލާތަކުގައި "ބައިވެރިވުމޭ" އަރިސްފައިވަނީ މިފަދަ ގޮތަކަށް ކަމުގައި ޝަރީޢާ ހުށަހަޅާ (1991) ހާމަކުރައްވައެވެ. މީގެ އިތުރުން ބޭނުމީ މިހުންނަންނުޑު ކުޑަކުދިންގެ ކިބައިގައި ބަސް ދަސްކުރުމުގެ ގޯސްތެރިކަން ބޮޑުކަމުގައި ނުވީ ފުލާރކަޓު، އެރިކާ ހުކް (2006) ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ބަސްކުރިއެރުމުގެ މަރުޙަލާ/ ފިޔަވަޅުތައް

ކުއްޖާގެ އުމުރުން 6 މަހުގައި ބަސްބޭނުންކުރަން ހުނަރުހޭ އަޑުތަކުގެ ސިފައިގައި ކުރުގައި ފާހަގަކުރައްވައި ކިޔޭ ސްކޮޓް ޗިލް (2014) ބާރުއަޅުއްވައިވޭ އަ ކުދިން އިންސާނުންގެ އަޑުތައް ފާހަގަކޮށް ފަރަޤު ބެހޭ ބަރަބަރުތައް ކުރަންވާ އުމުރުގައި ވެސް މިއީ ކަމުގައެވެ. މިއަށްފަހު ތަކުރާރު ކިޔާން ދަސްވެ އާދައިގެ އިންސާނުތައް ކުއްޖާއަށް އެނގެން ފަށައި ކުއްޖާއަށް ދިނަ ވަރަކަށް މަސް ވުމުން ކަމުގައި ވެސް އެ ފާހަގަކުރާން އިތުރުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ތެއްޓެކުދިން ބަސް ދަސްކުރަނީ ދުވަހު ބަރަބަރުތަކުގެ ތެރެއިން ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައި ގެނައުމާ އެކު. މެއިއަރ (2004) އަދި ބެލިންގާ ބޮކާ (2003) ޒާތުތުރާއްވައި ދެ އަހަރު ވުމުގެ ކުދިން ވިސަ ޖުމުލައްގެ ތަފުޖު ދަސްވެ، ކޮންމެ ދެ ގެޒެއަކުން ސިކުނޑީގެ ބަރުގެ ބަރަން ތަފުޖާއް އިތުރުވާން ކަމުގައެވެ. މިގޮތުން 50 ތަފުޒަންވުރު ވިސަ ތަފުޖު އިތުރުކުރާއި ޖުމުލަތައް އަދިއްޔަޔަން އުފެއްދައި ބަދަލުނަންތައް ވެސް ބޭނުންކުރަން އެނގޭނެ ކަމުގައި، ޕްރެސްކޮލް އެވ. ޑައިޗް ބޮލުން، ނިލާ ސްފެޔާ (2006) ހާމަކުރައްވައެވެ. މި އުމުރުގައި ކުއްޖާއަށް ބަހަކީ އިތުރުގެ ބައިތައް އެނގި ފޮނެތިމީހަކު މަޅުރާމް ދެނެގަނެ ބަޔަން އަޑުފެށިގެންނަން ކަމުގައި ގެނައުމާ އެކު. މެއިއަރ (2004) ބާރުއަޅުއްވައެވެ.

ކުއްޖާގެ ތިން އަހަރުގެ މަރުޙަލާގައި ބަހުގެ ޢާޅާއިދުގެ ބައިތައް ދަސްވެ މާޔައުލާއި ގުޅުވައި ބަސް ބޭނުންކުރަން ފަށައިދެ މިއީ ކުދިންގެ ވާހަކަދައްކާކަމުގައި ބަސް މަސްދުފަހުގެން ވާހަކަދައްކާ ދުވަސްކޮށްގެން

ކަމުގައި ކިޔެސް ސްޓޮޕާޓް ޗީމް (2014) ފާހަގަކޮށްދެއެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި ފާހަގަކޮށްލާފައިވާ އުވަސް ތޮއްޓޮރިންނަށް (އުމުރުން 0-5 އަހަރު) ބަހެއް ދަސްވެ، ބަސް ކިޔެއުމުގައި ގިނަކޮށް ހަރުފުތައް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް، ބަހެއް ބަހަކީ އިތުރުވެރިން ބައިވެރިވާފަތުގެ މައުރޫފުތަކެވެ.

ތާވަލު 2: ބަސް ކިޔައުމުގެ މަރުހަލާތަކާއި ތަފްސީލު

މަރުހަލާ	އުމުރު	ބަހުގެ ބައިތައް/ ދަސްވާ ބައިތަކުގެ ތަފްސީލު	ފާހަގަކުރާ ބަހައިލްމުވެރިޔާ
1- ބޭބީލިން: ޕްރީ- ލިންގުއިސްޓިކް މަރުހަލާ	3މަހާއި 9މަހުގައި	"ބޭބީލިން" ނުވަތަ "ކޫއިން" އަޑުތައް (އޫ، އާ، މާ، ފަދަ އަޑުތައް) އަދިއެކަ ނަން ފާހަގަކުރަން އެނގުން.	ކިޔެ ސްޓޮޕާޓް ޗީމް (2014)
2- އެއްބަސްޖު ނުވަތަ ބަސްޖެއްފުއްދުމުގެ މަރުހަލާ	10 މަހާ 13 މަހާ ދެމެދު	1-2ބަސްޖުގެ މާނަހުރި ބަސްޖު ހެދުން އަންގައި. ހަރަކާތްތަކާނުލައި ބުނަން ބޭނުންވާ އެއްޗެއް އަޑުން ދައްކާލުން.	ކިޔެ ސްޓޮޕާޓް ޗީމް (2014)
3- ދެ ބަސްޖު ގެ މަރުހަލާ	އުމުރުން18 މަސް	ދެބަސްޖުން ޖުމުލަ އުފެއްދުން 20-5 ބަސްޖުގެ އަދަދަކަށް ބަސްތައްކުރު ތަރައްޤީވޭ. ކުދި އިރުޝާދުތައް ބަލައިގަން، ތަކުރާރު ބަސްޖުތައްގިނަ (އެކެއްބައިގާގެ ބަސްޖުތައް)	ޖެނިއަލް އާރ. މުއިހަރ (2004) ބޮލިންގާ ބްލޫމް (2003)
4- ގިނަބަސްޖު- ޖުމުލަތަކުގެ މަރުހަލާ	24މަސް/2އަހަރު	-ޓެލިގްރާފިކް،ސިންޓެކްސް، ސެމެންޓިކްސް. ހާލަތް ގެއް މާނަ (ފްރަގްމަންޓް) ދެނެގަނެ ބަހަށް ފަރިތަވޭ.	ޖޯސެފް އެލް. ފުއިޓް ބޮލިން، ނިކޯ ސްޓޫޑާ (2006)
5-ތިން އަހަރުގެ މަރުހަލާ	34މަސް/3އަހަރު	މާރައްޗާ ގުޅުވައިގެން ކުދިކުދި ޖުމުލަތައް ހެދުމުގައި ނަމުގެ ޖުމުލަތައް ހެންނަށް ބަސްޖާގަޔާ 1000-900ބަސްޖާ ދެމެދަށް އިތުރުވޭ	ޖެނިއަލް އާރ. މުއިހަރ (2004)

ބަސް ދަސްކުރުމުގެ "ކްރިޓިކަލް އޭޖް ހައިޕޮތެސިސް"

ދަރިއެއްގެ ފުރަތަމަ ތިން އަހަރު ސިކުނޑި އުފެދި ފުރިހަމަވަމުންދާ ދުވަސްވަރަކީ، ވާހަކަދެއްކުމާއި ބަހެއްގެ ހުނަރުތައް އަހަރެމެންގެ އެނގުމަށް ނަގާ ދުވަސްވަރު ކަމުގައި ސުޓާން އެބުން. ގަސް އަދި ލީޕި ސެލިންކަރ (2009) ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ބަސް ދަސްކުރުމަށް "ކްރިޓިކަލް އޭޖް" އެއް ވާކަން

ފާހަގަކުރައްވާފައިވުން ޕީސްޓީ އެލް. ގުއިޒްބާރޓް، ނީލާ ސްޕާގާ (2006) ހާމަކުރައްވާފައިވާ، އެއް ބަހަށްވުރެ ގިނަ ބަސް، ދަފްތަރުގައި އަނގަބަހުން ދިނުމަށް އުނގަނޭ ކުދިންނަށް މައްސަލަތަކާ ކުރިމަތިވާ ކަމުގައެވެ. ބައެއް ދިރާސާތަކުން ދައްކާ ގޮތުގައި ކުއްލިއަކަށް ބަސް ބަދަލުކުރުން (ވާހަކަދެއްކުން) ބޭސްފުޅުން ފަދަ، ކަމެއް ގުޅޭގޮތުން ވެރިންނާ ކަމުގައި ވެސް އުނގަންނައިދޭ ދެބަހުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވުމުން މިއީ މުޅި ހެއްކެއް މިކަމަށް އިތުބާރު ކަމުގައި ނުދެކޭ ކަމެއް ގިނަކުދިން ދެ ބަހުން ވެސް ކުދިކުދިންނާއި އެކުގައި ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ސަޢިކޮޓިސްތޯ އެވަން ބޮއިލީ ސްޓެޓް އަށް (2001) ހަވާލާދީއްވައި ޕީސްޓީ އެލް. ގުއިޒްބާރޓް، ނީލާ ސްޕާގާ (2006) ހާމަކުރައްވާފައި، ބައިލިންގުއަލް ފުރަތަ، ކުއްޖާގެ ބަހުރުވަތާއި ގިނަ ބަސްބަހަކަށް ފިލުވަދީފުމަން އެކުލެ ތަސަނު ކުރޮކަކުން ކަމުގައެވެ. ލީލީމޯން-ފޮލޮމީރ އަށް (1991) ހަވާލާދީއްވައި ޕީސްޓީ އެލް. ގުއިޒްބާރޓް، ނީލާ ސްޕާގާ (2006) އިތުރަށް ބައިލިންގުއަލް ގޮތުގައި، ޕްރީ-ސްކޫލްތަކުގައި ޖުލައިއަށް ސްޕެނިޝްބަހުން ކުދިކުދިންގައި ދަރިވަރުންނަށް ދިރާސާކޮށްދީފައިވާ އެހެން ބައެއް ބޭނުންކުރަނީ އިނގިރޭސިބަހުންނެވެ، ޖާއިލީގެތަން ކުޑަކުދިން ދަރިވަރު ބަސްބަހުގެ ކުރިއަށްދިޔުން ތަފާތު، ފަހުން އިނގިރޭސިން ބަހަށް ފިރިހެވެލިއްޖެއެވެ. އަދި ޖާއިލީ ބަސް ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުވާލެވުނު ކަމުގައެވެ. މިގޮ ސަޢަބަބުން ކުއްޖާގެ އަމިއްލަ ނަފްސުގެ އިތުބާރު ނެތިގެން ޖާއިލީ މީހުންނާ އެކުގައި ބާއްވައިދޭ ދިމާވެދާނެ ކަމުގައި އުނގެނުމުގެ ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ބެލިންގާ ބޮކީ (2003) ފާހަގަކުރައްވާފައި، އެނދު ފެށުމުން ބަސް ދަރިވަރު ގެ އުމުރުގައި ކަމުގައެވެ. އަދި އެއް ބަހަށްވުރެ ގިނަ ބަސްބައެއް އަގުއިވޭނަމަ، ބައިލިންގުއަލް ވެވުމަށް ގެ އުމުރު މިހާރު ކަމުގައެވެ.

ފުރަތަމަ އެއް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަކަށްފަހު އޭރުން ބައެއް ދަސްކޮށްދިނުން، ނުވަތަ ދެ ބައެއް ދަސްކޮށްދިނުން މަސައްކަތް ކުރިއަސް ކުއްޖާގެ ބަސް ދަސްކުރުން ފަސޭހަވާ ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވުން، ކުރިއެކަމު އޮތްގައި މާދަރީބަސް ދަސްކުރުމަށްފަހު ކުރިއެކަމު އެޤީ ފަހަނައަޅައި ދިރުމަކަށްފަހު، އޭރުން ބައެއް ދަސްކުރަނީވެ، ބަސް ދަސްކުރުން އުނދަގޫވާނޭ ކަމުގައި ބެލިންގާ ބޮކީ (2003) އިޝާރާތް ދީފައެވެ.

ޢަމަލުގައި ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކަން ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ފައިދާއާއި ގެއްލުންތައް

ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިގަތީ ކުއްޖާ އުފަންވެ ބޮޑުވަމުންދާއިރު ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ދެ ބަހުން އެއްވަރަކަށް ލިބިގަތުން ކަމުގައި ޑީ.އެސް ގެލިއު (1997) ބަޔާންކުރައްވައެވެ. ބައިލިންގުއަލް މާނަކުރައްވަމުން ފްރާންސްވާ ގްރޮޖީން (1982) އަށް ހަވާލާދެއްވައި ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ލިޔުއްވުނީ ކުއްޖާ އުފަންވެ ބޮޑުވަމުންދާއިރު ރަނގަޅު ދެ ބަހެއްގެ ޤާބިލުކަން އެއްވަރަކަށް ލިބިގަތުން ވެސް ބައިލިންގުއަލްވުން ކަމުގައެވެ. މައިންބަފައިން ވާހަކަދައްކާ ބަހަކީ ދެ ބަހަކަށް ވުމުން، މިހާލަތުގައި ކުއްޖާއަށް ދެ ބަހުގެ ގާބިލުކަން ލިބެނީ ކުއްޖާގެ މާހައުލުގައި އެ ބަސް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އެއްވަރުވުމުން ކަމުގައި އާންމުއިލްމުވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ޖޮސިއާން އެފް.ހެމާސް އަދި މައިކަލް އެޗް. އޭ. ބްލޭންކް (2000) ލިޔުއްވުނީ ބައިލިންގުއަލިޓީ އަކީ މާދަރީބަސް ނޫން ދެވަނަ ބަހަކުން ރަނގަޅަށް ވާހަކަދައްކަން އެނގުމެވެ.

ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމާ މުޖުތަމަޢުގައި ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވާއިރު ދެ ބަހުގެ އަޑުތައް ތަފާތުކުރަން އެނގި މާނަ ވިސްނައިގެން ބަސްތައް ދަސްކުރަމުން ދާނެކަމުގައި އުނާ ކަނިންގަހަމް- އެންޑާސަން އަދި ސްޓެފަން އެންޑާސަން (2004) ބަޔާންކުރައްވައެވެ. މީގެ އިތުރުން ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކަން ކިޔާ ނަރުސަރީގެ މާނަ ގެދޮރުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ހުނަރުތަކަށް ވެސް މުޤާރަނާކޮށްދޭން ލިބިގެންދާ ކަމުގައި އެފަރާތުން އިލްމުވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ޖޮހަން ޕެރަޑިސް، ފްރެޑް ޖެނެސީ އަދި މާތާ ބީ.ކްރެގޯ (2004) ހާމަކުރައްވައި، ބައެއް ބެލެނިވެރިން ދަރިންނަށް ދޫކޮށް ކުއްޖާއާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކަން އުފެދުން ބަސް ދަސްނުވާނީ ކުއްޖާގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް މިނަ ސްޕެޝަލިސްޓުން މިއީ މާ ހަރުދަނާ ވާހަކައެއް ކަމުގައި ނުދެކެއްވާކަން ފާހަގަކުރައްވަމުން އެ ވާހަކަތަކަކީ ފާހަގަ ކުރައްވައި، މިއީ ބައިލިންގުއަލް ދޮރު ކުދިންގެ ޕީޑިއެޓްރިޝަނުން ނުވަތަ ލިޔުންތެރިން ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކަން ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ޕްރޮފެސަރުން، ބައެއް ގޮތްތަކުގައި ޕީޑިއެޓްރިޝަން، ސްޕީޗް ތެރަޕިސްޓުން އަދި

މާރތާ ބީ. ހަރގީ (2004) އިތުރަށް ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ހެރޮލް މާރާސް- ސްޓޮބަން (2006) ހަމަކުރައްވަނީ ދެ ބަޔަކުން ވާހަކަ ދައްކަން އެކުގައިވާ ކުއްޖާގެ ބަހަލީ އިސްލިޔަން އަސާސުރުތީގާ ކަމުގެ ކަމުގައެވެ. އަދި ބަހާބަހާގެ މުސްކުޅު އެއްބަޔަކު އެނގި އޭގެ ސަބަބުން ދެ ބައިގެ މެދުގައިވާ ގުޅުން ބަދަލުވާގޮތަށް ހުރުމަކީ ބަސް ދުށްގަމުދަން ވެސް ފަސޭހަވެދާނެ ކަމެއް ކަމުގައެވެ. ބައިވަރުގެ ބަސް ގުޅުމަށް ޕިލިޕް އެފަރ އަނގަބަހުން ވާހަކަ ދައްކައިދޭ ބޮލީ ބަލަގޮތުގައި "ކޮމިއުނިކޭޝަން" އާއި ބަދަލުގައި އަހަރެން ބަހެއްގެ ގޮތުގައި (ބޮޑުކުރުން) ބާރުބޮޑުކުރުން ފެދު ކަންކަން ހުރުމަށް ލިބިފައިވާ ބަހެއް އިތުރުގެ ބާރުން ހިފައިގެން އޮޅޭ އަލިއަރުވައަން ބާރުބޮޑު ގޮތުގައި ކުރުމުގައި ފުރާނަސޮވާ ގޮތްތަކުން (1982) ހާމަކުރައްވައެވެ.

ގަޑުތަކުގައި އިތުރު ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ތަރުގެ އަހުލުވެރިން ބަސް ބާރުބޮޑުކުރުމަށްފަދައިން ބަސް ބާރުބޮޑުކުރުމުގެ ފޮނިފުކަން ލިބިގެންދާ ކަމުގައި އެމާކަނިންގަރަށް- އެންޑްރިސަން އަދި ސްޓީފަން އެންޑްރިސަން (2004) ހާމަކުރައްވައެވެ. އަދި މަފާތު ބަސްތަކަކުން ވާހަކަދައްކާ މުޖުތަމަޢުން އުފެއްދާ ތަޢުލީމު ކުއްޖާގެ ގަޑުތަކުގައި ބަހުގެ ކުރިއެރުން، މުނާފިޢުގެ އުފެދުމަކާއި މުޖުތަމަޢުގައި އުފެއްދާ ކުއްޖާއަށް ތަފާތު ގިނަ ގޮތްތަކުން ރަނގަޅުކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުގައި ފެނޭ އެ ފުރާތަތަކުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ޖީޖީ ފްރެމަން އަދި (2002) ހަވާލާދެއްވައި ޖަހަން ޕްރަގެސް، ފްރެޑް ޖެންސީ އަދި މާރތާ ބީ.ހަރގީ (2004) ހާމަކުރައްވަނީ ބައިވަރުގެ ގުޅުމުގައި ބޭފުޅާ ތަޢުލީމު ކުއްޖާ އަހަރެން ކުދިންނަށްދޭ ވާހަކަދައްކާކުރުމުގައި ތަސްލީ ނުހަލަފުސް ދެ ބަސް ދަސްކުރުމަށް އުފެދުނު ގިނަ ގޮތްގޮތުން ފައިދާކުރާ ކަމުގައެވެ. މިކަމުގެ މައްސަލައަށް ވަނީ، ކޮމިޔުނިޓީގެ މައްސަލަ ދިރާސާކުރާއިރު ބެލެނިވެރިން އެގޮތަށް މިކަސްކުރާނަމަ މިކަމުގެ ގެއްލުން ކުއްޖާއަށް ކުރިމަތިވާކަމުގައެވެ. ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ މުޖުތަމަޢުގައި ބޮޑުވާ ކުއްޖާ ބަސް ދަސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން ވާހަކަދައްކާ މަރުޙަލާއެއް އަންނަކަމަށް ފާހަގަކުރައްވަމުން އުނާ ކަނިންގަހަމް- އެންޑްރިސަން އަދި ސްޓީފަން އެންޑްރިސަން (2004) ލިޔުއްވައި ތިން ގޮތުގެ ބަސް ބާރުބޮޑުކުރަންޖެހޭ މަރުޙަލާގައި މަސްހުނި ކޮށްގެން ބަސްބަރުބޮޑުކުރުމުގެ އިތުރުން ތަފާތު ބަސްބަރި ފަރިކުން ފެނި ދަސްކުރާ ކަމުގައެވެ. އަދި އުމުރުން މަތިވާ، ދެ ބަސް ދަސްކުރުމަށް އިތުރު ބާރުއަޅާދޭހެ ކަމުގައި ފެއެވެ. އެގޮތުން ދެފަދަ

ބަސް ދަސްކުރާ ތުއްތުކުއްޖާއަށް ޖެހިލުމެއްނެތި ބަސް ބޭނުންކުރަން އެނގުމާއި ދެބަސް އެނގޭ ކުދުގައިވާތީ އުފާވުމުގެ އިތުރުން، ގިނަ ފައިދާތަކެއް ލިބޭ ކަމުގައި އެފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ބަހާމުދު ދިރުން ދެކޭގޮތުގެ މައްސަލަ އަޑިއަށްވާފަދައިވާ ހަކަތާ ކަންޑީ (1986) ހާމަކުރައްވާ ގޮތުގައި ކުރިން މިހުން ދެކޭމީހުނައި ދެ ބަހެއް އެއްވަރަށް ދަސްކޮށްދީފައިވަ ކުރިންނަން ބަސް އޭގެ ކުރެވެއެވެ. އަދި ވިސްނުން ފެސް ޓަރިފާ ކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް ބަހަށްވުރެ އެއް ބަހަށްވުރެ ގިނަ ބަސްބަހުން ވާހަކަދައްކާ ކުދިންތަކެއްގައި އުޅޭ ކާބޭ ދެ ބަހަށްވުރެ އިތުރަށް ފެސް ބަސް ދަސްކުރާ ކުރެވެއެވެ. އަދި ބައިލިންގުއަލް ފުރަސަ އަޅުއަދުގެ ހުނަރު ކުރިއަރައި ބަހަނ އަމަހަން ހުނަރުފިލާ ކަމުގެ ގޮތުގައިވެސް އޭނާ އިތުރަށް ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ދުންސްޓައިން (2008) ހާމަކުރައްވާ ގޮތުގައި ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކަން ދަނިކަ ކުރީ ނިސްބަތުވާ ޖަމާޢަތުގައި ބޭނުންކުރާ ބަހާއި ދިރިއުޅޭ ތަންގައި ބޭނުންކުރާބަސް، އެކުއެކިގައި ކިޔަވައިދިނުމަށް، ލިޔަންކިޔަން ދަސްވުމުގައި ފަސޭހަވެއެވެ. އެއް ބަހަނތުވެ ގިނަ ބަސްބަހުން ވާހަކަދައްކާ (ބައިލިންގުއަލް) މީހާގެ ސިކުނޑީގެ ޤާބިލްކަން، އެއް ބަހުން ވާހަކަދައްކާ (މޮނޯލިންގުއަލް) މީހާއަށްވުރެ ރަނގަޅުވާނެ ކަމުގައި ކެރޮލް މާޔަސް- ސްކޮޓަން (2006) ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ޗެންބަރލެސް، ފްރެޑެރިކްސަން އަދި މާރކާ ބީ. ކެރޯ (2004) ބަޔާން ކުރައްވައި ދެވަނަ ބަސް ދަސްކުރުމުގެ ދަރިވަރުން އެ ބަސް ބޭނުންކުރަން ފަށާއިރު އެ ބަހުގެ ގަވާއިދު ބޭނުންކުރަން ފުރިހަމައަށް ނޭނގިދާނެ ކަމުގައެވެ.

މާދަރީބަހާއި އެހެން ބަސްތައް ބޭނުންކުރުމުގައި ބަހުގެ ޝާމިލުކަން މިންކުރާނެގޮތް

މާދަރީބަހާއި އެހެން ބަސްތައް ބޭނުންކުރުމުގައި ބަހުގެ ޝާމިލުކަން ދެނެގަތުމަށް އަހަރެ ފަސޭހަ ނުވެދާނެ ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައި، ކެރޮލް މާޔަސް- ސްކޮޓަން (2006) ހާމަކުރައްވާ ގޮތުގައި ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކަން އެނގޭ މީހާ އަމިއްލަ ނަފްސަށް މިކަން ދެކޭގޮތާއި އެއްގޮތެއް އޭނާ އަމިއްލައަށް ނުވަތަ އެހެން މީހަކު އޭނާ ބެލުމަ ކުރުމެވެ. މިކަން ކުރެވޭނެ އެއްގޮތަކީ އެ ބަހަކުން ބޭނާ އެކަތާ ދެރަވެން ނުވަތަ ބަހެއް އަމާޒުކަމުއަށް ވަރަކަށްދުވުން ކުރުގައި އޭނާ ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ޝާލޮޓް ހޮފްމަން (1991) ހާމަކުރައްވާ ބައިލިންގުއަލް މިންކުރުމަށް ތަފާތު އުސޫލު ދަރަޖަ ބެސްބެ ކުރެވިދާނެ ކަމުގައެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާއަށް

އެންމެ މިންވަރާ ބޭނުންކުރުމުގެ ހުނަރުހުރި މިންވަރު ބެލިދާނެ ގޮތްތަކުގެ ގޮތުގައި ޗެކުލިސް ފުރިހަމަކުރުން، ހުސްތަންފުރުން، ވާހަކައެއް ކިޔައިދިނުން، ދަރުސާ ވާހަކަތައް ރެކޯޑުކުރުން، ޖުމުލައިގެ ދިގުމިނާއި މުސްތަވާގެތައް ފަދަ ޖުމުލައިގެ ފުރިހަމަކަމަށް ބެލިދާނެއެވެ. މިއިން އެއްވެސް ގޮތަކީ ވަކި އެންމެ ރަނގަޅުގޮތެކޭ ބުނެވެން ނެތް ކަމުގައި ފާހަގަކުރަމުން ސާޓޯޕް ހޮފްމަން (1991) އިތުރަށް ފާހަގަކުރައްވަނީ މިގޮތަށްކުރާ ޓެސްޓު ތަކުގައި އަމާޒުކުރަނީ ވަކިކަމެއް ދެނެގަތުމަށް ކަމަށް ވެފައި، އޭގައި ދަރިވަރުގެ އިޖުތިމާޢީ އަދި ތާޒާފިކުރީ ތަޢުލީމާއި ނުހިމެނޭނެ ކަމުއެވެ.

ރިވިއުއިން ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތުގައި ޓެސްޓުތަކުގެ ދިނުމުން ބަސް ދަސްވުމުގައި މާބޮޑުކަމުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތް މިންޖުމާކަން ދިރާސާކުރެވޭން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން ގަވާއިދު ބަސްދަސްކުރުމަން ކިޔުންތެރިން ބޭރު އެދުމުގެ ސަބަބުން ދު ބަހުގެ މަސްހުނި ބަސްކޯހުތަކާ ކުޑަޢަދަދު ދަސްވުމުގެއިތުރަށް ނަމަވެސް ބަހުގެ ހުނަރުތަކަށް ކިޔުން ކުރިއަރާކަން ފާހަގަކުރެއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ދު ބަސް ތަޢާރުފުކުރެވޭދު ތެއްތެރިކަމާދާ ކިތުމުގެ ހުނަރުތައް ކުރިއެރުމާއި ބަހުގެ ފުރިތަކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ގަވާއިދަށް ގިނަ ބަސްތައް ތައާރުފުކުރުމަށް ބަސް ދަސްކުރުމަށް ފަސޭހަވެ، ބަހުގެ ބަހަލު ބައިތަކަށް ކިޔުން ޒާބިތުވުން ކަމުގައި ވެސް ލިޔުންތެރިންގެ ދިރާސާތަކުން ހޯދުނެވެ. އުފެއްދުމުގައި ހުނަރު ބަހުގެ ޒާބިތުކަން ގަވާއިދުގައި އިތުރު ބަސްތައް ތައާރަފު ކުރުމުން ކުރިއަށް ކަމުގައި ވެއެވެ. މިގޮތުން ކިޔުންނަކަން ބަސް ދަސްވުމަށް ދު ބަހަކަށް މާބޮޑު ހުވަނތެރިކަމެއް ނުހުންނަ ކަމުގައި ލިޔުންތެރިކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

މި ރިވިއުއިން އެނގުނު ގޮތުގައި ކުރީގާ މާބަހުގެ ހުނަރުތަކުގެ ތަޢުލީމީ އަހުލުވެރި ދިވެހިތަކާއި ވިސްނުމާއި އިވޭއަޑުތައް ގުޅުވައިގެން ބަސް ދަސްކުރާއިރު، ކުރީޢަނ ލިޔަން ނޭނގުނު ނަމަވެސް ބަހުގެ ބައިތައް ކުރިއަރާނުކަން ދިރާސާތަކުގައި އިތުރުވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މިބައި ކުރިއަރާވަރަކަށް ބަހުގެ ސްޓްރަކްޗަރައް ފޮކަސްކުރާ ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުވެގެން ބަސް ބޭނުންކުރަން ފަށައި ތުރާފުގެ އިދައިޝަނގެ ހާރިގައެވެ. ބަސްތަކަށް ބަދަލުއައިސް ޕާއަތު އުސޫލީ އެއްގޮތަށް ލަފުޒު އިތުރުވުމާއި އުނިވުން ވެސް މި އުމުރުގައި ފާހަގަކުރެވެނެވެ. ގަވާއިދުގައި ދުވަހަކު ބަހުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ބޭރުގެ ތަރައްގީވެފައިވާ ބަހުގެ ނަންގަނަ މާދަރީ ބަހަށް އަސަރުކުރުން ވެސް އިޙްސާސްކުރުމުގެ ދިރާސާތަކުން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ޖަމާނާއެކު މާދަރީބަސް ވަސްހުރިވެ، އިތުރު ބަސްތަކަކުން ކުއްޖާ ވަރަކަށްކަން ދުރުވުން ބަހުގެ ބަޔަކީ ބައިތައް އަރަގަނޑު ބަސް ކުރިއަރާކަމާއި، މިފަދަ ގޮތަކަށް ބަސް ބޭނުންކޮށް ވަސްހުނިކުރުމަކީ ތަރުޖަމާއަށް ތަފާތު ކޮށްތަކުގައި އޮންނަ ކަމެއް ކަމާއި ހުއްޓުވުން ޖަވާބުން އާދަކޮށްފައިވާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ރިވިއުއިން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން ފާހަގަކޮށްލެވޭނީ ދިވެހި މުޖުތަމަޢު ފެދި އިންގިރޭސި މީޑިއާގެ ސްކޫލްތަކަށް މި އުމުރުގެ ކުދިން ކިޔަވައިދެން ފެށި ހިސާބުން ބަހަށް އަންނަ ކުރިއެރުންތައް ތަފާތުވެގެންދާ ގޮތުގެ ދިރާސާތައް އާއްމުކޮށް ނުހުންނަ ކަމެވެ. ހަމައެހެންމެ ކުއްޖާގެ ބަހުގެ ހުނަރުތައް އެނގޭ މިންވަރު ޓެސްޓްކުރުމުގައި ދަރިވަރުގެ އިޖުތިމާޢީ ވައްތަރު ތަފާތު ތަފާތުވުން މި ތަފާތުތައް ކުރިންގެ ކިބައިން ފާހަގަކުރަން އެނދަދުވާނުކަން މި ރިވިއުއަށް ބަލާއިރު ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.

ތަފާތު ދެ ގޮތަކަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ބައިނަލްއިގުލާމީ ފާހަގަކުރެވޭ މައުލޫމާތު ނުލިބުނު މިދިރާސާއާ ގުޅުންހުރި ހޮޓުން ދިހަ ޓީޗަރުން ބުނެން ދިވެހިބަހުގެ ދަސްކުރަނީ ބަސް މަސްހުރި ކޮށްގެން ބަސް ދަސްކޮށްދެނީ މަސައްކަތްކޮށްދިނުމަށް ބަސް ދަސްވާ ދަސްވުމާއި ހަމައެކަނި މާދަރީބަސް ފިލައިމަ ދަސްކޮށްދިނުމަށް އިސްކަންދޭނަމަ އަނގަބަހުން ބަދަލުކޮށް ދިވެހި މުޖުތަމަޢު ދެބަހުގެ ފުޅާފަރާތަށް ބޭނުމާއެ ދިރާސާތައް ފާހަގަ ނުކުރެވުނު ވަސް ފާހަގަކޮށްލަމުވެ. އާއްމުކޮށް ތަފާތު ވެރިބަހުން އެފަދަ އިއްޔާއިތު އަންނަ ބަދަލުތައް ދެނެގަތުމަށް މުހިއްމު ކަމެއްކަމާއި ކޮންމެ ހިސާބެއް ބައިނަލްއަގްވާމީ ނުދިން ނަމަވެސް ދެ ބަހުގެ މުޢާމަލާތްތައް މަސްހުނިވެގެން ދަރަނި ހުރިން ޓީޗަރުންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ބާބު 3 : ރިސާރޗް މެތަޑޮލޮޖީ

ދަތުރުގެ މިސްރާބާއި އަމާޒު ހިފެހެއްޓުމަށް އާރުކާޗިއަކަށް ބޭނުންވާ ފަދައިން ރިސާޗްވެރިން އުޅަދުރުންގެ ރިސާޗަށް މަގުދުރުމަންބަލައި މެތަޑޮލޮޖީގެ ބޭނުންހިފައެވެ. އެއީ ބޭނުންވާ އަމާޒަށް ފަސޭހައިން ވާބިލުފުމަންބަކަރައެވެ. އެހެނީ ރިސާޗާއާގުޅޭ ފުންކޮށް ވިސްނައި ރިސާޗުގެ މިސްރާބާއި އަމާޒު ހިފުމަށް ފަސޭހަވާނެއެވެ. މި ބާބުގައި ހިމަނާފައިވަނީ ރިސާޗުގެ މެތަޑޮލޮޖީގެ ބައެވެ. އެގޮތުން ރިސާޗަށް ކުރުމަށް އިންޓަރވިއު ފޯކަސްގްރޫޕް ޑިސްކަޝަން ގޮތުގައި ތަފްސީލީ މަޢުލޫމާތުތައް ނަގާފައިވާ ބޭނުންކުރެވުނު އިންޓަރވިއުއާއި އޮބްޒަރވޭޝަންތަކާއި ދޮކިއުމަންޓްތަކުގެ ބާވަތްތަކެއް ބޭނުންކުރެވުނު ގޮތާއި، ސާމްޕަލް ނެގުނުގޮތާއި އަދި ޑޭޓާ އެނަލައިޒްކުރިގޮތް ފަދަ ބައިތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ.

ރިސާރޗް ޑިޒައިން

މިއީ ތަފްސީލީ ބަޔާން އަދަދަކުން ނޫން ބަޔާނުން މަޢުލޫމާތު ފަހައިގެ ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތުގައި މަދުރަސާތަކަށް ބަސް ދަސްކުރުމުގެ ދެނެގަތުމުގެ ބަޔާނީ ކުއެލިޓޭޓިވް ރިސާޗްއެކެވެ. އެގޮތުން މި ރިސާޗްގައި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ބޭނުންކުރާ ގޮތާއި މިފަދަ ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ބާވަތްތަކާއި ދަސްކޮށްދިނުމުގެ އާ ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތް ބަލާފައިވާނެއެވެ.

ރިސާޗް ކުރެވުނީ ސުވާލަށް ބަޔާނުގެ ދިޔައިން ބަލައިލާ ދިރިހުރިއަގު ޖަވާބުލިބޭގޮތަށް އެހެނިހެން ބަސްތަކާއި ބޭނުންކުރުމުގެ އަދި އެ ބަސްތަކުން ދައުރުކުރާ މިންވަރު ކުރިއަށްގެންދިއުން ބަލާ ދަސްކުރުމުގައި ކަސްރާނީ ބަސްކަރާ ބޭނުންކުރާ ވަގުތުގައި ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ބަދަލުތަކާއި ކުރިމަތިވާ ފައިދާތަކާއި ބަސް ދަސްކުރުމަށް ދިރިއުޅުމަށް ބައިވެރިޔާ ސަމާލުކަމުގެ ތަސައްވުރު ފަދަ ބާބުތައް ދެނެގަތުމަށް ބަލާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ބަސް އަދަދުތަކާއި ވާހަކަވާ ވާހަކަދެއްކުމުގެ ގޮތުގައި މި ސުވާލުތަކަށް ރިސާޗަރު ޖަވާބުދެއްވާއި ވާހަކަދެއްކުމާއި ވާހަކައިގެ އާދައިގަ ދައުރު ވަރަށް ވިސްނޭ ގޮތެއް ހިނގަނީ އަދި އެފަދަ ސުވާލުތައް ފޮނުވުމަށް ވާނެއެވެ.

މިއީ ދިރާސާ ކުރެވޭ ބަސް ދަސްކުރުމުގެ ސިފަ ހާމަކޮށް ބައެއްގެ ޖަވާބުދިނުމަށް ބަޔާނީ ރިސާޗަށް ޕޮލިސީ ރިސާޗް މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ ކުއެލިޓޭޓިވް ރިސާޗުގައި އޮތް ގޮތަށް ބަޔާންކުރަމުން ފޯމު ހިނގާނީ ގޮތެއްގައެވެ.

ޖޯން ޑަބްލިޔު. ކްރެސްވެލް (2012) ހާމަކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައި މިކްސްޑް މެތަޑުން ހެދޭ ދިރާސާއަކީ ކޮލިޓޭޓިވް އާއި ކޮންޓިޓޭޓިވް ޑޭޓާތައް އެއްކޮށް ތަޙުލީލުކޮށް، ހޯދާ ވަކި ސުވާލުތަކުގެ ތެރެއިން މައްސަލަ ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ފުރިހަމަ މައްސަލަ ބަލާލައިގެން ކުރާ ދިރާސާއެއް ކަމުގައެވެ. މިގޮތުން ދިރާސާއަށް ބައެއް ކުރުމުގައި ފުރިހަމަ ނަތީޖާއެއް ދައްކުވައި ދިނުމަށްޓަކައި ދިރާސާވެރިން ބޭނުންކުރާ މި ކޮމްބައިނިންގް ސަބަބުން ނުވަތަ ޑޭޓާތައް ޖަމާކުރުމާއި އިތުބާރުކުރުން ބުނެދިނުމުގައި ވާނެއެވެ.

މި ދިރާސާކުރުމުގައި އުޅުނުން 5 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާ ކަމެއްތޯ ބެލުމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދިރާސާގެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ހޯދުމަށްޓަކައި ދިރާސާގައި ބައިވެރިންގެ ގޮތުގައި ހިމަނާ ތުއްތުކުދިންގެ އުމުރު އަޅައިބަލާ ކުރުމުގެ އިތުރުން އެ ކުދިންގެ ވާހަކަދެއްކުން ހަމައެކަނި ދެބަސްކޮށްގެންނާއި އެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާ އުސްތާޒުންނާއި ފަރާތްތަކުގެ ބަސްދީގޮތްތަކުން މަޢުލޫމާތު އެއްކުރެވޭނެއެވެ. އެގޮތުން ދިރާސާ އަޑުއެހުމުގެ އިންސާނުންނާ ގުޅުންހުރި އިޖުތިމާޢީ ކަންކަމަށް ފުރުޞަތު ދިރާސާ ހިދުމަތްވެރި އިންސާނުން ބޭނުންކޮށްގެން މުޖުތަމަޢު ގުޅުންހުރި ކަންކަން ހާމަކޮށްދިނުމަށް ކުރުމުގައިވާނީ، ޖޯން ޑަބްލިޔު ކްރެސްވެލް (2012) ހާމަކުރައްވާފައިވާ ފަދައިން، އިންސާނުންނާ ގުޅިފައިވާ އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތައް ދިރާސާކުރުމުގައި ކޮލިޓޭޓިވް މެތަޑް ބޭނުންކުރެވޭނެއެވެ.

ކޮންމެ ދިރާސާއެއް ވެސް އެ ދިރާސާ ފެށިގެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ އިޖުރާއާތު ލިޔެގެންވެއެވެ. އެއީ އެ ދިރާސާ ފެށިގެ އިޖުރާއާތުކުރި މެތޮޑޮލޮޖީއެއްގެ ގޮތުންނެވެ. ޖޯން ޑަބްލިޔު ކްރެސްވެލް (2012) އަދި މާރިބިން އަދި ކެންޑް (2003) ހާމަކުރައްވާފައިވާގޮތުގައި ކޮލިޓޭޓިވް މެތަޑަށް ކުރާ ދިރާސާތަކީ ދިރާސާވެރިޔާ ބޭނުން މިންވަރަކަށް ދިރާސާއަށް މަޢުލޫމާތު އެއްކޮށް ފުރިހަމަކުރުން ގެންދެވިދާނެއެވެ. ޑޭޓާތަކުން ބަސްދީދިނުމަށް ދިރާސާކުރުމުގައި ކޮލިޓޭޓިވްފަދަ މި ދިރާސާއަކީ ދިރާސާ ކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ހޯދާ މަރުޙަލާތަކުން އިތުރު މަރުޙަލާތަކަށް ބަދަލުކުރަމުން ގޮސް ބޭނުންވާ ދިރާސާއާއި ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ދިރާސާތައް ކުރުމުގައި ދިރާސާގެ ޞައްޙަކަމާއި ޔަޤީންކަން ހިފެހެއްޓުމަށް ތަފާތު ވަޞީލަތްތަކުގެ އެހީ ބޭނުންކުރެވިފައި ވެއެވެ. އެގޮތުން ދިރާސާ ބައިވެރިންގެ ކުރިމަތިން އޮބްޒަވޭޝަނާއި އިންޓަވިއުގެ އިތުރުން ތަސްވީރުނަގާ ބޭނުންކޮށްގެން ޖަވާބުތައް އެއްކުރެވިފައިވާއި، މި ޖަވާބުތައް އެނަލައިޒްކޮށް ހާސިލްކުރެވިފައިވަނީ ކުއަލިޓޭޓިވް ޑޭޓާ ބޭނުންކޮށްގެން ދިރާސާކުރުމުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ތަރުތީބުން ޢަމަލުކުރެވިފައެވެ.

ސާމްޕްލިންގެ ބަޔާން

ސާމްޕްލިންގަށް ގޮތާއި ދިރާސާގެ ސާމްޕަލް ގޮތުގައި ހުންނަންޖެހޭ ކަމުގައި ޖޯން ޑަބްލިޔު ކްރެސްވެލް (2012) ބަޔާންކޮށްދީފައެވެ. މި ދިރާސާއަކީ ދިވެހި މުޖުތަމަޢުގެ ތަޢުލީމުދިނުމަށް ބޭސް ދަސްކުރުމުގައި ދީ ބަހުގެ މާހައުލުން އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާ ކަމަށް ބޮޑުކަން ކުރެވުނު ދިރާސާއެކެވެ. އެހެންކަމުން ތަރުތީބުން އިސްލާމީ ކުރުމުގައި ބަދަލުވާ ދިވެހި ސަރަޙައްދުން ސިލެބަސްވާ އުމުރުން 3 އަހަރު ފުރިހަމަވާ ތެ ކުދިން ހިމެނުނެވެ. ބައިވެރިން އިންތިޚާބުކުރުމުގައި ނޮން ޕްރޮބަބިލިޓީ ސާމްޕްލިންގެ ތެރެއިން ޕާރޕަސިވް ނުވަތަ ޖަޖްމަންޓަލް މެތަޑް ބައިވެރިން ނެގުމަށް އިންތިޚާބުކުރެވުނެވެ. އެހެނީ މިއީ ވަކި ސިފަތަކެއް ހުރި ބައިވެރިންނަށް އަމާޒުކޮށްގެން ކުރެވޭ ދިރާސާއެއް ކަމުގައި ވާތީއެވެ. އެގޮތުން ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދެއްކުމުން އިސްކޫލުތަކުން ހާޒިރުވާ ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރުއަޅާ ތަޢުލީމީ ޖާގަ ދެމެހެއްޓުމުގެ ކުއްޖަކާއި، އިނގިރޭސިބަހާއި ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރެވެން ބަސް މަސްދަރު ވެސް ކްލާސްތަކުން ވާހަކަދައްކާ ދީ ބަސް ދިވެހިބަހުން މަސްއޫލުކަމާ ދަރިވަރުންގެ ކުއްޖަކު ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. ކުދިން ނަގާނެގުމަށް އިންތިޚާބުކުރުމުގައި އުމުރުގެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން އެއް ފެންވަރެއްގެ ފަރާތްތަކުގެ ކުދިން ހޮވުމުގައި އިސްކޫލުތަކުން ނެގުނެވެ. މީގެ އިތުރުން ދަރިވަރުންގެ މައިން ބަފައިންގެ އިތުރުން އެ ކުދިންނަކީ އުނގަންނައިދޭ އެދުރުންގެ އެހީތެރިކަން ވެސް ހޯދާފައިވާނެއެވެ.

ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު އެއްކުރި ގޮތް

ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު ނެގުމަށްޓަކައި ތަފާތު ގޮތްތަކެއް ބޭނުންކުރެވިފައިވާނެއެވެ. އެއީ ބަސްދީގޮތާއި، އޮބްޒަވޭޝަނާއި ތަސްވީރުތަކާއިގެ ގޮތުގައި ނެގުން މައުލޫމާތެވެ. މިއީ ދިރާސާގައި ގިނަ ދިމަދިމާއަށް ބަލައި ދިރާސާކުރުމުގައި ދިރާސާގެ މަޤްޞަދަށް ފުރިހަމަކަން ޖަވާބު ދިނުމަށާއި ޞައްޙަކަމާއި ކަމާއި ދޭހަކުރުވުމަށް

މަޢުލޫމާތު ބޭނުންކުރަނެވެ. އެހެނީ ކޭސް ސްޓަޑީގެ ގޮތުގައި ކުރާ ދިރާސާގައި ތަފްސީލީ މަޢުލޫމާތުތަކަށް މުހިންމުވާތީއެވެ.

ބަސްދީގަތުން: ދިރާސާގައި ބައިވެރިކުރުވުނު ދެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާ އެ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ މުދައްރިސުންގެ ފަރާތުން ބަސްދީގަތުމުގެ ނިންމުނެވެ. ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ބަސްދީގަތުން ނިންމީ ހަމަޖެއްސީ ތުއްތުކުދިން ބައިވެރިކުރާ ޕްރީސްކޫލުގެ އެކުދިންނަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބައިވެރިން އިސްކަންދޭ މިންވަރާ އެކަމަށް މަސައްކަތްކުރާގޮތް ފަދަ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން އެނގުން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ކަމުގައިވާތީއެވެ. އަދި ބަސްދީގަތުން ފެށުމުގެ ކުރިން ބަސްދީގަތުން ރެކޯޑް ކުރުމަށް ކަމާއި ދިޔުމުގެ ހުއްދަ ހޯދިއްޖެއެވެ. ހުއްދަ ހޯދުމަށް ރާސްތާ ވާނުވާ. އަދި މިކަމަށް ރެކޯޑްކުރެވޭ ބޭނުންކުރާ ގޮތް ސާފުކޮށް އޮޅުން ފިލުވައިދިނުމެވެ.

ދިރާސާގައި ބަސްދީގަތުން ނުވަތަ ބެލެނިވެރިންނާއެކު ގޮތުގައި 45 މިނެޓާ 50 މިނެޓާ ދެމެދުގެ ވަގުތެއް ހޭދަކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން ބެލެނިވެރިޔާއަށް ފަސޭހަ ވަގުތެއް ހޮވައި ގޮތަކީ ގެދޮރު މެދުވެރިކޮށް ބަދަލު އެފަރާތުން ފަސޭހަ ވަގުތެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ކުރިން ވާހަކަ ދައްކައި މަޢުލޫމާތު ބޭނުންވާ ދާއިރާއިން މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށްވާނެއެވެ. މިގޮތުން މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގައި ބެލެނިވެރިންނަށް ސުވާލުތަކެއް ހަމަޖެއްސިއެވެ. އަދި ވީހާވެސް ވަގުތު ދިނުމުގައި ކުދިންނާ ގުޅޭގޮތުން ކަންކަން ހޯދުމަށް މަސައްކަތް ފަސޭހަވާނެ ގޮތަށް ފަރާތްތަކުން ދިނުމުއެވެ. މި ގޮތުން ބަސްދީގަތުންތައް އަޑުއަހައި ލިޔެ ގޮތުގައި ޖަހާސްކޮށްލައިގެން ބެލެނިވެރިޔާއަށް އަރުވައިލާ ބަސްދީގަތުން އެއްވެސް ބަދަލެއް އޮތް ނަމަ ބަދަލުކުރުމަށް ފުރުސަތު ދިނުމެވެ. މިއީ ކޭސް ސްޓަޑީއެއްގެ ގޮތުގައި ތަފްސީލީ މަޢުލޫމާތު އެއްކޮށް ކުރާ ދިރާސާ ކަމުގައިވާތީ ބަސްދީގަތުމުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތު ވިސްނުން ބިނާކުރުމާ މަސައްކަތް ކުރެވިފައެވެ. މި ބަޔާ މަޢުލޫމާތު ކުރެވިއްޖެ ގޮތުގައި މަޢުލޫމާތު ހިމެނުނު ސާފުކުރުމަށް ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުގައި މަޢުލޫމާތު ބޭނުން ކުރުމަށް ގޮތް، ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި މުދައްރިސުންނަށް ރަނގަޅަށް އެނގިފައިވާނެއެވެ.

ދިރާސާއަކީ ކުރެވުނު ބަސްދީގެތުގައި ހިމެނިފައިވާނީ ސަރީ ސޯޝަލްކޮމްޕެރިސަން އަޕްވަޑް އެންޑް ސުވާލުތަކެކެވެ. (ސުވާލުކަރުދާސް ޖަދުވަލު(ހ)އަދި(ނ)ގައި) މި ސުވާލުކަރުދާހުގައި ކުއެސްޗަން ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރަނީ ކޮންބަހެއްތޯއާއި އިސްކޫލުން ވަކިބަހެއް އޮތްތޯއާއި ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުން ކުއެސްޗަން ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ހުރި ތަފާތައި އަމަސް ތަސްމީނާއި ބަހުގެ ހުނަރުތަކަށް ކުއެސްޗަން ކުރެވުނުތަކާއި މިންވަރު ފަދަ ކަންކަމުގެ މައްސަލަ ބަލައިލާފައިވާނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އިނގިރޭސިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުން ދިވެހިބަސް ދަސްކުރުމުގައި، ތަސް ނުވަތަ އަމަސް ކަމެއް ފާހަގަކުރެވޭތޯއާއި ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ޖެހިލާގައި އެހެން މީހުން ކުރިއާ ދުޅަހެޔޮކަމާއި ދަރިން ވަރާ ތަފާތު އިތުރުކުރާ ކުރުމުގައި ބޭނު އިސްތިޢުމާލުކުރެވޭ މިންވަރު ސުވާލުތަކުން އަޅާކިޔާފައިވެއެވެ.

ދިރާސާގައި ބަސްދީގެތުން ނުވަތަ ކުދިންނަށް ހިތަވަދެފައިވާ މުދައްރިސުން ހިމެނިފައިވަނީ އެފަރާތްތަކުން މައުލޫމާތު ކުދިންނަށް ބަހުގެ ދަސްކޮށްދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރާއިރު ކުއްލި ހުނަރު ކުރިއަރާގޮތް ބެލުމަށާއި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ނުވަތަ ބަހުގެ ހުނަރު ދަސްކުރުމުގައި ކުރިއެރުން ލިބުނީ މާދުރީ ބަހަކުން ނުވަތަ ބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން ބަސް ބޭނުންކުރުމުގެ ދެނެގަތުމުގެ ގޮތްތަކެވެ. މި ފަރާތްތަކުން މައުލޫމާތު ނަގުމަށް ތަފާތުކޮށްފައިވާ ތަފާތު ސުވާލު ކަރުދާހެކެވެ. (ސުވާލުކަރުދާސް ޖަދުވަލު(ނ)އަދި(ރ)ގައި) މިއީ ފުލް ސަރީ-ސޯޝަލްކޮމްޕެރިސަން އަޕްވަޑް ސުވާލުތަކުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށްފައިވާ ކަރުދާހެކެވެ. އެގޮތުން ބަހެއް މައުލޫމާތު ދަސްކުރުމަކީ ސުވާލަކަށް ކުއްޖާ ސުވާލަށް އަސާސީ ދަސްކުރުމަށް ބަޔާ ބަސް ހަމަތައް ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތުގައި ސުވާލުން އިސްކޫލުގެ ބަސް ގޮތުން ކުއްޖާ އަސްނަ ކުރެއްވުންތައް ފަދަ ކަންކަން ދަސްކުރުމުގެ މައްސަލަ ސުވާލުތަކުން އަޅާކިޔާފައިވެއެވެ.

އޮބްޒަރވޭޝަންތައް. ދިރާސާއަކީ މައުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް ބައިވެރިން ގޮތްތަކުގައި އުޅޭ ތަޢާރުފް ބަސް ބޭނުންކުރަނީ ދަސްކުރުމުގެ ގޮތުން ނޮން-ޕާޓިސިޕަންޓް އަދި ޕާޓިސިޕަންޓް އޮބްޒަރވޭޝަންތަކެއް ހެދުނެވެ. މިކަން ކުރުމުގައި ބެލުނިވެރިންގެ އާދެބިރާކަން ފެނުނު ހާލަތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވާނެއެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާ ފަހަކަށްދެއްކުމަށް ފަހަ ތިއެއިޗަރުން ކަންކަމުގައި ބައިވެރިކުރެވުން ނަން

ޖޫރަލް އަދި ދުވަލް އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުގެ ގޮތުގައި 4 ރެކޯޑިން ވެސް ހަދާފައި ވާނެއެވެ. (ރެކޯޑިންތަކުގެ ޓްރާންސް ކްރައިބް ކޮށްފައިވާ ލިޔުންތައް ޖަދުވަލު(ބ)، (ޅ)، (ކ) (އ)ގައިވާނެއެވެ.) ރެކޯޑިންތައް ހެދުމުގެ ކުރިން ބޭފުޅުންނަށް ކަންކުރަންވީގޮތް އޮޅުންފިލުވައި ދެވުނެވެ. އަދި ކުއްޖާއަށް މިކަން އެނގިގެން ވާހަކަ ނުދައްކާފާނެކަމަށް ބަލައި ވީހާވެސް ހަރަދަނާ ޖަވާބުދެއްވުމަށް ވިސްނާފައިވާނެއެވެ. މިކަން ކުރިއަށް ކުއްޖާ، ވާހަކަތަކަށް ޖަވާބުދާރީވާގޮތާއި ފަރިތަކަމާއެކު ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތާއި އަމިއްލަ ޚިޔާލު ކަންކަމާ ގުޅުވައިލައިގެން ފުޅާކޮށްފައި ހުށަހަ އަމިއްލަ ވާހަކަތައް ފެށިގެން އެހެންވެ ކަންތަ ކުއްޖެއްގެ 2 ރެކޯޑިން ހަދާފައިވާނެއެވެ. އަދި ފީލްޑް ނޯޓްސް އޮބްޒަރވޭޝަންގެ ގޮތުގައި ދިރާސާ ވެރިޔާ ބައިވެރިންގެ ތަފާތުގައި ހުރިގޮތް ކުއްޖާ ދައްކާ ވާހަކަތަކުގެ ނޯޓު ހެދުނެވެ. އެގޮތުން ރެކޯޑިންގެ ހަމަކަށަވަ ވަގުތު ލިޔުމުން ނޯޓުކުރުމުން ވެސް ގެންގުޅިފައިވާނެއެވެ. މިކަން ކުރުމުން ދިރާސާގެ ކުއްޖާއަށް މިއީ އެއްގެ ފުރުޞަތު ހަމަ ބައިވެރިންގެ ތަފާތު ގޮތްގޮތުން ކުރިއަށްދިޔަ ގޮތް ބަލާލެވުނެވެ. ދިރާސާގައި ބައިވެރި ވަރަށްގިނަ ގޮތްގޮތުން ކުއްޖާގެ ފެނިގެން ހުރި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގެ އިތުރުން، މައުލޫމާތު ފަރާތުން ސުވާލުތަކުގެ ރަނގަޅަށް ޖަވާބުދީފައިވެއެވެ. މިއީ ކޯސް ރެކޯޑިންއާއި ދިރާސާގައި ބައިވެރިވި ކުދިންގެ ގޮތުގައި 45 މިނިޓާ 50 މިނިޓްގެ ވަގުތެއް ހޭދަކޮށްފައިވާނެއެވެ.

ސުވާލުކަރުދާސް. ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު ހޯދުމަށްޓަކައި ސުވާލު ކަރުދާހުގެ ގޮތުގައި މައުލޫމާތު އެއްކުރެވުނެވެ. މިއީ ކުދިންނަށް ދިވެހިބަހުން ބޭނުންކުރާ ނަންބަރު އެއްގޮތަށް ކުދިންގެ ހޯދާލުމަށް ހާމަކަން، ކުދިންތަކާ ބޭނުން ތަފާތު ވަރަކަށް ބޭނުންވާގޮތަށް ބޭނުންކުރާ ސުވާލުތަކެކެވެ. (ސުވާލުތައް ޖަދުވަލު(ވ)ގައި ވާނެއެވެ.) މި ސުވާލުތައް އިސްތިއުމާރުކުރުމަށް އެވަސް ކުދިންނާ ގުޅުންހުރި، އެ ސުކޫލެއްގެ ޝަރުޢީ ފަރާތްތަކުން ސުވާލުތަކަށް ވެސް ބަލައިގަންނެވެ. މިއީ ކޯސް ސްކީމުގެ ގޮތުގައި ސުޕަވައިޒަރ ގެނަ މައުލޫމާތުތަކާއި ނަގައިގެން ކުރެވޭ ދިރާސާއަކަށް ވެފައިން ކުއްޖާގެ ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތް ބެލުމަށް އިތުރު ކުރުމުގެ ގޮތުން ސުބްޖެކްޓްތަކުގެ ބޭނުން ފަރަތުބެލި ދިއައެވެ. އެގޮތުން ސުވާލުތަކުގައި ހިމަނާފައިވަނީ ގޮތުގެ ދިރިއުޅުމާއި ކުދިއާދީ ކުރިއަށްދިޔަ ސުވާލުތަކުގެ އިތުރުން ޖަވާބުދާނުގެ ތަރުތީބުގައި ގުޅުންހުރި ބައެއް ޖަވާބުތައް ދިނުމަށް ފަސޭހަވާގޮތަށް އިތުރުން ބަދަލު

ޖެހުމުތަކުގައި އުޅޭ، ނަމަވެސް ކާބޮނޭޓްތަކާއި ހިލްމުތަކުން ދަރިވަރުންނަށް ފެނިފައިވާން ކަމަށް ޚަޔާލުކުރި ބައެއް ޖަނަވާރުތަކެވެ. މި ތަކެތީގެ އުނގާއި ތަސްވީރާއި އެ ތަސްވީރުތަކުގައި ވާގޮތަށް ފަދަ ކަންކަމާއި ދެންވާން ގޮތް ފަދަ ކަންކަން ކިޔުއްވެނެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން ތަސްވީރުތަކާދުރު ކުރިންގެ ޒިޔާލު ފާޑުކުރުވުން ފަދަ ކަންކަން ކުރުވައިގެން އެކުދިންނަށް އެނގިފައިނުވި މަޢުލޫމާތު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ސުވާލުކުރުވައިގެން ދަރިވަރުންލައްވައި ވާހަކަތައް ކިޔުއްވާފައި ވެސް ތަސްވީރުތައް ޢާންމުކުރުގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. މިކަން ކުރުމުގައި ކުއްޖާގެ އުފަލުތަކުގެ ތަޖުރިބާތަކުން އެބައެއް ފަހަރަކު މަޢުލޫމާތު ނެގުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރަން ޖެހުނެވެ. އަދި ކުއްޖާއާ ބޭނުން ގުޅުން ބަދަލުކޮށް ކުއްޖާއާ ގާތްކަން އިތުރުކޮށްގެން މަޢުލޫމާތު ނެގުމަށް އެއް ފަހަރަކަށްވުރެ ގިނަ ފަހަރު މަސައްކަތްކުރަން ޖެހުނެވެ. އެގޮތުން ތަފާތު 4 ތަސްވީރެއް ކުދިންލައްވައި ކިޔުއްވައި، ތަސްވީރުތަކާ ގުޅިގެން އެ ކުދިން ބޭނުންކުރާ ލަފުޒުތައް ނޯޓުކުރެވުނެވެ.

ޑޭޓާ އެނަލައިޒުކުރި ގޮތް

ދިރާސާކުރުމަށް އެއްކުރި މަޢުލޫމާތުތައް ބަލައި އެންމެ ބޭނުންތެރި މަޢުލޫމާތުތައް އެކިބައިތަކަށް ބައިކޮށް ވަކިކޮށްލެވުނެވެ. އަދި އެ މަޢުލޫމާތުތައް އެނަލައިޒް ކުރުމުގައި މައުޟޫޢާ އެއްގޮތް ގުޅުންހުރި މަޢުލޫމާތުތައް ވަކިކޮށް ސުރުޚީތަކަށް ބައިކުރެވުނެވެ. މިކަމަށްޓަކައި މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް ދުތައްރިސުންނާއި ބެލެނިވެރިންގެ ޖަވާބުން ނުކުތް ބަސްދިނުންތައް ވަކިވަކިން ޖަދުވަލުތަކަށް ބަހައިލެވިފައިވެއެވެ. މިބައިގައި ކުރެވުނު ސުވާލުތަކަށް ބެލެނިވެރިން ދިން ތަފާތު ޖަވާބުތަކާއި އެ ކަމާގުޅިގެން އިތުރަށް ގެންދެވުނު މަޢުލޫމާތާއި ދެކުނު ވާހަކަތައް ވެސް އެ ބުނެދިން ގޮތަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުގެނެސް އެގޮތަށް ޖަދުވަލުތަކަށް ބަހައިލެވިފައިވެއެވެ.

ބަސްދީގެންތަކުން ނެގުނު މަޢުލޫމާތުގެ އިތުރުން ގެންދެވުނު އޮބްޒަވޭޝަންތަކުގެ ރިކޯޑިންތައް ވެސް ޓްރާންސްކްރައިބްކޮށް އޮބްޒަވޭޝަންތަކުގައި ކުއްޖާގެ އުޅުނުގޮތާއި ގެންނަ ހަރަކާތްތައް މާނަކުރެވި ގޮތަށް މިގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން ދަރިވަރުންގެ ވާހަކަތަކުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތަށް ދެ ބައިން ބޭނުންކުރާ ތަފާތު ބައިތައް އިސްލާޙުވުން ބަސްގައިވާ ތަފާތު ދިރާސާކުރުން

ބުނުމުން އެނގޭތޯ ވެސް ބަލައި އެ ބައިޓަށް ކަރަޕްޓްވެފައިވާނެއެވެ. ބަސްޓްރީމްތަކުން ނުވެސް

މަޢުލޫމާތުތައް ކިޔައި ވަކިވަކި ސުވާލުތަކަށް ބޭނުންވެރިންނާ ގުޅުމެއްގޮތުން ބުނެދީފައިވާ ވާހަކަތަކުން

ދަރިވަރުންނަށް ބަސްދަސްކުރުމުގައި ކަންހިނގަމުންދާގޮތް ދެނެގަނެ މި މަޢުލޫމާތުތައް ހީވީމަކަކަށް

ބަހިކުރެވެނެވެ.

ކުއްޖާގެ ފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ނެގުމަށް ބޭނުންކުރެވުނު ތަސްވީރު ޗާޓުތަކުން ކުރިންނަށް ފެންނަ ކަންކަމާއި

ވާހަކަތައް ކިޔައިދިނުމުގައި ބޭނުންކުރުމުގައިވާ ބަސްކޮށްލާ ދަރިވަރުން އެ ތަސްވީރުގައިވާ ކަންކަމާއި ތަކެތި

ކިޔައިދިނުމުގައި ކުއްޖާގެ ހާލަތުތައް ގޮތްސްކުރައިވާ ގޮތުތައް ވެސް ބައިކޮށް އޮތް ދަރުން މަޢުލޫމާތުތައް

ބަހިކުރެވެނެވެ. އެގޮތުން ބަސްބުނުމުގައި ކުއްޖާ ގެންނަ ޖަޒުބާތުތަކާއި ވަކިވަކި ޙަރަކާތުތައް

ބުނުންތަކާއި ގުޅިގެން ކޮމްޕިއުޓަރ ސިސްޓަމް ނަތީޖާ ނޫޅާތަކުރުމަކާއި ވަސްތަކާތަކާ ކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން މި

ނުވަތަ ބަސްދީގެންތަކާއި ތަސްވީރު ފަރަ ތަކާ ދަމާއިބަލާތަކާއި އިތުރުބަޔާނެއްތަކުން ހިއުމަން

މަޢުލޫމާތުތަކާގައި ދިރާސާގައި ބޭނުންހިފުނު ކޮންމެ މަޢުލޫމާތެއް ޖަރޫސްކުރައިބަލާ ޓޭބަލެއް ތަކާގައި

އެހީގައި ހުރަހަގަޅައިވާނެއެވެ.

ދިރާސާގެ އަދުވާތުއްތަކާ ހިފެހެއްޓުން

މައުލޫމާތު ދިރާސާ ކުރުމުގައި އެ ކުދިންގެ މާރުކުގައި ބަސް ބުނުންތަކާ ގުޅޭ ސަބަބުން ބަހުގެ

ހުނަރަށް އަސަރުކުރާގޮތް ދެނެގަތުމަށް ކުރެވުނު މި ދިރާސާއަށް ތަޔާރު 3 ގޮތަކަށް ގެޓޭ އެއްކުރެވުނު

ދިރާސާއަކަށެވެ. މިގޮތުން އެއްކުރުމުގައި ބުނުންކުރެވުނު ކޯސްފެ ގޮތެއްގައި ވެސް ބުނުންކޮށްފައިވާނީ

އިންޓަވިއުއެވެ. އެހެންކަމުން މިކަން ކުރުމުގެ ހުރިހާ މަރުޙަލާއެއްގައި ވެސް ދިރާސާގެ ބައިވެރިންގެ

މަޝްވަރާއާއި އިންސާފު ކަމާމެދު ޚުދުމުޚުތާރުކަން ހިމާޔަތް ބައިވެރިންނަށް އެނގޭގޮތަށް ޔަގީނުކޮށް

ކުރަން ނެޓުވެތޫ ގޮތަށް އިސްކަންދީ ދިރާސާކުރެވިފައިވާނެއެވެ. ކުރުމުން ބައިއް

އެޕްރޫވަލްކުރެވުނުގައި ބައިއްޔާއްޔާނު ކުރިޔެއްކުރަން ސަރަޙައްދު ރަނގަޅުކުރެވިފައިވާނެއެވެ. އައީ ޤައުމީކުއްޖާގެ

ކިބައިން ބަސް ބުނުންކުރާ ގޮތް ބަލައިދިނުމުގައި ދެކޮޅުވެރިކޮށްގެން ނޫނީ އެކަން ކުރުމުން

ކަމުގައި ވާތީއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ރެކޯޑުކޮށްގެން މައުލޫމާތު ނެގޭނެކަން ކުރިން ބައިވެރިންނާ އެކަން
ކުރުމުގެ ކުރިން ވެސް އެ މައުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްދީފައި ވާނެއެވެ.

މި ދިރާސާއަކީ ބައިވެރިންގެ ޚިޔާލަށް އިހްތިރާމުކުރައި ބައިވެރިވާ ދިރާސާއަކަށް ހެދުމުގެ ގޮތުން ތެދުވެރިކަމާއެކު
ބައިވެރިންގެ ރުހުމުގައި މިކަން ކުރުމަށް އެއްބަސްވެވުނެވެ. އަދި ބައިވެރިންނަށް ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި
ދިރާސާގައި ބައިވެރިވުން ހުއްޓާލެވޭނެ ފުރުސަތު އެ ފަރާތްތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން
އެއްކުރެވޭ އެއްވެސް މައުލޫމާތެއްގައި އެއީ ފަރާތްތަކުގެ ނަން ބޭނުން ނުކުރާނެ އިތުރު ބަޔަކާ ހިއްސާނުކުރާނެ
ކަމެއްގައި އެހެން އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބޭނުން ނުކުރާނެކަން ވެސް ޔަޤީންކަން ދީފައިވާނެއެވެ.

ބަސްދީގެންތަކާއި ޚާއްސަކޮށްލައިދީ ކުރުމަށް ފަހު ބައިވެރިންނާ ހިއްސާކުރެވޭ އެމް ބޯޓުބަހަކަށް
ކަނޑަތު ކުރުމާއި އެއަށް ބައިވެރިންގެ ފަރާތުން އިތުރު ޚިޔާލެއް ވާނަމަ ނަގަތަ އިތުރުކުރެވިފައި ވާނެއެވެ.
ވެސް ފުރިހަމަކުރުވުނެވެ. އަދި ބައިވެރިންގެ ޚިޔާލު ނަގައި މައުލޫމާތުތަކުގައި ދަރިވަރުން ބޭނުންކުރެވިވާ
ޒަރީޢާތަކާއި، ދަށާ ވަރަކަށާ މުދާލިބޭގޮތަށް އަޑުއިންކުރަން ވެސް ބައިވެރިންނާ ހިއްސާކުރައި ވާނެއެވެ.
ވީމާކަ، ދިރާސާ ފުރިހަމަކުރަން ކުރުވުން ކޮންމެ ކަމެއްގައި، ކޮންމެ މަރުޙަލާއެއްގައި ދިރާސާގެ އަޚުލާޤީ
ސުލޫކު ދެމެހެއްޓުމަށް މަސައްކަތްކުރަން ތިބެނީ މިކަން ޚާއްސަ ސަމާލުކަމާއެކު ދީފައި ވާނެއެވެ.

ދިރާސާގެ ވެލިޑިޓީއާއި ރިލަޔަބިލިޓީ ހިފެހެއްޓުން

ދިރާސާގެ ވެލިޑިޓީއާއި ރިލަޔަބިލިޓީ ކަށަވަރު ކުރުމަށްޓަކައި ތަފާތު ގޮތްތަށް ބޭނުންކުރެވިފައި ވާނެއެވެ. އެހެނީ
ރިސާޗަރ ސުވާލަށް ޖަވާބު ހޯދުމަށް ނަގެން މައުލޫމާތުތަކަކީ ވަކި ފަރާތްތަކަށް ބުރަނުވާ، އެއިން ތެދު ސާބިތު
ކުރެވެންހުރި މައުލޫމާތު ކަމުގައި ހޯދުމަށް މަސައްކަތްތެރިކުރައި ވާނެއެވެ. މި ދިރާސާއަކީ ކޮލެޖު ސްޓަޑީއެއްގެ
ގޮތުގައި މައުލޫމާތު އެއްކުރެވުނު ހޯދު ހޯދުންތަކުގެ ހުރަހެއް ދިރާސާއަކަށް ވުމުން އަދި މިކަން ގެވިފައިވި
ވަރަށް ތެއްތެރިންނާ ކަމުގައިވާތީ، މިކަމަށް ވަރަށްގިނަ ވަގުތު ހޭދަކުރަން ޖެހުނެވެ. ތަކުރާރުކުރަ އެތަށް
ފަހަރަކު ކޮންޓާ ބައްދަލުވެ ކުއްޖާ ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު ފަސޭހައިން ކުއްޖާ ވާހަކަ ދައްކާ ބާރުމިންތައް

ބެލުނެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާއާއެކު ވަގުތުހޭދަކުރާގޮތުން އަދި ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތް ބަލައި އޮބްޒަރވޭޝަންގެން ތަފާތު ސެޓިންގްސް ތަކުގައި މައުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް ވަރަށް ގިނަ ވަގުތުތަކެއް ހޭދަކުރެވުނެވެ.

ދިރާސާގެ ސަބްޖެކްޓުން ޔަޤީންކުރުމަށްޓަކައި ތަފާތު ގޮތްގޮތުން މައުލޫމާތު ނެގުމަށް ވިސްނައި ތިން ގޮތަކަށް މައުލޫމާތު ނަގައި ޓްރައަންގިއުލޭޓް ކުރެވިފައިވާނެއެވެ. އޭގެތެރޭގައި އޮބްޒަރވޭޝަންތަކާއި ސެމީސްޓްރަކްޗަރޑް ބަސްދީގަތުންތައް ރެކޯޑްކުރެވިފައިވާނެއެވެ. ޖޯން ޑަބްލިއު. ކްރެސްވެލް (2012) ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ދިރާސާގެ ވެލިޑިޓީ ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި ދިރާސާއަށް ނެގި ޑޭޓާތަކުގެ ސަބްޖެކްޓުން ކަށަވަރުކުރުމަށް ބައިވެރިންނަށް އެތަކެތި ދެއްކުމަށް ފުރުސަތު ދީފައިވާނެއެވެ. އެގޮތުން ބަސްދީގަތުންތަކާއި އޮބްޒަރވޭޝަންތައް ޓްރާންސްކްރައިބް ކުރުމަށްފަހު އެތަކެތި ބައިވެރިންނާ ހިއްސާކޮށް، ގުޅުވައިގެން ބަލައިދީ ވާހަކަ އެކަން ފޭސް މި މަރުހަލާގައި ފުރިހަމަކުރެވިފައިވާނެއެވެ.

ލިމިޓޭޝަން

މިއީ މިކްސް މެތަޑްގެ ބޭނުންކޮށްގެން ކުރެވުނު ދިރާސާއަކަށްވާތީ ދިރާސާ ހެދުމުގައި އެންމެ ބޮޑުބައެއް ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ ކޮލިޓޭޓިވް އެޕްރޯޗެވެ. ސާމްޕަލް ނެގުމުގައި ބޭނުންކުރެވުނު ތުއްތުކުދިންނާއި ޑޭޓާ އެއްކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވުނު މެތަޑަށް، މިފަދަ އެހެން ދިރާސާއަކާ ބޭނުންކުރެވޭގޮތް މި ދިރާސާއިން ނިކުތް ނަތީޖާ، ނުނިކުމެދާނެ އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ. ސަބަބަކީ މިދިރާސާ ހެދުމަށް ހޮވި ބައިވެރިންނާއި ބެލެނިވެރިންގެ ތަޢުލީމީ ފެންވަރާއި ބައިވެރިންގެ މާހައުލުފަދަ ކަންކަން ތަފާތު ވެއްޖެ ނަމަ މި ނަތީޖާ މިގޮތުން ދެއްކުން އެކަށީގެން ނުވާތީއެވެ. ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު ނެގުމުގައި ކުއްޖާގެ ޓީޗަރުގެ ކަމާއި ހާފްޑިރިކްޓަރު މިންވަރާއި ކުއްޖާގެ ތުޖޭ އެކީގައި ހުންނަގޮތް ފެނުމަށް މުހިންމުވާއިރު އެ ވަގުތުގައި ކުއްޖާގެ މޫޑު ހުންނަގޮތުން މައުލޫމާތު ނުލިބުން ވެސް ދަތިވެގެންދިޔައެވެ. މި ދިރާސާގައި ބޭނުންކުރެވުނު ކުދިންގެ ތެރެއިން އެއް ކުއްޖަކާ ދިރާސާވެރިޔާ ތިމާގެ ފުރުން ކުއްޖާގެ ފަރާތުން ގިނަ ވާހަކަތައް ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބުން ނަމަވެސް އަނެއް ކުއްޖާއަކީ އެއްވެސް ލިޔެކިޔުމެއް ނެތް ފުނިތުނިވާ މީހެއްކަމުގައިވާތީ ކުއްޖާގެ ފަރާތުން މައުލޫމާތު ނެގުމުގައި އުނދަގޫތަކާ ވެސް ކުރިމަތިލާން ޖެހުނެވެ. އަނެއްކާވެސް ދިރާސާގައި ކުއްޖާގެ މޫޑު ހުންނަ ގޮތުން ކުއްޖާއާ އެންމެ ގާތު ދުރު ކަމެއް ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ

ކަންކަމެވެ. އަދި މި ދިރާސާގައި ބައިވެރިކޮށްފައި މިވަނީ ދެ ކުދިންނަށް ވުމާއެކު މި ނަތީޖާއަކީ ހުރި އާބާދީއަށް ޖެނެރަލައިޒް ކުރެވޭނެ ނަތީޖާއެއް ނޫނެވެ. ކޭސް ސްޓަޑީއެއްގެ މަޤްޞަދަކީ ޖެނެރަލައިޒް ކުރުން ކަމުގައި ނުވާއިރު، ޔިން (2009) ބަޔާންކުރައްވާފަދައިން ވަގުތާއި ބަޖެޓު ވެސް މިފަދަ ދިރާސާތަކުގައި މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރެއެވެ. މިއީ ކުރު މުއްދަތެއްގައި، މަދު އާބާދީ އަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން ކުރެވުނު ދިރާސާއަކަށް ވުމުން ލިބިފައިވާ ވަގުތަށް ބަލައި، ދިރާސާގައި އުނިކަންކަން ހުންނާނެކަމަށް ބަލައި އެބައި ވީހާވެސް ކުޑަކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. އެގޮތުން މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް ބަޔާ ދާއިރާތަކުން މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ސަބަބުން ސުވާލުގެ ޖަވާބަށް ބޭނުންވާ ޞައްޙަ މަޢުލޫމާތު އެކުލަވައިލެވުނެވެ.

ބާބު 4: ދިރާސާގެ ނަތީޖާ

ބާބު 4ގައި ހުށަހަޅާފައިވާނީ ދިރާސާ ހެދުމަށް ނެގުނު ޑޭޓާ ތަހުލީލު ހެދިފައިވާ ގޮތުންނެވެ. ނުވަތަ ނަތީޖާއެވެ. އެގޮތުން މި ދިރާސާއަށް ހޯދުންތައް ހޯދުމަށްޓަކައި ތަފާތު 3 ގޮތަކަށް ޑޭޓާ ނަގާފައިވާނެއެވެ. އެއީ ނޮންފޯމަލް ސެޝަންތަކާއި ފޯކަސް ސެޝަންތަކުގައި ހެދުނު އޮބްޒަރވޭޝަން ތަކާއި، ބަސްދީގަތުންތަކުގެ އިތުރުން ތަސްވީރު ދޭހައިގެ ގޮތުގައި ގެންދިޔުން ދޭހައިގެ ބައެވެ. މިބައިގައި ފުރަތަމަ ބަޔާންކޮށްފައިވާނީ މި ކޭސް ސްޓަޑީ ހެދުމުގައި ބައިވެރި ކުދިންގެ ވަނަވަރެވެ. އެއަށްފަހު އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުން ލިބުނު މައުލޫމާތާއި ބަސްދީގަތުންތަކުން ލިބުނު މައުލޫމާތު ދެ ބައަކަށް ބައިކުރެވިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މައިންބައިވެރިއާ މުއައްސަސާގެ ބަސްދީގަތުންތަކާއި، ތަސްވީރުފޮތާއި ގުޅުވައިގެން ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތަކުން ބައިވެރިވުމާއި، ކަންކަމުގެ ތަރުތީބުގެ ގޮތުގައި (ވިލުތަކުގެ ގޮތުގައި) މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލައިގެން ހުށަހަޅާފައިވާނެއެވެ.

ދިރާސާކުރުމުން ކުރިންގެ ވަނަވަރު.

އާއިޝަތު ޒާހާގެ ވަނަވަރު. އާއިޝަތު ޒާހާ (އަސްލުނަމަކުނޫން) އުފަންވީ 26 މާޗި 2012ގައެވެ.

މި އާއިލާ ދިރިއުޅެނީ ޒާހާގެ ބައްޕައާއި ބޭބޭބޭގެ ދަރިފުޅުންނާއެކު އެއްގެއެއްގައެވެ. ޒާހާ އަކީ، އާއިލާގެ ފަންވަރަށް ބައްޕަގެ ބްރިޓިޝްފައިވާ ރަށެއްގެ ފަންވަރުގެ ދިރިއުޅުމުގެ އުޅުމުންނާ ދަރިފިރިއެއްގެ ފުރަތަމަ ދަރިފުޅެވެ. ގެބަރާ މާބޮޑަކޮށް ހެލްތުކޮށް، ބައްޕަގެ ބަލަހަ ދިރިއުޅޭ ބަސްބަހަށް ވެސް އުމުރުގެ ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި އިނގިރޭސިބަހުން މުޅިވާހަކަ ހުރިހާ ދިޔައިރު ބަހާހަށް އިނގިރޭސި ބަހުގެ ތަފާސީލު ކަމުގެ ވާހަކަ ކިޔާސްއެވެ.

އެންމެ ފުރަތަމަ ޒާހާއަށް ބެހެވުން، މާނަ ދޭހަވާ ތަފާސީލު "މަންމަ" އެވެ. އެއަށްފަހު ބަހާމެ އަށާރަ ތަހުވަރި ބަހާއިގެ ނަންބަރު ކިޔައި ފެންނަ ބަހާއްޓަން ނަން ކިޔައި ބޭނުންބަރު ޕޮލިހުމަން އަމިއްލަ ނަމާއިލަ ދެ ތަފާސީ ރިން ތަފާސީލުގެ ބަސްކާޓޫނުބަރު ބޭނުން ކިޔަން ފެށުނެވެ. ޒާހާގެ ބަސްކާޓޫނަކަން ތަފާސީލުބަރު އިތުރުވާ މިންވަރުން ބަހާވެ ޖުމުލަބަރު އުފައްދައި، ޝަޢުރުތަކަށް ފާޅުކޮށް ހެދުމަށް ބަސް ބޭނުންކުރަން ފެށިއެވެ. އުމުރުން 1 އަހަރުވީއިރު މިންވަރުއްކާ ވާހަކަ ރަނގަޅަށް މާދުރުވެ، މާނަ ދޭހަވާގޮތަށް ތަފާސީލުގެ ހިނގަން

ދަސްކޮށް ބަލައި ކަހަލަ އިސްލާމީ ބޯހިލާތައް ބޭނުންކުރަންޖެހި ކަމުގައި ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މިގޮތުން ދީން ތަޢުލީމުދީގެން ގިނަ ތަޢުލީމު ބޭނުންކުރާއިރު ބައެއް ކަހަލަ ކަންކަން މައިންބަފައިންނަށް ބުނެދިނުމަކަށް، އެ ފާހަގަކޮށް އެ ބުނާއެއްޗެއް ދަރަވަރުދޭން މުނާސަބުގޭ ހަރަކާތްތަކާއި ދެރުވުމާއި އިސްލާމީކުރުމާއި ފެންވަރިލުމާއި އެ އެއްޗެއްގައި އަޑުލައި ދެއްކުން ފަދަ ގޮތްތައް ބޭނުންކުރަމުން، އެ ވަރަކަށް ބުނާނުން މަސައްކަތްކުރަމުން ޖާގަ ބެލެނިވެރިން ވަރަށް ކުރިއެވެ. ޖާގައަށް އުމުރުން ދެ އަހަރުފުރާއިރުން ސްކޫލަށް ފޮނުވަން ފަށައެވެ. ކިންޑަރ ގާޑަނުގައި އެހެންކުރިންނާއި ހަރަކާތްތެރިކުރާއިރު އާދަނުގައި ބައިވެރިވު އަމިއްލަ ހިޔާލު ފާޅުކުރާއިރު ތިމާގެ ހުނަރުތަކަށް މަޤްބޫލުވާ ކުރިއަށްދާނެ ގުނުމާއި ކޮށް ބޭނުންކުރުމުގައި އިތުރު ތަޢުލީމަށް ދަސްވާއިރު އެހެން ހުނަރުތަކަށް ކުރިއަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެ.

ޢާއްމުކޮށް ހުރަހައި ބާރުތަކުގައި ބަސް ބޭނުން ކޮށްގެން ވަރަކަތުކަން އެނގެއިރު ޖާގާ އުމުރުން ދެ އަހަރު ފުރިރު، "ރ" ، "ޑ"، ލ" ފަދަ ބައެއް އަކުރުތަކުގެ އަޑުތައް ރަނގަޅަށް ބޭނުންކުރަން، ނޭނގުނު ނަމަވެސް ދިންއަހަރަށް އެހެއިރު މިކަން ރަނގަޅުކަމަށް އަޑުތައް ރަނގަޅުކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. ސްކޫލުގައި ކުޅަދާ ދިރިއުޅޭ މާހައުލުގައި އިނގިރޭސި ބަހަކީ ޢާއްމުކޮށް އަޑުއިވޭ ބަހެއްކަމުގައި ވެފައި މައިންބަފައިންނާއި ގޮތުގައި އުޅޭ ފާހަގަކުރާނެ ދެ ބަސް ވެސް ބޭނުންކޮށްގެން މުޢާމަލާތް ކުރެވޭނެ، މިހާރު ޖާގައަށް އިނގިރޭސި ބަހުގެ ބައެއް ތަފްޞީލަށް އެނގޭގޮތަށް އިނގިރޭސި ބަހުން ބުނާ ރަތަ، ކުރު އިބާރާތްތަށް ދަރަކުރަން އެނގި ވަރަށް ދިރިއުޅުމުގައި ވެސް މިފަދަ އިނގިރޭސިބަހުގެ ޖުމުލަތައް މިހާރު ބޭނުންކުރެވެ.

މާލިމް އަބުދުލްޤާދިރުގެ ވަނަވަރު. މާލިމް އަހުމަދު (އަސްލުނަމަކީ ނޫން) އުފަންވީ 26 ޑިސެމްބަރ 2012ގައެވެ. މި އާއިލާ ދިރިއުޅޭ ދަމަފުރިޝްނާ، ރީނދޫރިޝްނާ، މަންމަފާރާތް މާމަ ކާފައިންނާއެކު އެއް ގެއެއްގައެވެ. މާލިމްގެ މަންމައަކީ މަލީޝިޔާގެ އިމިގްރޭޝަން ޑިޕާޓްމަންޓް ޖަމާލެ ޕްރޮފެޝަނަލް ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގެ، ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތެކެވެ. ބައްޕައަކީ ކުންފުންޏެއްގެ މަސައްކަތްތެރި، އަދިއެހެ މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތެކެވެ. މި އާއިލާގައި ބޯޓުބައިތިރި ދެ ކުދިންނަކީ ތަޢުލީމު ޕްރޮފެޝަނަލުންނަ ދެ ކުދިންނެވެ. އެގޮތުން ގޮތަކަށް ބަސް ބޭނުންކުރައްވަ މިޤަދަރަށް އިނގިރޭސިބަސް

ބޭނުންކޮށް އުމުރު ނަމަވެސް ޢާއްމުކޮށް އެންމެން ވާހަކަދައްކާހަދަނީ އަމިއްލަ މާދަރީބަހުން އިސްކޫލަށްދެން ދިވެހި ބަހުންނެވެ.

އުފެދުމުގައި އެއްވެސް މައްސަލައެއް ދިމާވެފައިނުވާ މާއިޒ، ވީމާ އަވަހާ ބަސް ބޭނުންކުރަން ފެށިކަން ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރެއެވެ. މިފަދަ ބަހުގެ މާހައުލެއްގައި ބޮޑުވަމުންއައި މާއިޒަށް ފުރަތަމަ ބޭނުންކުރެވުނު މާނައެއްހާ ލަފުޒަކީ 'މަންމަ' އެވެ. އެއަށްފަހު ލަފުޒުތައް ކިޔަމުން ދަ ލަފުޒާއި ލިން ލަފުޒުގެ ބަސްކޮޅުތަކުން އަމިއްލަ ޝަޚްސިއްޔަތު ފާހަގަކޮށްދޭ ފަދަ ބަސްކޮޅުތަކުން ދިޔައި އުމުރުން އެއް އަހަރުވާން ގާތްކުރާ ހިސާބުގައެވެ. އެގޮތުން ދިވެހިބަހުން މާހައުލުގައިވާ ކަންތައް އެއްގޮތަކަށް ނަންތަކާއި ބުނަން އެނގި ދިވެހި ބަހުގެ ބަސްކޮޅުތައް ގިނައިން ބޭނުންކުރާކަން ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

މިސާލު ރީތިކަން ދިވެހިބަހުން އަމިއްލަ ޚިޔާލުފާޅުކުރަން ބޭނުންތަކާ ބުނެދީ ހަދާ މާއިޒަށް ވާހަކަ ދައްކާއިރު އަޅު ފާޅުކުރަން އުނދަގޫ އަކުރު ތަކުގެ ގޮތުގައި "ރ" އަދި "ސ" ފަދަ އަކުރުތައް، ވާހަކަދައްކަންފެށި ފުރަތަމަގޮޅު ފާހަގަކުރެވުނު ނަމަވެސް، "ރ" ޖެހޭގައި އެހެން އަޑެއް މިސާލު ރަނގަޅަށް ފާޅުކުރަން އެނގޭކަން ފާހަގަވެއެވެ.

ގޮތްތަކުގެ މާހައުލަކީ ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ދައުރެއް އަދާކުރާ ތަނެއްކަމުގައި ވީމާ ގޮތްތަކުގެ މާހައުލުން މާއިޒަށް އިނގިރޭސިބަހުގެ ވާހަކަ ދިޔަ ލަފުޒުތައް ދަސްވެ ބަހައި ފަހަރު ތަކެތީގެ ނަންތައް އިނގިރޭސިބަހުން ބޭނުންކުރެއެވެ. މިފަދަ ލަފުޒުތައް ދަސްވަމުންދަނީ ޑޮކްޓަރުންގެ ދުވަސް ސްކޫލަށް ދިޔުމާއި އެކުދިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ކާޓް ސްޕީކިންގ ކުރުން ހުނަރާ ކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

މާއިޒުގެ އުމުރުން ދެ އަހަރު ބައިގައި ބޮޑު ނާސަރީއަށް ދާންފެށިއިރު ރީތިކަން ދިވެހިބަހުން އަމިއްލަ ބޭނުންތަކާ ގުޅުވައިގެން ވާހަކަދައްކަން އެނގިފައި ވިޔަސް އިނގިރޭސި ބަހުގެ ގިނަ ލަފުޒުތައް ވާހަކަދައްކަމުގައި ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މިގޮތުން ސްކޫލުގައި އެހެން ކުދިންނާއެކު ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ ވާހަކަދައްކައި ހަރުދަނާ ބަސްބޭނުން ކުރުމުގެ ތަފާތު ހުނަރުތަކުގެ ކުރިއެރުންތައް ދިޔަމުންދާކަން ބެލެނިވެރިންނަށް ފާހަގަކުރަނީ ކުރުމަކީ ކުރުމުގައި އެ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް މައިންބަފައިން ބާރުއަޅަމުންދިއުމާއި ގޭތެރޭގައި ވާހަކަދައްކާއިރު ގިނައިން ދިވެހިބަހުން ދުޢާތަކާތަކެއް ހިނގުމުންދާއި، މާއިޒަން ރަމި ދިވެހިބަހުން މާބޮޑު ޤަވާއިދުގެ މަށްސަލައެއް ދިމާނުވެ އަދިއެހެ ޝުޢޫރު ފުދުކަރަން މިހާރު އެނގޭނެއެވެ.

އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

ތުއްތުކުދިންގެ ކިބައިގައި ބަހުގެ ހުނަރުތައް އަރައިގަންނަ ގޮތުގެ މައްޗަށް ކުރެވުނު މި ދިރާސާއަށް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައި ތަފާތު ގޮތްތައް ބޭނުންކުރެވިފައި ވާނެއެވެ. މިއިން ކޮންމެ ގޮތަކީ ބޭނުންކުރެވުމުގައި ވެސް ބެލުންތެރިންގެ އޮއްބާރުލުން ދިރާގެން 'ކޭސް ސްޓަޑީ' އެއް އުފައްދައިގެން ކުއްޖާގެ ކިބައިން މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް މަސައްކަތް ކުރެވިފައި ވާނެއެވެ. މިކުދިންގެ ފަރާތުން މިކަންކަން ހޯދުމުގެތެރޭގައި ކުދިންނާ އެކުގަ ގޮތްގުޅުމާއި ވަގުތު، ވަރަށް މުހިއްމު ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވުނެވެ. ކުއްޖާ ގޮތުގެގޮތުން އަޑުއަހާ ނަމަ، އެނގޭ ފަސްޖެހުން ނުފެނުނު ކަމުގައި ފަސޭހައިން ބަސް ބޭނުންކުރުވާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އެގޮތުން ކުދިންނަށް އަ ކުދިންގެ ބަހަށާއި ބަލައި ކަމެއް ހުރެގެން ކުޑަކުޑަ ޚިޔާލުތައް ދެނެގަނެވޭ ކަ ކުދިންގެ ވާހަކައާއި ގުޅުނެވެ.

މި ދިރާސާގައި ފޯރިޖިސްޓްރަންޓް އަދި ނޮން ފޯރިޖިސްޓްރަންޓް އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުގެ ގޮތުގައި ދެ ކުދިންގެ 4 އޮބްޒަރވޭޝަން ކުރެވުނު ކަމަކީ ވެއެވެ. މިކުދިންނަށް ތުއްތުކުދިން ބެލުންތެރިންގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައިގެން ކުއްޖާއަށް ފިލާވަޅު ބޭނުމަށް ވާހަކަދައްކަން ދެއްކުމަށް ފާހަގަކުރުމަށް ގޮތެއް ފާހަގަވެދާނެ އެންމެ ގޮތަކަށް ފިޔަވަޅުގައި ވާނެއެވެ. މި އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުން ކުދިން ބަލާ ބޭނުން ކުރުމުގައި އިސްކަންދޭ ބަލާއި، ދެ ބަހުގެ ބަހުރު ޖުމުލައިގައި ބޭނުންކުރާ މިންވަރާއި، އަދިއެފަދަ ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކުރާއިރު ބަހުގެ ހަމައެކަނި ފޮތުގައި ހުނަރު މިންވަރާއި، ޖުމުލައިގެ ވަރުތަރުތީބުކާއި، ވާހަކަދައްކާ ބަހުން ޖުމުލައެއް ބޭނުންކުރަން އެނގެވުނުކަމާއި މިންވަރުގައި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. ތަފުސީލު 3 ގައި އެވަނީ މި ދިރާސާއަށް ހުރިހާ އޮބްޒަރވޭޝަންތަކުގައި ދެކިލެވުނު ދެއްކާވަރުގައި ވާހަކައިން ނަމާވެއިވާ، ބަޔާން ބުނެވޭކަމެވެ.

ޖަދުވަލު3: ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި ދެ ބަހުގެ ލަފުޒު ބޭނުންކުރުމާއި ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކުރާގޮތް

އުމުރު ފެންވަރު	އިސްކޫލަށް ދާ ބަސް	ބަސްމަގުސަދުކުރި ފަރާތްތަކުން	ވާހަކަދެއްކުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާއި މައްސަލަ	ވާހަކަ ދައްކާ ބަހުން ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރަން އެނގުން
ޕްރީސްކޫލް ([illegible])	ދިވެހި	-ޓީޗަރ ފޯނު ރުކުރި ހުސްކޮށްދީފިން - ފޮ ހުސްފާއިދާ	-އެތާބަތަކީ މަސްހުނިގެ ފޯނު ރުކުރި ހުސްކޮށްދީފިން - މިތާ ބައިންދަ	- ގޮތްތައް އަޅައިދީ/ ނޫނީގެ ނަގާއް ދެން މަސްކުރުވާ ފަތް އެ އެއްޗެހި މިހި -ދާއިރައްކާރުދު ކުޑަނީ؟ އެބުނީ ގުދުން ބަދަލު ކަރުވަ ގުދުން ވަނީއެއް!
[illegible] ޕްރީސްކޫލް ([illegible])	ދިވެހި	-އެއްޗެހިފަހަރު ކޮޅިތާ މި ގަޑި -ހުރިހާގަޑިތައް ދެންއެއްގެ ފުރުގެހަތަކާ ހަމަޖެއްސުމަށް ފަހަރު ދާނުވީތަކަސްޖެހި ބާކީއެއް	-ކިޔުވާ އެހާ ސަލާން އަދާ ތަރުއެއްގަ؟ -އެއްޗެހިފަހަރު ކޮޅިތާ -ދެވުނިދަބަސް ގޮނޑި ގަ ބައިންދާފަ	ނޫނީގެ.ބޭކާރުޖެހަވަ/އަސްލުދިވެހިންކާހިނި ކަންތައް ދެންކާބަވަތިވާހަކަ/ކިޔުވުފުޅުންހައި ކުރިއްކާދުބުންދު -މުޖުއާބަހިރި، ކުޖެމުޖެ ކަގައް -ޓީޗަރުބިނުން އަންނާނީ -އަސްލު ކިޔުވު މިގަނޑުތައްގެނަހި
ޕްރީސްކޫލް ([illegible])	ދިވެހި	-ދެންމިޕުޖް ކިޔުން -ފުކާކުރުވަހިރި ފުރުޖެއްޖެ	-މަސްކާފަން -ދެން މިފާހަކައިގަ ކިޔާ ބުނި...؟ ދޮންތި މާ ޑިނައިން ކާޖެ ދަރި ކަމަކަން	ބައްޕާ ހުރާ މަސްބާނަން ދާނީ ސްކޫލަށްދިއައި ބައްޕައަކީ ކިޔުއްސެރާދިޔަ ރަޝީދު -ދެންދާނީތަކުފަރަތަވައިގެން ރީތިވެފައިގެން -ހަމްފުޅުޖެއް ފުރިގެން ކިޔުވުމިހާރަހައިންތިއައި -މިފާހަކައިން ދިބާ އެއްޗެއްތަ؟ އެ ދޮންތި... -އެކުއްލަކަންދު ކިޔުވުމަ އައިސްނަނީ؟
[illegible] ޕްރީސްކޫލް ([illegible])	ދިވެހި	ހުސް ދުއްވަނީ މާ، ބަޖަރުވާއި އެއްޓީޖެގެ އެދުވަސްޖެހިދިން ބޮޑުވަކާން ވާނަ		ދޮންތި ފުންބަލަނީ މާއިޖެ ކާ މިސްކިތަށް ދަނީ މަސްމީ ދާނީ ސްކޫލަށް ބޮޑުވެސް ހިނގަނީ ބައްޕާ މަހަށް ދިޔައީ ސްޓިކާރުގެ ހަމަތާޖެހިލާ މިސްދަށް އައިސްއަދައިގެން

އޮޑިއޯވިޝަން ތަކުގައި ކުރިން ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ގޮތަށް ބަލާއިރު، ދެ ބަހުގެ މުއާމަލާތްތަކަށް އަދިވާ ނުވަތަ ވާހަކަތަކާ ކުރިޔާ ހަމައެކަނި މާތްރަބީ ނަހަން އިސްލާމީދީނުގެ ވާހަކަތައްކަމާ ކުރިޔާއާ ތަފާތު ހުރިކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ. އަދި ދިނަ ތަރުޖަމާ ކުރިޔާއާ އެކަމާ މިންވަރު ވެސް ތަފާތުކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ. ޤުރުއާ ތަރުތީބު ކުރުމުގައި ތަރުކާ ވާހަކައިގައި ތަރުޖަމާ ހިމޭނާ މިންވަރު، ބަސް ހުސްނިކަންގެން ވާކަރަތަށް ބެލުނިވެރިޔާގެ ތަރިކާގެ ޝަރީޢާ އާދިޔާތު ޢާޅާގެ ތަބީޢަތު ރަނގަޅަން ހުނަރުވެރިޔާ ބަސް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އިތުރުވެފައި ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ދެ ބަސް ބޭނުންކުރެވޭ ވާހަކަ ތަކާ ފައިވާ. ދިނަ ތަރުޖަމާ އަނބި، ބަސްކޮށްދީ އިތުރުކަމުގެ ފާހަގަކުރެވިފައި ދެ ބަހުން ވާހަކަތައްކަން ތަސްކާރަތަށް ހަމައެކަނިވެ. އަދި ފުރިހަމައަކަށް ތަރުޖަމާ އެއް ބަހަކުން، ޤުރުއާނުގައި ބޭނުންކުރާ އަނގަ ރަނގަޅު މުޢާސަބާ ތަރުޖަމާ ތަސްވީރުކުރަން އަމިއްލަ މާތްރަބީ ހަމައެކަނި ބެލުނިވެރިޔާގެ ތަރިފުދެއްކެން ފާހަގަކޮށްލެވޭ. ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ އެކަށީ ބެއްޔާ ތަރުޖަމާ ތަސްވީރުކުރަނީ ޒަމާން އަދި ބަދަލުވާ ހަމައެކަ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި މާނަކުރުމަށް އޮޑިއޯވިޝަންތަކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބެއްޔާ ޤުރުއާނުގެ ބައިތަކެވެ.

ތާވަލު4: ކުރިން ތަރުޖަމާ ބޭނުންކުރެއްވި އަދި ފަހުގެ ކުރާ ގޮތާއި މާނަކުރުން

ބުނެފައިވާ ބުނުން	ބުނުން މާނަކުރެވޭގޮތް	ބުނުމުގައި ފާހަގަވާ ބަދަލު ގެނުން
ކޮ ހުސްވެއްޖެ!	ހުސްވެއްޖެ.	އަދި ފާހަގަކުރެވުނު ވަހު އަދި ބަދަލުވެ ރަނގަޅަށް އަދި ފާހަގަކުރެވޭ ނުކުތާގެން
އެހެން އަރުވާން..	ވާހަކަ އަދި ބަދަލުކުރުން، ހިތްހަމަ ބިރުވެރި އަރަށް ބަދަލުކޮށްލެވޭ ކަން ބުނުމަށް	ބެލުނިވެރިން ބައެއް ފަހަރަށް މާނަކުރަން ޖެހޭ ޒަމާނު ބުނުން(އަދި މާރާމާ ގެވެގެތަން)
ވިންމިންގ	ސްވިމިންގ	ތަރުޖަ ފެންނަ ފާހަގަކުރަން ނޫނެގެން
ވިން ގިން ދަ ވިން	ހެދުން ބަދަލުކޮށްލަ ހެދުންތަކަށް	ކުރިޔާއަށް އަތަށް ދަސްވާ ބަހުގެ ތަރުޖަމާއަށް ހާމަވެވަން މަސައްކަތްތަކުރަން
އައުލް އަކްބަރު	الله އަކްބަރު	ރަނގަޅު އަދި ފާހަގަކޮށް ފާހަގަކުރަން ނޫނެގެން
ސަލާމް الله ހުރި އަލިލް	އެކިއާ އެއްޗެއް ކިޔާ ނިމުނިކަން	ކިޔާ އެއްޗެއްގެ ނިމުން ފާހަގަކުރަން މާނަކުރެވޭ
ފިނާ ބަލަނި	ފިނާ ކުރެނި	ކުރިޔަންކަން ރަނގަޅަށް ގެވާލެތްވެން (ހަރަކާތް ކަމާ ނުގެތި ހުރުން)

ޓޯކަލްގައި ފާހަގަކޮށްލެވިފައިވާ ލަފުޒީ ޖަވާބުތަކަކީ ކިޔަނީނަން ބަސް ދިރާސާކުރުމާ ދިއުމުގައި ކަންގަނޑު ބޭނުންކުރަން

ނޭނގުން ނުވަތަ ކުރެވޭ މާނަކުރާ ގޮތުން އަޅަން ބަދަލު ގެންސްފައިވާ ބައެއް ލަފުޒުތަކެވެ. ކުރެވޭއަށް މިފަދަ

އަޅުވައި ދެނެގަތުމުގައި ލަސްވުމެއް އައިސްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުންދާއި ޢިލްމުކަން ފާހަގަކުރަން

އުނދަގޫ އަކުރުތައް ހުރިނަމަވެސް ކިޔަނީ ބަސް ބޭނުންކުރުން ކިޔައިދެމުންދާފަރާތް ލަފުޒުތައް

ރަނގަޅުކުރުމުންދާކަން ފާހަގަވެއެވެ. މިގޮތުގައިން އެންމެ ބޮޑަށް ފާހަގަވަނީ މާދިރިބަސް ނޫން ބަސްތަކުގެ

އަޅުވައި ކަމުގައި ވިދާޅު މަދުން ނަމަވެސް މާދިރި ބަހުގެ އަޅުވައި ކަމުގައިވާ "ރ" ފަދަ އަޅުވައި

ފަޅުކުރަން އުނދަގޫކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ބަސްދީގެންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު މުހިންމު ބައެއް

މި ދިރާސާއަކީ ތަޢުލީމީ ދިރާސާ ދެބައިވަރު ވަނަވަރަށް އަކުރުދިނުމުގެ ބައެއް ހުނަރަށް އަސާސީ ކަމުގެ

ބެލުން ކަމުގައިވެފައި ދިރާސާއަށް އެންމެ މުހިންމު ބައެއް ހެދީ ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ކަމުގައިވާމީ

ބެލެނިވެރިންނާ އިންޓަރވިއުކޮށްގެން ވަރަށްގިނަ ބައިވެރިކަމެއް ހެދުނެވެ. އެގޮތުން ބެލެނިވެރިން، ކުދިންނަށް

ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމާމެދު ގެންގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި ބަސް ދަސްވުމުގައި ބެލެނިވެރިންގެ ދައުރުގެ މުހިންމުކަން

ހާމަވެގެން ދިޔައެވެ. މިބައިގައި ބެލެނިވެރިންގެ އިޖާބަ ކަމެއްގެ ތަޢުލީމީ މަރުޙަލާގެ ފުރުމުގައި، ބަސް

ދަސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާފިލުގެން ދެއިރު ރަސްމީ ސިފައެއްގައި ބައެއް ދަސްކޮށްދިނުން ފާހަގަސާބިން

ސްކޫލްތަކުގެ ދައުރު ވެސް ބޭކާރުމަކަށްވާމީ އެކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ފާހަގައިރު ބަދަލު ހުސްނަގައި

ދަސްވާގޮތް ދެނެގަތުމަކީ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދެއްވާ ފަރާތްތަކުން ވެސް ބަސްދީގެންތަކުން ހާމަވެ. ތިރީގައި

ފާހަގަކޮށްފައި އެވަނީ ބެލެނިވެރިޔަ ފަރާތްތަކާއި ބައްލަވާ ފަރާތްތަކުން ބަސްދީގެންތަކުން ލިބުނު މުހިންމު

މައުލޫމާތުތަކެވެ.

ބެލެނިވެރިންގެ ބައި

ބެލެނިވެރިންނަކީ އަމާޒުކުރެވުނު ނުވަތަ ބަސްދީގެންތަކުން ބޭނުން ތަފާތުވައިވާނީ ކުރިއާގެ ގަވައިދު

ކުދިއަށްކަރުންނަށާއި ކުޑަކުދި ކުރުތަކައި ބަސް ބޭނުންކުރަން ގެންދާއި ބަސް ދަސްކުރިއްކުރުގައި ގަވައިދުގައި

ބެލެނިވެރިން ކުއްޖަކަށް ބާރުއެޅި މިންވަރާއި ގޮތްތަކައި ބަސް ބޮޑުންނުކުރާގޮތުގެ އިތުރުން ބަހަށް އިސްކަންދޭ މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ މައްސަލަތަށް.

ބެބިލުން އަދަބުތަކާއި މާސަދަރުގާ ގުޅުމެއް ބޮޑުންނާކަށް ވަރަކަތްތަކަށް ފުރުން

ކުއްޖާއަށް ގާބަލުކުރުން އިލާ އަދަބެއް ދަސްވެ އާދާ އަދިއްޔާއަށް އެއްޗެއް ބުނަން އެނގުމުގައި އެބައް ހަމަޖެހުނު ދިނާ ކުރެވިދާނެ. ފުރަތަމަ އަދަބަކާ ތުއިމުން އިއްވާ އަދަބަކަށް މައިންބަފައިން އެ އަދަބަކަށް

އިޖާބަދު ހިސާބުން ކުއްޖާ ވެސް ސިކުނޑީގެ ބޯރުން ހިފައި ބަނދުހައިވާ ކަމެއް ބޯރުންވާ ތާކަށް ތަރުވުން ފަދަ ކަންކަން މައިންބަފައިންނަށް އަންގައިދޭން މަސައްކަތް ކުރާކުދިން ތެރެއިން މައިން

ބަފައިންނަށް ވެސް ކުއްޖާގެ މިފަދަ ހަރަކާތްތަކެއް ދެނެގަނެވި މި ދެފަރާތުގައި ދުއާވާތް ހިނގަމުންދާއެވެ.

މިގޮތަށް މަސްތަކެއް ވަމުންދާވެސް މާނަދާރަވާ ތަފުސީލަށް ބުނަންފެށޭ މާބަދުލާއި ކުއްޖާއާ ދުވަދު އޮނަނަ

ކަންކަމުގެ ތަފާސްހިސާބު ދިރާސާގައި ބެލެނިވެރިންގެ ވާހަކަތަކުން ފާހަގަކުރެވިއެވެ. އެގޮތުން ދިރާސާގައި

ނުވެނެ ބަސްދީގަތުމުގައި ކުއްޖާއަށް މާނައުރި އެއްޗެއް ބުނުވުން އުމުރު ބެލުމަށް ބެލެނި ވިލިނާ ސަލާމު

ކުރަމުންނެވެ.

ދުނިޔޭގެ ބެލެނިވެރިން ވެސް ފަހަރަކުރަމުންދާ ދާދި އެއް އުމުރުއެއްގައި ކުދިން ބަސް ބޯނުން ކުރަން

ފެށެކަމުގައެވެ. އެގޮތުން ދިރާސާކުރުން މާނަތަށްކަމުން އިސްކަމުގައި މާއްދާތަކުގައި ބެލެނިވެރިއާގެ ތަރިޤާގެ

(މާއިޖް އަހުމަދު) ފުރަތަމަ ބޮޑުންނުކުރި މާނަ ބާރަވާ ގުޅުން ކަމުގައިވާ "މަންމަ" ބުނެފައިވާ އާންމުގެ

އުމުރުން 8 މަހުގައެވެ. ދެ ބަސް މަސްހުނިވުމުގައި މާނަތެރިކަމާ ބެލެނިވެރިންގެ ތަރިޤާގެ، އާއިޝަތު ޖާނާ

އަށް މާނަވަރަފަވަށުން ފުރަތަމަ ބުނެފުނު "މަންމަ" މި ގުޅުން ބޮޑުންނުކުރި އުމުރުން 9 މަހުގައެވެ. ދެ ކުދިން

ވެސް އެންމެ ފުރަތަމައަށް ބޮޑުންނުކުރުން މާނައެއްކުރި ގުޅުމާކަން ފަރަގުކުރުމުގައި އެއް ގުޅުންކަމެވެ."މަންމަ"

މިގުޅުން ކުއްޖާއަށް ފުރަތަމަ ބޮޑުންނުކުރުމުގައި "އެންމެ ގިނައިން އަދިއްޔާ ގުޅުނުކަމާވާ" ކަމުގައި ކުއްޖާގެ

މަންމަ ފާހަގަކުރުމުން ވިދާޅުވުމަށް"ތިމާ ބުނުކުއްޖާއަށް އެންމެ ގިނަ ކަންކަން އުނގެނި މަންމަގެ ފަރާތުން

ކަމުގައި ވެފައި މަންމަ ދައްކާ "މަދަރިސް" ބަހުރުވައިގައި އެންމެ ގިނަވާ އުނގުޅު ކަމުގައިވާމެ"

ކަމުގައެވެ.

އާއިޝަތު ޖާގާގެ ބަސް ދަސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި ތަކުރާރުވާ އަޑުތައް މައިންބަފައިން ބޭނުންކުރަން ފެށުމާއި ތަކުރާރުކޮށް ކިޔާ ނަންތަކެއް ބުނެދީ ހަދަނީ ދެ ބަހުގެ ބޭނުންކުރުމަށްޓަކައެވެ. އެހެންކަމުން ތަކުރާ ނަންތައް ކިޔުމުގައި އަމިއްލައަށް އިސްވެދިޔަ ބަހުގެ ބަހެއް ލަފުޒުތައް ބޭނުންކުރާ ކަމުގައި މައިންބަފައިން ފާހަގަކުރެއެވެ. މާއިޒް އަރަބިކުދީގެ ވާހަކަދެއްކުން ކުދިއަހަރުމުރުނިއިރު އެންމެ ދިހައިން ތަކުރާރުކޮށް ކިޔަނަންތައް ދަސްވަމުންދަނީ ދިވެހިބަހުން، ނަމަވެސް ބައެއް ލަފުޒު އިސްވެދިޔަބަހުން ބުނަން ފަސް ދަސްވަމުން ދިޔައެވެ. އެގޮތުން ތިން ލަފުޒުން ބަސްކުރިއަރުވާ ބޭނުންކުރުމުގެސް އެއް އަހަރު ފަހުގެ ރިޕޯޓް ލަފުޒުތައް ޖުމްލައިގައި އަތުރައި އަމިއްލަ ހާމަކު ބުނެދީ ސާމްޕަލްތައް ފާޅުކުރަން ފެށި ކަމުގައި ދެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ފަސް ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

އާއްމުކޮށް ވާހަކަދެއްކޭ ބަސް

ބަހެއް ދަސްވުމުގައި މާހައުލުން އިވޭ އަޑުތައް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ކުއްޖާގެ މާހައުލުން ބޭރަށް އިވިފައިހުރި އަޑުތަކުގެ ނުފޫޒު ފުރަތަމަ ބޭނުންކުރާ މާނަދާރަވާ ލަފުޒުން އަންގައިދެއެވެ. އެގޮތުން މި ދިރާސާގައި ބަލަން ބޭނުންވީ އެއް ކަމަކީ މާހައުލުން ގިނައިން ކުދިންނަށް އިވޭން އަޑުތަކާއި ބޭނުންކުރާ ބަހެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގެ ކަންކަން ހުންނަގޮތުން މީޑީއާގެ ވަސީލަތްތަކަކީ ތެލެވިޒަންނަކީ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބެލެނިވެރިން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އިސްކަމެއް ދީގެން ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއްކަން ދިރާސާގައި ގެންދުން ބަސްދީ ގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން ކާޓޫން ފިލްމުތަކާއި ބައެއް ކަހަލަ ޗެނަލުތަކުން ޝޯތަކާ އަދި ގޭތެރޭގެ ގޮތުގައި އިސްވެދިޔަބަހުގެ އަޑުތައް ހުންނަ ކިޔާވާ ޕްރޮގްރާމުތައް ފަސް ކުދިންނަށް އަޑިއަހާ ކަމުގައި ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ބެލެނިވެރިން އާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކާ ދިވެހިބަހުން ނަމަވެސް ކުދިންނަށް އިނގިރޭސިބަސް އަޑުއިވެން ދަސްވުމުގައި މާހައުލު ދައުރެއް އަދާކުރެއެވެ. ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކާމީހުން އެބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އިސްކަން ދިން ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރައްވަނީ ކުއްޖާއަށް ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް މައިންބަފައިން ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކާ ގޮތުގައި ދީ ބަސް ބޭނުންކުރާ އަދި އިވިގެން ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވިއިރު އިނގިރޭސި ބަހުގެ ތަފުޞީލު ފަސް ދަސްވެފައި

ހުންނަ ކަމުގައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ފުރަތަމަ ދަސްކޮށްދެން ބޭނުންވީ ދިވެހިބަސް ކަމުގައި އެފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ބަސްދީގަތުމުގައި ކުރެވުނު އެއް ސުވާލަކީ ވަކި ބަހަކުން ވާހަކަދައްކަން ބާރުއެޅުމާއި އެ ކަމުގެ ސަބަބާ ބެހޭގޮތުންނެވެ. މާއިޒާގެ ވިސްނަ ފާހަގަކުރައްވަނީ "ވަކި ބަހަކުން ވާހަކަދެއްކުމަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ބާރުނާޅަން... އެގޮތަކަށް ނުވިސްނަން...ހަމަ ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކަނީ... ފުރަތަމަ ދަސްކޮށްދެން ހިތުހައި އޮތީވެސް ދިވެހިބަސް އެއަށްފަހު އިނގިރޭސިބަސް..އަސްލު ހަމައެކު ބަސް ދަސްކޮށްދެން ބޭނުން" ކަމުގައި އެފަރާތުން ވިދާޅުވިއެވެ. އެގޮތުން މާމަ ކާފަވެސް ދިވެހިބަސް ރީތިގޮތުގައި ބޭނުންކުރާނެ ކަމުގައި އެފަރާތުން ފާހަގަކުރެއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް އާއިލާގައި ދަރިންޖެހިލިބި ދެ ކުދިން ސްކޫލަށް ދާތީ އެ ކުދިން ގޭތެރޭގައި އިނގިރޭސިބަސް ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަކުރައްވައި "ސްކޫލަށް ދިޔުމަކީ ކުދިންނަށް ދެ ބަސް ދަސްކުރަން މަޖުބޫރުކަމެއް... އެކުދިން އިނގިރޭސިސްކޫލުގެ ބާރުވުން ... އަޅުގަނޑުގެ މުދައްރިސުން ކުއްޖާ ނަސޭހަތްދެއްވާ އުމުރުގައި ސްކޫލުން އައިސް ވަރަށް ގިނައިން ބުނާނެ އަޅުގަނޑަށް އިނގިރޭސި ނޭނގޭތީ ދަސްކޮށްދިނުން... އަސްލު ކުދިންގެ ބާރުވުން އިނގިރޭސިސްކޫލުތަކީ ކުއްޖާ މިގޮތަށް ބުނަނީ..... " މިގޮތަށް ވިދާޅުވި ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރަނީ ދެ ބަސް ވެސް ދަސްކޮށްދިނުން މުހިންމު ކަމުގައެވެ.

ދެ ބަހަކީ އިސްކަންދެނީ، އިނގިރޭސިބަހާއި ދިވެހިބަހާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ ބެލެނިވެރިޔާ (ޖާބާގެ މައިންބަފައިން) ފާހަގަކުރަނީ ޢާއްމުކޮށް ކުއްޖާ ގޭތެރެއިން ވާހަކަދެއްކުމުގައި ހުންނާނީ ދިވެހިބަހުން ކަމުގައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް އިނގިރޭސިބަސް ވެސް ދަސްކޮށްދެން ބޭނުންވާތީ ދެ ބަހުން އަޅުގަނޑު ކިޔަވައި ތަކެތީގެ ނަންތައް ބުނެދެނީކަމުގައެވެ. "އިސްކަން ދޭން ދެ ބަހަށް... ނަންތައް ބުނެދޭއިރު ވަކިން އެ އެއްޗެއްގެ ނަން ގިނަފަހަރަކަށް ބުނެވޭނީ އިނގިރޭސިބަހުން" ކަމުގައި ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރެއެވެ. އަދި ގޭތެރޭގައި ބޮޑެތި މީހުންގެ ފަރާތުން ވެސް ދެ ބަސް އަޑުއިވޭނެ ކަމާއި އެހެން ނަމަވެސް އެ ފަރާތުން ވެސް މުއާމަލާތު ކުރުމުގައި ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އިތުރުވާނެ ކަމުގައެވެ. އެގޮތުން ދިރާސާކުރުމުން ދެ ކުދިންގެ ޢާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކާ ބަހަކީ ދިވެހިބަސް ކަމުގައި ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ބަސް ދަސްކޮށްދީ ވާހަކަ ދެއްކުމަށް މިންބަރެއް ބާރުއަޅާ ބަސް

ބެލެނިވެރިންނާއެކު ގެންދެވުނު ބަސްދީގެތުގައި ކުރެވުނު އެއް ސުވާލަކީ ވާހަކަދެއްކުމަށް ބާރުއަޅާ ބަހަކީ ކޮބައިތޯއެވެ. ދެ ބެލެނިވެރިންގެ ޖަވާބުތަކަށް ބަލާއިރު އެއް ބެލެނިވެރިޔާ ވަކިބަހަކަށް ބާރު ނާޅާ ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އެއީ ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކާ ބެލެނިވެރިޔާއެވެ. އަނެއް ބެލެނިވެރިޔާ އިނގިރޭސިބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް ބާރުއަޅާކަން ފާހަގަކުރައްވައި އެއީ އިނގިރޭސިބަސް އެނގުން ބޭނުންތެރި ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވުމުގެ މަރުޙަލާގައި ތަފާތު ބަހެއް އެނގި، ދަސްވާ ވަރަކަށް ތަފާތު ބޭނުންކޮށްގެން ޝުޢޫރުބަހެއް ފާޅުކުރަން ފަރާތެވެ. އެގޮތުން ތިން ތަފާތު ބަސްކޮޅެއް ބޭނުންކުރުމުގައި ދަސްވެފައިވާ ތަފާތު ބަހެއް ބޭނުންކުރުމުގެ ޢުމުރުފަހެއް ބޭނުވާ ރިސާލަތު ދާއިރު ސުވާލުތަކެއް އުފެއްދިއިގެން ބަސް ބޭނުންކުރެވެ. ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ކުއްޖާއަށް މާދަރީބަސް ދަސްވަނީ ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރު އަޅައިގެން ނޫންކަމުގައި ބެލެނިވެރިން ވާހަކަ ކުރައްވައެވެ. "ދެ ބަހަށް އިސްކޮންދޭން ވާހަކަދައްކަން ފަސޭހައިން ބަސް ދަސްވެދާން. ނަމަވެސް ދެ ބަހުން އެއްފަހަރާ ނަގަ އުނދަގޫވާނެ.... އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދީފައި ދެން އިނގިރޭސިބަސް ދަސްކޮށްދޭން ފަސޭހަވާނެ..." ކަމުގައި މާއިޖީގެ ބެލެނިވެރިޔާ ބުނެއެވެ. މާދަރީ ބަހަށްވުރެ އިނގިރޭސިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރު އެޅޭކަމުގައި ވާހަކަދައްކަވަމުން"އިނގިރޭސިބަސް ވަރަށްބޮޑަށް އެނގެން ބޭނުންވޭ... ވަރަށް އަވަހަށް، ސްކޫލަށް ދާންވާއިރަށް. އެ ބަހަށް ފަސް ހެދުންތަކެއްވެސް ބޭނުމަކީ..." ޖާނާގެ ބެލެނިވެރިޔާ ވިދާޅުވިއެވެ.

ޤައުމު ކުދިންނަށް ވާހަކަދައްކަން ދަސްވުމުގައި ވަކިގޮތަކަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުން ބާރުއެޅުން

ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި ވަކިގޮތަކަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރު އެޅުމުގެ ކުރުވަން ސުވާލަށް ބެލެނިވެރިން ދެއްވި ޖަވާބުތަކުން ފާހަގަވަނީ ބެލެނިވެރިން ބޭނުންވަނީ ބަސް ކުދިންނަށް ދަސްވުމަށް ނަމަވެސް އެހެނިހެން ގޮތްތަކުން މާޙައުލުގައި ބޭނުންކުރާ، އަޑުއިވޭ ބަސްތަކުގެ އަސަރު ފެށޭ ކުރާކަމުގައެވެ. މާއިޖް އަދިމަދުގެ ބެލެނިވެރިޔާ، ވިދާޅުވެއްވީ " ބަސް ދަސްކޮށްދިނުން ބާރުއެޅީމަ ފެށޭ ބަސް ދަސްވާނެ.. އެހެން ނަމަވެސް ގޮތަކުއިން ބަސް ބޭނުންކުރާ އަދި އިވުމުން އެކަމުގެ އަސަރު ކުރެޖެހެން ކުރޭ." އެ

ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އެގޮތުން ބައެއް ތަކެތީގެ ނަންތައް ބުނުނުދިން ނަމަވެސް އެހެން ކުދިންނާއެކު
ބޮޑުވުމުންދޮވަރާކަން ތަކެތީގެ ނަންތައް ބޭނުންކުރުމާއި ވާހަކަދައްކާއިރު ދި ބަސް މަސްހުނިވެގެން ވެސް
ބަސް ދަސްކުރުމުގައެވެ. އާއިޝަތު ޖޭގެ ފާހަގަކުރައްވާ ގޮތުގައި ބަސް ދަސްކުރުމުގައި
ހާއްސަކޮށް މާދަރީބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުން ބާރު ނުދީ ނަމަވެސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކުއްޖާއަށް ބަސް
ބޭނުންކުރަން އެނގިގެން ކިޔަވާދޭ "މާރިޔާބަސް ދަސްވާ ވާހަކަ ވެސް..އެހެން ވީމާ އެހެން ބަހެއް
ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ބަދަލުގައިނު.." ކުއްޖާގެ ބައިލިންގުއަލް ކަމަށް ވާހަކަދައްކާ. ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން
ބަޔަކު ކިޔާއިދިނުން އިނގިރޭސިބަހުން ގަދަކަމުގެ ދިވެހިބަހުގެ ދޮރުގަދަކަމުގައި އިނގިރޭސިބަހުން
ކިޔަވައިދޭއިރު ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކުދިންގެ ބޭނުން ކުރަނީ ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ފާހަގަކުރެއްވިއެން
ދަސްކުރަމުން ދިވެހިބަހުގެ ތަކެތި ބޭނުންކުރާ އިނގިރޭސިބަހުން ދާއިން ފާހަގަކުރަނީ
ފަހުގެ ވަގުތުގައި އެފަދަގޮތުން ފާހަގަކުރެއެވެ.

މީޑިއާގެ ވަސީލަތްތަކަށް ފުރުޞަތު ލިބޭ މިންވަރު

ބަސް ދަސްކުރުމުގައި މީޑިއާ ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރެއެވެ. މީޑިއާއަކީ ވަރަށް ބޮޑު ނުފޫޒެއް ފޯރުވާ
އެއްޗެކެވެ. ހާއްސަކޮށް ޓީވީ އާއި ރޭޑިޔޯ އެވެ. މިގޮތުން ބެލެނިވެރިންނާ އަދި ގެންދެވުނު ބަސްދީގޮތުގައި
ފާހަގަކޮށްލެވުނު އެއް ބަޔަކީ ކުޑަކުދިން ބަސް ދަސްކުރުމުގައި މީޑިއާގެ ބޭނުން ކުރެވޭގޮތެވެ. އެގޮތުން ދި
ބެލެނިވެރިން ވެސް އިއްތިފާގުވެފައިވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް މީޑިއާގެ ބޭނުންކުރާ ކަމަށެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާގެ
ވަރަށް ގިނަގޮތުގައި ޓީވީ ބެލުމާއި ފޯނުން ނާރަސަރީ ރައިމްސްތައް އަދި އިއްވުމާއި ކުދިންނަށް ބަސް
ދަސްކޮށްދިނުމަށް ހަދާފައި ކުރިން އޮޅި ޕްރޮގްރާމްތައް ގާތްކުޅެނީ ބޭބީފަސްޓް 'ޖޫނިއަރ'
ތައް ބޭނުންކޮށްގެން، މި ބާވަތުގެ ތަކެތި ބަލައި އަޑުއެހުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދާނެ ކަމުގައި ވެސް ބެލެނިވެރިން
ފާހަގަކުރެއެވެ. އެއް ބެލެނިވެރިއަކު (މާރިޔާ އަހުމަދު) ފާހަގަކުރެއްވިގޮތުގައި "އާއްމުކޮށް ކޮންމެ ދުވަހެއްގެ
ދިނަ ވަގުތު ޖެހޭ ކާޓޫނު (ތަޢުލީމީ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ހާއްސަ ކާޓޫން) ދައްކާ ޕްރޮގްރާމްތައް ބަލާނީ..
މަސްވެރިކަމާ ގުޅިގެން ޓީވީގައި ކާޓޫން އަންނަ ޕްރޮގްރާމް ބަލަން ވަރަށް ބޭނުންވޭ" ކިޔުއްވައެވެ.
ކުއްޖާ އަމިއްލައަށް ބޭނުންވެގެން ޖެހިލުމެއް ނެތި ކާޓޫނު އަޅުވައިގެން މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ޗާޓުކުރެވުނުތަކަށް

ވެސް ބަލާކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައި، ގޭތެރެއިން ދިވެހި ޚަބަރާއި ކާޓޫންތައް ވެސް ފެންނާނެކަމުގައި

އެފަދައިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ޢާއިޝަތު ޖާބިރާގެ ބެލެނިވެރިޔާ މި ސުވާލަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން ފާހަގަކުރައްވަނީ އިނގިރޭސިބަހުން ހުންނަ ނާސަރީރައިމްތަކާއި ކާޓޫންތައް ކުއްޖާއަށް އަޑުއެހުމަށް ފުރުސަތުދީފިނަމަ މިންވަރަށް ދިވެހިބަހުން މިފަދަ އެއްޗެހި އަޑުއެހުމަށްވުރެ ގިނައިން ލިބޭނެ ކަމުގައެވެ. "ޓީވީން ކާޓޫންޗެނަލްތަކާއި ކާޓޫންތަކާއި ނުބަލާށް. ޔޫޓިއުބުން ރައިމްސްތަކާއި ކާރޓޫންތަކާއި ވަރަށް ގިނައިން ބަލާއުޅޭނެ" ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވަމުން ބެލެނިވެރިޔާ (ކުއްޖާގެ މަންމަ) ވިދާޅުވަނީ " މިހާރު ޔޫޓިއުބުން މަދު ކާޓޫންތަކާ ފިޔައި ބަލާ ކާޓޫންތަކުގެ އަޑުތައް ކުއްޖާއަށް އަޑުއިވޭނެ" ކަމުގައެވެ.

ތަކެތީގެ ނަން ބުނުމުގައި އިސްކަންދޭ ބަސް

ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ކުއްޖާއަށް ތަކުރާރުކޮށް ދަސްވަނީ ބެލެނިވެރިން ތަކެތިދައްކަމުން ބުނެދީގެން ހަރަކާތާއި ތަކެތި ކުއްޖާއަށް ދައްކައިދީގެންނެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާގެ ބަސްކޮށްދިނުމުގައި އިތުރުވަމުންދާތަން ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ބަހަކީ ފެށިގަތް، ތަރުބަވާތަކުގައި ބަސް ހަރުވަމުން ދެއެވެ. ކުރިން ވަރަށް ގަދައަށް ވަރަކަށް ކުރިއަށްދާނެ ބަސްބުނާ ބަސްމަގު ބެލެނިވެރިން ތަކެތީގެ ނަން ބުނުމުގައި އިސްކަންދޭ ބަސް ބަލައިގެން އެނގޭނެ ކަމުގައި ކުރާނެ ބަދަލުތައް ދެކެވޭ ބަހުގެ ކުއްޖާގެ ހުރިހާ ބެލެނިވެރިއާ ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މާލޭގެ އަހުލުވެރިން ބެލެނިވެރިން ތަކެތީގެ ނަން ބުނެދީގެން ބަހުން ބުނެދޭކަން ފާހަގަކުރައްވައި ގޭތެރެއިން ދިވެ އަޅުތަކު ވެސް ކުއްޖާ އަށް ދަސްވާކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ފުރަތަމަ ދަސްކޮށްދިނުމަށް އިސްކަން ދޭންވީ ބަސް

ތިއްބެވި ކުއްޖާއަން ބަސް ދަސްވާ މަރުހަލާގައި ވާހަކަދައްކަ ސުވާލުކޮށް ދިނައިން ވާހަކަތައް އަޅުއަހައި ބަހުގެ ބަރަކާތްތަކެއް ކުރިއަން ދާދެއް ދިނަވެއެވެ. އަދި ކޮންމެ ބަހަކުން ފިޔަވާ ކާބޫނާ ތަވަ ފަދަ ތިލާޑޮތަކެއް ބެލުމަށް ނޫޅުނިނަމަވެސް މި ދެވަނަ މަރުޙަލާގައި ކުއްޖާއަށް ހުރިހާ ބަސް މުހިންމުވެއެވެ. ބެލެނިވެރިންނާ ކުރެވުނު އައިސަވާލަކާ ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ފުރަތަމަ ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކޮން

ބަޔެއްޓާއި ކިބައި ބަސް އެއްފަހަރާ ދަސްކުރުވިދާނެތޯއެވެ. މި ބެލުންތަކުގެ ޒާތުގައި ފުރަތަމަ އެއް ބަސް ދަސްވުން މުހިންމުކަން ފާހަގަވިއެވެ. އެއްފަހަރާ ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދޭ ނަމަ، ބަސް ދަސްވާން ކަމާމެދު މާބޮޑުޒާތުގެއް ބެލުންތެރިން ނުގެންދެވޭކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މާއިޖް އަބުރަމުދުރުގެ ބެލުންތެރިޔާ ފާހަގަކުރަނީ ފުރަތަމަ ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށްފަހު ދެން އެހެން ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅުގޮތް ކަމުގައެވެ. އެގޮތުން ދިވެހިބަހުން ފަހު އިނގިރޭސިބަސް ދަސްކޮށްދިނުން ފަސޭހަވާނެ ކަމުގައެވެ. އެހީ ކުއްޖާއަށް ދައްކާ ވާހަކަތައް އިނގިރޭސިން ދިވެހިބަހުން ބުނެދިނުމާ ކަމުގައި ވާތީ ކަމުގައި ވެސް އެފަރާތުން ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ. އާއިޝަތު ޒާހިރާގެ ބެލުންތެރިޔާ ފާހަގަކުރައްވާފައި ދެ ބަހުން އެއްފަހަރާ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުން މަސައްކަތް ކުރިއަސް ދަސްވާން ކަމުގައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ދެ ބަހުން ވެސް ވާހަކަދައްކާ އަދި ކުދިންނަށް އިނގިރޭސި މިކަން ފަސޭހަވާނެ ކަމުގައެވެ.

ސްކޫލަން ގޮސް އިނގިރޭސިބަސް ދަސްކުރުމަށް މަޖުބޫރުކޮށްފައި، މިހާރު ހަމައެކަނި ދިވެހި ބަހުން ވާހަކަދައްކަން ބޭރު އެކަނިމަ ވަނީ ކިހިނެއްތޯ ކުރެވުން ސުވާލަށް ޖައިސާކަމީ ޗޯރާގެ ބެލުންތެރިޔާ ވިދާޅުވެފައިވާ މިގޮތަށް ކަންތައް ދިމާވެދާނެ ކުދިންނަށް ސުވާލުކުރާ ބަސް ނުބޭނުމުން އެކަށިވެރިކަން ދިރާސާކުރެވުނެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ބަސް ދަސްވާނެކަމާއި މި އުމުރުގައި ކޮންމެ ގޮތަކަށް ކިޔަވައިދިނަސް ބަސް ދަސްކުރަން ފަސޭހަވާނެ ކަމުގައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ސްކޫލުތަކުގައި އިނގިރޭސި މީޑިއަމުން ކިޔަވައިދޭ އިނގިރޭސިބަސް ވެސް ދަސްވުން މުހިންމުވާނެ ކަމުގައެވެ. އާއިޝަތު ޒާހިރާގެ ބެލުންތެރިޔާ ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ އިނގިރޭސިބަހުން، މިސާލަކަށް ގޭގޭ، ފޮޗާރު، އެޕަލް ފަރު ތަފުސީލަށް ދެ ބަހުން ވެސް ބުނެދޭ ކަމުގައެވެ. ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ބޭނުންވާތީ ދެ ބަހަށް ވެސް އިސްކަމުދީ ދުވަސް ބެލުންތެރިޔާ އިތުރަށް ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

މާއިޖް އަބުރަމުދުރުގެ ބެލުންތެރިޔާ މިސާލަކަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން ފާހަގަކުރައްވަމުން ދެ ބަހުން އެއްފަހަރާ ނަމަ ދަސްކުރަން ފަސޭހައާއި ނުވާނެ ކަމުގައުމެވެ. އަދި ފަސޭހައިން ދަސްވާން ކަމަށް ޖަވާބުދެއްވި ދިރާސާކޮށް ކަމެވެ. ސަރަހައްދީ މަރުކަޒުތަކުން ގިނައިން އިތުރު އަދަދަކީ މަދަރުސާ ކަމުގައި ފެނިއެވެ. މިކަން އެއް ތަޢުލީމީ ކުރެއްވި އެއް ބާރުސާއަކަން އަރިހަށްވެއިރެއްވައި އޭނާގެ ދިރާސާތަކުގައި ކުދިންގެ ތަޖުރިބާތައް ހިއްސާކުރައްވަމުން

އެ ކުދިން ފުރަތަމަ ނާސަރީއަށް ދިޔަ ހިސާބުން ފާހަގަކުރައްވަނީ އެ ކުދިން ގެއަށް އައިސް ސްކޫލުގައި ދައްކާ ވާހަކަ ނޫނިގުމުން އުކާށަރިކަން އިބުރާސާ ކުރެވުނުކަން ފާހަގަކުރާ ކަމުގައެވެ. ބަސްދީމަތުގައި ދީ ކުދިގެ ބެލެނިވެރިން ވެސް ފާހަގަކުރަނީ ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށްފަހު އެހެން ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަށެވެ.

ފޮތް ކިޔުމާއި ލިޔުން ހަދައި ކުޑައިރު ކުއްޖާއަށް އިސްކަން ދެވޭކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބަސް

ވާހަކަދެއްކުމުގެ އިތުރުން ބަހުގެ ގުނަވަނުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އަޑުއެހުމާއި ކިޔުމާއި ލިޔުންފަދަ ހުނަރުތަކަށް ދަރިވަރުންގެ ޝޯބިޔާކަން ހުންނަގޮތާއި އިސްކަންދޭ ބަހެއް ބެލެވުމުގެ ގޮތުން ބެލެނިވެރިންނާ ކުރެވުން ސުވާލަކަށް މާއިޒް އަބުރަމަދީގެ މަސްރަ ޢަވާބުދައްވެސް، ދިވެހި އިނގިރޭސި ބަހުގެ ފޮތް ވެސް ކުއްޖާ ބޭނުންކުރާނެ ކަމުގައެވެ. ބައެއް ފަހަރު ޤުރުއާން ފޮތް ނޫނީ އިސްލާމް ފޮތެއް ނަގައިގެން ވަރަށް އަޑު ހަރުކޮށް ކިޔާނެ ކަމުގައެވެ. އެކަމަކު ދިވެހި އިނގިރޭސި ބަހުގެ ފޮތެއް ކިޔާނީ ވަރަށް މަޑުންނެވެ. އަދި މި ފޮތެއް ކިޔާއިރު މާނައެއް ދޭހަނުވާ އެތަން އެއްކޮށް ކިޔުމުންދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން ލިޔުން މަސައްކަތް ކުރާނަމަ ވެސް އަދި އެއްކޮށް ކިޔާނަމަވެސް އިސްކަންދެވޭކަމަށް ވަނީ ދިވެހިބަހުގެ ފޮތްތަކަށެވެ. އަދި ކުއްޖާއަ ދައްކާ ވާހަކަތައް އިނގިރޭސި ބަހުން ފުރިހަމައަށް ޝޯބިޔާކަން ހުންނަކަން ފާހަގަވެއެވެ. އެހެނިހެން ހަރަކާތައް ވެސް ބަސް ދަސްވާ މަރުޙަލާގައި ކުރިއަރަމުން ދާކަމުގައި ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ޢާއިޝަތު ޖާބިރާގެ ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރައްވަނީ އިނގިރޭސިބަހަށް އިސްކަންދީފަ ވަރަށް ގިނަކަމުގައެވެ. އެއީ ގިނަ ޓެބްލެޓު މޮބައިލް ކުދިންނަށް ލިބެން ހުންނަނީ އިނގިރޭސި ބަހުން ކަމަށް ވާތީއެވެ. ފޮތް ކިޔުމުގައި ވާހަކަތައް ކިޔުމުގައި އަބަދުވެސް އިޝްތިހާރު ކުރަނީ އިނގިރޭސިބަހުން ހުންނަ ފޮތްތަކެވެ. އަދި އިނގިރޭސިބަހުން ލިޔަން ކިޔަން ނޭނގޭ އިރު ވެސް އެފޮތްތަކާ މާބޮޑަށް ގައިގާ ކުރެއެވެ. އެއީ އެކަތަ ފޮތްތަކުން ކުޑަކުދިން ފެންނަން ހުރުމުންނެވެ. ޖަރަބި، އިނގިރޭސި، ޓާރި އަދުނުތަކަން އަރުވުވި ނަމަވެސް ކުއްޖާއަށް އެއްވެސް ބަހަކުން ލިޔަން އަދި ނޭނގޭ ފޮތް ކިޔުމުން ސަމާލު ކުރިމަތިވަނީ ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުގައި ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ޢާއިލާގެ ފަރާތްތައް ބޭނުންކުރާ ބަސްތައް

ޢަވާމީ ތަޢުލީމަށް ހޭލުންތެރި ނުވާ މުޖުތަމަޢުތައް މިހާރު ރާއްޖޭގައި ގަދަވާނެއެވެ. އެގޮތުން މިބައިމީހުން ބޭނުންކުރާ ބަސްކޮށާރިޔާ ވެސް ޢަވާމީ ބަސްކޮށާރިޔާތަކެވެ، ބަހުގެ އަސްލު ތަފުޞީލުތަކުގެ އަޑުތައް މުޅިން ނެތިދިއުމާ ކުރިމަތި ވެފައިވާ މި ދިވެހި ބަހަކީ ބޭނުން އަޅައި ބޭނުން ގޮތަކަށް ބޭނުންކުރެވޭ ބަހެކެވެ. މިއީ ކުއްޖާ ބޮޑުވެ ބަސް ބޭނުންކުރަން ފަށަން މިގޮތަށް ބޭނުންކުރެވޭ ތަފުޞީލުތައް ވެސް ދަސްވެގެންނެވެ. ކުދިންގެ މާޙައުލުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތް ހުރިހާ ބެލެނިވެރިން ކުރުވުން ސަލާމަތް ދީ ބެލެނިވެރިން ވެސް ދީފައިވާ ޢަމަލަކީ އެކުދިންގެ މާޙައުލުގައި ދީ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ އަޑުތައް އިވޭ ކަމުގައެވެ. އަދި ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ބަސް މަސްހުނިއާރުގެން އެފަރާތްތަކުގެ ބަސްމަގު ހުސްނަ ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން ކުދިންނަށް ދިވެހިބަސް ދަސްވަމުންދާއިރު އިނގިރޭސިބަސް ވެސް ދަސްވެގެން ދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އެކުދިން ބަސް ބޭނުން ކުރުމުގައި މަރައިގެންވާ ފަރާތްތައް ބަސް ބޭނުންކުރާ ރާގައި އުސޫލުބާ ވެސް ދަސްވާކަމުގައި ފާހަގަވާ ކަމުގައި ވެއެވެ.

ފޮތްކިޔުން ލިބޭ ފުރުސަތުތަކާއި ފޮތުގެ ބާވަތް

ގޭތެރެއިން ކުއްޖާއަށް ފޮތްކިޔުން ފުރުސަތުތައް ލިބޭނީ ބެލުމާއި ފޮތް ތަކުގެ ބާވަތްތައް ދެނެގަތުމަން ބަސްދީގެތުރުގައި ބެލެނިވެރިންނާ ކުރުވުން ސަލާމަތް ދީ އެކުދިން ފޮތްކިޔުމުގެ އާދަ ގެނގުޅޭ ކިހިނެއްތޯއެވެ. މާއިޒު އަބުރާތުގެ ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރައްވާ ކުދިން ގޭތެރޭގައި ހާމަލުއްޔާ ކަންތަކު ގަވާއިދު ފޮތްތައް ބަލައި ކިޔައި ކަންކަން ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ހުޅުވާލުމަށް ވަގުތުތައް ކަނޑައަޅާ ފޮތްތައް ބޮޑުކުރުމަށް ހުސްނަ ކުރުމުގެ އަތުރާފާ ރިވާތްވަމީ ކަނޑައެޅުން ކުރުމަށް ވަނީ ފަރިކޮށް ގޮތްތައް ބަލައި ހުރެ ދިރާސާކުރެވުނު ފޮތްތައް ބަލާ ކުދިން ދިރާސާ ބޭނުންކުރާ ކަމުގައެވެ. މި ފޮތްތައް ބަލައިގެން ކިޔަން ނަސީހަތް ދިނުމަށް ފޮތްތަކާއި ފޮތްނަގައިގެން ފޮތްތަކުން އަލިއަޅުވައި ވާހަކަ ހަދައިގެން ކިޔައިދީ އަދި ނަސީހަތްދޭ މާނަތައް ނަގާ ތަރުޖަމާ ކުދިން އެކުދިން މިހެން ކިޔައިދޭ ކަމުގެ ބަލައި (ފުރުޞަތު ފޯރުކޮށް ގޭތެރޭގައި އެކުދިން ކުދިން ކިޔާދިން) ދަސްކުރުމުގެ ފޮތްތައް ކިޔާކަމުގައެވެ.

އާއިޝަތު ޖާނާގެ ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރައްވަނީ ދެ ބާވަތެއްގެ(އިސްލާމީ، ދިވެހި) ފޮތްތަކަށް ކުއްޖާ އަތޮޅުތާ
ހިސާބު ކަފޫރާގެ ތެރޭގައި ހުންނައިރު ކޮންމެ ރަށަކު ވަކި ވަގުތެއްގައި ޚާއްޞަކޮށް ޘަޤާފީހުރުމުތަކުން ފުރުޞަތު
ހޯދައިދެން، ކުއްޖާއަށް ފޮތް ކިޔައިދޭ ކަމުގައެވެ. އަދި ސޯއްދުން ގެންގޮސް ޖިލާވަޅުތައް (ކުދި ދުޢާތަކާއި ކުރު
ސޫރަތްތައް) ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ވަގުތުގެއްޗަށް ކުދިވެރި ހުނަރުވަރުކަމުގައި ކުއްޖާ ކުދިކުދި ތެރެއިން ވަސް
ތަކާތު ފޮތްތަކަށް ބަލައި ކިޔައިދިނުމަކީ ކަމުގައެވެ. މި ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރާގޮތުގައި ލިބޭނުކުރި ގިނަ ފޮތްތަކަކީ
އިސްލާމީބަސްކުން ހުރި ކުދި ފަރާތްތަކާއި ދިވެހި އަދި އިސްލާމީ ބަހުގެ އަކުރުތަކުގެ ފޮތްތަކާއި
ކުލަކުރުންނަން ދަރަސްކުރު ކަލަކުދިންގެ ދުއާފޮތްތަކެވެ. އެގޮތުން ދިވެހި އަދި އިސްލާމީ ބަހުގެ ފޮތްތައް
ކިޔުމަށް ފުރުޞަތުތައް ލިބޭކަމަށް ދެ ބެލެނިވެރިން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

މުދައްރިސުންގެ ދައުރު

ދިރާސާއަށް މުދައްރިސުންގެ ޖަވާބުން ނެގުނު ބަސްދީގަތުމުންފައިތަކުން ފާހަގަކޮށްލެވޭ މުހިންމު ބައިތަކެއް
ލިބިގެން ދިޔައެވެ. މިގޮތުން ކުއްޖާއަށް ދަސްކުރަން ފަސޭހަގޮތާއި އަދި ހުނަރުގައި އަވަހަށް އިޖާބަދޭގޮތުގެ
އިތުރުން ޖުމުލަތަކުން އަތޮޅުތެރޭގައި ޚާއްޞައިރުގެ ވަރަށްމަތިޔަށް ދިރާގާ ސަބަބުތަކުން ފާހަގަކޮށްދެއެވެ.

ކުއްޖާ ސްކޫލަށް ވަންނައިރު އާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކާ ބަސް

ތުއްތު ކުއްޖާ ސްކޫލަށް ވަންނައިރު އާއްމުކޮށް ބަސްބުނެކިޔަން އެނގެއެވެ. ދައްކާ ވާހަކަތައް
ފަހުމުވާގޮތަށް އެއްބަސްހިތްހަށް އަދި ބޮޑެތިގަތް ބުނަން އެނގެއެވެ. މިގޮތުން ލިޔުކިޔުމަށް ބަސް
ބޭނުންކުރަން ސްކޫލުގައި ދަސްކުރެއެވެ. ބަސް ދަސްވާ ގޮތްތަކާއި ދެނގެތަކުން މުދައްރިސުންގެ ފާހަގަކުރުން
ނުދީ ބަސްދީގަތުމުގައި ދެ ކުދިންގެ މުދައްރިސުންނާ ވަނަވަރުތަކާއި އާ ކުދިންގެ ފާހަގަކުރުމާ ބަހުގެ
ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހޯދާފައެވެ. އެގޮތުން މާއިޒު އަދުގަދުގެ މުދައްރިސް ފާހަގަކުރައްވަނީ ސްކޫލަށް
ވަންނައިރު ކުއްޖާގެ އުމުރުން ދެ އަހަރު ފުރިހަމަވެފައިވާ ކަމުގައެވެ. އޭނާ ކުއްޖާއަށް އަމިއްލައަށް
ވަނަވަރުތަކަން އެނގެޔަން ވެސް އެފާހަގަކުރެއެވެ. އަދި މުދައްރިސް ގޮވާލައި ކަންކަން ކުރަން
ބުނެދިނުމުން އިޖާބަ ވެސް ދޭ ކަމުގައެވެ. މުދައްރިސް ދިވެހިބަހުން ބުނުމުން ދެނެގަނެ
ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. އެގޮތުން އަދިއެކަމަށް ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ޖަހަށިން ދިވެހިބަސްކުރުގައި

ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އަދި ކުއްޖާ އަށް އަމިއްލައަށް އިނގިރޭސިބަހުގެ ލަފުޒުތައް ބޭނުންކޮށްގެން ބުނެދޭން ނޭނގުން ނަމަވެސް މުދައްރިސް ދައްކާ ވާހަކަ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެނގޭކަމުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުގައެވެ. އަދި ބައެއް ތަކެތީގެ ނަންތައް އިނގިރޭސިބަހުން ބުނެދޭން އެނގޭކަމުގައެވެ.

ޢާއިޝަތު ޖާބިރާގެ މުދައްރިސް ފާހަގަކުރައްވައިދީ ސެޝަން ވަނައިރު އާއްމުކޮށް ދަރިވަރު ވާހަކަދައްކަނީ ދިވެހިބަހުންނެވެ. ބައެއް ތަކެތީގެ ނަންތައް އިނގިރޭސިބަހުން ބޭނުންކޮށް އުޅުން ކަމުގައެވެ. އަދި އިނގިރޭސިބަހުން ބުނެދިން ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އިޖާބަދިނުމުގައި ބޭނުންވާކަލިމަތް ދުރަށްކުރާސް ފާހަގަކުރެވޭ ކުރެވެއެވެ. އަދި މިހާރު ވެސް އާއްމުކޮށް ގިނަ ވާހަކަތައް ދަރިވަރުން ދެކެވޭ ބަހަކީ ދިވެހިބަހެވެ ބައެއް ލަފުޒުތައް އިނގިރޭސިބަހުން ބޭނުންކޮށްގެން ޖުމުލަތައް (ބުނުންތައް) ހަމަޖެހޭ ގޮތަށް ޤަވާއިދުގެ ހަމައިން ބޭނުންކުރަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުގައެވެ. މި ކުދިންގެ މުދައްރިސުން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައި ސެޝަން ވަނައިރު ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ ބައެއް ތަކެއްޗާ ބެހޭ ނަންތައް އިނގިރޭސިބަހުން އެނގޭ ކަމުގައެވެ. އަދި ގިނަކުދިންނަށް ބަސް ދަރުސްކުރުމުގެ ޚިދުމަތް ހަރުދަނާކުރެވިފައި ވާކަން އެނގޭނީ ބުނެދޭ އިނގިރޭސިބަސް ބޭނުންކުރަން ދަރުސްކުރާފައި ވެސް އަދަބު ކަމުގައި މުދައްރިސުން ފާހަގަކުރެއެވެ.

އިސްކޫލުން ކުއްޖާ ވާހަކަދެއްކުމަށް ބާރުއަޅާ ބަސް

ޖުޑީ ސްކޫލްތަކުގައި ބައިނަލްއަގުވާމީ ކިޔަވައިދެނީ އާއްމުކޮށް ދެ ބަހުންނެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ބަހަށް އިސްކަން ދިނުމުގެ ގޮތުން ޗައިނީޒްތެރިކަމުން ނޫސް އަދި އިނގިރޭސިބަހުން ޖުމުލަތަކުގެ ކުދިންނަށް މި މަސައްކަތްކުރަނީ މާތްރަ ބަހުން މުއްސަނދި ކުރުމަށް މާތްރަބަހުން ކިޔަވައި ދިނުމަށެވެ. އިސްކޫލުން މި އިސްކޫލު ކުދިން ބަސް ބޭނުންކުރުމަށް މާބޮޑުވެރިކަމާ ވަރަށް ފަރާތްތަކުން ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންކުރާން ފާހަގަކުރެއެވެ. އިސްކޫލުގައި ކުދިންނަށް ވާހަކަދެއްކުމަށް ބާރުއަޅަނީ ކޮންބަހަކުން ކަމުގެ ސުވާލަށް ޢާއިޝަތު ޖާބިރާގެ މުދައްރިސް ޖަވާބުދެއްވާފައިވަނީ ދި ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް ކުއްޖާއަށް ބާރުއަޅާ ކަމަށެވެ. މާއިޖް އަބުރަހީމް މުދައްރިސް ދީފައިވާ ޖަވާބަކީ އިނގިރޭސި ބަހުން ދެމިހުރުމަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ދި ބަހުން ވެސް ވާހަކަދެއްކުމަށް ކުރިއައުމަށް އެއްބަސްވުން ކިޔަވައިދޭ ބަހުން ކިޔަވައިދޭ ކަމަށެވެ.

ދަރިވަރުން ފަސޭހައިން ވާހަކަދައްކާ ބަސް

ދަރިވަރުން ކުލާހުގައި އުޅޭއިރު ޢާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކާ އުޅޭނީ ކޮންބަހަކުންތޯ ބަލައިލުމުގައި މުދައްރިސުންނާ ސުވާލު ކުރުވުނެވެ. ބައިވެރިވި ދެ މުދައްރިސުން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައި އެ ކުދިންގެ އާއްމު ބަހަކީ ދިވެހިބަސް ކަމުގައެވެ. އެކަން އެނގޭ ސަބަބު ފާހަގަކުރައްވަމުން އާއިލާތަކުގެ ޖާގާ މުދައްރިސް ވިދާޅުވެފައިވަނީ ކުއްޖާ އެހެން ކުދިންނާ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރާ ކަމުގައެވެ. އަދި އިނގިރޭސިބަސް ބޭނުންކުރަނީ ވަރަށް މަދުން ކަމާއި ދަސްކޮށްދީފައި ހުރިހާ ބައެއް ޖުމްލަ ކިޔުމަށް ބައެއް ކަންކަމުގައި މަދުމަދުން ބޭނުންކުރާ ކަމުގައެވެ. މާއިޒް އަރުމަދުގެ މުދައްރިސް ފާހަގަކުރައްވަނީ ދަރިވަރު ހަމައެކަނި ބޭނުންތަކާއި ޚިޔާލު ފާޅުކުރަން ހަދަނީ ދިވެހިބަހުން ކަމުގައި ވެފައި އިނގިރޭސިބަސް ބޭނުން ނުކުރާނެ ކުއްޖާ އަށް ފަސޭހައީ ދިވެހިބަސްކަން އެނގޭ ކަމުގައެވެ. އަދި ކުއްޖާއަށް ގިނަ ތަފްޞީލުތައް ދިވެހިބަހުން އެނގޭކަމާއި ޖުމްލަތައް ރިވެތިން ދިވެހިބަހުން ތަރުތީބުކޮށްލާން ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމުގައެވެ.

އިނގްލިޝްބަހާ ދިވެހި ނުވަތަ އިނގިރޭސިބަހުން ބެލުމުގައިރު އިޖާބަދޭ ގޮތުގެ ތަފާތު

ކިޔަވައިދިނުމުގައި ކުދިން އަޑުއަހައި އިޖާބަދޭ ގޮތުގައި ދެ ބަހުގެ ތަފާތެއް ހުރިތޯ ބެލުމަށް މުދައްރިސުންނާ ކުރުވުނު ސުވާލަކީ ޖަވާބުދެއްވައި އާއިލާތަކުގެ މުދައްރިސް ފާހަގަކުރައްވަމުން އެކުވެސް ތަފާތެއް ފާހަގަނުކުރާ ކަމުގައެވެ. އެކުދިން ދެ ބަހުން އިނގިރޭސި ދަރުސަށް އަޑުއަހާއިރު ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުކަން ފާހަގަކުރާ ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް އަދި، އެހެން ނުވިފައިވާ ތަކުރާރުކުރަން ޖެހޭ މިސާލަކީ ވަރަށް މަދުކަން ވެސް އެޖަހާފައިނު ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މާއިޒް އަރުމަދުގެ މުދައްރިސް ވަނީ ސުވާލަކަށް ދެއްވާފައިވާ ޖަވާބަކީ އިނގިރޭސިބަހުން ބުނުން ދިނު ކުއްޖާގެ އަޑުއަހާއިރު އިޖާބަދެއްވުމެވެ، ދިވެހިބަހުން ދެވޭ އިޖާބަތައް އަދިއެކޮށް ބައިވެރިވާ ކުރިއަށް ފާހަގަކުރާ ކަމުގައެވެ. މާއިޒްއަށް ބޭނުން އެނގޭނީ ދިވެހިބަސްކަން ފާހަގަކުރާ ކަމަށް ދިވެހިބަހުން ދެވޭ އިޖާބަދިނުމަކީ އިޖާބަ ގިނަވަރު ބޭނުންކަން ފާހަގަކުރާ ކަމުގައެވެ. ބޭނުން ތަފާސީލްކަން ފާހަގަވަނީ ދިވެހިބަހުން ބޭނުން ވަރަކަށް ކަމުގައި އެފާހަގަކުރެއްވިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ތަފްހީމު ދަސްކުރުމުގައި ބަހުގެ ތަފާތުއި އަވަސް ވަސްމިން

ސްކޫލްތަކުގައި ދަރިވަރުން ބަސް ދަސްކުރަމުންދާއިރު ދަސްވާ މިންވަރު ދެ ބަހުގައި ތަފާތު ވޭތޯ ބެލުމަށް ދިރާސާގައި މުދައްރިސުންނާ ގުޅުއްވުން ބަސްދީ ގޮތްގުޅުގައި ސުވާލު ކުރެވުނެވެ. ދެ ގޮތަކަށް ބަސް ދަސްކޮށްދެމުންދާ ދެ ދަރިވަރުންގެ ފަރާތުން ތަފާތު ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އިނގިރޭސިބަހަށް އިސްކަންދީގެން ދީ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ ބެލެނިވެރިއާގެ ތަރުބިއްޔަތު، އާއިލީ ޗާޓާ ދަސް ކުރުމުގައި އަވަހަށް ދަސްވޭ އިނގިރޭސިބަހުން ބޭނުން ތަފްހީމު ކަން މުދައްރިސް ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކާއިރުގެން ދަރިވަރަށް ބަސް ދަސްކޮށްދޭ ބެލެނިވެރިއާގެ ތަރުބިއްޔަތު، މާއިޖް އަހުމަދު ބަސް ދަސްކުރުމުގައި އަވަހަށް ދަސްވާކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނީ ދިވެހި ބަހުގެ ތަފްހީމަށް ކަމުގައި މުދައްރިސް ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އިސްކޫލުގައި ދީ ބަހުން ފުސް ފަރާތާ ދަރިވާ އަދި ލިއްޔާ ރަހުމިއާ ކުދިންނަށް ދީ ބަހުގެ އިރުޝާދުދީފައި ދަފުދަކަސް ގިނަ ކުދިން ފަރާތާ ދަރާކަނާ ބަހުރު ދިވެހިބަހުން ދީ ބަހުން ދަސްވާ ފަރާތާ ދަސްކުރާ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ބަހުގެ ޤަވާޢިދު ބޭނުންކުރަން އެނގޭ މިންވަރު

ޖުމްލަތަކަށް ބޭނުން ކުރުމުގައި ތަފާތު ޖުމްލަތަކުގައި އަދަބީތައި މާނަ ދާހާވާ ގޮތަށް ޖުމްލަ ބަނަން އެނގޭ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި މުދައްރިސުންނާ ގުޅުއްވުން ބަސްދީގަތުމުގައި އެފެކްޓިވްކަން ފާހަގަކުރައްވަމުން އާއްމުކޮށް ބަހުގެ ހަމައާ ގަވާއިދު، ދިނަ ކުދިން ރަނގަޅަށް ބޭނުންކުރާ ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ފަހަރު ކުދިންނަށް ބައެއް އުސޫލުތައް އޮޅުންއަރައި ބަހުގެ ގަވާއިދުގައި ކުށްތަކެއް ވަރަކަށް މައްސަލަ ޖެހޭ ކަމުގައި މުދައްރިސުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މިސާލަކަށް ޖަހާ ގ ވާހަކަތަކުގެ ފާހަގަކުރެވި އެއް ޖުމްލައެއް ފާހަގަކުރައްވައި މުދައްރިސް ފާހަގަކުރެއްވީ "ހުރުން، އިނުން، އޮތުން ފަދަ ތަފާތު ބަޔާން ނުބައިކަން ބޭނުންކުރާ" ކަން ފާހަގަކޮށްލެވު ކަމުގައެވެ. މިކަން މިގޮތުން ދިރާސާކުރުމުގައި ގުޅުވާ މާބޮޑުން މިގޮތް ދަސްވެގެން ކަމުގައި މުދައްރިސް ފާހަގަކުރެއެވެ.

މާއިޖް އަހުމަދުގެ މުދައްރިސް ކުރީގެ ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު (އިނގިރޭސި/ދިވެހި ބަހުން) ޤަވާޢިދުގެ ގޮތުން މަތީސަފުތަކާ ގޮތަށް ޖުމްލަތައް ބޭނުންކުރާކަން މާބޮޑަށް ފާހަގަކުރިއަށް ކަމުގައި ފާހަގަކުރެއެވެ. މުދައްރިސް ވަކިވަކި ފާހަގަކުރުމުގައި ތަފާތު ތަސްވީރަކަށް ޖުމްލަތަކާ ބުނުމުގައި އ ކުދިންނަށް އިނގިރޭސިއާ ދީ ބަހުގެ

ލަފުޒުތައް ވެސް ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަކުރެވޭ އިރު މި ލަފުޒުތައް އޭގެ ރަސްމީ ގޮތުގައި ދެ ބަސް މަސްހުނިކުރުން ވާހަކަދައްކައެވެ. ހާއްސަކޮށް އެއް ކުއްޖަކު އަނެއް ކުއްޖަކާ ވާހަކަދައްކާ އުޅޭއިރު މިކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުގައި މުދައްރިސް ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ތަސްވީރު ދޭހަތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

ތަސްވީރު ދޭހައިގެ ގޮތުގައި ހިމަނާފައިވާ 4 ތަސްވީރު ބޭނުންކޮށްގެން ދަރިވަރުން ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް އެ ކުދިން ބަހުގެ ތެރެއިން ބޭނުންކުރުމާ ލަފުޒުތައް ދެނެގަތުމަށް މަސައްކަތް ކުރުވުނެވެ. މި ތަސްވީރުތަކުގައި ވާނީ ދަރިވަރުގެ ބަސްކޮޓާރުގައި ހުންނަނަކަމުގައި ލަފާކުރި ލަފުޒުތައް ބޭނުން ކުރުވާފަދަ ތަންތަނާ މިހުންނާ ތަކެއްޗެވެ. އެގޮތުން އަތު ޖަނަވާރާއި ވަލު ޖަނަވާރާއި ދުނިޔޭގެ ބޭރުގެ ފާޑުފާޑުގެ ކުދިންގެ ގޮތްތަކުގެ މާހައުލު ސިފަވާ މަންޒަރާއި ކުދިވަރުތަކާއި ކުރާ ކަންކަމުގެ ތަސްވީރުތައް (މި ތަސްވީރުތައް ޖަދުވަލު (5)ގައި ހިމެނިފައިވާނެއެވެ. އެގޮތުން ކޮންމެ ތަސްވީރެއް ދައްކައި އެ ތަސްވީރުން ފެންނަ އެއްޗެހިތައް ކުދިން ލަފްޒަށް ކިޔުއްވައި ޖުމްލަ ކުރުވުނެވެ. އަދި ތަސްވީރުގައި ވާގޮތައް ދެންނެވުން ގޮތަށް ހާލަތުހުންނަ ގޮތް ވެސް ބެލުނެވެ. މިގޮތުން ތިރީގައިވާ ޖަދުވަލުގައި ފާހަގަކޮށްލާފައި އެވަނީ މި ކުދިން ބޭނުންކުރި ބަސްތަކާއި ފާޅުކުރި ހާލަތުތަކެވެ.

ޖަދުވަލު 5: ތަސްވީރު ދޭހަ ކިޔައިދިނުމުގައި ބޭނުންކުރި ބަސްކޮޓާރު (ފެންނަ ތަކެތީގެ ނަންތައް)

#	ތަސްވީރު-1	ތަސްވީރު-2	ތަސްވީރު-3	ތަސްވީރު-4
މާއިޒް އަޒުމަދު	އެލިފަންޓް ބަޓަރފްލައި ޗޭޒް، މާ	ދޮންތި، ބޯޓަ ދޮރުފަތް، ފޮނު	ހޮސް ، ކޮތަރު މާކަނާ، ބޮޑާ ގަސްތައް، ފުރާކު	ބައްޕި ކައްކާތަން އާން
ޝާއިސްތަމް ޖާޖާ	އެލިފަންޓް، ގަކަ އަސްދުންހި، ޖީރާފް	ކުއްޖާ، ޖަހިފު ނިދުން، ފުރަސްޖެ ކުއްޖެއް	އަސްދުނި، ކުކުޅު ބޮޑާ، ބަކަރި ފިޔާއް، ހަރުސް ގަސް	ކުކުބަ ގޮވި އަހިރު

ތަސްވީރު ދޭހަ ކިޔައިދިނުމުގައި ވާގޮތާއި ވާނޭގޮތް އަމިއްލަ އިބާރާތުން ކިޔައިދިނުން

ތަސްވީރުގެ ދޭހައިގެ ގޮތުގައި ދެ ކުދިންނަށް ވެސް ދައްކާފައިވާ އެއް ތަސްވީރު ތަކެކެވެ. ކުދިން މި ތަސްވީރުތަކުގައި ވާގޮތް ކިޔައިދޭއިރު ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތާއި ބޭނުންކުރާ ޖުމްލަތަކާއި ކަންކަން ތަރުތީބުން އަމިއްލަ ހިޔާލު ފާޅުކުރުމުގައި އެކުދިންނަށް މައުލޫމާތު ބޭނުންކުރާގޮތް ބެލުމެވެ. އެގޮތުން ދަރިވަރާ ސުވާލު ކުރުވައިގެން ތަސްވީރުތަކާބެހޭ ހިޔާލުކުރުމުގައި ފުރުޞަތުދީ ދިނުމުގައި ގިނަ ދުވަސްތަކުގެ ވަކިން މިސާލަ ކުރަންޖެހުނެވެ. ސަބަބަކީ ދަރިވަރުގެ ދުވާއި މިކަން ކުރަން ފުރުޞަތުދިނުމަށް ދެފަރާތުން ކަންކަމުގެ ސަބަބުން މިކަމުން އެކަށީގެންވާ ވަގުތު ނުލިބުނެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ބަސްތަކެއް ނުވަތަ އަސަރު ވެސް ޖިސްމާނީ ވާހަކަތަކުގެ އިބާރާތް މިސާލު ކިޔަން ދެއްކުން ... ވާނެވެ.

ތަސްވީރު-1: ޖަންގަލީގެ ޖަނަވާރުތައް. މި ތަސްވީރުގައި ދައްކާލައިދީފައިވަނީ ބައެއް އަޑު ނޫން ވަލުޖަނަވާރާއި ގަސްގަހާއެއްސެވެ. ދިރާސާގައި ބައިވެރިކުރި ދަރިންގެ ތެރެއިން މާއިޖ އަހުމަދު ދައްކާލައިގެން ވަރަކަށްކަމުން އަމިއްލަ ހިޔާލު ގުޅުވާލައިރު ޖަނަވާރުން ތަސްވީރާއި އެތަކެއްގެ ހަރަކާތްތަކާ ބޭނުންވީގޮތައި ހުންނަނީ ކާބޯތަކެތި ގޮތެއްގައެވެ. އެގޮތުން ތަސްވީރުން ފެންނަ ... ސުއާލަކަށް ކުދިއިރު ... "ކުކުޅުތަކީ" (...) ކިޔުއްވެވެ. ...

ތަސްވީރު-2: ގޯތިތެރޭގެ ތަނބާރި އެތެރެއް. މި ތަސްވީރު ދޫކޮށްލުމުގައި ގޯތިތެރޭގެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ކުދިން އަދިއްޔާ ... ކިޔައިދިނުމުގެ ... އެގޮތުން ...

ބޮޑުގައި އުމުރު ތިރީހާއަށް ވިސްނައި، ދުވަސް ދަރީ ނަގާދަން ކަމުގައި ބުނެއެވެ. އަދި ފެންނަ ފެނުމަށް ފެނުގައި
ހުންނަގޮތަށް ފިޔަވަޅެއް ލާފައިހުރި ކުޅަ ފޮނުބޭލު އެއީ ފާޚާނާކަމަށް ބަލައި އެ އަންހެން ކުއްޖާއަކީ އޮޑާގެ
ދޮންތަ ކަމަށް ބުނެ، ދޮންތަ ފޮނު ބަލަނީ ކަމުގައި ބުނެއެވެ. ދެންވާނެ ގޮތް ކަމަށް ކުއްޖާ ކިޔައިދިނީ
ތަސްވީރުން ނުފެންނަ މިހެންކަމަށާ މަންމައާ ބަރާބަރުނުވެއެވެ. އެގޮތުން މަންމަ ދެން ދަރި ސުވާލަކަށް
ކަމުގައި ތަސްވީރާ ގުޅުވައިގެން ބުނެދިނުމެވެ. ކުއްޖާ މި ތަސްވީރު ކިޔައިދިނުމުގައި އަމިއްލަ ބަހުގެ
ލަފުޒުތައް ބޭނުންކުރާއި ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުވަމުންގެން ގޮތުގައި މައްސަލައެއް ދިމާނުވާކަން ފާހަގަވެއެވެ.

ޔޫނިޓް ޖީއާ ތަސްވީރު ކުރަކުރުމުގައި ބައިލެސް މަސައްކަތް އެއްޗެއްގެ އެކާލަތާއިގޮތުން ފާހަގަކުރެވި
ކުދިން ނިމުނު އުދަކުރާއި އެއީ ކުއްޖާގެ ފެށުމުގެ ކުއްޖެއްކަން ބުނެއެވެ. އަދި ދެ ކުދިން ނިމުނީކަމުގައި
ވެސް ބުނެއެވެ. މި ތަސްވީރުތަކުގައި ކުދިން ބޮޑަށް ގުޅުވައި ހުންނަނީ ޒިޔާރަތްކުރާއި އެ ކުދިންނާ
ގުޅުންހުރި ކަންކަމެވެ.

ތަސްވީރު-3: އޮޑިޔަންބާރައި ގޯތިތެރެ. މި ތަސްވީރުގައިވާގޮތް ކިއުވުމަށް ފުރަތަމަ ފެންނަނީ ކިތި
ކިއުވައި ދަރިވަރުން އެ ތަކެއްޗަކަށް އަހުލުވެރިވާ ބުރުނެވެ. އެގޮތުން މާއިޖް އަޑުގަދަ ތަސްވީރުގައި ފެންނަ
ބަކަރިބަކަރި އަހާ ކަމުގައި ބުނެވޭ ވާއެވެ. އަދި ކުކުޅު ވެސް އެއީ ކޮތަރުތައް ކަމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.
ތަސްވީރުގައި ފެންނަ އަސްދޫންޖަހަ މާކަނާ އެއްކަމަށް ބުނެއެވެ. މި ތަސްވީރުން ކުއްޖާއަށް ހަމައެކަނި
އެނގުނީ ބޮޑަލެވެ. މި ތަކެތި ކިޔުޅުކަރީ އަހާލުމުން އެ ތަކެތި އެޅަނީ ޖާގަ ކަމުގައިބުނެ ދޮން ވަރުގަދަ
ކަމުގައި "ބޮޑަ ކުޅަށް" ކަމުގައި ބުނެއެވެ.

އާއިލާތަކު ޖާޒާ މި ތަސްވީރުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު ދިވެހި ބަހުގެ ލަފުޒުތައް އެނގި
ބޭނުންކޮށްފައި ހުއްޓެވެ. އެގޮތުން "ހިދާ ޖަނަވާރުތައް ދަނީ ކުޅެން" ކަމުގައި ބުނެއެވެ. އަދި ދޮން
ވަށްގޮތް ކަމުގައި ބުނަނީ "ބޮޑާ ދޮއްވައިގަނޑާއި" ކަމުގައެވެ. މި ދަރިވަރުގެ ބަސްކޮށްލާމުގައި ދިވެހި ބަހާއި
އިނގިރޭސި ބަހުގެ ލަފުޒުތައް ގިނައިން ހިއްޔަރު ބަހަށް ފުރިޔަކަން އެނގެނީ އެތައްކަމަކަށް އަހުލުވެރިކަން
ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ތަސްވީރު-4: ގޭތެރޭގައި ކުޅިވަރު. ތަސްވީރު ތާރައިގެ ގޮތުގައި ދެއްކުމަށް ނަގާފައިވާ ހަތަރުވަނަ ތަސްވީރަކީ ގޭތެރޭގައި ކުޅެއުޅޭ ގޮތްތަކާއި ސިފައިންގެ ދުވުމުން ފެންނަ ވަރުގަދަކަން ހުށަހަޅާކަށެވެ. މި ތަސްވީރަށް މާއިޝް އަހުމަދު ކިޔައިދިން ވާހަކައިގެ އެ ތަސްވީރުން ފެންނަ ދެ ކުދިން ގޭތެރޭ ކުޅެނީ ކަމާއި ދެން ގޭތެރޭ ނިކަމާޖަހައި ނިވާވާނީ ކަމެވެ. ނިވާފުރުމަށް ދަރިވަރު ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ "ޖަހާބާނީ" ކަމުގައެވެ. މި ތަސްވީރުގައި ކުދިން މިޓި ތަނުގެ ފޮށިގަނޑުން ފެންނަ ކުޅެދަނޑު، ކުއްޖާ ސިފަކޮށްދީފައި ވަނީ ކުއްޖާގެ ގާގައި ސިފައިންގެ ދުވުމުގައި ހުންނަ ކަމަށް ގޮތެވެ. ޢާއިޝަތު ޖަރާ މި ތަސްވީރު ގުޅުވައިދެއްވާފައިވަނީ ގޮތްތަކުގެ މާބަޔަށް ބަލައިލެވެ. އެގޮތުން ކުޅޭބަ ގޮތް ކުއްޖަކާއި ދުވަން އެކަނި މުޅިވާހަކަ ކިޔައިދިނުމަށް ވެއެވެ. މި ކުދިންގެ ޒާތުފާޅުކުރުމަށް ވާހަކަ ކިޔައިދިނުމުގެ އާ ކުދިންގެ ޒާތުފާޅުކުރަން ކަނޑު ފަސް ވަރަކަށް ހަމަ ކަންކަމާ ގުޅުވައިގެން އެކުގައި، ޒާތުފާ ފުޅުކުރަން އެކަށީގެން ފާހަގަވެއެވެ.

ޖަދުވަލު6: ތަސްވީރު ތަކުގެ ތާރައަށް ކުދިން ބޭނުންކުރި ޖުމުލަތައް

	#	ތަސްވީރު1	ތަސްވީރު2	ތަސްވީރު3	ތަސްވީރު4
ތަސްވީރުގައިވާގޮތް	ޢާއިޝަތު ޖަރާ	ޖިރާފު ފަތްކަނީ	ފުރޮޅުޖެ ކުއްޖާއާކު ނިދަން އުޅޭނީ ބައިސްކަލް މަހެއްކަން ވަރުބާނީ	ހުރިހާ ޖަނަވާރުތަކެއް ކުޅެންދަނީ ކުކުޅު ބޮނި ކާކު އަރިވާނީ	ކުޅެބަ ގޮތް ކުޅެނީ
	މާއިޝް އަހުމަދު	އެތިފަތްޖެ ވާނީ ބޮޅެތަކަން ސްކޫލަށްދަނީ	މާއިޝް އަހުމަދު މިސްކިތަށްދަނީ ދުނިޔެ ފެންބަލަނީ	ފުކަން ދަނީ	ގޮތް ކުޅެނީ
ތަސްވީރުން ދެންވާނެގޮތް	ޢާއިޝަތު ޖަރާ	ސިނގާ ދާގަނޑެގައި ޖެހޭނީ	ޖަރާ ނިދާނީ	ދަން ދުއްވައިގަންނާނީ	ބޮޑާ ދަން ޖަރާ މަޑުވާނީ
	މާއިޝް އަހުމަދު	ކުޅުކުރާނީ (ކެތްޖު)	ދާނީ ބޮޅުކުޅޭނީ މަންމަ ސްކޫލަށް		ފަހުމާނީ (ނިވާފުން)

ޖަދުވަލު 6ގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެވަނީ ކުދިން ތަސްވީރުތަކަށް ޒާތުފާޅުކުރުމަށް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ޖުމުލަތަކެވެ. މިގޮތުން ތަސްވީރަށް އިތުރު ތަފްސީލުތައް ދީ ޖުމުލައިން ވާހަކަދައްކާފައި ވެއެވެ. ޖުމުލަގެ ތެރެއިގައި ދީ

ކުދިން ވެސް ގިނައިން ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ މިން ލަފުޒުގެ ޖުމުލަތަކެވެ. ކުދިންގެ ބަސްކޮށްލާގޮތުގައި ދެ ބަހުގެ ލަފުޒުތައް ވެސް ބޭނުންކޮށްފައި ވެއެވެ. އާއްމުކޮށް ދަރިވަރުން ވާހަކަދައްކާއިރު މި ޖުމުލަތަކުގައި ކުދިން ދެ ބަހުގެ ލަފުޒުން ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކޮށް ބޭނުންކުރެއެވެ. އަދި ތަފާތު ވާހަކަތަކުގައި ލަފުޒުތައް ބޭނުންކޮށް ދެ ބަހުގެ ލަފުޒު ތަކުރާރުކޮށްފައި ހުންނަނީ ފަރަގަތްތަކުގައެވެ. އެއީ މިން ލަފުޒުގެ ޖުމުލަ ސަމާލުކަން ދެ ބަހުގެ ލަފުޒުތައް ބޭނުންކުރުމުގައި ގިނައިން ތަކުރާރު ގޮސްފައި ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރައްވައެވެ. ޗާޓު1 ގައި ވާހަކަތަކުގައިވެސް، ދިރާސާގެ ބައިވެރިން ތަފާތުވާގޮތް ވާހަކަދެއްކުމުގައި ދިވެހި އަދި އިނގިރޭސި ލަފުޒުތަކުގެ މިންވަރައި ތަފާތު ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ޖުމުލަގައި އަދަދު ދައްކައިދޭ ޗާޓެވެ.

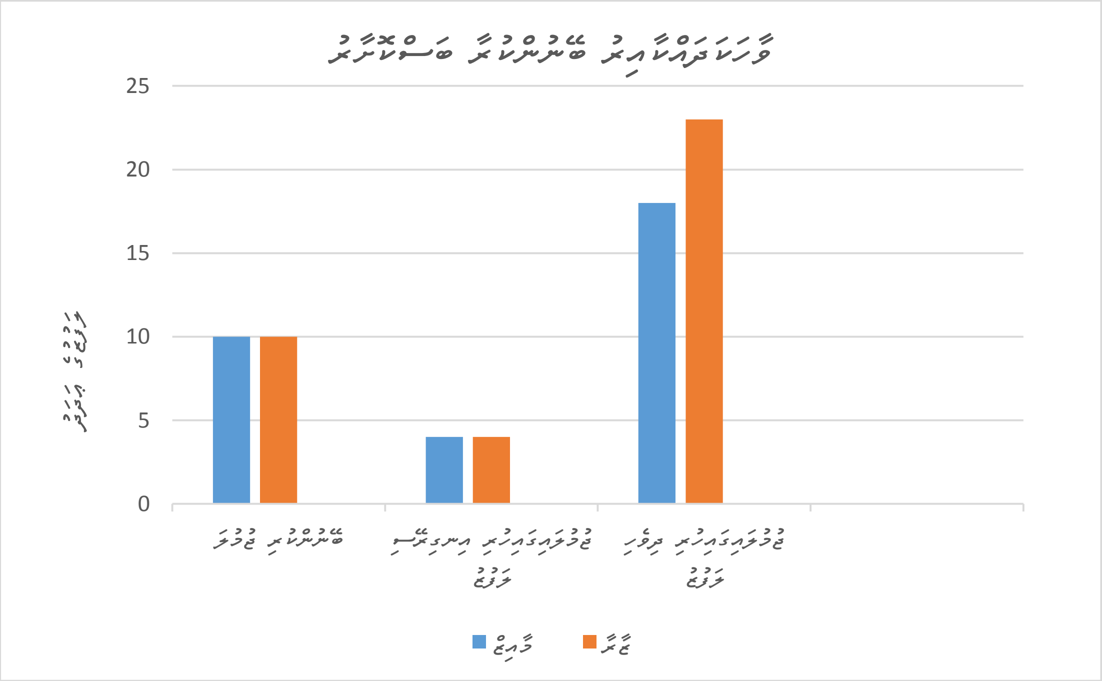

ޗާޓު1: އަދިއްލާ ހާލަތު ފާޅުކުރަން ލަފުޒު ބޭނުންކުރެވޭ ހުރި މިންވަރު

ޗާޓު 1ގައި ދައްކައިދޭގޮތަށް އެވަނީ ދިރާސާކުރަން އަދިއްލާ ހާލަތުގެ ފާޅުކުރުމުގައި ލަފުޒު ބޭނުންކުރާ މިންވަރެވެ. ދިރާސާގައި ކުއްޖާގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ބަސް ބަދަލުކުރުން ފެންނަގޮތަށް ކުދިންގަދަރާތް ވަގުތު ވަގުތަކު ވާހަކަދެއްކުމުގައި އެވަގުތު ދީ ކުދިން ވެސް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ލަފުޒުތައް ޖުމުލަތަކުގައި ބަލާކަންކުރެވުނެވެ. ހާއިޖ އަދުމަލުގެ ވާހަކަދެއްކުމުގައި ޖުމުލަގެ ވާހަކަދައްކާއިރު 10 ޖުމުލަތަކެވެ. މީގެ ތެރެއިން ބަސްކޮށްލާގޮތައްވުރެ ތަފާތުގެ ލަފުޒު އިނގިރޭސި ބަހުގެ 4 ލަފުޒު އަދި ދިވެހި ބަހުގެ

18 ލަފުޒު ބޭނުންކޮށްފައި ވެއެވެ. ޖާގާގެ ވާހަކަތަކުގައި ޝުއޫރު ފާޅުކޮށްދިނުމަށް 10 ބަސްކޮޅި ބޭނުންކޮށްފައި ވެއެވެ. އަދި މިއިން ކޮންމެ ބަސްކޮޅެއްގައި މަދުވެގެން ތިން ލަފުޒު ހިމެނޭއިރު ދިވެހި ބަހުގެ 23 ލަފުޒު އަދި އިނގިރޭސިބަހުގެ 4 ލަފުޒު ބޭނުންކޮށްފައި ވެއެވެ.

ހޯދުންތަކުގެ ޚުލާސާ

ދިރާސާއަށް ހޯދި ހޯދުންތަކުން އެނގުނު ގޮތުގައި ބަސް ދަސްވަނީ، ބަހުގެ ފުރިހަމަކަން ލިބޭނީ ދަސްކޮށްދިނުމަށް އެޅޭ ބާރުއޭގެ ސަމާލުކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މި ބަސް އުނގެނުގައި ދަސްކޮށްދޭން މަސައްކަތް ކުރުމުން ކުއްޖާގެ ބަސްކޮޅުތަކަށް މުޅިސަމާލުކަން އަންނަކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. ދިވެހިބަހުން ލަފުޒުތައް ބޭނުންކުރުމުގައި ސިފަ މާދަރީބަހަށް އިސްކަންދީގެން ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ސަމާލުކަން ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރާއިރު ގަވާއިދުގެ މައްސަލަތައް (ބަހުގެ ހަމައިގެ މައްސަލަތައް) މަދުކަން ފާހަގަވިއެވެ. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި އުމުރުގައި ކުދިން އަމިއްލަ ޚިޔާލު ފާޅުކުރުމާއި ލަފުޒުތައް ޖުމުލައިގައި އޮޅުނުން ރަނގަޅުވެފައި، އެކުނި އެކުލެވިގެން ބަސް ބޭނުންކުރަން އެނގޭކަން ފާހަގަވެއެވެ. އަދި ބަސް ދަސްވެ ބަހުގެ ހުނަރުތައް ކުރިއެރުމުގައި މާދަރީބަސް ދިރުމުފުވައި މާބަހުރުގައި ބޭނުންކުރާ ބަހުގެ ނުފޫޒު ފެނޭ މިންވަރު ދަށްކަން އަދާކުރެއެވެ. މި ބަހުގެ މާބަހުރުން ކުއްޖާގެ ބަހުގެ ހުނަރުތަކަށް ކުރިއަރާއިރު ގެދޮރުގައި ތަރުބިއްޔަތު ބަސްތަކަށް ޚިޔާލުވެރިވާ ނަމަ، ބަސްކޮޅުތަކު އިތުރުވާ ބަހުގެ ޒާތީޔާކަން އިތުރުވާނެކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.

ބާބު 5 : މަޝްވަރާ

މަޝްވަރާގެ މި ބާބުގައި ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު ނެގުނު ގޮތަށް އިންޓަރވިއުތަކުން ހޯދުނު ހޯދުންތަކުގެ މައްސަލަ ފެންނަކަން ފެށުނަކަން މަޝްވަރާ ކުރުމުގައި ވާނެއެވެ. މި ދިރާސާއަކީ އުޅުނުން ޒަމާން އަހަރުން ދަރުގެ ތައުލީމީ ދާއިރާ ދި ބަރުން ފަރަކުނޑެއްކުވޭ އެ ކުދިންގެ ބަރުގެ ހެކަރަން އަސާސީ ކުރާ ފަރާ ކަމުގެ ބެލުމަށްޓަކައި ކުރިވިޔަ އިތުރު ދިރާސާއެކެވެ. އެގޮތުން މައިން ބަފައިން ދަރިންނަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި އިސްކަން ދޭނީ ކޮން ބަހެއް ކަމެއް ކަނޑައަޅާ ދެމޭ ރެއަނު ޖަމާއަތްތަކުން ފަރަކެއް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެއް ހޯދުމެވެ. ހަމަ އެހެން ގޮތަކުން އިނގިރޭސިބަސް ދަރިވަރުންނާ އިނގިރޭސިބަސް ދައްކާ ގާތްގަޅުން ހެޔޮ ދަރިވަރުންނާ ގުޅުން ބާއްޖަވެރި ދަރިވަރުން ބާރު ދަރިވަރުން ގޮތްގޮތަށް ލިޔެފައިވާ ބަހެއް ފިޔަވައި ދަރިވަރު ކެޔޮވާލަ ދަރިވަރުން ބަސް ކިޔަވައިދިނުމެވެ. ކޮޅަށް ހުރި ދަރިވަރުން ތަކުގައި ލިޔުމާއި ކިޔުމުގެ އަލަވަގަ ބަސް ދެމެހެއްޓުމާއި ލަސްވާ ސިފަ ދިމާ ކުރުމުގައި ދަރިވަރުން ކަމުގެ ފަރަގު ވަރުގަދަ ބައެއް ދަރިވަރުން ބާރެއް މިންވަރެއް ބެލެވުމާ ފަރަގު ކުރާ ބަދަލުގެ ބޭނުންކުރާ ބަޔަކު ބުނެވެ ހިނގައިދާނެތީއެވެ.

ގެއުގައި ބަހުގެ އަހަރުމިން ތަރުބިޔަތުން ދައްވާ

އުމުރުން 5 އަހަރުން ދަރުގެ ތައުލީމީ ދާއިރާ ދި ބަރުން ފަރަކުނޑެއްކުވޭ އެ ކުދިންގެ ބަރުގެ ހެކަރަން އަސާސީ ކުރާ ފަރާ ކަމުގެ ބެލުމަށް ކުރިވިޔަ ދިރާސާގައި އޮޕޮޒިޓް ކޮންޓްރޯލް އިން ސްކޫލު ތަރުން ނަގައިން މައުލޫމާތުގެ އަތީގައި ބަހުގެ ހިނގާ އަހަރުތަކުގައި ކުރީގެ ގަވާއިދު ދަރިފުރުތަކަށް ފަރާތްތަކެވެ. އަދި ހަމައެކަނިވެސް މައިންބަފައިން ކޮންމެ ކުދިންގެ ކިޔަވާ ބައްޕަ ބަހަށް ނަމޫނާ ވެސް ދަރިފުރުތަކަށް ޑިފަރެންޓް ކުރެވިފައެވެ. އެކުލެވޭ ދިރާސާކުރެވުނު ދި ކުދިންގެ ގެފުޅުގައި ފެނުނު ބިނާއި އަޑުއަހަލާ ގޮތުގައި ދިފާވީބަހުގެ ފަރަގުކުރެވުނު އަހަރެ ގެރަނަސަށް ކާބިލް ބިނާ ބަސް އަޑުގެ ފެނުނު ކޮށް ފަށަރެވަ ފެއުދިޔަވާ ވެސް ފަރިމިހާރުގެ ފަރުޖެހެ. ހަމަ އެއްވެސް ކުދިންނަށް ބާރުގެ ބަސްތަކުގައި ހުރި ވެސް ދިވެހި ބަހުގެ ފަރުޖެހެ. ފުރަތަމަ އަހަރުން އަހަރެންގެ ދަރިދޮދިވެހި ބަހުގެ ސަޕޯޓް ކުރުމުގައި ދިފާޢުގަވާ ބަސް ފަރަގުކުރެވިފައެވެ.

ނަމަވެސް ޖުމްލަކޮށް ތަޢުލީމީބޭފުޅުންގެ މިން ގޮތުގެ ބުނުންތަކެއް ބުނެފައިވާ ހިސާބުން ދު ބަހުގެ ގޮތުގެތެރެއިން ވެސް ބޭނުންކުރަމުންދާކަން ދިރާސާގައި ބޭނުންކުރި ތަސްވީރުތަކަށް ކުއްލިއަކާއިން ނެގުން މަޢުލޫމާތުން ފާހަގަކޮށްލެވިފައެވެ. މި ކުދިންގެ ބަހުގެ ފޯބިޔާކަން ކުރިއަރުވަމުން ދިޔަވަރަކަށް މަދަރުސާގައި ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ ބަސްތަކުގެ އަސަރު، އެ ކުދިންގެ ބަހުން ފެންނަމުން ގޮސްފައި ވެއެވެ. އަދި ދެ ބަސް ތަފާތުކުރަން އެނގޭކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްލެވިފައެވެ.

ދިރާސާގައި ބެލެނިވެރިންނާއެކު ގެންދެވުނު ބަސްދީގަތުމުން ހުރި ކުދިންތަކުން ލިބުން މަޢުލޫމާތަށް ބަލާއިރު އެ ކުދިންނަށް އެހެން ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރު ނުދި ނަމަވެސް އިތުރު އަޑުތަކާއި ގުޅުވައި، ވާހަކަދައްކާއިރު އެހެން ބަސްބަހުގެ (އިނގިރޭސި) ބޭނުން ވެސް ކުރަމުން ގޮސްފައިވެއެވެ. އިނގިރޭސިބަހަށް އެކުދިންނަށް އާއްމުކޮށް އިތުރު ބަހަކަށްވާއިރު އެ ބަހުގެ ތަފާތު ބަސްބަހުން ގޮސްފައި ވެއެވެ. މިކަން މިހެން ވުމުގައި މައިންބަފައި ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތް ވެސް ފާހަގަކޮށްލެވިފައެވެ. އެގޮތުން ދިރާސާގައި ހޯދުން ކްލާސްރޫމްތަކުން ކުއްޖާ ވާހަކަދައްކާއިރު މަންމަގެ ބުނުމުގެ ވެސް ދެ ބަސް މަސްހުރިކަމުގެން ބުނެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި އެހެނިހެން ބަސްބަހުގެ އަސަރު ކުރުމަކީ ނުފޫޒުދޭން ކަމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވިފައެވެ. ބަޔާލިސްޓޮކް (2003) ހާމަކުރައްވަނީ ދޮއްދުކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި އެ ކުދިން މައިންބަފަން ހުރި އެހެން މިހެންގެ ބަސްތައް އަޑުއިވި ބަހުގެ ޤާބިލްކަން ލިބިގެންދާނޭ ބޮޑުވި މިހެން ކާމިޔާބުކަމާ ކުރުމުގައި ވެއެވެ. މާނަ އަދި ކުއްޖާ ބޮޑުވަމުން ބެހޭއެއްގޮތައް ކާމިޔާބުކަން ބެހިފައިވާ ނިސްބަތް. ނަމަވެސް ކުއްޖާއަށް ބަހުގެ ޤާބިލްކަން ލިބިގެންދާކަން އެގޮތުގެ ދިރާސާގައި ބަސް ބޭނުންކުރަން ވެސް އެނގެނީއެވެ. ދިރާސާގެ ކުރުވުން ތަފާތު ކުދިންގެ ބަލަހައްޓާގެން ބަޔާނެއް ދީ ބަހުގެ އަޑުތަކާ އިވި، މަސައްކަތުގައި ބޭނުންކުރާ ބަސް ދަސްކުރާން ފެނި ދީ ބަހުގެ ބަޔާނަކާލުގައި ކަން އެނގިގެން ދިޔައެވެ.

މި ދިރާސާކުރުވުން ދީ ކުދިންގެ މައިންބަފައިންގެ މާދަރީ ބަހާ ދިވެހިބަސް ކުރުގައިވާހަސް ގޮތުދަލުގައި ދީ ބަސް މަސްހުރި ކަންތައް ވާހަކަދައްކާކަން ގޮސްފައިވެއެވެ. އެކަމު ގެރިޔާގައި މައިންބަފާ ތަކުރާ އަޑުތަ އިވި ބަބިލިންގެ އަޑުތަކުން "ހުދުބަސް" ތަޢުލީމަށް ބޭނުންކުރި އިރު ދީ ބަހުގެ ތަޢުލީމަށް ވެސް ކުދިންނަށް

ދަސްވަމުން ގޮސްފައި ވެއެވެ. ޖާއިޝަމް ރޮނާގެ ބެލެނިވެރިން އިނގިރޭސިބަހުން މުޢާމަލާތް ކުރުމުގައި، ވަކިން އިނގިރޭސި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އިތުރަށް ބާރުއެޅުމަށްޓަކައި މި ޢުމުރުގައި އެ ބަސް ބޭނުންކޮށްފައި ނުވި ނަމަވެސް ބައެއް ތަކެއްޗަށް ކިޔާ ނަންތައް ދީ ބަހުން ބުނުއްދޭކަން އެ ޖަހާތީތަކުން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. ތަކެތީގެ ނަންތައް އިނގިރޭސިބަހުން ދެނަން ކުރެވޭއަރު އެނގޭ އެނގުމުން ހަމަވަނީ ގިނަ އަދަދަށް އިތުރުވުން އެ ކުރުގެ އަސަރު ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ކުރިއަރުވަނީ ކަމެވެ.

ދިރާސާކުރުވުނު ޖާއިޝަމް ރޮނާގެ ބަސްކޮށްގަނަން ބަލާއިރު ބޭނުންކޮށްފައިހުރި ބައެއް ޖުމްލަތައް ދީ ބަހުން ވެސް އެނގޭކަން ހާމަވެއެވެ. މިސާލަކަށް "ގެން"، މި ޖުމްލަގެ ބަދަލުގައި "ޕޯބަރ" ގެނަ ޖުމްލަ ތަފާތުކުރަން އެނގޭކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން ބަސް ދަސްވަމުން ގޮސްފައި އެ ވަނީ ދީ ބަސް އެކުއެކީގައެވެ. ފަރަތަކު ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމާ އެއްފަހަރާ ދީ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ އެއް ގޮތަކުން ބަލާއިރު ގިނަ ގޮތްތަކެއް ހުރިނަމަ، މިހެން ދެކެވުނައި، ދީ ބަސް އެކުގައި ދަސްކޮށްދިނުމުން ކުދިންގެ ސިކުނޑީގެ މަސައްކަތަށް ދިމާވާކަމަށް ގޮތުގެ ފުރުޞަތުދިނުން މުޅި ގޮތުގެ ވެސް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ދެފުށްކުރުގެ ދުވަހު ފާހަގަކުރެވޭ، ތާރީޚު ޓީޗަރު އަދި މާރިޔާ ބީ.ކެރަލް (2004) ބަޔާންކުރައްވައެވެ. ދިރާސާގައި މާއިޒު އަހުމަދުގެ ބެލެނިވެރިޔާ ފާހަގަކުރައްވަނީ ދީ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އެއްފަހަރާ މަސައްކަތް ކުރުމުން ކުއްޖާއަށް އެ ކަމުގެ ގެއްލުން ވާން ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން ފަހަރަކު ބަހެއް ދަސްކޮށްދޭނަމަ ދެވަނައަށް ދަސްކޮށްދޭ ބަސް، ދަސްކުރުމަށް ފަސޭހަވާނެ ދާން ކަމުގައެވެ. ހަމައެހެންމެ ދީ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުން ބޭނުން ނުވި ނަމަވެސް ކުއްޖާއަށް ދީ ބަހުގެ ތަޖުރިބާ ދަސްވަމުންދަނީ ގޮތުގެ އަޑުއިން ބޭނުންކުރާތީ ކަމުގައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް އެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވަނީ ކުއްޖާ އިސްކޫލަށް ވަންނައިރު ދީ ބަސް(އިނގިރޭސިބަސް) ނޫނީގެ ސަބަބުން އުނދަގޫތަކާއި ދިމާވުން ކުއްޖާއަށް އިހުސާސްވާނޭ ކަމުގައެވެ. މި މައުލޫ ބެލެނިވެރިންނަށް ވިސްނުމުގައި އަދި ތަޖުރިބާވެސް ކުރާކަމެއް ކަމުގައި ބެލެނިވެރިން ދެކޭކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

މި ދިރާސާގައި ބައިވެރިވި ދީ ކުދިންގެ ވާހަކަތަކުން ބަލާއިރު އެ ކުދިންގެ ބަސްކޮށްގަތުމުގައި ދީ ބަހުގެ ތަޖުރިބާ ހުރިއިރު އެ ތަޖުރިބާ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ގަވާއިދުގެ އުސޫލުން ބޭނުންކުރާ ވަރަކަށްކަމި، ބޭނުންކުރާ ބަހުން ޖުމުލަ ފުރިހަމައަށް ބުނެވޭއިރުކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މާނައަކީ ބަހުގެ ގަވާއިދުގެ

އޮނިގަނޑު އެނގިފައިވުމާއެކު ދެ ބަހުގެ ތަރުޖަމާ އެ ޤަވާއިދަށް ވައްތައިގެން ބޭނުންކުރަން އެނގޭކަމުގައެވެ. ދިރާސާތަކުން ބުނާލެ، ޗެންޗް ކާސްޓްބަރގަން (2014) ހާމަކުރައްވާފައި ދެއްވާ ބަޔާން ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ކުދިންގެ ވިސްނުމުގެ ގާބިލްކަން ކުރިއަރާ ކަމެއް ކަމުގައެވެ. މި ކުދިންގެ ބަސްކޮށްކާރަން ބަލާއިރު ދެ ބަހުގެ ތަރުތީބު ބޭނުންކުރާގޮތް ބުނެދެނީ ދެ ތަރުތީބާއި ވީނަ ދެ ބަހުގެ ތަރުތީބު ބަލާއިރު ދެ ބަހުގެ ތަރުތީބު ޖުމްލަތަކުގައި ބޭނުންކުރަނީ އާދެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ކަމެވެ. އެ ކުދިންގެ ވިސްނުމުގައި ބަސް ބޭނުންކުރަނީ ދެ ބަސް ތަފާތު ކަމެއް އެނގިގެން ނުނެރޭ ގޮތަކަށްކަމަށްވެއެވެ.

ބަސްދިރާސާކުރުމުގައި އާއިލާގެ ރޯލު ބެލުމުގައި ގަބޫލުކުރައްވާ ކުދިންނާ ދެ ބަސް އިނގިރޭސި ވަރަށް ކުރިއަރާފައިވާ ކަމަކަށް ވެއެވެ. އެހެން ދެ ކުދިން ގެނައުން ސިފަވާ ދިރާސާތަކުން ދަސްކޮށް ނިކަމެތި ދިރާސާކުރުމުގެ އަދަދަށް ދެ ބަހުގެ ތަފާތު ދެ ދަރިވަރުން ކުރާ ކަމުގައިވެ ދެ ބަސް ކުދިން ބޭނުންކުރުމުން ދެ ބަސް ބޭނުންކުރާ ކުދިންނަށް ބިނާކޮށްދިނުމަށް އަރިހަށް ބަލާއިރު ދެ ބަހުގެ ޖުމްލަތަކުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ގާބިލުކަން ރައްކާތެރިކަން އާއިލާގެ ޢަމަލުތަކުގައި ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދެއެވެ.

ތިރީގައި ކުދިންނަށް ދެ ބަސް އިނގިރޭސި ދިރާސާތަކުން ދަސްކުރަން ކުރިއަރާ ދެ ކުދިންގެ ވަރަށްގިނަ ތިންބައިގެ ދިރާސާކުރާ ކުދިން ދެ ދަރިވަރުން ކުރަމުން ދިއުމަށް 3 އަހަރުގައި ބަހުގެ ތަފާތު ކުރަމުން ދިއުމަށް، ދެ ބަސް ތަފާތުކުރާ ބަހުރުވަތަކުގެ ބޭނުންކުރާ ދާއިރާގައި ޖަރަން ޖުރާރާސް، އ.އ.ދ، (2004) ކުރަމުންދާކަމަށް ވެއެވެ. ދިރާސާގެ ނަތީޖާއިން އެނގުނު ގޮތުގައި މާއިލް އަދުލުވެރި ބަހުރުވަ ކުރަމުންދާ ކުދިންގެ ރައްކާތެރި ބިލާ ކުރާނެކަމަށް ބަސް ދިއުމުގެ ވަނަ ދެ ބަހުގެ އެނގޭކަމެވެ. އަދި ކުރަމުންދިއުމުގައި ދެ ބަހުގެ ތަރުޖަމާ ބޭނުންކުރާ ވެސް ބޭނުންކުރާ ދަރިވަރުން ދެބަސް ބޭނުންކުރާ ކުދިންނަށް ބާވަތް. މިއީ ކުރާ ދަރިވަރުން ބަސް އިނގިރޭސި ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ކުރަމުންދެއެވެ.

މާދިރީބަހުގެ މަރުޙަލާގައި ކުރާ ބޭނުންކުރަމުންދިއުމަށް ބަހުގެ ހުނަރުތަކުން އެނގޭ ފުރަތަމަ އަދަދުންނަ ހުނަރަކީ ވަރަށްބޮޑުކުރުމުގެ ހުނަރުކުރުމުގައި ކުރަމުންދާކަމުގައެވެ. ކުރާ ވަރަކަ ދައްކަން ފުރަތަމަ އުޅުނު ގޮތްޖެހުންތަކަށް އެއް އަހަރު ގޮތުގައި ހިސާބުގައިކަން ދިރާސާއިން އެނގުނުއިރު، މި ދުވަސްވަރު ބަހުގެ

ތަފުޖުހަތް އިސްތިޢުމާލުން ކުދިން ބޭނުން ނުކުރާ ތަފުޖުހަތް ބޭނުންކުރަން ފަރަގުވެއްޖެކަން މި ޢުމުރުގައި ކުދިންގެ ބަސްކޮޅުތަކުން ފާހަގަކޮށްލެވުނެވެ. އާއިލާތަކުގެ ޚާއްޞަ މާލީ ޙާލަތު ކުދިންގެ ބަސްކޮޅުތަކުގެ ބަދަލު ތަފުޖުހަކަން ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ކަމަކީ ކުދިން ބޭނުންކުރި ބައެއް ތަފުޖުހަތް ދުވަސް އަކީ ތަފުޖުހަކަށް ބަދަލުވުމެވެ.

އެހެން ތަފުޖުހަތް ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީގެ ޓެކްނޮލޮޖީ ހަމަހަމަކުރަމުން، މާނަ ދުރަކުން ފެނިފައިވާ ޖެނެރޭޝަނެއް އިސްތިޢުމާލުކުރާ ކަމަށެވެ. އާއިލީ ފަރާތްތަކުގައި އަމިއްލަ ބަދަލުތަކާ ތަރައްޤީގެ އަލަށްއެއް ސިފަތަކާއި ގުޅިގެން ކުރިއަށްދާ ފަސޭހަތަކެއް ލިބުމުން ކުރިއެރުން ފެނިގެން އަލަށް ދުނިޔޭ ބަދަލުވުމާއި ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކަށް ކަމުގެ ތަފުޖުހަ ކަމުދާ ތަފުޖުހަތް ފަސޭހައިން ދެމެހެއްޓުމާ އެކު މުޅި ދުނިޔެ ފެނުނު ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ކަންކަމާއި ޚިލާފަށް (2014) ހަމަވެރިކަމަށް ކުރަހަރުނީ މަތިން ދުނިޔެ ތަފުޖުހައް އެކުވެރިކަމުގެ ކުއްލިއަކަން ތަރައްޤީގެ ތަރުތީބުކުރުމާ ޖެހިލުވަނީ ލިބިގެންވާ ޙައްޤު އަކީ ކުދިން އުފެދިގެން ދިޔަ ބައެއް ހުނަރު ހުނަރުތަކަށް ފާއިދާ ކުރާނެ ކަމަށެވެ.

މާލީ އަހުލުވެރި ފަރާތަކަށް ބަލާއިރު އަމިއްލަ ސިފަ އާއިލާ ތަފާތު ހުރިހާ ކަމެއްގައި ބަދަލުވުމުގެ ދުވަސްތަކެއްގައި އަމިއްލަ ތަފާތު ހަރަކާތްތަކުން ތަފާތުވެގެންދާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ތަފާތު ބުރިތަކުން ގުޅުން ދާއިރާ ކުރިއަށް ކުރިއަރާ އިމާރާތް ބޭނުންކުރަމުން ދަނީ ކުރިއަށް ދެމެހެއްޓުމެވެ. ދުނިޔެ ވަރަށް ހުރިހާ ތަފާތު 2 ދަރި ތަފާތުގައި "މަސްޙަ ދީނީ ސަލާމަތް" ކުރުގައި ބަހުރުވަ އަށް ވަކި ކުއްޖާގެ އަމިއްލަ މަޢުލޫމާތުގެ ބޭނުން ހިފެވެންނުވެ. ކުއްޖާގެ ބަދަލުވެރިވުމުގެ ފަރާތުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތު ބަލާއިރު، އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު އަޚްލާޤު ބައެއް ތަފުޖުހަތް ދަސްކޮށް އެކި ބޭނުން ފާހަގަކުރާތަނަށް ކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ކުއްޖާއަށް މިފަދަ ތަފުޖުހަތް ބޭނުންކުރަން އެކަށީގެންވާ މާހައުލެއް އެހެން ކުދިން ބޭނުންކުރާ ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދެވިދާނެއެވެ. އެހެންކަމުން ބަސް ދަސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި ކުދިންނަށް ދެ ބަހުގެ ގާބިލްކަން ލިބިގެންދިޔުމަށް ދެ ބަސް ދަސްކުރުމަށް ބޭނުން އެކުގެން ނުނިކުން ބަދަލުތަކުގެ ބަސްދިރުވުމަށްކަން ފާސް ހުޅުވެގެން ދިޔައެވެ.

ފުރަތަމަ ދަރުސް ދީ ދަރިވަރުން ދަސްކުރުމުގައި ދެ ބަހުން މުޢާމަލާތް ކުރުން

ބަސް ދަސްކުރުމުގައި މުދައްރިސާގެ މުހިންމު ބައިވެރިވުމެވެ. ހުރިހާ ތަފާތު ފުރުޞަތުތައް ބަސް ދަސްވުމަށް ފަހިވެގެންދާ މާޙައުލުގައި ބޭނުންކުރާ ބަހުގެ ޒަރީޢާއިންނެވެ. ދެ ބަހުން މުޢާމަލާތް ކުރުމަށް، ދެ ބަހުގެ ގާބިލްކަން

ކުދިންނަށް ލިބިދެންދާކަން ދިރާސާކުރުމުން ދެ ކުދިންގެ ވާހަކަދެއްކުމުން ފާހަގަކޮށްލެވުނެވެ. ދިރާސާގައި ބައިވެރިކުރުމުން ދެ ކުދިންގެ ތެރެއިން އާއިޝަތު ޖާބާގެ ބެލެނިވެރިން ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ދެ ބަހުގެ ތަޖުރިބާއަށް ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. އެގޮތުން ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ވެސް ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުން ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. އޭގެ އިތުރުން ކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ދާން ފެށި ހިސާބުން ދެ ބަސް ބޭނުން ކުރުން އިތުރުވެ ދެ ބަހުގެ މުއާމަލާތްތަކުގައި އިތުރުވާކަމުގައި މި ދިރާސާގައި ދެންނެވުނު ބަސްދިރިގެންދާކަމުގައި މުދައްރިސުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ސްކޫލްގައި ކުދިންނާ ދެ ބަހުން މުއާމަލާތް ކުރެވޭކަން ފާހަގަކުރައްވައި މުދައްރިސުން ފާހަގަކުރައްވަމުން ކުއްޖާއަށް ދެ ބަހުން ވާހަކަ ދައްކާ ބާރުއެޅޭ ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް އާއިލާގެ ޖާގާގެ މުދައްރިސް ފާހަގަކުރެއްވި ދެ ބަހުގެ ކުރިއެރުން ބޭނުންކުރުން އިތުރުވެ ދިޔަކަމެވެ. އެހެން ނަމަވެސް އެހެން ކުދިންނާ ވާހަކަދެއްކުމުގައި ދިވެހި ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތް ދިވެހިބަހުން އާއްމުކޮށް ވާހަކަދެއްކުމާ ވާހަކަ ކުރާ ދޭހަ ކޮށްފައި ދެ ބަހުގެ ދިވެހިބަސް ގޮތުގައި އިނގިރޭސި ބަހުގެ އިންގިރޭސި ބަހުން ބޭނުންކުރުމަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

ކުދިންގެ ބަސް ކުރިއެރުމުންދާގޮތަށް އަދި ތަޖުރިބާ އަމިއްލައަށް ބޭނުންކުރަމުންދިޔައިރު، ޖުމުލަ އެކަތިކޮށް ޖުމުލަ އެގޮތުން ކުރިން ބޭނުންކުރާ އެބައެ އަދި ތަޖުރިބާކުރެ ޖުމުލަތަކަން ފާހަގަކޮށްލެވުނެވެ. އަދި ކުދިގެ ޖުމުލައާ ނަމުގެ ޖުމުލަ ބަސްތަކަން އަތުރާލަން އެނގޭކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. ދެ ތަޖުރިބާގެ ޖުމުލަތަކުން ކިޔުމަށް ހިނގާ ތަޖުރިބާގެ ޖުމުލަތަކާއި އެއަށްވުރެ ދިގު ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރުމަށް ބާރުން ބޭނުންކުރައްވައި ދިވެހި ބަހުގެ ތަޖުރިބާތަކެވެ. އަދި މި އުމުރުގައި ކުދިން ބޭނުންކުރާ ޖުމުލަތަކުން، މަދުން ނަމަވެސް އިނގިރޭސިބަހުގެ ތަޖުރިބާ ފާހަގަވެސް ގޮތުގައި ވާހަކަދެއްކުމުގައި ބޭނުންކުރާ އިނގިރޭސި ބަހުގެ ތަޖުރިބާ ތަކުރާރުވުމުގެ ތެރެއިންނެވެ. އެހެން މިހާރުގެ މައިން ބަފައިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގެ އުސޫލުގައި ސާފު ކުރި ދިވެހިބަހަށް ސަމާލުކަން ނުދެއިރު ބަސް މަސްހުނިކުރުން އިންތިޒާމަށް ފާހަގަވަމުން ދިއައެވެ.

ބަހުގެ ޤާބިލުކަން ކުއްޖާއަށް އިތުރުވުމުންދާވަރަކަށް ބޭނުންކުރާ ތަކުރާރު ކުރަމުން

ޖެހެއެވެ. އަދި ބަސްބުނުމުގައި ކުރިން ބުނެވިފައިވާ ތަކުރާރު ކިޔަން އެނގި ފާރަވެރިވުމުގެ ތަންތަނާއި

ތަކެތީގެ ނަންތަކާއި އެނގުމުންގޮސް ބަސްކޮށްދިނުމުގައި ކުއްޖާ ކުރާ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދޭ މިންވަރަށް

ތަކުރާރު ކުރިކަން ވާހަކަދައްކާ ބަޔާންކޮށްދެއެވެ. ބޭކަރ (2003) ގެ ރިސާރޗްގައި ލިޔެވިފައި ވާގޮތުން ކުއްޖާ

ދިނަ އެތަކެއްގެ ތަކުރާރު ބަސްތަކާ ކުރީގެ ބަހުން މިހާރު ކުއްޖާގެ ބުނެދީފައިވާ އަދި އިޝާރާތްކުރުން ހަމަ

ބަސްކޮށްދޭނެ ގޮތުގެ ތަޢުލީމާއި ބަސްކޮށްދިނުމުގެ ވާހަކަ ދައްކަވާފައެވެ. އެގޮތުން މި ކުރިން ބުނި އަހަރުގެ

ކުއްޖާއަށް ބަސް ބޭނުންކުރުމުގެ މަސައްކަތާއި ތަފާތުވާ ނަމަވެސް ބަހުގެ ގޮތުގެ ކަމުގައި

ވެސް ކުރިއަށްގޮސް ވެއްޖެކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ތުއްތު ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި މައިންބަފައިންގެ ދައުރު

ކުއްޖާއަށް އެންމެ ފުރަތަމަ އިވޭ އަޑުތައް އިވިގެން ދަރި އުފެދުނުގެ މައިންބަފައިންގެ ފުރާތުންނެވެ. އެގޮތުން

ފުރަތަމަ އެ ކުދިންނަށް ދަސްވާނީ މަދަރުސާގެ ގޮތުގައި މައިންބަފައިން ކުރިންނާ މުޢާމަލާތް ދައްކާ

ވާހަކަތަކުގެ އަޑުތަކެވެ. ބެލެނިވެރިން ކުރިންނާ މިގޮތަށް ކުރާ މުޢާމަލާތުން ކުއްޖާ ބަހުވާ ވާހަކަން ބަހުގެ

ހުނަރު މިހާ މިންވަރަށް ބަދަލުވި ފަރާތަކުއްޖަކާ ބަދަލުކުރުވާ ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވަމުން ބެލިނާ ބޮކްލި

(2003) ބަޔާން ކުރައްވަނީ ކުއްޖާ ފަރާތަށް ކަރާކަތްރު ބެލެނިވެރިން، ބަހުގެ ބައިތައް ކަމުގައި ފޮނޮލޮޖީ،

މޯފޮލޮޖީ، ސިންޓެކްސް އަދި ސެމެންޓިކްސް އަދި ޕްރެގްމެޓިކްސް ނުވަތަ ކަމުގައެވެ. އަދި އެ ކުރިންނަށް

ބަހުގެ ގަވާއިދު ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ނިކަމެ ބަސްތައް އަމަލީގޮތުން ޚިޔާލު ހެދުން ބެލެނިވެރިން ބޭނުންކުރުމުގެ

ވެސް ނޫން ކުރަމުއެވެ. އެގޮތުން ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ކުރިން ބޭނުންކުރާ ޚިޔާލުތަކުން ބަހުގެ

ބައިތައް ދަސްކޮށްދެމުން ދިރާސާގައި ކުރިންދާއާއި ފަރާތަކުއްޖެއްގެ ރަނގަޅަށް ހުރިނަމަވެ. މި ރިސާޗާސަތުން

ދަސްކޮށްދޭ އެއް ކަމަކީ ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި މައިންބަފައިން ބޭނުންކުރާ ބަސްކޮށްދީ ވެސް

މުހިންމުވާކަމެވެ. އޭޝިއަނު ޖަރަގެ ދެ އަހަރުގެ ބަސްކޮށްދިނުމުގައި ދެ ބަހުގެ ކިޔަ ފަރުމާކޮށް މަސްހުރިވެއި

ހުރިއިރު މައިންބަފައިން ވެސް ބަސް މަސްހުރިކަމެއި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެއެވެ. އަދި ކުއްޖާގެ ތިން އަހަރަށް

އެޅިއިރު ބައްޕަ ޚިޔާލުފަށް އަމިއްލައަށް އިނގިރޭސިބަހުން ބަސްބުނުކުރުމާއި ހިއްލޭ ފާހަގަކުރެއިރު

މައިންބަފައިންގެ ފަރާތުން އިވިފައި ހުންނަ ބަސްކޮޅުތަކުގެ އެހީގައި އުފެއްދުންތެރި ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކޮށްލަދޭން ވެސް ދިރާސާއިން ހާމަވެއެވެ. ސްޓެޕާން ނޫމައިން (2004) ފާހަގަކުރައްވާ ފަދައިން ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ ބެލެނިވެރިންގެ ދަރިފުޅު ދެ ބަހަށް ޤާބިލުކަން ފާހަގަކުރެވިގެން ދިޔައެވެ. މާއިޒް އަބްދުލްޤަނީގެ ދާއިރާގައި ޢާއްމުކޮށް ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު އިނގިރޭސިބަހުން މުޤާރަނާކުރާތީ ސުރަޚީކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އަދި މައިން ބަފައިންނާ އެކުހިނގާ ބައްދަލުވުންތަކުން ވާހަކަދައްކާ ހަދަނީ ދިވެހިބަހުންކަމުގައި ބެލެނިވެރިން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ދިރާސާކުރުމަށް ކުއްޖާހަމަވައި ދެއްކި ވާހަކަދެކެވުން ކުއްޖާގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ޖުމުލަތައް އިނގިރޭސިބަހުންބުނު ބަސްފުނިކުރުން ފާހަގަކުރި ނުކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން ބެލެނިވެރިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރާތަނުގެ ސަބަބުން ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވާއިރު އެ ގޮތަކަށް ދަސްވާކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.

ބައިލިންގުއަލް މީހަކަށް ވެސް ގިނަ ބަސްބަހުން ވާހަކަދެއްކޭ ޖާގައެއްވާކަން ނިސްބަތަށް މިހުން ކުރުމުގައި ފާހަގަކުރައްވައި ސާރާޖާ ހޮފްމަން (1991) ހަމަކުރައްވަނީ ދުރަފްގެ ޔާއިލާގައި ބައިލިންގުއަލް ވެފައިވާ ގިނަ ބަސްބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ މުޖުތަމަޢުގައި އުފާވާ ކުދިން، އެގޮތުގައި ބަސް ބޭނުންކުރަން ފެށުމުން ކުރުމެވެ. އެގޮތުން ބޭރުގެ މީހުންނާކުރާ ކުދިކުދިންގެ ކިބައިން ބަސް ދަސްކުރުމުގެ ގާބިލުކަން ބޭރަށް ފާހަގަކޮށްލާ ކުރުމުގައި ފުރި މާކަރަށް އަދި އެކިގާ ހޮފް (2006) ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މިފަދައިން ދިރާސާގައި ދެ ކުދިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގެ ގާބިލުކަމާ، ބޭނުންކުރި ތަފްޞީލުކަން ބަލާއިރު ދެ ބަހުގެ ބަސްކޮޅުތައް ކުދިންގެ ހުރިކަން ފާހަގަކުރި މާބަހުރުން ދެ ބަހުގެ އަޑުޖަހާ އިތުރުވި ހުންނާހީ ކުރުމެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ގިނަ ތަފްޞީލް އެނގި ބަސްކޮޅުތަކުގެ މުއްސަނދިކަން ފާހަގަކުރި ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކި ބެލެނިވެރިއާގެ ކުއްޖާއަކަށް. އަދި މި ކުއްޖާގެ ޖުމުލަތައް މާއިޒް އަބްދުލްޤަނީ ވެސް ދިގުވެފައި އަމިއްލައަށް ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކޮށްފައި ވެސް އަވަސް ކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

ދިރާސާގައި ބައިވެރިވި މާއިޒް އަބްދުލްޤަނީގެ ބެލެނިވެރިއާ ފާހަގަކުރެވުނުގައި ފުރަތަމަ ދިވެހިބަސް (މާދަރީބަސް) ދަސްކޮށްދިނުމަށްފަހު ދެން އެހެން ބަހެއް ދަސްކޮށްދެނީ ފަސޭހަވާނެއެވެ. ދެ ބަހަށް އިސްކަންދީގެން އެއްފަހަރާ ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ފަސޭހަކަމެއް ނޫނެއެވެ. އެގޮތުން ފޮނިއިދުގެ

އުސޫލުން ގޭގެ ދެ ބަހެއް (މިސާލަކަށް: ދިވެހި އުރުދޫ. ފަދަ ބަސްތަކެއް.) ފަހުން ދަސްކުރަން ފަސޭހަވެގެން ދާނެ ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން ކުއްޖާއަށް ދިވެހިބަސް ރަނގަޅަށް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ އެއްފަހަރާ ހަމަޔަށް ބަސް ވެސް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ އުއްމީދުކުރާ ކަމުގައި އެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މާއިޖު އަހުމަދުގެ ބެލެނިވެރިޔާއާއި އުރުދޫބަސް ދަންނަ ފަރާތަކަށް ވުމުން މިހާރުވެސް ދޮންބެއްޗެހި ކުދިންނަށް ތަފާތުތައް ކިޔައިދެމުންދާކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ކުއްޖާއަށް ދެވަނަ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ޢާއިލާގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ފަރުމާކަން ރަނގަޅު ބަސް ބޭނުންކުރަން އެނގުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައި، އާސާ.އާރުގެ (2014) ގައި ބަޔާންކުރަނީ މިގޮތަށް ބަސް ދަސްކޮށްދޭއިރު، މީގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ ކުއްޖާ ބަލަހައްޓާ މީހާ ނުވަތަ ބެލެނިވެރިޔާއަށް ރަނގަޅަށް ބަސް ބޭނުންކުރަން ނޭނގޭނަމަ ބަސް ދަސްކޮށްދޭން މަސައްކަތް ނުކުރުން ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން ބެލެނިވެރިޔާއަށް ރަނގަޅަށް ބަސް އެނގޭނަމަ ދެ ބަހުން ވެސް ވާހަކަދައްކައިގެން ކުއްޖާއަށް ބަހުގެ ހުނަރު ކުރިއެރުވުމަށް މަސައްކަތް ކުރުވިދާނެއެވެ. މިކަން ދިރާސާކުރުމުން ދެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މާއިޖު އަހުމަދުގެ ބެލެނިޔާގެ ޒިޔާރަތުގައި ހެދި ފުރަތަމަ މާދަރީބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކަމުގައިވެފައި އުޅުމަ ރަނގަޅަށް ނުދާކަން ވެސް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރެއެވެ. އަދި މާބަޔަކުގައި ބޭނުންކުރާ ބަސްތަކުގެ ނުފޫޒު ކުއްޖާއަށް ކުރުމުން ބެލެނިވެރިން އެދޭ ގޮތުގައި ކުއްޖާއަށް ރަނގަޅަށް ބަސް ދަސްކޮށް ނުދެވޭކަން ވެސް އެ ފަރާތްތަކުގެ ވާހަކަތަކުން އެނގިގެން ދިޔައެވެ.

ދިރާސާގައި ބައިވެރިވި ޖާދާގެ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރަނީ އެ ފަރާތްތަކުން ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންވާތީ އިނގިރޭސި ބަހުގެ ތަފާތުތައް ވެސް ކުއްޖާއަށް ބުނެދީ ކަމުގައެވެ. ކުއްޖާ ކިޔާ ފޮތްތަކާއި ގެންގުޅޭ ކުޅޭ އެއްޗެހި ފަދަ ތަކެއްޗަކީ ދެ ބަހުން އޮޅޭ ނަންތަކެއް ބުނެދިނުމަށް އިސްކަމެއް ދީ ކަމުގައެވެ. މި ދިރާސާގައި ތަސްވީރުތަކަކީ ކިޔުއްވައިގެން ކުއްޖާގެ ބަސް ދަސްކުރުން ހިނގަމުން ބެލުމުން ފާހަގަކުރެވި ކުއްޖާގެ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު އެއްމެހާ ވާހަކަތައްކަމުގައި ހުންނަނީ ދިވެހިބަހުން ކަމެވެ. ނަމަވެސް އިނގިރޭސި ބަހުގެ ބައެއް ޙަރުފު ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މިގޮތަށް ތަފާތު ބޭނުންކޮށްކުރާ ދިވެހި ބަހުގެ ޒަވާއިދާއި ހަމަތަކަށް ފެތޭގޮތަށް ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. ބައެއް ބުނުންތަކުގައި

ކޮންމެ ފަސް ވަރަކަށް ބަހުގެ ހަމަތަކުގެ މައްސަލަ ދިމާވާކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މިސާލަކަށް "އެތާ ބަރަބޯ މަސްހުނިގޭ ފޮރި ދޮރި ހުސްކޮށްލިން"، " މިތާ ބައިންދަ" މި ދެ ޖުމުލައަށް ބަލާއިރު ފުރަތަމަ ޖުމުލައިގައި "މަސްހުނިގޭ" މިލަފުޒު އެވަނީ ޖުމުލައިގައި މުނާސަބުވާގޮތަށް ގެނެސް ނުދެވިފައެވެ. "މަސްހުނިޔާއެކު ހަމަޖެހިލި" ހުސްކޮށްލީ" ކަމުގެ މާނަ އަ ބުނުމުން ދޭހަކޮށްދޭން އުޅުނިއިރު ޖަހުޖު ގުޅާ ނުވުމުން ކަން ފާހަގަ ފެއެވެ. ހަމައެހެންމެ، 'ބޭހެއްޖެހީއާ'، 'ބައިންދުމާއި'، 'ބޭއްވުން' ޖުމުލައިގައި ބޭނުންކުރާއިރު، ހުރިން އިނގޭން ޑޮކްޓަރު އުސޫލުތައް ޖުމުލަ ގުޅުވާލަން ކުއްޖާއަށް ނޭނގޭކަން ފާހަގަވެއެވެ. ޕްއޮމުކޮށް މިއީ ބޮޑު މިހުން ފަސް ވާހަކަދައްކާ އިރު މައްސަލަޖެހޭ ޤަވާއިދުކަން ފާހަގަކުރެވެ. މިފަދަ ޤަވާއިދުތަކާ ދަސްކޮށްދިނުމުން ކުއްޖާ ބޭނުންކުރާ ޤަވާއިދަށް ނުވާއިރު ދީ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް ކަމަކުރުވަޔަ ވިޔަސް ދީ ޖުމުލަތަށް ޕްއޮމުކޮށް ތަރުތީބުން ބޭނުންކުރުމަށް ހުނަރުކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެނީން ބަސް ދަސްކުރުމުގެ ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ބޭނުންވިދާން ބަސް ބޭނުންކުރާ އުސޫލު މުނާސަބު ހުނަރުތަކާ ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.

މުއްމަލާދިންނާ ދި ބަހުން މުޢާމަލާތްކުރުން (ބަސް މަސްހުނިކުރުން)

ދަރިވަރި ޖުމުލަގައި މިހާރު ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތުގެ ކުރިން، ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތް އަޑުއަހާލައިގެން ވާނަ ފާހަގަކޮށްލީ ދަރިވަރި ބަހަނޑުކުރި އެއްނިޔަން ބަސްބަހުގެ ޤަވާޢިދާއި އެ ކުރިންގޭ ވާހަކަދައްކާއިރު ބޭނުންކުރާ ކަމެވެ. ކޮންމެ ދި ޤަވާޢިދުން އެއް ޤަވާޢިދު އިނގިރޭސިބަހުން ބުނާއިރު އެވަރު ވާހަކައިގެ އަޑުއަހާ މުސްކުޅިއަކަށް ދައްކާ ރިސާލަން ނުވާ ފަހުރު ވާހަކަ ބަހެއް ބޭނުންކޮށް އަޑިއަލަ ބަސް އަދަބީތެރިކަން މިލަފާ ދަރާނުލަލިފައެވެ. ދި ބަހުގެ މާބަދުލަކަން ނުވާވާ ތުރުޢާމަލާތެއް ބަސް ދަސްވެގެންދިޔަ އެއްޗެއްސަށް ބަސްފުޅާކުރުއެވެ. ގޮތުގަވި ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ކިޔުންތަ ބަލާއިގެން އަޑިއަލަ ބަހަން އިސްކަން ދެލިވަން ނުކުތުމަސް ކުއްޖާގެ އުފުރުން ދި އަހަރަން އެބުމުން ސަރަވްރުމަކަން ގޮސް ބަސް ދަސްކުރަން ވަރުބަރާދަގައި ދި ބަސް ފަސް ދަހީ ދަސްކުރުމަށްވެ. ދި ބަސް ދަސްކުރުމަށް ތަނަވަސް ކަމުގެ ނުރަފަސް ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ބަސް މަސްހުނިކޮށް ވާހަކަދައްކާނަން ދިމާވެން މިއަދު މިވަނީ ފާހަގަކޮށްލަން ޖެހިފައެވެ.

އާއިޝަތު ޖާގާގެ ވާހަކަދައްކުމުގައި ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ޖުމުލަތަކުން އެނގެނީ ބަހުގެ ބައިތަކުން ވަރަށްބޮޑު ބައެއް ކުއްޖާއަށް ތަރުގަލަށް ބޭނުންކުރަން އެނގޭ ކަމުގައެވެ. ތަރުގަލަށް މުނާސަބު ލަފުޒުތައް ބޭނުންކޮށްގެން ހިއްލުމާލުވެކޮށް ވާހަކަދައްކަން އެނގޭކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. ލަފުޒުތައް ފާހަގަ ކޮށްލާނަމަ އިނގިރޭސިބަހުން ލަފުޒުތައް ބޭނުންކޮށްފައިހުރި މިންވަރު ގިނައެވެ. އަދި ކުއްޖާގެ ޖުމުލަތަކުން ކޯޑްމިކްސް ކުރުން، ނުވަތަ ބަސް މަސްއުނިކުރުން ފާހަގަ ކުރެވޭއެވެ. މި ކަން މިގޮތަށް ފާހަގަ ކުރުވާ ސަބަބަކީ ކަމުގައި ކުއްޖާ ވާހަކަދައްކާ ގަރާޖަތަކުން ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތް ފާހަގަވެއެވެ. މާއިޒް އަހުމަދުގެ ވާހަކަތަކުގައި ގިނައީ ދިވެހިބަހުން ބޭނުންވެއްޖެ ޖުމުލަތަކެވެ. އެހެނަސް ތަކެތީގެ ނަންތައް ކިޔުމުގައި މަދުން ނަމަވެސް ބޭރު ބަސް ބޭނުންކޮށްފައި ވެއެވެ. ކުއްޖާއަށް ބައެއް ބައިތަކުން ރީތިކޮށް ޖުމުލަ ބުނަން އެނގުމާއި އަދިއެކު ހިއްލުމާލުވެކޮށް ވާހަކަދައްކުމުގައި ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރަން އެނގިފައިވާކަން ދިރާސާގެ ހޯދުންތަކުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ކުދިންނަށް ބަހުގެ ޤާބިލްކަން ލިބުމުގައި ދެ ބަހުން އެއްފަހަރާ ވާހަކަދައްކާ ނަމަ، ދަސްވެފައިވާނީ ދެ ބަހުގެ ބަސްކޮށާރުއް ކަމުގައި ފާހަގަ ކުރައްވައި ޖެނިއަލް އާދެ. ޖެނިއަރ (2004) ފާހަގަކުރަނީ، ކުއްޖާ ޖުމުލަ ހަދައިދޭ "ކޯޑް މިކްސް" ކުރުމާއި "ކޯޑް ސްވިޗް" ކުރުންވެސް ހިމެނޭނެ ކަމުގައެވެ. މި ކުދިންގެ ތެރެއިން މާއިޒް އަހުމަދު ބަސް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު ބޭރުން ދަސްވެފައިވާ ދިވެހި ބަހުގެ ލަފުޒުތައް ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެއީ ބެލެނިވެރިޔާ ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތާއި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި އިސްކަންދީ ދިވެހި ބަހުން ކަމުގައި ވާތީ ކަމުގައި ބުނެވިދާނެއެވެ. މި ދިރާސާގައި ބައިވެރި ކުއްޖުން ދެ ކުދިންގެ ބަސް ބޭނުން ކުރުމުގައި ވެސް ދެ ބަހުގެ ލަފުޒުތައް ބޭނުންކޮށްފައި ވެއެވެ. މަދު ޖުމުލަތަކަކުން ދިވެހި ބަހުން ވާހަކަދައްކާ، އުމުރުން ތިން އަހަރުގެ ތޮއްޓޯ ކުއްޖާ ދެ ލަފުޒުން އެއް ލަފުޒަކަށް އިނގިރޭސިބަހުގެ ލަފުޒު ބޭނުންކޮށްގެން ބަސް ބޭނުންކުރުމީ ބަހާނުގެ އިތުރުވެފައިވާކަން ހޯދުނު ކަމެކެވެ.

ދިރާސާގައި ބަސްދީގަތުން ދެއްވި މުދައްރިސުންނާ ކުރެވުނު އެއް ސުވާލަކީ ކުދިން ވާހަކަދައްކާއިރު ޖުމުލަތަކުގައި ޤަވާއިދުގެ މައްސަލަ ދިމާވާތީއާއި އެގޮތަ ކަންކަން ފާހަގަކޮށްދިނުމަށެވެ. މުދައްރިސް

ފާހަގަކުރައްވަނީ ކުދިންނަށް ޤަވާޢިދުގެ މާބޮޑު މައްސަލަތައް، ވާހަކަދައްކާއިރު ދިމާކުރާ ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ފަހަރު މަދުން ނަމަވެސް ބަހުގެ ހަމައިގެ މައްސަލަތައް ފާހަގަކޮށްފާ ކަމުގައެވެ. އެ ގޮތުން ހުރުން، އިނދުން، އޮތުން ފަދަ، ހަރަކާތުގެ މައްސަލަ ދިމާވާ ކަމުއެގެވެ. މި ގޮތަށް ދިމާވުމުގައި އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ މާހައުލުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ގަވާއިދުތަކުން އެ ގޮތަށް ބަސް ބޭނުން ކުރާނީ އެހެން ވާހަކަ ކުރުމަށް މުދައްރިސުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ޑޭސްޓީ އެލް. ޖެއިކަބްސަން، ނިކާ ސްޓީވާ (2006) ހާމަކުރައްވަނީ، އެއް ބަހަށްވުރެ ގިނަ ބަސްތައް، ގުޅުމުގައި އަންގައި ދިނުމަށް އުޅުމަކީ ކުދިންނަށް މައްސަލަތަކާ ކުރިމަތިވާ ކަމެއް ކަމުގައެވެ. ބައެއް ދިރާސާތަކުން ދައްކާ ގޮތުގައި ބަހުގެ ކުރިއެރުން ލަސްވުން(ލެންގުއޭޖް ޑިލޭވުން) ފަދަ ކަމެއް ކުއްޖާއަށް ގެނުވައި ވެދާނެ ކަމުގައި ވެސް އެފަދަ ގޮތުން އިތުރަށް ފާހަގަކުރައްވަމުން މިދެ މާބޮޑު ހައްލެއް މި ކަމަށް އޮތްކަމެއް ކަމުގައި ނުދެކޭ ކަމާއި ގިނަ ކުދިން ދެ ބަހަށް ވެސް ޤުދުރަތްވެރިވެ އެބަހުރި ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް މި ދިރާސާގައި ބައިވެރިކުރި އެއް ކުއްޖަކު ކަމުގައިވާ، ޔާއިޝަތު ޒާރާގެ ވާހަކަދެއްކުމުގެ މި އުސޫލުގައި މިފަދަ ކޯޑްމިކްސް ތައް ބޭނުން ކުރަމުންގެންދިޔަ ނަމަވެސް، ބަހުގެ ހުނަރަށް ނުދެނީ އަސަރެއް ކޮށްފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށް ނުކުރެވޭއެވެ. އެހެނީ ކުއްޖާއަށް ދެ ބަހުގެ ތަފާތުތައް ވަކިކުރަން އެނގުމާއި ގިނައިން ކުއްޖާ ވާހަކަ ދައްކާ ފައިހުރި، ގިނަ ޖުމްލަތައް ބޭނުންކޮށްފައިހުރި ދިވެހި ލަފުޒު ބޭނުންކޮށްގެން ކަމުގައި ވާތީއެވެ.

ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާ ކުޑަކުދިންގައި ބޮޑުވާ ކުއްޖާ ބަސް ދަސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން ވާހަކަދައްކާ މަރުޙަލާއެއް އަންނަ ކަމަށް ލިންގުއިސްޓިކްސް ފާހަގަ ކުރައްވައި އުޅޭ ކަނިންގހަމް-އެންޑަރސަން އަދި ސްޓީވަން އެންޑަރސަން (2004) ފާހަގަކުރައްވަނީ ތިން ތަފާތުގެ ބަސް ބޭނުންކުރަން ފަދަ މަރުޙަލާގައި މަސްހުނި ކޯޑްގެން ބަސްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ އިތުރުން ތަފާތު ބަސްތައް ވަކިކޮށް ތަފާތުކުރަން ވެސް ދަސްކުރާ ކަމުގައެވެ. އެގޮތުން ދިރާސާގައި ބައިވެރިކުރި ކުދިންގެ ބަސްކޯޑު ބެލުމަށް ކުދިން ލައްވައި ތަސްވީރުން ފެންނަ ތަކެތީގެ ނަންތައް ކިޔުއްވުމުން އެ ކުދިން ބޭނުންކުރި ބަސްތަކުގައި މިފަދައިން ދެ ބަހުން ލަފުޒު ބޭނުންކޮށްފައި ހުރީ ފާހަގަކޮށްލެވިއެވެ. ވުމާއެކު ކުދިންނަށް ބަސްދަސްވުމުގައި މަސްހުނި ބަސްކޯޑަށް ލިބިގެން ގޮސްފައި ހުރި ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

ބަސްދަސްވާއިރު ބަޔޮލޮޖިކަލް ދިބޫ ކުރިއެރުން

ތުއްތު ކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކާލަދީ އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރު ކުރާނެ ކަމުގައި ބެލުމުގެ ތެރެއިން ބަޔަކު ބައިތައް ލިބިފައި ހުންނަނީ ނުވަތަ ބަޔަކީ އިލްމުގެ ބައިތައް ކުއްޖާއަށް ލިބިފައިވަނީ ވިރާސަތުން ކަމާއި ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ ބެލުމަށް ދިރާސާއިން ހޯދުނުމުން ކުދިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ފޮނޮލޮޖީގެ ބައި ފާހަގަކޮށްލެވުނެވެ. ތަޖުރިބާ ބޭނުންކުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ތަފާތުވެފައިވާ ސާފުވެރިކަން ދޭ ކުދިންގެ ވާހަކަތަކުން ވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ބަހުރުވެރިން ގޮތަކަށް ފުރިހަމަ މި ބައި މާ ބޮޑަށް ވެސް ފާހަގަވާ ކަމުގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޖީން ތަކުރާރު ވެސް ކުޅުވަމުން ޖުމުލަތައް ބުނެދޭނެ ރިސާލަތުން އަޅުގަނޑު ތަރުޖަމާކޮށްދިން ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން މާއިޒް އަބުދުލްރަޝީދު ކުދިން ސިފައާއި ހަމައެކަނި ހުރި ވާހަކަދައްކާ ތަރުޖަމާކޮށްދޭ ބޭނުން ނުކުރެވިއްޖެ ވިސްނުމުން ނިޒާމީ ގޮތުން ދޭހަކުރުމަށް ހީވާ ބަޔަކީ ސުވާލުތަކަށް އެކަނި ބަހުގެ ބައިތައް ދަސްކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ސިފަތަކުގެ ޝަރުތުތަކާ ބެހޭ ޖުމްލަތަކުގައި އަޑުތައް ސައިކޮލޮޖީ ގޮތުން ތަރުޖަމާކުރެވޭ ގޮތް ތަރުތީބުކުރެވޭ ސިފަތަކެވެ. ދިސާވަކަން ބާރުސަތު ޖުމްލަގެ ބުނުން ތަކަން ބާވަތަށް، "ހުރިހާ ގަބޫލު"، "ދުވަސް ޖުމްލަގެ ފުރިހަމަކުރާ"، "ހަމަ ޒަމާނީ މައުލޫމާތު"، "ދުނިޔޭގެ ސިފައިން ބޭރުބައި" މިފަދަ ބުނުންތަކަށް ދި ބަހުގެ ގަވާއިދުތައް ތަރުތީބު ކުރުމުގައި ސިފަތަކުގެ އުސޫލުން ގަވާއިދު ތަރުތީބުވާ ގޮތަށް، ސިފަތަކުގެ ތަރުތީބު ގެރިގެން މާނަ ދޭހަކޮށްދިނުމަށް ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

ކުދިންގެ މި ޖުމްލަތަކަން ބާރުއަޅާ މި ކުދިން ދި ބަހަށް ގާބިލު ނުން ނަމަވެސް ދި ބަހުގެ ގަވާއިދު ސިފަތަކުގެ ދާއިރާ ތަރުތީބުވާ ބޭނުންކޮށްދޭނެ ގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އެހެން އިންގިރޭސިބަހުގެ ނަމޫނާ ގަވާއިދު ދިވެހިބަހުގެ ޖުމްލަތަކުގައި ނަމޫނާ ގަވާއިދު އޮންނަނީ ހަމައެކަން ޖުމްލަގެ ބާރުވަތުގައި ގަވާއިދު ކުރިން ބުނެވޭ އަރުވާ ބާވަތްތަކުން ގަވާއިދާ އެކަނިކަން ގަވާއިދު ލިބޭ ބާރުވަތުގައި ފެއެވެ. ފިޔަވަސް (1999)ގައި ކުރައްވާފައިވާ ދިރާސާއަކުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ބައިވެރިންގެއަތު ކުދިން އެ ކުދިންގެ ތަރުތީބުކޮށްލުމުގައި ބާރުވަތާ ދި ބަހުގެ ސިފަތަކުގެ ނަމޫ ގަވާއިދާ ބާރުވަތުކަން އެނގޭނެ ކަމުގައެވެ.

އެގޮތުން ދިރާސާކުރެވުނު ދެ ކުދިންގެ ވާހަކަތަކުން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަމިއްލަ މާދަރީބަހުގެ އާނިގަނޑުން ބޭރުބަސްތަކެއް، މާދަރީބަހާއި ގުޅުވައި މުއާސަލާތް ތަފާތުތައް ގެނެސްދީފައި ހުރިކަން ފާހަގަވެއެވެ. މިއުމުރުގެ ކުދިންގެ ބަސް ބޭނުން ކުރުމުގައި މާބޮޑުން ބަސް ބޭނުންކުރާ އަޑުތައް ފާހަގަކޮށް ޚުދުހަމައް ތަނަވަސްކުރުމަށް ހިނގައިރު، ދެ ބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން މާނަކޮށް ބޭރުބަސްތަކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލެވިފައެވެ. ގުޅާ އަކުރު ބޭރު ބަސްބަހާ ގުޅިގެންނާއިރު އާދޭ ތަނަވަސް ގޮތް ދެލާވާނަން ތަނަވަސްކަން އެނގޭގޮތަށް ވެއެވެ. ސިންގަޕޫރު ގޮތުން އެއްކަލަ ފުޅަވަންއެއް ހުންނަ ބަސްބަހުގައި އެކުލެ ޑިޔަގުން ބަދަލު ކުރެވިދާނެ ނަމަ ކުރުމުގައި ހާލު ބީލާންސް (1982) އަދި ޖޯސީމާން އެޑްވާޑް، މަރިކަލް އެޗް. ބެލުންކ (2009) ފާހަގަކުރައްވައެވެ. މި ދިރާސާއިން ހަމަވާގޮތުގައި ކުދިންގެ ވާހަކަތަކުން އެކުލެ ޑިޔަގުން ގުޅޭ މަސްހުނިވާގޮތުން ޚުދުހަމަކުގައި ގެންސްކޮށްހިފީ ނަމުގެ ގުޅުގެތް ހިމެނޭގޮތުން ގެންސްކޮށް ހުންނަ ޚުދުހަމަކުވެ.

ޒާތީޝަހު ޖާގަ އަށް ބަސް ދަސްކުރުމުގައި އަޅާ މާނައިގެ ތަފާތު ދެންގަނޑު ގުޅުން ވަކިކުރަން އެނގޭއެވެ. މިބައިގައި ދެ ބަހުގެ ބަސްކޮޅުތަކުގެ ގުޅުމުތަކުން، އަޅާ ގޮތުން ތަފާތު ގުޅުމުތައް އަކުރުގެ އަޅަން ބަދަލު ގެންސްގެން ބޭނުންކުރެވޭގޮތަށް ވެއެވެ. އެ ގޮތުން ކުއްޖާއަށް ބަލާއި އަޅާ ފާހަގަކުރަން ނޫނީގޮތުގައި އަދި އަކުރުތައް ތަނަވަސްވަނީ ނުކުރާކަން ފާހަގަވެއެވެ. މިސާލަކަށް "ހުސްވެއްދު" މިހާ ބޭނުންކުރި "ޖ"ގެ އަޅާ ފޮނުވާކަން ފާހަގަވެއެވެ. ދިރާސާގައި ބެލުން ދެ ބަހުގެ މާބަޑުލުގައި ކުދިން ބަސް ބޭނުންކުރާ މިންވަރަށް ބަލާއިރު ދެ ބަހުގެ ގިނަ ގުޅުމުތަކުއް އަނގި ޚުދުހަމަ ހަރަކާ ވެސް އެނގިވައި ވެއެވެ. އަދި ދައްކާ ވާހަކައް ތަނަވަސްކަން މާދުނުވާ ޚުވާބަދަލުވާން ވެސް އެނގެއެވެ. އަދި މި ޢުމުރުގެ ކުދިންނަށް ކިބައިން ފާބިލްކަން ބަހުވީގޮތުން ވެސް ލިބިވައި ވެއެވެ. ކުދިންގެ ތުއްތު ޢުމުރުގައި ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ބަހުގެ ބައިތައް ކުރުގައިވާ ފާނަޑީ، މާނަޑީ، ސިންޖެކްސް އަދި ސެމަންޓިކްސް އަށް ހުރުމަތް ކުރުގައި ފާހަގަކުރައްވަމުން ބެލިންގާ ބެކޮޕް (2003) ބަޔާން ކުރައްވަނީ އެ ކުދިންނަށް ބަހުގެ ޤަވާޢިދު ދަސްކުރުމުގައި ނުލައި ބަސްތައް އަޅުވައިގެން ޚުދުހަމަ ހަދައި ވަކިވިހަކާ ބެލުމުގެން ނޫން ކުރުގައެވެ. އެގޮތުގެން މާބަޑުލުގައި ކުއްޖާ ކުރާ ތަފާސީލްތަކާއި އެނގޭ އެނގުން ތަކާގެ ތަރައްޤީން ބަހުގެ ބައިތައް

ދަސްވަނީކަން ފުރަގަހަށްލާ ކަމުގައި އުފެދޭތޯ އިމްތިހާން ފުރަގަހަށްލާއިރު މި ކަން ދިރާސާ ކުރުމުން ދެ ކުދިންގެ ވާހަކަދެކުން ވެސް ފުރަގަހަށް އެބަހުއްޓެވެ.

ބަސް ދަސްވުމުގައި ބަހުގެ ހުނަރުތަކާއި ބަހުގެ ގަވާއިދު ދަސްވުން

މި ދިރާސާ އަމާޒުކޮށްފައި ވަނީ ތޮއްޓެ ކުދިންނާ ދި ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާ ކަމެއްތޯ ބެލުމަށެވެ. އެގޮތުންކަމުން މިކަން ދެނެގަތުމަށްޓަކައި އެ ކުދިންނަށް ތަސްވީރުދައްކައި ވާހަކަދައްކަމުން ފުރަބަހަށް ދިނުން ސުވާލުކުރުމަކީ ޖަވާބު ދިނުމުގެތެރޭގައި މި ބައިގައި ފުރަގަހަށްލާކަމުފައެވެ. އަދި މި ކުދިންނަށް ވަކި ވަގުތަކު ބަސް ބަހަނަށްލާ ދިނުމަށް ވެސް ބެލިގައި ވެއެވެ. ބަހުގެ ހުނަރުތައް ކަމުގައިވާ އަޑުއެހުމާއި ވާހަކަދެއްކުމާއި ލިޔުމާއި ކިޔުމުގެތެރޭގައިން، ލިޔުން ފިޔަވައި މި ކުދިންގެ ބަހުގެ ޤާބިލުކަން ދެނެގަތުމަށް ހުނަރުތަކުގެ ބަސްބަހަށްލާ ވެލަގައި ވާނެއެވެ. މި އުޅުމަކީ ލިޔުން ކިޔުން އުނގެނުން ހުޅުރުރުއް ކަމުގައިވާ ނަމަވެސް އަޑުއަހާއި ލިޔެކިޔައި ގުޅުގެތެރޭގައިން މި ހުނަރު ވެސް ލިބިގެން ދާން ކަމުގައި ފުރަގަވާއެވެ. އެހެން ސިފަކަން ބަސްގެން ވެސް މިގޮތަ ހުނަރުތަކުގެ ބަހުން ކުއްޖާ ހިތުމަށް ދާންޖެހެއެވެ.

ދިވެހިބަހަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ކުއްޖާއާ ވާހަކަދައްކާ މާއިޖ އަދުމަދުގެ މައިންބަފައިން ކުއްޖާއަކު ދަސްކުރާ ދުރުސް އެއްވެސް ބާރެއް ނެތް ބާރުބަހުގެ (އިނގިރޭސި) ތަފާތުކަމެއް ބަހުން ކުރަން ފަހަރެއްގައިވާކަން ފުރަގަވިއެވެ. އެ ގޮތުން ދިރާސާގެ ބަސް ބަހުންކުރާ ފަރާތްތަކުން ނަގާތި މާބަނުފަރާއި ބަސް ބަހުން ކުރާ އަޑުތަކުން އިސްލާ ކަމާއި މިޖުއާއި ވަޒީފާތަކުން ވެސް މި ކަމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ފައިދާތަކުން ބެލިޔަވަނީ ޖެހިފަ ވާހަކަ ތަކުގައި ފުރަގަ ކުރެއެވެ. ތަސްވީރުދާރަށް ލިޔެވިފަރާއި ކުއްޖާއާ ސިފަފުރަކުރެވިފައެވެ. މި ތަސްވީރުތަކުގެ ދެއްކައި ސިފަފުރަކުރުން ޖަވާބު ދިނުމުގައި ފުރަގަ ކުރެވޭނެ ތަކެއް ފައިދާގެ ބަހުން ހުނަރުތައް ކުރަނީއެވެ. މިގޮތުން ދިވެހިބަހުން ބޭނު ޖުމްލައިގައި ބަހުންކަރު ނަމާތަކުގެ ދިވެހި ނަމުގެ ބަދަލުގައި އިނގިރޭސި ބަހުން ނަމަތަކު ހިމަނާފައި ވެސް ހުރެއެވެ. އެގޮތުން "އެލިފަންޓް ވަނީ ބޮޑުވަރަކަށް"، "ކައު (ކަލަރ) ކަރާއި" މި ފަދަ ބަދަލު ތަކަށް ކުއްޖާއަށް ދީ ބަހުގެ ފަރުޖަބަހުގެ އިނގިރޭސިވާފަލާއި، ފަރުޖު މުނާޖަބު ގޮތަށް ޖުމްލައިގައި

ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ކުއްޖާގެ ބަސް ބޭނުން ކުރުމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކުއްޖާއާ ސުވާލުކުރުމުން ބައެއް ޖަވާބުތައް ސުވާލާ ނުގުޅޭ ހުއްޓެވެ. އެގޮތުން މަންމައަށް ކިޔަނީ ކޮން ނަމެއްތޯ އަހުމުން "ކިޔަނީ، ބައްޕަ" ކަމަށް ކުއްޖާ ބުނެފައި ވެއެވެ. މި ގޮތަށް ބުނެފައި އެ ވަނީ ކުރިން ބައްޕައަށް ކިޔާނަން ބުނެފައިވަނިކޮށް ދެން ކުރި ސުވާލަކަށެވެ. އަދި ކޮން އެއްޗެއް ކެއީ، ކުރި ސުވާލަށް އެއްވެސް ވިސްނުމަކާ ނުލައި ދިނުމާއި ޖަވާބަކީ "ސައި" އެވެ. މި ތަނުގައި ކުއްޖާއަށް ބަޔާޒުގޮތުގައި މުނާސަބު ބަސްތައް ނޫނީ މުހިންމު ބަހެއް ކުއްޖާ އެ ވަގުތު ޚިޔާލު ކުރި އަވަސްއަރުވާލުމުގައި އޮނާއަށް ދިނުމާ ސަވާލުކަން ބަދަލު ކުރުމަކެވެ. އެހެންކަމުން ގޮތުން ނަތީ ޖަވާބުތައް ވެސް ކުއްޖާ ދިފައިވަނީ ދަޝަލުން ކުޑަވުމުން ކަމުގައި ބުނެވޭކަން ނެތެވެ. އެހެނީ ބައެއް ފަހަރު ރަނގަޅު ޖަވާބުތައް ވެސް ގުޅޭގޮތަށް ގެންސުރައި ހުރުމެވެ. އެގޮތުން ބަހުގެ ޤަވާއިދަށް ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރަން އެނގޭ ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.

ޑައުންސިންޑްރޯމް ޖެހޭ ކުދިން މުޅިޖީވިތަކުރެވިގެން ފަރާތް ތެރެއިން ކުރާގެ ސަރަހައްދުގެ ކުދިން ބަހުގެ ފަރުމާކުރުމުގައި ތަފާތު އަސަރުކުރައި ވެއެވެ. އަދި މި ދުވަސްވަރުގެ އެހެން ކުދިންނާ އެއްވަރަށް ބަހުގެ ކުރިއެރުން ފަރަން އަވަސް މިންވަރަކަށް ކުރިއަރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޗެޕްމަން އެންޑް. ޗެޕްމަން (2004) އަދި ބެލިންޖާ ބޮނާލީ (2003) ހާމަކުރައްވައި ކުއްޖާއަށް އެއް އަހަރު ފުރުނުތާ ދެ ތަފާތު ޖުމުލަތައް ތަރުތީބުކުރުން ބަސްކާރޮން ތަފާތު ގޮތްތަކުން ހާމަކުރުމުގެ ކުރި އިދުސާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ތަކުރާރު އަޑުތައް ފާހަގަކުރާނެ ކަމުގައެވެ. އަދި ބަސްކާރޮން އަވަސް ކަމާއެކު ތަފާތު ގޮތްތައް އިތުރުވަމުން، ކަމާއި ނަމުގެ ތަފާތު ގޮތްތައް އިތުރުވާ ދުވަހު ޝަރަޙަތްމަކުން ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ކަމުގައެވެ. ދިރާސާ ކުރެވުނު ކުދިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތް ދެނެގަތުމަށް ތަސްވީރުތަކަށް ތަކާގެ ގޮތުގައި ތަކާގެ ނަމެއް މަޢުލޫމާތުން ފާހަގަކުރެވުނު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކުއްޖާއަށް ވާހަކައެއްކިޔައިދެ ކުރެވޭ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދިނުން ތަނަވަސްކަން އެނގުމާއި ވީނަ ތަފާތު ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނައިން ނަމަވެސް ތަތްލީޒަން އަތުރުލައި ބަހުގެ ސިޓްރަކްޗަރއަށް ފޮނުވާލަން ތަފާތު ބޭނުންކުރެވެ. ޑައުންސިޓީ ޖާތީގެ ވާހަކައެއްކުރުން ގޮތުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ އުޅުމާ ހަމަވީ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މައިންބަޔަން ކުއްޖާއަށް ވާހަކައެއްކިޔައިދެ ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ދެ ބަހުގެ މަސްހުނި

ބަސްކޮށްދޭކަން މާބޮޑު ސަމާލުކަމެއް ދީފައެއް ނުހުރެއެވެ. އަދި ކުއްޖާއާ މުޢާމަލާތްކުރުމުގައި އަނގަބަހުން ކަމަށް ބަލައިގެން ވަރަށްގިނަ ފަރާތަކުން ދަރިވަރުން ފާހަގަކޮށްދެއްވާފައިވެ. މި ބައިގައި ފާހަގަކޮށްލާނީ އެއް ކަމަކީ ކުއްޖާއަށް ވަރަށްގަދަ ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ދެވަނަ ބަހެއްގެ ގޮތުގައި އިނގިރޭސިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ބެލެނިވެރިން ދެ ބަހުން ވެސް ވަރަށްގަދައިން ކަމެވެ. ވިލިއަމްސްއާއި ގްރޮސްޖީންގެ، ގްރީން ބޭކަރ، އަދި ޕީޓަރ ކޮލިންސް (1999) ހޯދުންތަކުން، ކުއްޖާ ދުނިޔެއަށް އުފަންވާއިރު ވެސް، ލިބިގަތުމާ ގުޅުންހުރި ސަމަބަދުން ދަޢުވާދާރީ ބަހުގެ އިލްމު، ސިޔާ ދަސްކޮށް ނިމުން ކަމުގައި ވިދާސް، އަދި އެ ކުއްޖާއަށް ލިބޭނެ ކިބައިން ބައްލަވާދޭސް ކުއްޖާއަށް ލިބިގަތުމާ ޖެހޭ ކަމެއްގެ ސަމަބަދުން ފެށިގަތުމަށް ވަރަށްގަދައިން ދަސްވާ ކަމަށެވެ. މި ކަން މި ގޮތަށް ކުރިއަށްދާނީ ކުއްޖާއަށް ބަސް ބޭނުންކުރާން މާބަދުލުވެގެން ގުރޭމް ކޮންޓީ އެ ކަމަށް ފުރުސަތުތަކަށް ހުރުމާލިބިގެންނެވެ. އާޝާ.އާރިފު (2014)ގައި ބައާންކުރާބަސް، ކުއްޖާއަށް ދެވަނަ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ޢާއިލާގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ފުރުސަތުތަކަށް ރަނގަޅަށް ބަސް ބޭނުންކުރަން އަނގަމަތީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެކެވެ. މިގައި އެންމެ މުހިއްމު ކަމަކީ ކުއްޖާ ބަލަހައްޓާ މީހާ ނުވަތަ ބެލެނިވެރިޔާއަށް ރަނގަޅަށް ބަސް ބޭނުންކުރަން ހުނަރު ނަމަ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުން މަސައްކަތް ނުކުރުން ކަމުގައި އެ ފުރަ ފުރުސަތުކަން ފޯރުކޮށްދީފައެވެ.

ކުޑަކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އިސްކަންދޭ ބަލާއި އެކަމަށް އެހީ ބާރު

ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި މައިންބަފައިން އެ ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރުއަޅައި އެކަމަށް ބާރުލިބޭ މިންވަރު ވަރަށް މުހިއްމު ވެއެވެ. ދިރާސާގައި ކުއްޖާއަށް ވަކި ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބެލެނިވެރިން ބާރުއަޅާ ބެލެނިވެރިޔާ ފުރަގަސްކުރައްވާ ދިވެހި ބަހަށް އިސްކަންދިނުން ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގެ މަރުހަލާގައި ތަފާތު ދިވެހިބަހުން ބޭނުންކުރާ ގޮތް ދެނެގަނެ ކުރާ ބަހުގެ އަޅާލުމާއި ދިރާސާކުރާ ބެލެނިވެރިން ކުއްޖާއަށް ދެ ބަހުން ފަރާތްތައް ފުރާލިކުރާ ދެ ބަހުގެ ތަފާތު ބަހުން ވެސް ބޭނުންކުރާ ކަމުގައެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ވިސްބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރުއަޅާގަތް ނުވާނަ ކަމުގައި ފުރަގަސްކޮށްދެވުން ބެލެނިވެރިޔާ ފުރަގަސްކޮށްދެވޭ މާދިރިބަހަކީ ކުއްޖާއަށް އާދޭ ޖުމްލައި ދަސްވާ ބަހަކަށް ވެފައި ބެލެނިވެރިން ދިވެހިބަހުން ފުރަގަސްކޮށްދެވޭ ކުއްޖާއަށް ދިވެހިބަހަށް ދަސްވާނީ ކަމުގައެވެ.

ގޮތްތަކުގައި ދެ ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތުގެ ސަބަބުން ދިވެހިބަހުގެ ލަފުޒުތަކާ ޢިބާރާތްތަކަށް ފުދުގެ އިތުރުން ބަހުގެ ހަމަތައް އޮޅި ބަސް މަސްހުނި ކުރެވޭގޮތް ވާހަކަދުގައި ކުދިންގެ މައިންބަފައިން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

އާއިޝަތު ޖާދާގެ ބަޔާނުވެރިން ކުއްޖާއަށް ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރުއަޅާކަށް ފާހަގަކުރައްވައި ދެ ބަހުން ވާހަކަދައްކައި ލަފުޒުތައް ދެ ބަހުން ބޭނުންކުރަނީ ކުއްޖާ ބަހަށް މަޖުބޫރު ސްކޫލު މާހައުލުގައި ވެސް ދެ ބަސް ބޭނުންކުރާތީ ސްކޫލަށް ދާއިރު އިނގިރޭސިބަސް އުނގެން މުހިންމުވާނީއެވެ. އެގޮތުން ތުއްތުއިރު ބަހުގެ ފައުންޑޭޝަން ކުއްޖާ ހޯދުމުން ދިރާއިރު ދެ ބަހުން ލަފުޒުތައް (ތަކެތީގެ ނަންތައް) ބޭނުންކުރަން އިސްކަން ދިނުކަމުގައި އެފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ބަޔާނުވެރިޔާ ފާހަގަކުރާގޮތުގައި އިނގިރޭސިބަހަށް އިސްކަންދީ ސަބަބަކީ ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ފައިދާކުރާނީ ކަމުގައެވެ. އަދި މުސްތަޤްބަލަށް ވެސް ރަނގަޅު ކަމަކަށްވާނީއާއި ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ކުއްޖާއަށް ބަހުގެ ކުރިއެރުން ލިބޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި ދެކޭތީ ދެ ބަހަށް ވެސް އިސްކަންދީ ކަމުގައެވެ.

އެއް ބަހަށްވުރެ ގިނަ ބަހުގެ ޤާބިލުކަން ލިބުން ބިނާވެގެންވަނީ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް އެޅޭ ބާރުއަޅައިގެ މައްޗަށް ކަމުގައި ބާރަށް ކުރައްވައި، އާޝާ. އޮބްރީ (2014)ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގަވާއިދުގައި ދެވަނަ ބައެއް ދިރާސާތަކުން ކުދިންގެ ވިސްނުމުގެ ފުރިހަމަކަން ކުރިއެރުން ކަމުގައެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާއާއި ގެންދިޔުން ޕްރީސްކޫލްތައް އަދި ނަރުސަރީ- ޕްރީސްކޫލް އެކަޑަމިކްސްކޫލް ތަކުގައި އާއިޝަތު ޖާދާގެ ބަސްބޭނުންކުރާގޮތަށް ބަލާއިރު އެހެން ދިރާސާ ފާހަގަކުރާއިރު މަޤުސަދު ގޮތުގައިގެން ވާހަކަދައްކާއިރު ބައިވެރިވުން ފާހަގަކޮށްލެވިފައެވެ. އަދި ކުއްޖާއަށް ކުރިމަތިކުރާ ވިސްނުމުގެ ކަންކަމުގައި މިސާލަކަށް، ތަސްވީރު ދެރަކަމުގައި ދެނެގަތުން ގޮތް ބޭނުންތެރިއިރު ކުއްޖާގެ ވިސްނުން ބޭނުންކުރަތަކުގައިހި ތަސްވީރުން ފެންނަ ކަންކަމާ ގުޅޭގައި އަމިއްލަ ޚިޔާލު ވެސް އުފެއްދުމަށް ގޮތުގައެވެ. އެހެން ކަމުން ބަސް ދަސްވުމުގައި ދެ ބަހުގެ މާޙައުލުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ކުއްޖާއަށް ވިސްނުމުގެ ކުރިއެރުން ލިބިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

ބެލުންތެރިން ފާހަގަކުރާގޮތުގައި މާދަރީބަސް ދަސްވަނީ ދަސްކޮށްދޭން ބާރުއެޅުމުންނެއް ނޫނެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ދެމަފިރި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރުއަޅާ ކަން އެފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. ވާހަކަދައްކާއިރު ދެ ބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން ވާހަކަދައްކަނީ، ކުއްޖާއަށް ބޮޑަށް ބަސް ދަސްވާނީއާއި އެކަމުން ކުއްޖާއަށް ނޭދެވޭ އަސަރު ނުކުރާނެތީ ކަމުގައި ބެލުންތެރިން ދެކެއެވެ. ވަކިގޮތަކަށް ބާރުއަޅައިގެން ނޫން ނަމަވެސް ބަސް ދަސްވާނެ ކަމުގައި މާލޭ އަތޮޅުތަކުގެ ބެލުންތެރިންނާ ފާހަގަކުރެއެވެ. ކުއްޖާއަށް ތަރުބިއްޔަތާ ދަސްވާވަރުން ދެ ބަހުގެ ތަރުޖަމާއް ބޭނުންކޮށްގެން ވާހަކަދެއްކުން ނަމަވެސް އެކަމަކުން މާބޮޑު އަހައްމިއްޔަތު ކަމެއް ނުދެކޭކަން ބާއިސަތު ޖަރާގެ ބެލުންތެރިން ފާހަގަކުރެއެވެ. މާލޭ އަތޮޅުތަކުގެ ބެލުންތެރިންނާ ފާހަގަކުރައްވާނީ ސްކޫލްތަކުން ދިއުމުން ކުއްޖާއަށް ދެ ބަހުގެ ގާބިލުކަމަށް ހުރުމުގެ ދިރުމަށްބޭކަމި ދެ ބަސް ބޭނުންކުރުން މުހިއްމު ކުރެވެއެވެ. ސަބަބަކީ ކުއްޖާއަށް އިނގިރޭސިބަހަށް ނޫނީމަކީ ބާކީވުން އިބްތިދާއީ ސްކޫލްތަކުގެ ކަމެއްކަން އެފަރާތްތަކުން ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް ކުދިންނަށް ފުރަތަމަ ދަސްކޮށްދިނުން އެންމެ ރަނގަޅީ އަމިއްލަ މާދަރީބަހެވެ. އެއަށްފަހު އެހެނިހެން ބަސްތަކަށް ކުއްޖާ އަދުލުވެރި ކުރުވުން އެންމެ ރަނގަޅުކަމުގައި އެފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

ބެލުންތެރިޔާ މާލޭ އަދުގަދަ ބޮޑު ބާރުއެޅި ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ކަމާއި މާބަދުއުން ކުއްޖާ އިނގިރޭސިބަސް ވެސް މި އުމުރުގައި ދަސްކުރަމުން ގޮސްފައިވާ ކަމުގައި ފާހަގަކުރެއެވެ. އެގޮ ކަނޑައެޅުމަށް އެންގެރިސަން އަދި ސްޓީވަން އެންޑްރިސަން (2004) ހާމަކުރައްވައި ގަވާއިދުގައި ދެވަނަ ބަހެއް ދަސްކުރާ ކުއްޖާގެ ބަހުގެ ހުނަރު އުފެދުން ދަތިވުން ބަސް ދަސްކުރާ މިންވަރު ވުރެ ތަފާތުވެފައި، ގަވައިދާގެ ކުއްޖާއަށް ބަލިގޮތުން ކުރެހިނަކަށް ލިބޭ ކަމުގައި ދިރާސާތަކުން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުގައެވެ. މުދައްރިސުންނާއި ގެންދެވުން ބަސްދިނުމުން ތަކަށް މި ކަމަށް ބާރުލިބޭ ފަދަ ހެކި އެނގިގެން ދިޔައެވެ. އެގޮތުން މުދައްރިސުން ފާހަގަކުރައްވަނީ ކުދިން ސްކޫލަށް އައިސް ބަސް ދަސްކުރާއިރު ބަހުގެ ކުރިއެރުން ލިބޭތީއް އަވަސްކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ދެ ބަހެން ބޭނުންކުރާ އާއިލާގެ މިންވަރު ތަފާތު ކަމަށް ފާހަގަ ނުކުރެވޭ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް ދެ ބަހުގެ މާބަދުއުން އަސަރު ނުކުރާކަން ފާހަގަކޮށްފާ ކަމުގައެވެ.

ބަސްދަސްވުމުގައި މީޑިއާއި ބްލޮގްތަކުގެ އުފެއްދުންތައް

ތުއްތު ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވުމުގައި އެކުދިންގެ މާޙައުލުގައި ބޭނުންކުރަމުންދާ މީޑިއާއަކީ މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ އެއްޗެކެވެ. ކުއްޖާ އުފަންވާ މާޙައުލުން ކުއްޖާއަށް އަޑުތައް އިވުމުގައި ރޭޑިއޯ ޓީވީގެ އިތުރުން މި ޒަމާނުގައި ކުދިންނާއި ބެލެނިވެރިން ޔޫޓިއުބާއި ތަފާތު ބްލޮގްތަކުގެ ވަސީލަތްތައް ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. އަދި އަންގައިދިނުމަށް މިއަދު ބޭނުންކުރާ އިލާއި "ޑިވައިސް" ތަކުން ކުއްޖާގެ ބަސް ކުރިއެރުވުމަށް ވަރަށްބޮޑު އެހީއަކަށް ވެގެންދާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. ދިރާސާގައި ބައިވެރިވި ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތްތަކަށް ފާހަގަކުރުމަށް ކުރެވުނު ސުވާލަށް ބައިވެރިން ދީފައިވާ ޖަވާބުތަކުން އެނގޭގޮތުގައި ކުއްޖާ އިސްކޫލަށް ވަނުމުގެ ކުރިން އަނގައިން ބަހަށް ހުނަރުތަކުގެ ކުރިއެރުމުގެ ގޮތުން ބައިވެރިވިން ގިނަބައިމީހުން ފެށި މި ކަމަށް ބާރުއަޅައި ތަފާތު ވަސީލަތްތަކުގެ އެހީގައި ކުއްޖާއަށް އަކުރު އަންގައިދިނުމަށް ފަސޭހަކަމު ކުރެއްވެ. މިގޮތުން ނޫސްވެރި ބަސްތިރިވަށް (ވަރަކަށް) އަކުރުތަކާއި ކުދިކުދި ވަރަކަށް އިތުރަށް ބޭނުންކުރާ ޓީވީ އަދި ފޯނާއި ބްލޮގްތަކުގެ ބޭނުންކުރެވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ދެ ބައިން ލިޔުމަށްވައިދިނުމަށް ފޮތްފޮތާއި ކުދިކުދި ހުނަރު ކުރި ފޮތްތަކުގައި ކިޔުމާއި، ބައިން ލިޔެކިޔުން ބައިވެރިކުރުމުގެ ވާހަކަތަކުންނާއި ގޮތުދޮރުން އަދަބީ ކަހަލަ ލިޔުންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އެކަމަށް ކުދިންގެ ހުރިވަރަށް މުނިފޫހިފިލުވާ ކުދިން ބައްލަވާ އިސްލާމީ ލިޔުންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

އުނގެނުމަކީ ކުއްޖާއާ މާޙައުލާ ދެމެދު ހިނގާ މުޢާމަލާތެއްކަން ފާހަގަކުރައްވައި ޖީން ޕިއާޖޭ (1957) ގައި ކުރެއްވި ދިރާސާތަކުން ބިނާކޮށް މި ކުދިންގެ މާޙައުލުން ބޭނުންކުރާ ތަރައްގީކުރުމުގެ އަސަރު ވަރަށް ބޮޑުކަން ފެންނަ ބިހޭވިއަރިޒަމްގެ ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އެ ދިރާސާގެ ނަތީޖާތަކުން ބަސް ދަސްވެގެންދާކަން ހަމަވެސް ބަސް ބޭނުންކުރުވޭ ވަސީލަތްތަކުގެ އެހީގައި ކުއްޖާއަށް ބަހުގެ ފުދޭވަރަކަށް ލިބިގެން ދިޔައީ ޓެކްނޮލޮޖީގެ ކުރިއެރުމުން ވެސް އެފަދަ ތަކެތީގެ ތަޖުރިބާއިން ލިބިގެން ދަސްވަމުންދާކަން މުދައްރިސުން ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ބަހުގެ ޤަވާއިދާއި އިލްމު، ކުއްޖާއަށް ސީދާ ދަސްކޮށް ނުދިން ނަމަވެސް ލިބެން ނުފެނުނަސް ޖަބަށްގަޑުން ވާހަކަދައްކަން ދަސްވާ ކަމުގައި ވިލްޖިރާ ޒުކްމާރިން(1999) ހާމަކުރައްވައެވެ.

މައިންބަފައިން ކުދިންނަށް ބަލާ ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ނަމުގައި ބަހަށް ހުނަރުވެރިކުރުމުގެ ތެރެއިން ބޭރުބަސްތައް ބޭނުންކޮށް އަޑުއަހައި ގުޅުންހުރި ކަންކަން ދަސްވެ، އެ ތަކެއްޗަށް އަހުލުވެރިވާ މިންވަރު އިތުރުވުމުން ކުއްޖާގެ ބަހުގެ ހުނަރުތައް ވެސް ކުރިއަރައެވެ. މިގޮތުން މި ދިރާސާގައި ދެ ކުދިންގެ ތެރެއިން އެންމެ ގިނަ ތަފާތުތައް ބޭނުންކުރަން އެނގިފައިވަނީ މި ފުރުޞަތުތައް ގިނައިން ލިބުނު އާއިލާތަކު ޗާރަ އަށެވެ.

ބާބު 6: ނިންމުން

ތިއަރީ ކުރިންނަށް މާދަރީބަސް ދަސްވާގޮތުގެ މައްސަލަ ކުރުވުން މި ދިރާސާގައި މައްސަލަވެއްގެ

ގޮތުގައި މާދަރީބަހުގެ މާހައުލުއްގައި ތިއަރީކުރުއްޖާ ދެ ބަހުން މުއާމަލާތު ކުރުމަކީ އެ ކުރިންގެ ބަހުގެ

ހުނަރުތަކަށް އަސަރުކޮށް، މަސްހުނި ބަހެއްގެގޮތުގައި މާދަރީބަސް ދަސްވާކަމުގެ ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވިއްޖެ

އެ ކުރިން ތާނީ އުމުރުފުރާއަށް އެޅުމުން އަމިއްލަ ބަޔާމު ދެކެވޭތޯ ބަލަލާ، މަސްހުނި ބަސްކޮށްދޭތަށް

ބޭނުންކުރުން އިތުރުވަމުން ދެއެވެ.

މި ދިރާސާކުރުމުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ، ބަސް މަސްހުނިވާގޮތަށް ތިއަރީ ކުރިންނާ ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެ

ކުރިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާ ކަމެއްތޯ އިލްމީ ގޮތެއްގައި ދިރާސާކޮށް ބެލުމެވެ. މިކަން

ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި، ޑޭޓާ އެއްކުރުމުގެ މުޢާމަލާތް ކުރުގައިވާ، އޮބްޒަރވޭޝަނާއި ބަސްދީގޮތާއި ތަސްވީރު

ދައްކައިގެ ބޭނުންކުރެވުނެވެ. ދިރާސާއިން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު މި ކުރުކުރުގައި ކުރިންނަށް ބަސް

ބަސްތަކާއި ބަސްކޮޅުތައް ހުރިނުރުހުމުގައި ފެތުރިފައިވާ ނަމަވެސް ބަސް ބަސްކޮޅުތައް ހޯދާއެއްވެއެވެ. އެއީ ދެ ބަސް

އެއްފަހަރާ ބަސްކޮޅުތައް ހުރިނުރުހުމާއި މާދަރީބަސް ފުރަތަމަ ބަހެއްގެ ގޮތުގައި ބަސްކޮޅުތައްފުރަ އިތުރު ބަސްތަކެއް

ކުރުމެވެ.

ބަސް ދަސްވުމުގައި ތިއަރީކުރިންގެ ކިބައިގައި ބަހެއް އަހަރަށް ކުރިއްތުރުގައި ތަފާތު ހަރުފުތަކެއް

ދިރާކުރެއެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާ އުފަންވާ މާހައުލުގައި ބޭނުންކުރާ ބަހުގެ އަސަރު ކުއްޖާ ވާހަކަދައްކަން ފަށާ

މަރުޙަލާގައި ފެނިގެންދެއެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާއަށް އެނގެ ފުރަތަމަ ދަސްވެގެންދިޔަ މާދަރީބަސް ކަމުގައި

ދިރާސާއިން ހާމަވެއެވެ. މާނަ ދޭހަވާ ފުރަތަމަ ލަފުޒު، މާދަރީބަހުން ބުނެވުމުގައި ކުއްޖާ އުފަންވާ ބާޒާރު

މާހައުލުގެ ނުފޫޒު މުހިންމު ދައުރެއް އަދާ ކުރާކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.

ބަހުގެ ޒޯބިލްކަން ކުރިއަށްދިޔުމާއި ވަސީލަތަކަށް މާހައުލުގައި ބޭނުންކުރާމީނާ ބަސްތަކާ ތަފާތުކުރަން ކުރިންނަށް

އެނގެއެވެ. ވީމާ ބަހެއް ދަސްކުރުމުގައި ބާރު ނުފުދި ނަމަވެސް މާހައުލުން ކުއްޖާއަށް އަޑުއިވޭ ބަސްތަކަށް

ދަސްވާކަމުގައި ހުރިހާކަމެއް ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މައިންބަފައިންގެ ބަހަކީ ކުއްޖާގެ މާދަރީބަސްކަމަށް ނަމަވެސް

މާހައުލުގައި ބަސްބަލާ އިނގިރޭސިބަހުގެ ޝަޢުޤުވެރިކަން ކުއްޖާއަށް ދަސްވުމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ބަސް

ބޭނުންކުރާ ގޮތައި މުވާސަލާތީ ޚަބަރު ފަތުރާ ވަސީލަތްތަކާއި އެހެނިހެން ތަކެތީގެ އެހީގައި ކުއްޖާއަށް ބަސް ބޭނުންކުރަން އެނގިގެންދާ ކަމުގައި ދިރާސާއިން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި ފަހަރާ ދެ ބަހަން ކުއްޖާ ކުރިއެރުމުގައި ދެ ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ބާރުއެޅޭ މިންވަރު ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ތުއްތުކުދިންނާ ދެ ބަހުން ފަރާތްތަކުގެ ސަބަބުން އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރުތަކަށް އަސަރުކުރާކަން ބެލުމުގެ ގޮތުން ދިރާސާކުރުމުން ދެ ކުދިންނަށް ބަލާއިރު އެ ކުދިންނަށް ބަސް ދަސްވެގެން ގޮސްފައިވާ މާދަރީ ބަހުގެ މަހާރަތްތަކެވެ. ބަސް ދަސްކޮށްދިނުމުގައި ބެލެނިވެރިން ބާރު ނަތީޖާ ބަސް ދަސްވާކުރުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މާދަރީބަހާއެކު އިނގިރޭސިބަހުގެ ތަޢުލީމުގައި ދަސްވުމުން ގޮސް މާދަރީބަހުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ބަސް މަސްހުނިކުރުމަށް ވާހަކަދެއްކުމާ ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ހަމައެހެންމެ މީޑިއާގެ ވަސީލަތްތަކަށް (ރޭޑިއޯ، ޓީވީ...) އަޑުއިވި ފެންނަމުން ދިޔުމާއި ކުދިންނަށް ކުޅިވަރާއި ކިޔުމުގެ ތެރެއިން މައިންބަފައިން ދެ ބަހުގެ ބަސްކޮށްދޭކަން ބާރުއެޅުން ވެސް ދިރާސާއިން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ތަޢުލީމަށް އެނގެމުންދިޔަވަރަކަށް ޖުމުލަތައްގެ އޮނިގަނޑުން ތަކުރާރުކުރުމާއި ކަމުގެ ތަކުރާރާއި ނަމުގެ ތަކުރާރު ވަކިކޮށް ޖުމުލަތައް ހަދަމުން ވާހަކަދެއްކުމަށް ހިތްވަރުދިނުމާއި ބެލެނިވެރިން ދަސްކޮށްދޭން، ބަހުގެ ވަކި ހާލަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ކުއްޖާއަށް ހާސިލުވާ އެނގިގެން ދިރާސާގައި ކުރިން ބޭނުންކޮށްފައިވާ ތަޢުލީމާއި ޖުމުލަތަކަށް އެއްބަސްވުން ފާހަގަކުރެވިގެން ދިރާސާއެވެ. ކުއްޖާގެ މާޙައުލުގައި ސިޔާސީގެ ތާބެލިކަން ގުޅުވައިލައި ބަހުގެ ހުނަރުތަކުގެ ކުރިއަރުވުމުގައި ބަހަން ފަރިތަވަމުންދާކަން ކުދިންގެ ކުރިންގެ ފާހަގަކޮށްފައިވަނީއެވެ. މި ދިރާސާ ދިރާސާކުރުމުގެ ތެރެއިން ކުއްޖާއަށް ބަހުގެ ބައިތައް (ފޮނޮލޮޖީ، މޯފޮލޮޖީ، ސިންޓެކްސް، ސިމެންޓިކްސް) ނޭނގުން ހަމަވެސް އެ ބައިތައް ބޭނުން ކޮންގޮތެއް ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މައިންބަފައިން ކުއްޖާއަށް ކިޔައިދޭ ފަރާތާ ކުއްޖާގެ ޒަމާނާ ގުޅުވައިގެން އަމިއްލަ ޝުޢޫރު ފީޑްބެކް އެޕްރޯޗްތަކަށް ގޮތެއްގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ދަސްވެގެންދާކަން ދިރާސާއިން ހާމަވެއެވެ. އެގޮތުން ދެ ބަހުން ފަރާތްތަކުން ދިރާސާކުރުމުގައި ބާރުއަޅާފައިވަނީ ބަސް ބޭނުންކުރާ ބާވަތްތަކާ ކުއްޖާ ދެ ބަހަން މަސްވެރިކަމުގެ އިމްތިޙާނު ބަސްކޮށްދެއްވާ ދާއިރާއިން ކުރިއަރަމުން ދިއުމަށް ހުނަރުތަކާއި ބޭނުންގެ ދަސްވެއިރުކަން ދިރާސާއިން ސާބިތުވެގެން ދިޔައެވެ.

ދިރާސާގައި ބެލުނިވެރިން ފާހަގަކުރާގޮތުގައި މާދަރީބަހަށް މުޅިވެއްޖެނަމަ ދެވަނަ ބަހެއް ދަސްކުރުމަށް ފަސޭހަވެގެންދާކަން ދިރާސާއިން ހާމަވިއެވެ. އަދި ކުދިންނަށް ބަހުގެ ޤަވާއިދުތައް ހުރި ދަސްވާ މާދަރީބަހުގެ އުސޫލު އެކުލެވޭ އެހެން ބަހެއް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ފަސޭހަވެގެންދަނީ ވެސް މާދަރީބަސް ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެނގިގެން ދިއުމުން ކުޑުގައި މި ދިރާސާއިން އެނގިގެން ދިޔައެވެ. ހަމައެކަނި ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކުމަށް ބާރު އެދުން ކުއްޖާގެ ބަސް ބޭނުން ކުރުމުގައި ޖުމުލަތަކުގައި މަދުން ނޫނީ ބަސް މަސްހުނިކުރުން ފާހަގައެއް ނުވެއެވެ. އެގޮތުން ރީތި ދިވެހިބަހުން މައްސަލައެއް ނުދެކި ބަހުގެ ޤަވާޢިދާ އެއްގޮތަށް ލަފުޒު އަލްފާޒުގެން ރީތިކޮށް ބަސް ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ބެލުނިވެރިން މަސްހުނި ބަސްކޮށްދާއިރު ބޭނުންކުރުމާއި ދެ ބަހަށް ބާރުއެޅުން ކުއްޖާގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ދެ ބަހުގެ ތަފްޞީލް ޖުމުލަތަކުގައި ބޭނުންކުރުން އިތުރުކަން ފާހަގަކުރެއެވެ. ނަމަވެސް މިގޮތަށް ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރި ނަމަވެސް ކުއްޖާގެ ބަސްކޮށްލާރުގެ މުއްސަނދިކަން އިތުރުވެފައި ޒާތުތަފާތުކުރުމާއި ވާހަކަދެއްކުމާއި ހުރުމުގައި ބަސް ބޭނުންކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބި އަދި ބަހަށް ފެރިތަކަން މި ދިރާސާއިން ހާމަވިއެވެ.

ބަސް މަސްހުނިކޮށްގެން ފާހަގަކުރެވުނު ތޮއްތޮޅުކުރުމުގެ ބަހުގެ ހުނަރުތަކަން އަސަރުކުރާކަމުގެ ބެލުމަށް ކުރުމުން މި ދިރާސާއިން ފާހަގަ ކުރުމުން މުހިންމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކުއްޖާއަށް ބަސް ދަސްވާއިރު ސީދާ ދިވެހި ބަހުން (ފުރަތަމައަށް ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރަން) މާމަފާމުކުރަން ނޫނީގޮތާ އިނގިރޭސިބަހުގެ ތަފާތުތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ޒާތުތަފާތުކުރާއިރު ދިނުމުން ބަހުން ކުޑަވެފައި ހުރުމެވެ. އަދި ޖުމުލައިގައި ޖުމުލަތައް ގެނބުނަށް ބަހެއް ޖުމުލަތައް ބަހުގެ ހަމައެކަނި ނުހިމެނި ހުށަހަޅާނެކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. މިއީ ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ބޭޒާރީވުމުގެ ފަރާތުން ވެސް ފާހަގަވާ ކަންކަމަށްވާއިރު، މި ކަމުގެ އަސަރު ކުދިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ޢުމުރުން ދެ އަހަރުގައި މައިންބަފައިން ބަސް ބޭނުންކުރާގޮތް ކުއްޖާއަށް ދަސްވުމުން ދިޔަ ނަމަވެސް ބަހަށް ފެރިވެ ޢުމުރުން ތިން އަހަރުން މައްސަލަކޮށްދާއިރު ބަހުގެ ޤަވާޢިދުތައް އިތުރުކޮށް އަމިއްލަ ގޮތަށް ބަސް ބޭނުން ކުރުމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވުނެވެ. އެގޮތުން ބޭޒިމް މިހެން ކޮޕީކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ވިސްނުމުގެ ބޭނުންކުރަން ފާހަގަވިއެވެ. ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް ނަމަވެސް އަދި ހަމައެކަނި މާދަރީބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް ނަމަވެސް

ކުއްޖާއަށް ބަހުގެ ޒަވާއިދު ދަސްވެފައިހުންނަނީ މާދަރީބަހުގެ އޮނިގަނޑާ އެއްގޮތަށެވެ. މާދަރީބަހަށް އިސްކަންދީގެން ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަށް އިސްކަންދިނުން ބެލެނިވެރިޔާގެ ކުއްޖާއަށް ފުރިހަމަ ދިވެހިބަހުން ގިނަ ޖުމްލަތަކެއް ބެންދީފައި ހުރިއިރު މަދުން ނަމަވެސް އިނގިރޭސިބަހުގެ ލަފުޒުތައް ކުއްޖާގެ ޖުމްލަތަކުން ފާހަގަކޮށްލެވުނެވެ. މިއީ މާހައުލުގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ ގޮތުގެ ނުފޫޒު ކުއްޖާގެ ބަހަށް ފޯރާފައިހުރި ކަމުގެ ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. ދެ ކުދިންގެ ބަސް ބޭނުންކުރުމަށް ބަލާއިރު މާހައުލުގައި ގިނައިން ބޭނުންކުރެވޭ ބަހުގެ އަސަރު ވަރަށްބޮޑަށް ކުދިންގެ ބަހަށް ކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ކުދިންނަށް ބަހުގެ ބައިބައި ރަނގަޅަށް ދަސްވެފައި ހުރިއިރު ބަސްކޮށާރުގެ ބޭނުންކުރަން ފެށުނު ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ކުއްޖާއަށް ފޮނޮލޮޖީގެ ބައިގައި މައްސަލަ ދިމާވެފައި ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މިކަން ބަހުގެ ކުރިއެރުން ލިބެމުންދާވަރަކަށް ރަނގަޅުކުރެވެމުންދާކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާއަށް ފުރަތަމަ ފާޅުކުރެވުނު ބައެއް އަޑުތައް ފަހުން ރަނގަޅުކޮށްފައިވެއެވެ. ދިރާސާއިން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަމަށް ބަލާއިރު ކުއްޖާގެ ގަވާއިދުގައި އިތުރު ބަސްތަކަށް ޝައުޤުވެރިވެފައިވާނަމަ، ބަސް ދަސްކުރުމުގައި ބަހުގެ ޒާބިތާކަން ކުރިއަރައި ދާން ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. އެގޮތުން މީޑިއާއި އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކުން ދެ ބަހުގެ މާބަޔަކުން ކުއްޖާއަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ބަހުގެ ހުނަރުތަކަށް ކުރިއެރުން ލިއްބައިދެއެވެ.

އުމުރުން ފަސް އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިން ވާހަކަދެއްކުމަށް ފަށާ އުމުރުގައި ދެ ބަހުގެ ބަސްކޮށާރުއް ލިބި ދެ ބަސް އެކުއެކީގައި ދަސްވެގެން ދިއުމަކީ ފުރިހަމަ އަތަށް ކަމެއް ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މި ކަމުގެ ސަބަބުން ބަސްކޮށާރު މުއްސަނދި ވުމުގެ އިތުރުން ބަހުގެ ޒާބިތާކަން އިތުރުވެ، ޖުމުލަތަކަށް ތަރުތީބު ކުރުމުގައި ބަހުގެ ޒަވާއިދަށް ދެ ބަހުގެ ލަފުޒުތައް ބޭނުންކުރަން ފަށައެވެ. ދިރާސާކުރުމުން ދެ ކުދިންނަށް ދަސްވެފައިވާ ދިވެހިބަހުގެ އޮނިގަނޑަށް ލަފުޒު އެތެރެކުރެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ދިވެހިބަހާއި އިނގިރޭސިބަސް މަސްހުނިކަން ކޯޑު ސްވިޗުކުރުން ބޭނުންކުރެއެވެ. ބެލެނިވެރިން މިގޮތަށް ކުއްޖާއަށް ދަސްކޮށްދިނުން ބަސް ކުރިއަރުވަން މަސައްކަތް ކުރާނަމަ ދިވެހިބަހުގެ ބަސްކޮށާރު ދަށްވެ ބަހަށް އިސްކަން ނުދެވިދާނެއެވެ. ދެ ބަހުން ކުއްޖާ ވާހަކަދެއްކި ނަމަވެސް ބޮޑަށް އަސަރު ފޯރުވައިދޭ ބަހަކީ ވެފައިވާ ދިވެހިބަހެވެ. އަދި ކުއްޖާއަށް ގިނައިން

ބޭނުންކުރެވޭ ވަސް ދިވެހިބަހުގެ ތަފްޞީލާއި ޙުރުފުތަކެވެ. އެހެންކަމުން ބަހުގެ ޤާބިލުކަން ގަފުތުގައި

ދިޔުމުގައި މާދަރީބަސް ވަރަށް މުހިންމުވެއެވެ. ހަމައެހެންމެ، ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު މާދަރީބަސް ރަނގަޅަށް

ބޭނުން ކުރުމަކީ ބަސް އަދަގެންނަވައިރު ރަނގަޅަށް ބަސް އެނގި އެހެނިހެން ބަސްތަށް ދަސްކުރުމަށް ފަސޭ

ވަރަށް ބޮޑު ބާރެކެވެ.

ރިކަމަންޑޭޝަން

ބަހެއް ދަސްވުމުގައި މާބަޔާއިލާއި އާއިލާ މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރެއެވެ. ކުއްޖާގެ ގަފުޢުގައި ބަހުގެ މާބަޔާއިފުން

ބަސް ދަސްވާއިރު އެ ބަހެއް ދަސްވެގެންދަނީ އެ ތަންއެގައި ބަސް ބޭނުންކުރާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށެވެ.

އުމުރުން ފަސް އަހަރުން ދަރުގެ ތެއްތެރިކުރިންނާ ދީ ބަހުން ވާހަކަދައްކަމުންދާ އެ ކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް

އަސަރުކުރާނެ ކަމެއްކަ ބެލުމަކަށްބަކައި ކުރުވުން މި ދިރާސާއިން ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔަ އެއް ކަމަކީ ކުއްޖާގެ

ބަސް އަރަގެން ދަސްވުމުގައި މައިންބަފައިންގެ ދައުރު މުހިންމު ކަމުގައެވެ. މައިންބަފައިން ކުދިންނަށް ބަސް

ދަސްކޮށްދިނުމުގައި މާދަރީބަހަށް އިސްކަންދިނުން މުހިންމުވާކަމެވެ. ހަމައެހެންމު އެ ފަރާތުތަކުން ބަސް

ރަނގަޅަށް ބޭނުންކުރުމާއި ބަހުގެ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް ބަސް ބޭނުންކުރުމަށް އިސްކަންދިނުން މުހިންމުވެއެވެ.

އެގޮތުން މައިންބަފައިން އެންމެ ބޮޑަށް ވިސްނަންވީ ކުއްޖާ ބަސް ބޭނުންކުރަން ފަށާ މަރުޙަލާގައި ދީ ބަސް

ބޭނުންކުރި ނަމަވެސް ބަހުގެ ހަމަތަކާ އުސޫލުތަކަށް ރަނގަޅަށް ބޭނުންކުރުމެވެ. ދީ ބަހުގެ މާބަޔާއިލުއްގައި

ކުއްޖާ ބޮޑުވަމުންދާއިރު ބަހަށްކުރާ ނުފޫޒު އަސަރުތަކެއް ކުޑަކުރުވުމަށް މައިންބަފައިން މިކަމަށް

ސަމާލުކަންދިނުން ބަސް ބޭނުންކުރާ ނަމަވެ. ކުއްޖާ ބަސް ދަސްވަމުންދާ ދި މަރުޙަލާގައި ސުވާލުތަކުން

ވަސް ބަސް ދަސްކޮށްދީއިރު އަވާންޒަ ފިލަވަޅުތަކެއް އެބަހުއްޓެވެ. ދީ ބަސް ތަޢާރަފުވާއިރު އެންމެ ގިނައިން

ތިޔާން އަޑުތައް އެއީ މާދަރީބަހަށްވާއިރު އެ ކުދިންގެ ބަސް އަދަގެންނަވައިރު ބަހުގެ ހަމައާއި އުސޫލުތައް

އަންގައިދީ ރަނގަޅަށް ބަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ފުރުސަތުތައް ދެވެންޖެހެއެވެ. ކުދިންގެ ވިސްނުމުގެ ފާހަގަކުރަން

އިތުރުވާގައި ބަހުގެ ހުނަރުތައް ކުރިއެރުވުމުގައި މި އުމުރުގައި ދަސްވަމުންދާ ބަސްތަކާ ގުޅުން ހުރިއިރު

މުދައްރިސުންނަށް މިކަމުގައި އިސްދައުރެއް އަދާކުރެވޭނެ ފަރާތްތަކެވެ. މަސްލަހަ ބަސްކޮށްދެއް

ބޭނުންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ފަރަކާތްތެރިކަމާއި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ދިނުމުގައި އެ ބޭނުންކުރާ ބަހަކުން ރިވާޔަތް، ބަސް

މަސްހުނިންކޮށް ވާހަކަދެއްކުމާއި، ބަހުގެ ހުނަރުތައް ކުރިއަރުވުމަށް ދެ ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު ދެ ބަސް ތަފާތު ކުރުމުގެ އިތުރުން މާދަރީ ބަހަށް އިސްކަންދީގެން ކުދިންނާ މުޤާބިލުކޮށް މާދަރީބަހުގެ އޮނިގަނޑު ރަނގަޅަށް ކުދިންގެ ކިބައިގައި އަށަގެންނެވުމަށް ބާރުއެޅުން ވެސް މުހިންމުވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޕްރީ-ސްކޫލްތަކާއި މާދަރީބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް، މައިންބަފައިންނާ އެއްވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރަންވާ ފަރާތެކެވެ.

ރެފަރެންސް ލިސްޓް

ޑެންނާ ލެމަބިންސް. (2012). ލޭންގުއިޖް އިކުއިޒިޝަން. ނެގީ، ޖުލައި،2014، http://www.simplypsychology.org/language.html ން.

ހަކޫޓާ ކެންޖީ. (1986). މިރަރ އޮފް ލޭންގުއޭޖް. ނިއުޔޯކް: ބޭސިކް ބުކްސް.

ހޫގޯ ބެޓަންސް ބިއަރސްމޯ. (1982). ބައިލިންގުއަލިޒަމް ބޭސިކް ޕްރިންސިޕަލްސް. އިންގްލަންޑް: މަލްޓިލިންގުއަލް މެޓަރސް ލިމިޓެޑް.

ހުސައިންރަޝީދު އަޙުމަދު. (2006). ދިވެހި ބަހުގެ އަޑު. މާލެ: ދުސަވަހިރާ.

ރޮނަލްޑް ވޯޑްހޯ. (2010). އޭން އިންޓްރޮޑަކްޝަން ޓު ސޯޝިއޯ ލިންގުއިސްޓިކްސް. ލަންޑަން: އޮކްސްފޯޑް ބްލެކްވެލް.

ބެލިންޑާ ބުކްލީ. (2003). ޗިލްޑްރަންސް ކޮމިއުނިކޭޝަން ސްކިލްސް، ފްރޮމް ބާރތް ޓު ފައިވް. ލަންޑަން: ބްރިޓިޝް ލައިބްރަރީ ކެޓަލޮގިން އިން ޕަބްލިކޭޝަން ޑޭޓާ.

ބްރޫނާ ބީ ކަރޮލް. (1979). ޗޮމްސްކީސް ސްޓްރަކްޗަރަލިޒަމް ކޮމް މޮލްސިން އޭން އިންޑިއަން ޕާސްޕެކްޓިވް. ނެގީ، މާރޗް، 2014،2 http://search·ebscohost·com ން.

ކިޑް ސްޕޮޓް ބީމް. (2014). ޑިވެލޮޕްމަންޓް މައިލްސްޓޯން... ނެގީ،މާރޗް،22 ،2014، http://www.kidspot.com.au/Development- ން.

ކެންޑްރާ ޗެރީ. (2014). ޗައިލްޑް ޑިވެލޮޕްމަންޓް.... ނެގީ 25މާރޗް، 2014، http://psychology.about.com/od/developmentalpsychology ން.

ކެރޮލް މަޔާރސް- ސްކޮޓަން. (2006). މަލްޓިޕަލް ވޮއިސް އޭން އިންޓްރޮޑަކްޝަން ޓު ބައިލިންގުއަލިޒަމް.

އޮސްޓްރޭލިއާ: ބްލެކްވެލް ޕަބްލިޝިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް.

ކެރޮލް މާޔަރސް- ސްކޮޓަން. (1998). ކޯޑްސް އެންޑް ކޮންސިކުއެންސަސް، ޗޫޒިންގ ލިންގުއިސްޓިކް ވެރައިޓީސް. ނިއުޔޯކް: އޮކްސްފޯޑް ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް.

ކްރިސްޓާ ބާޔަރސް-ހައިންލައިން. (2012). ޑިވެލޮޕްމަންޓަލް ކޮންސީކުއެންސް އިން އާރލީ ޗައިލްޑުހުޑް ލެކްސިކަން.. http://journals.cambridge.org/abstract ން.

އެޑްވަރޑް ފިނަގަން. (1999). ލޭންގުއޭޖް އިޓްސް ސްޓްރަކްޗަރ އެންޑް ޔޫސް.(ހަތަރުވަނަ އިސްދާރު). ކެލިފޯނިއާ: ހާކޯޓް ބްރޭސް ކޮލެޖް.

ޢަބްދުﷲ ޙަ އަލްޝަމީ. (2010). ސްޓޫޑެންޓްސް ލޭންގުއޭޖް އެޓިޓިއުޑް ޓުވާޑްސް ކޯޑް ސްވިޗިންގ އެޓް ދަ ޔުނިވަރސިޓީ އޮފް އިންސްޓިޓިއުޝަން..ސްޓަޑީ. ނެގީ، http://search·ebscohost·com ން.

އާޝާ.އޯރގ.(2014). ސްޕެނިޝް ލޭންގުއޭޖް ޑިވެލޮޕްމަންޓް. ނެގީ، 25މާރޗް، 2014، http://www.asha.org/public/speech/development ން.

ޖުޑި ކެނިންގހަމް-އެންޑަރސަން، ސޫޒަން އެންޑަރސަން. (2004). ގްރޯވިންގ އަޕް ވިދް ޓޫ ލޭންގުއޭޖަސް، އަ ޕްރެކްޓިކަލް ގައިޑް. (ދެވަނަ އިސްދާރު). ރޫޓްލެޖް: ބްރިޓިޝް ލައިބްރަރީ އޮފް ކެޓަލޮގިންގ ޕަބްލިކޭޝަން.

ލީލާ. (2010). ވައިޓު ލި ކޯޑު ސްވިޗް. ނެގީ، ޖުލައި16، 2014،
http://between-us-bilinguals.webs.com/acode-switching

އެރިކާ ހޮފް. (2009). ލޭންގުއޭޖް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އެންޑް ލާރނިންގ.(ހަތަރުވަނަ ޗާޕު). އެމެރިކާ: ވޮޑްސްވޯތް އެބާޓަންބީ ޔުނިވަރސިޓީ.

ކޮލިން ބޭކަރ ސްކޮޓް. (2010). ފައުންޑޭޝަންސް އޮފް ބައިލިންގުއަލް އެޑިއުކޭޝަން އެންޑް

ބައިލިންގުއަލް ރިޕްރެޒަން. ބައިލިންގުއަލިޒަމް: ލޭންގުއޭޖް އެންޑް ކޮގްނިޝަން، 13 ބ. 525-531

http://journals·cambridge·org/abstra ން.

ފާލިދު.އެމް ރިޒާން (2012) ވައި ޑޫ ޕީޕަލް ކޯޑް ސްވިޗް. ނެގީ، ޖުލައި 16، 2014،

https://www.academia.edu ން.

ވިކްޓޯރިއާ ފްރޮމްކިން، ޑޭވިޑް ބްލެއަރ، ޕީޓަރ ކޮލިންސް. (1999). ލޭންގުއޭޖް އެން އިންޓްރޮޑަކްޝަން އެންޑް

އިންޓަރޕްރެޓޭޝަން ޓު ލޭންގުއޭޖް. (ހަތަރުވަނަ އިސްޑިޝަން). ޕަބްލިޝާ: ހާކޯޓް ބްރޭސްޖޯވަނޮވިޗް

ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް.

މުހައްމަދު ޝަރީފް. (2004). ދެއްދުކޮޅިނުނަރަން ފާހަކަ. ޖަމާއަތުގެ ހަބަރު، 312، ބ. 9-10.

މައުމޫން އަބްދުލް ގައްޔޫމް. (1989). ފަހުބަސް. މާލެ: ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ހިދުމަތްކުރާ ގައުމީ މަރުކަޒު.

މާޓިން ޑެންސްކޮމް. (2003). ދަ ގުޑް ރިސާރޗް ގައިޑް ފޯރ ސްމޯލް ސްކޭލް ޕްރޮޖެކްޓްސް. (ދެވަނަ

އިސްޑިޝަން). އިންގްލެންޑް: އޯޕަން ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް.

ފްރާންސްވާ ގްރޯސްޖީން. (1985). ބައިލިންގުއަލް ޕާސަނަލިޓީ. ނެގީ، ފެބްރުއަރީ 2014،21،

http://scholar.google.com/scholar?q=bilingual+personality+change ން.

ލިންޑާ އޭ. ވުޑް، ރޮލްފް އޯ. ކްރޮގަރ. (2000). ޑޫއިން ޑިސްކޯސް އެނަލިސިސް، މެތަޑްސް ފޯރ

ސްޓަޑީން އެކްޝަން އިން ޓޯކް އެންޑް ޓެކްސްޓް. ލަންޑަން: ސޭޖް ޕަބްލިކޭޝަން.

ގެރީ އޭ. އޮބްރިއަމްސް އަދި ޖޭވިސަން ދު މަބަގުވީ. (2010). މޮޓިވޭޝަން ފޯރ ކޯޑް ސްވިޗިންގ އެމަންގް

އިންގްލިޝް ބައިލިންގުއަލްސް: އަ ލިންގުއިސްޓިކް އެންޑް ސޯޝަލް ސައިކޮލޮޖިކަލް

ސާރވޭ. ނެގީ، http://search·ebscohost·com

ސުޖާން އަލީ. ޙަސަން ލުތުފީ ސަލީނާޒު. (2009). ސަލަންޖޭ ފައުންޑޭޝަން އެޑިއުކޭޝަން. މާލެ: ލައިބްރަރީ

އޮފް ކޮންގްރެސް ކެޓަލޮގިން އިން ޕަބްލިކޭޝަން ޑޭޓާ.

ސުޖާން ނަޒީމް. (2004). ބައިލިންގުއަލިޒަމް. (ދަރަޖަ އިސްދަރު). މާލެ: ބުކްލޭންޑް ޕަބްލިޝަރސް.

ސުޖާން ޔޫސުފް ކާއިން. (2007). އާލީ ޗައިލްޑް ލޭންގުއޭޖް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އިން ލޯއީ ޕްރީ-ޒޯރމް

އިންފަންޓް. ނިއުޖާޒީ: ދިވެހިރާއްޖެ އަދި ކޮންޓެކްސް އަށް ގަ ކޮމްޕިއުޓަރ ސަޕޯޓް

ކިރިސްޓޯފަރ.

ޝާރލޮޓް ހޮފްމަން. (1991). އޭން އިންޓްރޮޑަކްޝަން ޓު ބައިލިންގުއަލިޒަމް. ޗާޕު:ލޮންގްމަން ގްރޫޕް.

ޖެނިފަރ އާރު. ގޮއިޓަރ. (2004). ދަ ހަންޑް ބޯއިލިންގުއަލް ގުރޫޕް ފޯރ ޓީޗަރސް ޑިވެލޮޕްމަންޓް...

މާލެ:ލައިބްރަރީ އޮފް ކޮންގްރެސް ކެޓަލޮގިން-އިން ޕަބްލިކޭޝަން.

ޖޯޖް ކިރިސްޓަލް. (1997). ދަ ކޭމްބްރިޖް އެންސައިކްލޯޕީޑިއާ އޮފް ލޭންގުއޭޖް. ކޭމްބްރިޖް:ކޭމްބްރިޖް

ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް.

ޖޯޖް ކިރިސްޓަލް. (2000). ލޭންގުއޭޖް ޑެތު. ޗާޕު: ކޭމްބްރިޖް ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް.

ޖޮން އެލިސް އާތަރު. (1998). ކޮލިޓީސިންގ އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން. ލަންޑަން:އޮކްސްފޯޑް ޔުނިވަރސިޓީ

ޕްރެސް.

ޔުނެސްކޯ. (2014). ޔުނެސްކޯ ޕޮލިސީ ލިންގުއިސްޓިކް ޑައިވަރސިޓީ.ނެޓް، ފެބްރުއަރީ 17، 2014

http://www.unesco.org/new/en/culture/ theams/، ން.

ހުސައިން މުޙައްމަދު. (2004). މަހުމޫދު ކިރިން މާލަކަލުގައިކަން ދަސްކުރާ ގޮތް. ރާއްޖެތެރޭ، 308، ސ. 15.

ޑްރުމަން ވައިޓްމަން. (2008) ބަހާއި ސަޤާފަތާއި ގުޅުން. ޖަރނަލް 293. ޕޭ 5-10.

ޔިން.އާރް. ކޭ. (2009). ކޭސް ސްޓަޑީ ރިސާރޗް: ޑިޒައިން އެންޑް މެތަޑްސް.(ހަތަރު ވަނަ އިސްދާރު).

ސޭޖް: ތައުޒަންޑް އޯކްސް،ސީ.އޭ.

ޕީ.އެޗް.މެތިއުސް. (1997). އޮކްސްފޯޑް ކޮންސައިސް ޑިކްޝަނަރީ އޮފް ލިންގުއިސްޓިކްސް.ނިއުޔޯކް: އޮކްސްފޯޑް

ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް.

ޕެގީމެކާރޑަލް، އެރިކާ ހޮފް (2006). ޗައިލްޑްހުޑް ބައިލިންގުއަލިޒަމް. ބްރިޓިޝް: ލައިބްރަރީ އޮފް

ކޮންގްރެސް ކެޓަލޮގިން އިން ޕަބްލިކޭޝަން.

ޕެޓްސީ އެމް. ލައިޓްބައުން، ނީނާ ސްޕާޑާ. (2006). ހައު ލޭންގުއޭޖަސް އާރ ލާރންޑް. ނިއުޔޯކް:

އޮކްސްފޯޑް ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް.

ޖޮހާން ޕެރަޑިސް،ފްރެޑް ޖެނެސީ، މާރތާ ބީ.ކްރެގޯ.(2004). ޑުއަލް ލޭންގުއޭޖް ޑިވެލޮޕްމަންޓް

އެންޑް ޑިސޯޑަރސް. އެމެރިކާ: ޕޯލް އެޗް.ބްރޫކްސް ޕަބްލިޝިންގ.ކޯ.

ޖޯސިއާން އެފް. ހަމާ، މައިކަލް އެޗް. އޭ. ބްލޭންކް.(2000). ބައިލިންގުއަލިޓީ އެންޑް ބައިލިންގުއަލިޒަމް.

ޔޫ.ކޭ: ކެމްބްރިޖް ޔުނިވަރސިޓީ ޕްރެސް.

ޖީން ޕިއާޖޭ. (1957). ސްކޮލަރލީ ސައިކޮލޮޖީ. ސީރީޒް). ޔޫ.އެސް.އޭ. ލައިބްރަރީ އޮފް ކޮންގްރެސް

ކެޓަލޮގިން ޕަބްލިކޭޝަން ޑޭޓާ.

ޖޮހާންޕެރަޑިސް، ފްރެޑްޖެނެސީ، މާރތާބީ.ކްރެގޯ. (2004).ޑުއަލް ލޭންގުއޭޖް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އެންޑް

ޑިސޯޑަރސް. ޔޫ.އެސް.އޭ: ޕޯލް އެޗް.ބްރޫކްސް ޕަބްލިޝިންގ ކޯ.

ޖެނީ ކާސްޓްބަރީން. (2014). ބައިލިންގުއަލިޒަމް...ކޯޑްސްވިޗިންގ...ނެގީ، މާރޗް، 2، 2014،

ން http://www.childrenlearninglanguages.com

ޖޯން ޑަބްލިޔު. ކެރެސްވެލް (2012). އެޖުކޭޝަނަލް ރިސާރޗް ޕްލޭނިންގ، ކޮންޑަކްޓިން އެންޑް

އިވެލުއޭޓިންގ، ކޮންޓިޓޭޓިވް އެންޑް ކުއަލިޓޭޓިވް ރިސާރޗް.(ފޯވަނަ އިޑިޝަން). ޕިއާސަން: ކޮރިއަރ

އިންކް.

ޖޭ ޖޫން ލީ ހ. (2007). ކޯޑް މިކްސިން. ލިންގުއިސްޓިކް ފޯމް އެންޑް ސޯޝިއަލް ކޮންޓެކްސްޓް ޑިސިންގ.

ހޮންކޮންގ: ލިންގުއަން ޔުނިވަރސިޓީ.

ޖޭސް ސޮމަރވިލް. (2006). ލޭންގުއޭޖް ޑިވެލޮޕްމަންޓް....ޗައިނާ: ޔުނިވަރސިޓީ އޮފް ހޮންގކޮން.

ޖަދުވަލުތައް

ޖަދުވަލު (ހ)

ބަސްދީގަތުންތައް ޓްރާންސްކްރައިބް ކޮށްފައި

ބެނިފިޝަރީ (އާރިފް އަންގެޒް ސަލާމް) ބަސްދީގަތުން-1 (މާއިޒް އަބްދުލްލަ)

- ތިބާގެ ދަރިފުޅު ފުރަތަމަ ވާހަކަދައްކަން ފެށީ ކޮން އުމުރަކުންތޯ؟ އަދި އެންމެ ފުރަތަމަ މާނަދާރުކޮށް ގޮތަށް ބުނެފުޅު ކަލިމަޔަކީ ކޮބައިތޯ؟
- އުމުރުން 8މަހުގައި، އެންމެ ފުރަތަމަ ކި މަންމަ.. ދެން ދައްތަ، އަދި ބައްޕަ ފަދަ މާނަދާރު ކަލިމަތައް ބޭނުންކުރަން ފެށި...
- ގޭތެރޭގައި އާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންކުރަނީ ކޮން ބަސްތަކެއްތޯ؟ އެންމެގިނައިން ބޭނުންކުރައްވާ ބަހަކީ ކޮބައިތޯ؟
- ދިވެހިބަހުން... ގޭތެރޭގައި އުޅޭ އެހެން ކުދިން ވާހަކަދައްކާނީ އިނގިރޭސިބަހުންވެސް ...ޓީވީން ކާޓޫން އަޑުއަހާ އިރުވެސް
- ވަކި ބަހަކުން ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ބާރުއަޅާތޯ؟ އޭގެ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟
- އެގޮތަކަށް ނުވިސްނަން...ހަމަ ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކާނީ... ފުރަތަމަ ދަސްކޮށްދިނީ ހިތުގައިއޮތީ ވެސް ދިވެހިބަސް ދެން އިނގިރޭސިބަސް އަސްލު 4ބަސް ދަސްކޮށްދިނީ ބޭނުން..
- ކުއްޖާއަށް ވާހަކަދައްކަން ދަސްވެފައި ދަސްކޮށްދިން ވަކި ގޮތަކަށް ބާރުއެޅިގެން ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެއްވިތޯ؟ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟
- ބާރު އެޅިގަތި ވެސް ދަސްވާން އެކަމު ގޭތެރެއިން ބަސް ދަސްވާނީ އަޑުއިވިގެން
- ޓީވީ، ރޭޑިއޯ ، އެންޓަރ ވެސް މީޑިއާއެއް ދަރިފުޅަށް ބަލަން / އަޑުއަހަން ފުރުސަތުދިނުން ކިހާވަރަކަށްތޯ؟ އަދި އެއީ ކޮންކަހަލަ ޕްރޮގްރާމްތަކެއް، ކޮން ބަސް ބަހަކުންތޯ؟
- ޓީވީބަލާން ވަރަށް ގިނައިން..އާއްމުކޮށް ކާޓޫން ދުވަހުގެ ގިނަ ވަގުތު ޗެނަލުން ކިޔަވާދޭ ޕްރޮގްރާމްތައް ބަލާނީ...ބުނެގެން ބަލާހުން ޖިއޮގްރަފިކް ޗެނަލުން މަސްވެރިކަމާބެހޭ ޕްރޮގްރާމްތައް ބަލާނީ

- ތަކެތީގެ ނަންތައް ބުނެދިނުމުގައި އިސްކަންދޭނީ ކޮންބަޔަކަށްތޯ؟ މިސާލެއް ދީފައިދެއްވާ! ދެބަހުން ބުނެދެއްވާނަމަ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟

- ދިވެހިބަހުން. ޒިނައިން ބުނެދެނީ ދިވެހިން ނަމަވެސް ގޭތެރޭގައި އިނގިރޭސިބަސް ބޭނުންކުރާއާއިލާތައް އިވިގެން ދަސްވޭ

- ފުރަތަމަ ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށްފަހު އެހެން ބަހެއް ދަސްކޮށްދޭނަމަ ފަސޭހަވާނެތޯ؟ ނުވަތަ ދެބަހަން އެއްވަރަކަށް އިސްކޮޅުދީގެން ފުރުޞަތުދެއްވާނަމަ ބަސް ދަސްކުރަން ފަސޭހަވާނެތޯ؟ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟

- ފަސޭހަވާނެ. ދެބަހުން އެއްފަހަރާ ނަމަ އުނދަގޫވާނެ.. އެހެން ވީމާ ފުރަތަމަ ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދީފަ ދެން އިނގިރޭސި ބަސް ދަސްކޮށްދިނުން ފަސޭހަވާނެ...

- ސްކޫލުން ގޮސް އިނގިރޭސިބަހުން ދަސްކުރުމަށް މަޖުބޫރުކުރާތީ، މިހާރު ހަމައެކަނި ދިވެހި ބަހުން ވާހަކަދައްކަން ބޮޑު އުނދަގޫވަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ބަސް ދަސްވާނީތޯ؟ ފަސޭހައިން ދަސްވާން ކަމަކު ފަށާކުރުވެނީ ކޮން ބައެއްތޯ؟

- ފައިދާއެއް ނުކުރާނެ...ބަސް ދަސްވިއަސް އިނގިރޭސިބަސް ނޭނގުމުން ސްކޫލުގައި ބާރުވާނެ. ނިކަމެތިކަން އިހުސާސްވާނެ .ހިތަށް އަރާނެ ނުގަދަ....

- ތިރި ހަދައި ފޮތްކިޔުމުގައި އުޅޭއިރު ކުއްޖަކަށް އިސްކަން ދެވޭނީ ފުރަތަމަ ކޮން ވަކިބަހަކަށް ތޯ؟

- ދިވެހި އިނގިރޭސި ފޮތްތައް ބޭނުންކޮށްދޭން...ގެކުއްލިއްޔާ ހުރި އިސްލާމް ފޮތްތައް ނަގައިގެން ވަރަށް އަޑުއަހުއްޖެނަ ކިޔާން އެކަމު ދިވެހި އިނގިރޭސިބަހުގެ ފޮތްތައް ކިޔާނީ ވަރަށް މަޑުން. މި ފޮތްތައް ކިޔާއިރު މާނައާއި ޝަރަހަކާ އެކަމާ އެއްކޮށް ކިޔާން

- އާއިލާގެ އެކި ބައިވެރިން ކުއްޖާއާ އާދައިކޮށް ވާހަކަދައްކާ އުޅޭނީ ކޮން ބަހަކުންތޯ؟

- ޒިނަމިހުން، މަންމަ ބައްޕަ މާމަ ކާފަ ވާހަކަދައްކާނީ ދިވެހިން ބޭބޭގެ ދައްތައަށް ވާހަކަދައްކާނީ އިނގިރޭސިން

- ގޭތެރޭގައި ކުއްޖާއަށް ފޮތް ކިޔައިދޭން ފުރުޞަތު ލިބޭނީތޯ؟ އެއީ ކޮން ބާވަތެއްގެ ފޮތެއްތޯ؟ އަދި ކިޔާ މިންވަރަކަށްތޯ؟

- ލިބޭ..ދެ ވައްތަރުގެ ފޮތް ވެސް ހުންނާނެ. އަޅުގަނޑު ހިސާބުގައި...އިސްލާމް ފޮތް ވެސް ހުންނާނެ ދުއާ ފޮތެއް ނަގައިގެން އަމިއްލައަށް ކިޔާނެ..

ޓަރުވަލް (ހ)

ބަސްތިރިގުޅުން-2 އާއިޝަތު ޒާހާގެ ބުލޫނިފުރިޔާ (އާޒިރާ އަންގަގޭ ސުވާލު)

- ދަރިފުޅު ފުރަތަމަ ވާހަކަދެއްކެން ފެށީ ކޮން އުމުރަކުންތޯ؟ އަދި އެންމެ ފުރަތަމަ މާނަދާރުކޮށް ޖުމްލަ ބުނެފައި ކޮން ތަފްޞީލެއްތޯ؟
- 9 މަސް ވަންދެވުނީކޮށް . ފުރަތަމަ ބުނެފައި "މަންމަ" މި ތަފްޞީލު.
- ގޭތެރޭގައި އާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންކުރަނީ ކޮން ބަސްތިރިކަމުންތޯ؟ އެންމެގިނައިން ބޭނުންކުރައްވާ ބަހަކީ ކޮބައިތޯ؟
- ދިވެހިބަސް އިސްކަންދީން، ގިނަ ވާހަކަތައް ދެއްކީ ދިވެހިން. އިނގިރޭސިބަހުން އެއްޗެއްސަކަށް ކިޔާ ނަންތައް ބުނެދިނުމަށް ފަރުމްބާއަށް އިސްކަންދެވޭ.
- ވަކި ބަހަކުން ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ބާރުއަޅާތޯ؟ އާގެ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟
- އިނގިރޭސި ބަހަށް، ސަބަބަކީ އިނގިރޭސިބަސް ވަރަށް ބޭނުން އެނގެން ބޭނުންވާތީ
- ކުއްޖާއަށް ވާހަކަދައްކަން ދަސްވެފައި ދަސްކޮށްދީން ވަކިގޮތަކަށް ބާރުއަޅައިގެން ކަމުގައި ފާހަގަވެލައްވައިތޯ؟ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟
- ބާރުއަޅައިގެންނެއް ނުހަދަމް ބަސް ދަސްވާ.އިނގިރޭސިދަސްކޮށްދިނުމަށް ބާރުއެޅޭ.ބަސް ދަސްކުރާލެއްވެސް އަވަސް
- ޓީވީ، ރޭޑިއޯ ، އެނދުންވެސް މީޑިއާއިން ދަރިފުޅަށް ބަލަން / އަޑުއަހަން ފުރުސަތުދީފައި ކިހާވަރަކަށްތޯ؟ އަދި އެއީ ކޮންކަހަލަ ޕްރޮގުރާމްތަކެއް، ކޮން ބަސް ބަހަކުންތޯ؟

ޓީވީ ބަލަން ފުރުސަތު ލިބޭނެ ވަރަށް ގިނައިން، ގޭމް ޚާއްޞަކޮށް ފޯނުންނާއި ޓެބްލެޓު ބޭނުންކުރޭ

- ތަކެތީގެ ނަންތައް ބުނެދިނުމުގައި އިސްކަންދީނީ ކޮންބަހަކުންތޯ؟ މިސާލަށް ވިދާޅުވުމެވާ! ދަރިކަރުން ބުނެދެއްވާނަމަ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟
- އިނގިރޭސިބަހުން، މިސާލަކަށް ގޭ، ފޮތަރ، އެޕަލް ގަނޑުވަރު ތަފުޞީލަށް ދަރިކަމުގެ ބުނެދީން.

ދަރަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންވާތީ ދަރިކަރުވެސް އިސްމުއްދަތަށް...

- ޖުމްލަކަމަށް ދިވެހިބަސް ދަސްކޮށްދިނުމަށްފަހު އެހެން ބަހެއް ދަސްކޮށްދޭނަމަ ފަސޭހަވާނީތޯ؟ ނުވަތަ ދެ ބަހެއް އެއްވަރަކަށް އިސްކަންދީގެން ވާހަކަދައްކާނަމަ ބަސް ދަސްކުރަން ފަސޭހަވާނީތޯ؟ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟

- ޖުމްލަކަމަށް ދެބަހުން ދަސްކޮށްދިނަސް އަވަސްވާނީ ދަސްކުރަން ..

- ސްކޫލުން ގޫސް އިނގިރޭސިބަހުން ދަސްކުރުމަށް މަޖުބޫރުކުރާތީ، މިހާރު ހަމައެކަނި ދިވެހި ބަހުން ވާހަކަދައްކަން ބޭނު އެޅޭނަމަ ވަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ބަސް ދަސްވާނީތޯ؟ ފަސޭހައިން ދަސްވާނީކަމަށް ތަފާތުތަކެއް ކޮންބަޔަކުތޯ؟

- އޭރުން ސްކޫލުތަކުގައި އިނގިރޭސި މީޑިއަމުން ކިޔަވަން ފެށީމަ އުނދަގޫވާނެ.

- ލިޔެ ހަދައި ތޫލިޔާއި އުޅެއުން ކުއްޖާއަށް އިސްކަން ދޫކޮށްލަން ޖަހަލުވާ ވަކިބަހެއް ވޯތޯ؟

- އިނގިރޭސިބަހަށް އިސްކަންދިނުމާ ވަރަށް ގިނަބަޔަކު، އެއީ ގިނަ ދޫޝީބީކަމަށް ކުދިންނަށް ދިވެހިންނެއް އިނގިރޭސި ބަހުން ކިޔަން ދަސްކުރާތީ..

- އާއިލާގެ އެކި ބޭފުޅުން ކުއްޖާއާ އާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކާ އުޅެނީ ކޮންބަހަކުންތޯ؟

- ގިނައިން ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރެވޭ، ގިނަފަހަރު ދެބަހުންވެސް ވާހަކަދައްކާނެ...

- ގެތެރެއިން ކުއްޖާއާ ގޮތް ހިއްދަން ވާހަކަ ފަހަރުތޯ؟ އެއީ ކޮން ބަސްވެހެރި ދޭހަވާތޯ؟ އަދި ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ؟

- ފަހަރު.ވަރަށްގިނަ ވާހަކަތަކެއް އިނގިރޭސިބަހުން ދެބަސްކުރޭ. ދިވެހި ބަހުން ހުރި އަކުރުތަކުގައިވާ މަދު ދުވަސް ތަކެއް..ބަހެއްގެ ކުދިންގެ އުމުރުގެ ކިޔަވާތަކެއް މަދުކަން ފާހަގަ...

ޖަދުވަލު (ސ)

މުދައްރިސް (އާބަން އަންނަބެ ސްކޫލު) ގެ ބަސްދީގެތުން-3 (އާއިޝާ އަބްދުލްމަޖީދު)

- ކުއްޖާ ސްކޫލަށް ވަންނައިރު އެއްމެ ގިނައިން ވާހަކަދައްކާ ހުރީ ކޮންބަހަކުން؟
- ދިވެހިން
- މިހާރު އެއްމެގިނައިން ކުއްޖާ ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންކުރަނީ ކޮންބަހެއްތޯ؟
- ދިވެހި އަދި އިނގިރޭސި ބަހުގެ ތަފާތުކޮށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ބަސް މަސްދަރުތަކުގައި ވާހަކަކޮށް ހުންނަނީ އެކަމު އެއްމެގިނައިން ދިވެހިބަސް ގިނައިން ބޭނުންކުރުވާކަން ފެނިގެންދެ..
- ސްކޫލުން ކުއްޖާއަށް ވާހަކަދައްކަމުން ބާރުއަޅަނީ ކޮންބަހަކަށްތޯ؟
- ދިވެހިންނާ އިނގިރޭސި ބަހުން
- ދަރިވަރުން ވާހަކަދައްކަން ބޭނެން ޖަމާޢަތުގައި ކޮންބަހެއްތޯ؟ އެކަން އެނގެނީ ކިހިނެއްތޯ؟
- ދިވެހި، އެކަން އެނގެނީ ގިނައިން އެހެންކުދިންނާ ވާހަކަދައްކަނީ ދިވެހިން ކަމަށް ވާތީ
- އިނގިރޭސިބަހުން ބުނެދޭ އިރު ކުއްޖާގެ އަޑުއެހުމާއި އިޖާބަދޭގޮތް، ދިވެހިބަހުން ދޭތީ އިތުރަށްވާތީ އަޅާބަލާއިރު ތަފާތެއް ފާހަގަކުރެވޭތޯ؟ އެއީ ކިހިނެއްތޯ؟
- ނުކުރެވޭ، އިތުރުގޮތަކަށް ދިވެހިން ދެވުނަސް، އިނގިރޭސިން ދެވުނަސް އިޖާބަދޭ.
- ކުދިންގެ ތަޢުލީމީ ބަސްބަހުން ދަސްކޮށްދިނުމުގެތެރޭގައި އެކީ ފިޔަވަޅު (އަވަހަށް ދަސްވާކަމަށް) ބޭނުން ފާހަގަކުރެވުނީ ކޮންބަހަކުންތޯ؟
- އިނގިރޭސިބަހުން
- ކުއްޖާ ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު (އިނގިރޭސި/ ދިވެހި ބަހުން) ޤަވާޢިދުގެ ގޮތުން މައްސަލަތަކާ ގޮތަށް ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރޭތޯ؟ އޭގެ މިސާލެއް ފާހަގަކޮށްދެއްވާ!
- އާދެ! "ކުއްލިއަކަށް އަހަރި ބޮޑުއިން ދެއްވަބަ" އެ ބަހުގެ ބަދަލުގައި އެ އިޢީ ބޭނުންކުރަން

ޖަދުވަލު(ށ)

ބަސްދީގަތުން-4 މުދައްރިސް ޢާއިޝަތު ޒާހާ (އޮޖަސް އަންޓެޓެ ސުވާލު)

- ކުއްޖާ ސްކޫލަށް ވަންއިރު އާއްމުކޮށް ވާހަކަދައްކާ އުޅެނީ ކޮންބަހަކުން؟
- ދިވެހިން
- މިހާރު އާއްމުކޮށް ކުއްޖާ ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންކުރަނީ ކޮންބަހަކުންތޯ؟
- ދިވެހި އަދި އިނގިރޭސި ބަހުގެ ލަފުޒުތައް
- ސްކޫލުން ކުއްޖާއަށް ވާހަކަދެއްކުމަށް ބާރުއަޅަނީ ކޮންބަހަކުންތޯ؟
- ދިވެހިންނާ އިނގިރޭސި ބަހުން
- ދަރިވަރުން ވާހަކަދައްކަން ބޭނުން ފަސޭހައީ ކޮންބަހަކުންތޯ؟ އެކަން އެނގެނީ ކިހިނެއްތޯ؟
- ދިވެހި، އެކަން އެނގެނީ ގިނައިން އެހެންކުދިންނާ ވާހަކަދައްކަނީ ދިވެހިން
- އިނގިރޭސިބަހުން ބުނެދޭ އިރު ކުއްޖާގެ އަޑުއެހުމާއި އިޖާބަދޭގޮތް، ދިވެހިބަހުން ދެވޭ އިރުޝާދާ
  އަޅާބަލާއިރު ތަފާތެއް ފާހަގަކުރެވޭތޯ؟ އެއީ ކިހިނެއްތޯ؟
- ނުކުރެވޭ، އިރުޝާދުތައް ދިވެހިން ދެމުނަސް، އިނގިރޭސިން ދެމުނަސް އިޖާބަދޭ.
- ލަފުޒުތައް ތަލަފުޒު ބަސްބަހުން ދަސްކޮށްދެއްވަމުންދާއިރު އެންމެ މިންވަރު (އަވަހަށް ދަސްވާކަމަށް) ބޭނުން
  ފާހަގަކުރެވުނީ ކޮންބަހަކުންތޯ؟
- އިނގިރޭސިބަހުން
- ކުއްޖާ ބަސް ބޭނުންކުރާއިރު (އިނގިރޭސި/ ދިވެހި ބަހުން) ޤަވާއިދުގެ ގޮތުން މައްސަލަޖެހޭ ގޮތަށް
  ޖުމުލަތައް ބޭނުންކުރޭތޯ؟ އޭގެ މިސާލެއް ފާހަގަކޮށްދެއްވާ!
- އާނ! "ކުއްކުއަކަށް އާރި ޓީޗަރިން ދެއްވަބަ" އަ އޮތީގެ ބަދަލުގައި "އަ އިނީ" ބޭނުންކުރުން.

ޖަދުވަލު (ބ)

އޮބްޒަވޭޝަން 1 (ޕާޓިސިޕެންޓް+ ނޫން ކްލާސް ސެޓިންގައި)

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ހާދަ ބައިވަރުއެއް؟!.... ޖާގަ ހިފިން، ކޮބާ....؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 (ބޮޖަހައިލުން)

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 އިއްޔެ ކޮބާ ވިއްލަން ދިޔައީ ކޮންތާކަށް؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 އުޅަނީން.. ނޫނީގެ ނަގެއް.. ފަޅުއެއްގެ. އެތާ ހުރީ އެ ހަމަ ... ޖާގަ ކޮ ބާރި ހުސްކޮށްލިޔަން..އެތާ ބަޔަކު މަސްހުނިގެ

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ކޮ ބާރި ހުސްކޮށްލިޔަން؟...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ވަރަށް މީރު އާޅި...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ދެން ބޮޑުވެން ގެއަށްވެސް ދަރުބާ އެހެންވީމާ. މަސްހުނި ހަދައިދޭނަން އިނގޭ. ބަރަބް މަސްހުނިންޖާ

ތޮއްބާ..ޖާރާއަށް މީރުވަ ބަރަބް މަސްހުނި؟..(ބޮޖަހާލުން) ..ދެން ކޮންއެއްޗެއް؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ދެން މަސްކުރިއާ.. ފަތާ... އެއްއެކޮޅި މީރީ..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ކޮބަވަސް ހިމެނިތް މިއްޔެ..! ކޮބަތަކެއް ހިމުނީ މިހާރު

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 އާން..ކޮބާ މަސް ހިމުނީ....

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އަނބުރާ ޓިޕޮސްކާނެތިއޭ... ނުވާނެ ދެން އެއާކިނަރިން..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 4 މިރާ ހެޔޮވެފައި..އެއަން އުވިނިކުން...ދެން ހިމުނީ..ދެން

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ހުޅުދެވިދާނެ އަވަހަށް ބަންދުކުރެވޭ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 ޓޫ ނަގާ...ޓޫ ނަގާ....

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ކޮ ނަގާނަން

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އާން.. ކޮނަގާ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ލާއިލާހަ!!!!

ޕާޓިސިޕެންޓް: 4 ހުޅުދެވިދާނެ.

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 ވަން ޓޫ ތިރީ ކޮ ކޮ؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 4 މާމައެން ގުޅާލަބަލަ..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 މާމައެކަން މިގަޔުއަކު ނުވާނެ....

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 މިތާ ބައިންދަ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 ތިތާ ބޭންދިމަ އަށްއެކާ ހަނދާންވާނެ...އަށްއެކާ ނަގާނެ.

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 އޯ އޯއިތަ ހާމަބެ ގެނަސްދިން އުއްކަޔީ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އާނ..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 މިހާރު ގޭމްބަށް އެވީތަ؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ގޭމްބަށް އަރައިފި..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ކުޅެބ ކަމަކީ ދަރަޔާ...ޓީވީ ޖައްސައިގެން ކޯމްޕް ހުޅުވައިގެން....

ޕާޓިސިޕެންޓް: 4 ރަހުއްބަދިން އައިޕެއް ނުހެދުން.

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ނުހެދުން؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 ކަލިނާ އޮއްކަޅުއް ގެނެސްގެން.. ދިން ހެދިންތަ؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 އަބަދުވެސް ޗީޒް ޗީޒް...ދޯ ކުޑަބަ ... ޗީޒް ދޯ ކުޑަބަ

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ޗީޒް ހުވަފެނެއް ކޮމްޕިއުޓަރ ހުވަފެނެއް ދެކި އަކުއްޔާ

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ދެކި އެއްޗެކަދު ކުޑަނި....

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އުޅޭނީ އަހަރެން...ތަނުގަދުވާދު ބާރަތް ނުނިކުތުނުތަކަށް

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ކުޑަބަ އުދީ..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އާ އުދީ ކުޑަބައަށް ނޫން އެކިތަނި. ތުއްޓާ ވާހަކަ އަ ކިޔަނި. އޮނދިއްޗާ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ކޮބާ މާމަ؟.. އާނ މާމައާ މިގޮތުގަ ތަނދަވު ވާނ... ވާހަކަ ދައްކާތަން

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އިޝާ ކޮންގެންތަ އަންނަނީ؟؟؟؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 4 އަންނާނަން އަދި..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 އާ މަގޭ ގެންގޮސް ހާދަން ވާނަވައްސ ކޮންމެސް އުކަކު...ނަމާދު ވަގުތު ހުއްޓާ.

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 މިހާރުތަ ދަންވީ؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ކޮއްކޯ ދަނީ ކޮންއިރަކުން؟

ޕާޓިސިޕެންޓް: 5 ނޫޅެން ދަކަން؟...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 އާނ އޯކޭ އެހެންވީމާ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ކޮ ހުސްވެއްދެ!

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 ކޮ ހުސްވެއްޖެ ؟ ދެން އޯކޭށް....

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އެއްޗެއް އަޑުވާލަ ބަހައްޓަ

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 މީ ކާކުއުއްޓެއް؟. ކުޑަކުދިންގެ ވާހަކަ...ޖާގަޔަ ކިޔަނީ ވާހަކަ

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ޖާގައަކަށް ނޫނީގެ ކިޔާކަށް..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 ދަ ގަތަން އެންމެ ދަ މަދުސް

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 އެހެން އަޑުކޮށް.. ބިރުވެރި އަޑުކޮށް

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 އޯކޭ ބިރުވެރި އަޑުކޮށް

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ލަތަން އެންމެ އެންމެ...މީ ޗާ މީހާ...ހީ އެންމެ އޯންބޭ އެންމެ އޯންބޭ...މިކިޔަނީ
އިނގޭ؟ އޯންބޭ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 ހުދަ ބާރަކަށް!...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ވީން ގިނދަ ވީން

ޕާޓިސިޕެންޓް: 3 ނޫނގެން ފަރަންސީ ބަހުން ކިޔާނީ އިނދެގެން.. އެހެންމީހުންނަކަށް ނޫނގެން ވާއެއް
ނުވާއެއް..

ޕާޓިސިޕެންޓް: 2 ވިންމިންގެ...

ޕާޓިސިޕެންޓް: 1 އެބުނި ކިޔާ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް 3:   ސްކިލިންގ ދޯ؟...

ޕާޓިސިޕަންޓް 1:   (ކުއްޖާއަށް އިސްލާމްދީނާބެހޭގޮތުން) ކިޔޭ އެކިއަރަނި..؟

ޕާޓިސިޕަންޓް 2:   އުޅެނީ ހުދުން ބަލައި ކޮންމެ ހުދުން ރަނގަޅީ!

ޖަދުވަލު (ށ)

އޮބްޒަވޭޝަން2 (ފްލޯރ ސެޓިންގައި)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   ފެންނަ އެއްޗެހި ކިޔާދީބަލަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2   ނޭނގޭ... ބޫ ކިޔާދީބަލަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   (ތަސްވީރު ދައްކާފަ) މިއީ ކޮންއެއްޗެއް ؟ ބޮޑު ހުންނެއްޗާވީ؟ ބޮޑު ކަންފަތެއް ހާދަ؟
ކޮންއެއްޗެއް؟

ޕާޓިސިޕަންޓް؛2   އެލެފަންޓް

ޕާޓިސިޕަންޓް 1:   އެލެފަންޓް... އެލެފަންޓަށް ދިވެހިން ކިޔަނީ ކީކޭތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2   ނޭނގެ؟...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   އެތް ކިޔަނީ.....ހ..ހ... ނޭނގުނު...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   ދެން މިއީ ކޮންއެއްޗެއް؟ ކުޑަކުޑަ ހުދުކުލައިގެ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2   ޑަކް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   ޑަކަށް ދިވެހިން ކިޔަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2   ދޫނި

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   އަސްދޫނި...ހ ހ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   އަސްދޫނި ނޭނގުނީތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ތައްބަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އަސްދުނި ނޫނަގޮތަ؟..... މިހުރީ ބަތަލިތަ ތަމް ތަމް ޖަހާތަ ...ދިވެދިވެ ކަނޑުއްތާތަ ކޮންތަކެއް؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ޖިރާފު، މިހާރު އިނގޭ...އަސްލު ދިވެހިން ކިޔަނީ ކޮއްތަކެއް އެއަށް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ޖަރާފު....މިނިކާޙޮރުތަކެއްތަ ؟ ޖަންގަލީގެ އުޅޭ ބޮޑުބޮޑު އެއްތަކެއް.. ރަސްގެފާނު

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ޖަންގަލް... މިވާހަކަ ޖަރާއަށް ކިޔާދީބަލަ...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އަސް މިއުޅޭ ޖަންގަލީގެ ހުރިހާ ޖަނަވާރުތަކެއް (ވާހަކަ ހުއްޓާލައި އެހެން މީހަކާ ވާހަކަދެއްކުން)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ދެން ކިޔާބަލަ ތިވާހަކަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން މިޖަނަވާރުތަކެއް އުޅޭނީ އެއްޖަނަވާރާ އަނެއް ޖަނަވާރާ ވަރަށް ރަހުމަތްތެރިކޮށް، އެއްދުވަހު އެތެރެންޖެ ހުރިހާ ޖަނަވާރުތަކާއި އެއްކޮށްފަދައި މިބުނީ ކޮން ޖަނަވާރެއްތޯ އެތެރެންޖެހެން އެހީވެނީ؟

ދެން މިއޮތީ ތަހަން،.... ސިންގާ ދޯ ؟.. ސިންގާ ބޮޑު ތިމަންނައާ ދެން މި ޖަންގަލީގެ ރަސްގެފާނަކީ..ހުރިހާ ޖަނަވާރުތަކެއް މިހިރީ އަޑުއަހަން. ދެން ހުރިހާ ދޫނިތަކާ މިއޮއް އުޅޭނީން،ސަމަރާދޫނިފަސް....

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކިއްވެ އެހާ ސަހިން އަރާ ތަހައްގެ؟މަހީގަ... ބޮކިއްވެ... ކިއްވެ ލިޔުޅުން ނަގާ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ލިޔުޅުއްނާޑު މިގައެކު ކޮބާތަ ލިޔުޅު

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ނުލާ މިގައެކު

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ޔާބަޔަ.. އޭރުން ބޮއަށް އަންނަން ހާދަ ފަސޭހަވާނެ..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އަން. އަން ކާއަ... އަޑުދޭންނަން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ނޫން އަބައް ނުފާރާށް..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ބޮޑުވީ ދޮ އިނގޭ ދެން ޖާގަ ހިލޭ ކުނި ބޭނުންކުރަން ހިޔާރް ކަނޑާލީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ބޮބޮއޭދު މަސްމަހުން ހުރިފަސް ކިޔަނީ ..ކުނިޑުކާ ބޮބޮއޭ..ދެމުން ދޮ ކިޔަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކުނި އުކާދޭ ބޭނުންދު

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ބޫވެސް އަޅީ އޭރު

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ދެން އާއަރުރޭންވި ކަމަކީ މި ޖިހާޒަކު ބަލާފަ ވާހަކަ ކިޔައިދޭނުވީ.. ވާހަކަ ހަދާލައިގެން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އާދައަށް އެނގޭނެ ވާހަކަ ކިޔަން..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ސްޓޯރީ ސްޓޯރީ..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ދިވެހިން..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މަށް ސަމާލުއް ނޫޅޭ ޖާގަ ކޮންމެ އެއްޗެއް ކިޔަސް އާދައަށް އެނގޭނެ ކިޔަން... ބަލާ
މިހާރު މިއޮއީން ތަފްސީރު އެހެއްޖާގާފަ ދޯ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މިފަހަރަކަ ކިޔާބަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ހުރި އެރަށް .. އެރަށް މަޖުކުރޭ.. ތަފްސީރު އެހެއްގެ މިއޮއީ ޖަންގަލީގެ އުޅު
ޖަނަވާރުތައް އިނގިލިފާސް..ކޮންމެހެން އުޅޭ އެއްޗިހިއްސަމީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ޖަނަވާރު

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: އާނ. ޖަނަވާރު ބަލައިލަ އަޅެ ހިއާރީބަލަ ބޫއަން ނަންބައް ޖެހޭއަން އެނގޭނު މިހާރު މި

ޖަނަވާރުންގެ ނަންބައް ހިއައިދީ!.. ދޮންމާވެސް ހިއައިދީފި ....މީ ކޮންބައެއް؟ އެއްދުވަހަކު

ހިހިނދުމީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: އެއްދުވަހަކު ޓީޗަރު މި ޖަހާ މިޖަހާ ހުރިހާޖަހާބައް

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: ޖަހާބަ އެއީ؟ މީ ކޮއްބައެއް

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: މިއޮޅި ލަހަރު މިއޮޅި އެލަހަރު. ލަހަރުބުނީ މަދުސް ގާތުގައި ތިމަންނަ ކާށިފާރު ދޮކޮނިފާރު ބުނީމާ ދޮކޮނީ.. ދޮރު އެއްދުވަހަކު ތަދުގައި ޖެހިލައި ޓީންނާނި ލަހަރު..މީ ކޮންކޮނިންދެއްބަ؟

ކޮބަރިއޯރާގައި. ހުދުކުލައިގެ ހުދުން ލައިގެ އުޖާނީ ކޮބަރިއޯރާގައި

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: ޖެހާރާ... ދޮން އާރައިގެ ފުށުރުޖަހާ

ޕާޓިސިޕަންޓް 3: ހިހިނދު އެވަނީ...

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: އަކުރިން އުޖާނީ ދޮން ބިންމަތްކަން..

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: އަކުއްޖާ އައުޖާނީ ހިއްކުރަންބަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: ނިކަންފެގެން ދޮން ޖެހާހަމަ ބައިލު މައްސަރު ވަރަށްބާނި.. އަ ނިމުނީ އެވާރަކަ.

ޕާޓިސިޕަންޓް 3: މީ ހިއްކުރާ ކުރިންބަކައް މީ ކުނި

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: ކުނިވިއަސް އެކޭ އޭ

ޕާޓިސިޕަންޓް 3: ދޮންހިރައިދީބަ ބޭއަން މީތި

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން ނުބުނަމަ މާދެއް މިގަޑީގައި

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މާދެ އެބަހުރި ކުޅެ މާދެ ކޮޅެއް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އަޅެ މާދެކޮޅު ނުލަނިސް އެއްވާހަކަ ކިޔައިދީބަލަ މިއަދު ގޮތް ކުޅެނިސް ކިހިން... ޗާޓު ދިނުމަށް ކިހިން ގޮތް ކުޅެނީކޮން؟ މިކޮންބައެއް. ދެން ކޮން ފަރާތެއްތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ޗާޓު އާ ޗާޓުގެ ފަރާތުންނޭކާ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ކޮން ފަރާތުންނެއްތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކޮންމެސް ފަރާތުންނެއް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ދެންކިޔާދީބަލަ ވަގުތަކަށް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކޮން ފަރާތުންނެއްތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކޮންމެސް ފަރާތުންނެއް ...ކޮޓަރިސް އިނގޭ ކިޔަވަން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ދެން ވަގުތަކަށް ކިޔައިދީބަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މިއަދު ކޮޅުގަ ލިޔުމެއް. އިނގޭ ދެން . ޗާޓުބުނިން އަންނާނެ.. އެހެންކޮށްލާފައި ކިހިން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން ކިހިނެއްތޯ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ޗާޓައަށް ދެވުނީ ތަޅަފަ ގޮނޑީގަ ބައިންދާފަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ނޫނީގެނދު

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އާނ! އާންމު ބުނީ އަސްލު... މިތި ތަރުޖަމާކުރީން

ޕާޓިސިޕަންޓް1 ދެން ކިހިނެއް ވީތަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ދެން (އިޝާރާތްކޮށްދީފައި) ދެން ކިހިނެއް އައީ މީދީ ދައްކަން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އާދައިން ދައްކަން ކިޔައިދޭން ވެގެން ނޫނީތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ކުރަޖައްސަވުން ވާހަކައެއް ކިޔާދީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އަސްލު ކިޔެވި މިގޮސްދޭތެރެ ގޮތަކީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ކަބާ އެގެންދުގޭ ފޮތްތަށް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އެބުރި، ދޮންވީތަ ސޯބިހީ ބޫކެއް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އާނ.

ޖަދުވަލު(ށ)

އޮބްޒަވޭޝަން3 (ނޮން ޕާރޓިސިޕަންޓް)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މާއިޒް ކޮންތާކަށް ދާންއުޅެނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ޕާރކަށް ދާނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން ކޮންތާކަށް ދާނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ދެންދާނީ ތޮޑިއަގައިގެން ރީތިވެފައިގެން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މާއިޒް ބައްޕައަށް ކިހިނި ކޮންނަތަވެދަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ބައްޕައަށް ކިހިނި އިބޫރާވެ އެދިލާ ރަސްވެދު

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މަންމައަށް ކިހިނި ކޮންނަތަވެ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކިހިނި.. ބައްޕަ....!

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން ނިކުމެވައިކާ ކާލު؟...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކިހިނި އިބޫރާވެ އެދިލާރަސްވެދު..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މިއަދު ރޯދަދޯ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ނޫން.

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ކޮންއިރަކު ކެއީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ސަތި...

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 ދާއިޒް ކިޔައް ތޮކަ ހިފައިފިން؟

ޖާބިސް ޖަންބް: 2 ޔިޝްއް

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 ފާހާއަން ވަންނައިދު ކިއަ ދުވާ ކިޔާލަބަލަ..

ޖާބިސް ޖަންބް: 2 އައްލޫހުންމަ...ދިކާ.. މިނަވް ހުބުސި ވަވްހަބާއިސް

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 ބަންދިޑާވަލަބަލަ....

ޖާބިސް ޖަންބް: 2 އައްލާ އަހުލަވް އައްލާ....ހު އަހުލަވް އިއްލަމްލާ.. ލާއިލާ އިލާހަ އިއްލަލް الله.
އަޝްހަދު ....މުހައްމަދު ރަސޫލުالله

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 މާއިޒް...

ޖާބިސް ޖަންބް: 2 ސަދަރަގައް الله ހުރި އަލިމް

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 ކާބަމަ ދޮންމި؟

ޖާބިސް ޖަންބް: 2 ސްކޫލަށްދިޔައީ..

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 މާއިޒް މަސްބާނަން ދާނަންމަ؟

ޖާބިސް ޖަންބް: 2 ބައްޕާ ހުދާ މަސްބާނަން ދާނީ

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 ކިއްޔުރަން މަހަށް ދަނީ؟

ޖާބިސް ޖަންބް: 2 މަސްކާލަން ފިޔާލަނީ ...

ޖާބިސް ޖަންބް: 1 ދޮރިކާލަން ދުބަލަ .

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: އަޢޫޛު....ބިއްލާހި... ބިސްމިﷲ

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: މާއިޒް މާމަމެން ރަނގަޅު ދަނީތޯ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: ހޫން...

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: މާމަމެން ރަނގަޅުތޯ ކިއްކު ރަނީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: މާއިޒް އަހުރެމެން މާމައާއެކު ދަނީ ހިނގާލަން

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: ވަރަކަ ފޮރިކިއާލާބަލަ .

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: މިވާރަކަ ކިއާބަލަ.. ދައްތައަށް އިސްކޫރިމާ ދޭނެއީ)

ޕާޓިސިޕަންޓް 3: ދެން ކިޔަބަލަ އަނބުރޭގެ ވާރަކަ.. އަނބުރޭ މަހާ.. ދަނބުރޭ މަހާ..

ޕާޓިސިޕަންޓް 2((ފޮޅުދައްކާ ދައި) މިކުއްޖަ ނުކިޔަވާތީ..

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: އަކުއްޖާ ކުޑަރަނގަޅު ނުކިޔަވާ ކުދިންނާއެކު....

ޕާޓިސިޕަންޓް 3: ދެން މާއިޒް ކިޔާބަ މިހާރު ކިޔައް ސްކޫލް ކިޔަދެ...

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: އަކުއްޖާ، ޖިނާކިއާ.... ބޮޑަކަން އަރައިގެން ދަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: ދެން މިވާރަކައިގެ ކިޔާ ބޭނީ...؟

ޕާޓިސިޕަންޓް 4: ދެން ނިމުނީ. ދެން މާއިޒް އަހުރެމެން ބަރަން....

ޕާޓިސިޕަންޓް 2: ދެން މި ޖޫޒް ކިޔަން...

ޕާޓިސިޕަންޓް 1: މި ފޮތަށް ފޮޅުކިއާބަލަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ރަނޑޮއްބެއް ފެނިގެން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ހުން ..ދެން...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކީއްވެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ނުގެނައީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އެހެރިން ބައިވަރު ގެސްޓްހައުސްތަކުންވަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ޕްލޭން ކޮންފަރުކުރި ޕްރޮޖެކްޓް ...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 އެވަސް ވާނީ ކުރިން ދޯ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއްނޫ...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކީއްވެ މިފާހަގައަށް ތިޔައީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ތިހެރިން ބައިވަރު ޕްރޮޖެކްޓް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މީ ފާހަގައިން ލިބޭ އެއްޗެއްތަ އާ ދޮންތި..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3 ހުން މާއިޖު ބޭނުން އެއްޗެއް ނަގާބަ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ކޮންނަގެއްތަ އަސްލު އިންނަނީ (ފޮނުގެ ކުޅެޖަހަލުން)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ކުރަހަބަލަ އަކުރެއް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އަތުގަދިވައިގެން ހަދާލި (ފޮނުގެ ބޯޖެހުން)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މަންމައަށް އެނގޭތަ މިތި ކުގެން (ގޮވަން އިސްލާމްކޮށްކޮށް)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ފޮނު ނުހުށޭގެ..ދެން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ދޮންތި މާ ގިނައިން ކޮޅު ދޮރީ ކަމަކަށް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   ހޫން ދެން ކުރެބަލަ މިއޮތީ ގޮތް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2   އެކޮޅަކަށް ނުދާ ކީއްވެތަ އެއަންނަނީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1   ނޫނެކޭ... ހުދަކަށް ނޫނެކޭނު.. ގެނޫ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3   ދަން ކުރެވޭނެކަމެއް ނެތް ހިނގަމާށާ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2   ހަމް..(ފުން އިންނެވީމަ) ކިޔާ...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 3   މާއިޝް ބަދަން ކާނަނީތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2   ބާވަތް ބަދަން ބޭނުން..

ޖަދުވަލު (ހ)

އޮބްޒަރވޭޝަން4 (ނޮން ޕާޓިސިޕަންޓް)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 (ދޮންބެއްގާ ވަ) މިއޮތީ ބަލައިލަބަލަ ބައިވަރު ޖަނަވާރުތައް ކިޔާލަބަލަ...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އެލެފަންޓް، ހޯސް ދުއްވަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މި ކޮންއެއްޗެއް. ރީނދޫ ކުލައިގަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މާ، ބަޖަރުފުލައި...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މާއިޖ އަހުރަމު މިކޮންއެއްޗެއް؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 (ސިންގާއަރ އިސްޓާރވޮކޯން) އެއްޗީ ޗޮގު،(ކޮގު)

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މި ކޮންޗެއް ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ބޭބޭ، އެލިފަންޓް ދެން ބުޅަލަކަން ވެސް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މިއީ ކޮންބައެއްތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މާއިޖ ކޮ، ދޮންތި...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މާއިޖ ކޮންކަމެއް އެކުރަނީ؟...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ދޮންތި ކުޅު ބަލަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން މާއިޖ ކިއްކުރަނީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މާއިޖ ކޮ މިސްކިތަށް ދަނީ...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން މަންޑި ކޮބާ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މަންޑި ދާނީ ސްކޫލަށް

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ޖަނަވާރުތައް ކިއްކުޅަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ހިނގާލަނީ..

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 މީ ކޮން ޖަނަވާރު ތަކެއްތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ޖަރާފާ.. އަދި ބުޅާވެސް ހިނގަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއްކޮށް ކިއްކުރަނީ .....

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ފާހަނަ ދަނީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ދެން ބައްޕަ ކޮބާ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ބައްޕަ މަހަށް ދިޔައީ

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ފާހަނގެއްސަ ކިއްކުރާނީ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ބޮޑަ ކުޑޫނީ..!

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ޗަމު ކުޑުން އިތުރު ކޮންބައެއްތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އެއީ މާއިޖާ އާއި ދޮންތިޔާ....

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ކާކުތަ މޮޅުވާނީ...

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 ބޭބޭ .....

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 މީ މާއިޒް މެން ގެތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އާނ... ބަދިގެ.......... ސިޓިން ރޫމުގައި މާއިޒް އަހުމަދު މެންގޭގަ ، ކުޅެދޫނު.
އައިސްއަޅައިގެން

ޕާޓިސިޕަންޓް: 1 ކޮބާތަ ޗީފީ؟ ހުޅުވާލަތަ؟

ޕާޓިސިޕަންޓް: 2 އާނ ...

ޖަދުވަލު (ވ)

ތަސްވީރުތަކާއި ދިނުން

ތަސްވީރު: 1 ޖަންގަލީގެ ޖަނަވާރުތައް އާދަތައް

ތަސްވީރު: 2 ގޭތެރޭގެތަންތަނާއި

ތަސްވީރު: 3 އޮޅުޖަނަވާރާއި ގޯތިތެރެ

ތަސްވީރު: 4 ގޭތެރޭގައި ކުޅިވަރުތައް

ދަރިވަރުން ވާހަކަދައްކާ ޖިނެ ކިޔައި ހަރަކާތް ބެލުމަށް ހުރިންތަކާ ވާހަކަ ދައްކުމަށް ބަލައި ތަސްވީރުތައް ދެކިދިންނަން ދައްކައި ތަސްވީރުން ފެންނަކަންކަމާ ވާގޮތުގެ މައްސަކަތް ހިޔާލުފާޅުކުރުން ވާހަކަ ދައްކަވާނެއެވެ.

ޖަދުވަލު (ހ)

ދިރާސާގެ ބައިވެރިންނަށް އަންގަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ފޯމް

ދިރާސާގެ ސުރުޚީ

އުމުރުން 5އަހަރުންދަށުގެ ތެއްތެރިކުދިންނާ ދެ ބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއްހެއްޔެ؟

ދިރާސާގެ ދަޢުވާ

"އުމުރުން 5އަހަރުންދަށުގެ ތެއްތެރިކުދިންނާ ދެބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއްހެއްޔެވެ؟" ބަޔާންކުރި ސުވާލުގެ ދިރާސާއަށް ޖަވާބުހޯދަން ދަޢުވާއަކީ ދަޢުވާކޮށްފައިވާގޮތެވެ. އެގޮތަށް (ސާދިރާ އިބްރާހީމް/ މާލޭ ހ. ދަރަވަންދު) ފެކަލްޓީއޮފް އާރޓްސްގައި ހިންގާ މާސްޓަރސް އޮފް ދިވެހި ލޭންގުއިޖް އެންޑް ކަލްޗަރ ކޯހުގެ ބައިވެރިއެކެވެ. މިދިރާސާއަކީ މިކޯހުގެ ތީސިސްގެ ގޮތުގައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ޑިޒަރޓޭޝަނަކަށް ފުރިހަމަކުރާ ދިރާސާއެކެވެ. މިގޮތުން ތެއްތެރިކުދިންނަށް ބަސްދަސްވާގޮތުގެ މައްސަލަ، ކޮންސެޕްޗުއަލް ގޮތުގައި ފުރިހަމަކުރެވޭ މިދިރާސާ ކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ ސުޕަވައިޒަރ ޑރ. ނާޝިދާ މުހައްމަދުގެ އިރުޝާދުގައި އެހީތެރިކަން ލިބިގެންނެވެ.

ދިރާސާގެ ކަންކަން ހިނގާނެގޮތް

ދިރާސާ ކުރިއަށްގެންދެވޭނީ އުމުރުން ފަސްއަހަރުން ދަށުގެ ކުދިން ބަސްބޭނުންކުރާގޮތް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި އެކުދިންގެ ވާހަކަތައް އަޑުއަހައި ތަސްވީރު ދައްކަ ކިޔުއްވައިގެން ނަގާ މަޢުލޫމާތާއި ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން އެކުދިންނަށް ބަސްދަސްކޮށްދިނުމުގައި ކުރަމުން ގެންދާ ކަންކަން ސުވާލުކޮށްގެން ހޯދާ މަޢުލޫމާތުންނެވެ. މިގޮތުން އިޖުރާތުން މިކުދިން ކިޔަވަންދާ ސްކޫލްތަކުގެ މުދައްރިސުންނާ ސުވާލުކުރުމުން ކުދިންގެ ބަހުގެ މާހައުލާ ބެހޭގޮތުން ދެނެގަނެވޭނެއެވެ.

ދިރާސާގެ ވަގުތު ހަމަޖެހިފައިވާގޮތް

ދިރާސާގައި ބައިވެރިންނާ ސުވާލުކޮށް މައުލޫމާތު ނެގުމަށް ހޭދަކުރާނީ ގާތްގަނޑަކަށް 30އަކަށް މިނެޓެވެ. ކުދިންނަށް ގެންދެވޭ ތަސްވީރުތައް ގެންދެވޭނީ ބެލެނިވެރިންގެ ހާޒިރުގައި ކުދިންނާއެކު 45ވަރަކަށް މިނިޓް ހޭދަކޮށްގެންނެވެ.

ބައިވެރިންގެ ހައްޤުތައް

- މިދިރާސާގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތުން ދިރާސާ ކުރިއަށް ގެންދަން ބޭނުންނުވާނަމަ ސަބަބު ހާމަނުކުރި ނަމަވެސް ބޭނުން އިރަކުގައި ދިރާސާ ހުއްޓާލުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެފަރާތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
- ދީފައިވާ މައުލޫމާތުތައް، ބޭނުންނަމަ ރިސާރޗްގައި ނުހިމެނޭގޮތަށް ހުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ބައިވެރިންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
- ދިރާސާ ކުރުމަށް ކުރާ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދޭން ބޭނުންނުވާނަމަ އެކަމުގެ އިޚްތިޔާރުވެސް ލިބިގެން ވެއެވެ.(ހުރިހާ ސުވާލަކަށް ޖަވާބުނުދީވެސް ހުރެވިދާނެއެވެ)
- މިދިރާސާއާގުޅޭ ބައިވެރިންނަށް، ދިރާސާކުރާފަރާތާ ސުވާލު ކުރުމުގެ ހައްޤުލިބިގެންވެއެވެ.
- މިކަރުދާސް ކިޔައިދިނުމަށްފަހު ސުވާލެއް އުފެދިއްޖެނަމަ، މިކަން ފުރުމުގެ ކުރިން ދިރާސާވެރިޔާއާ ސުވާލުކޮށް އޮޅުންފިލުވުމުގެ ހައްޤުލިބިގެންވެއެވެ.

ފައިދާ/ ގެއްލުން

މި ދިރާސާއަށް ދެއްވާ މައުލޫމާތުތަކުގެ ސަބަބުން ތިޔަބޭފުޅާއަށް ލިބޭނެ ގެއްލުމެއް އަދި ފައިދާއެއްވެސް ނެތެވެ.

ސިއްރުހިފެހެއްޓުން

މި އެއްކުރާ މައުލޫމާތުގައި އެފަރާތެއްގެ ޒާތީ މައުލޫމާތެއް (ނަމާއި އެޑްރެސްފަދަ..) ފިޔަވައި ނުހިމެނޭނެއެވެ. ދީފައިވާ މައުލޫމާތު ޒިންމާދާރުކަމާ ގުޅުވައިގެން ހާމަކޮށްދެވިގެނެއް ނުވާނެއެވެ. ދިރާސާގެ މައުލޫމާތާ އެއްވެސް ބޭނުމަކާވެސް ގުޅުވައެއް ނުވާނެއެވެ.

އިތުރު މައުލޫމާތު

ތިޔަފަރާތުން ދިރާސާއާ ގުޅިގެން އެއްވެސް ބިރެއް، ޝަކުވާއެއް ނުވަތަ މައްސަލައެއްވާނަމަ ޕީޑީގައިވާ ފަރާތާ ގުޅުއްވައިގެން އެކަމެއް ސާފުކުރެވޭނެއެވެ.

ނަން (ހައިސިއްޔަތު):

ފޯނު ނަންބަރު:

އީމެއިލް:

އިޢުތިރާފުއް ނަތީޖާތަކުގެ އިޤްރާރު (އެއްބަސްވުން)

"އުމުރުން 5އަހަރުންދަށުގެ ކުޑަކުދިންނާ ދެބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއްހެއްތޯ؟"

ޚުލާޞާ

މިއީ ކުޑަކުދިންނަށް ބަސްދަސްވުމުގައި ދެބަހުން މުޢާމަލާތްކުރުމުން އެކުދިންގެ ބަހުގެ ހުނަރަށް އަސަރުކުރާގޮތް ބެލުމަށް ކުރެވޭ ދިރާސާއެކެވެ. އެގޮތުން މަތީގައިވާ ސުވާލުގެ ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ ގޮތުން ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންގެ ވާހަކަތަކުން ބަސްދީގަތުން ހޯދުމުގެ އިތުރުން ކުދިންގެ ބަސްކުރިއެރުމާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމަށް އެކުދިންނަށް ކިޔަވައިދެއްވާ ޓީޗަރުންނާ ބައްދަލުކޮށް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރެވޭނެއެވެ. މީގެއިތުރުން ދަރިވަރުން ބަސްބޭނުންކުރާގޮތާއި ބަހުގެ ޓީޗަރުންގެ ލަފަޔާއި މަޝްވަރާ ބަލައިގެން ތަސްވީރު ދާރާ ކިޔުއްވައިގެން މަޢުލޫމާތު އެއްކުރެވޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން ބަސްދީގަތުމަށްޓަކައި ތަސްވީރު ތާރަކާއި ރެކޯޑިންގ ލިޔުމުގެ ސިޔަފައި މަޢުލޫމާތު ސިއްރުކުރެވޭނެއެވެ.

ތިރީގައިވާ މަޢުލޫމާތު ހިތާއި ސަލާމަތުގައި ތިއާ އެއްބަސްވެދެއްވުމަށް (ހ) ބައިވެރިންގެ މަޢުލޫމާތު ސިއްރު ތިޔަބޭފުޅުންގެ ހިތާއި އެހެން ކަމަށް، (ށ) މިދިރާސާގައި ބައިވެރިވުމަކީ ޚުދުމުޚުތާރުކޮށް ސުވާލުތަކަށް އެދޭ ޖަވާބުދިނުމަށް ޖާގަ ދެވިފައިވާކަމަށް، (ނ) މިއީން ލިޔުމުން ގޮތުން(ގޮތްގޮތް ވާހަކަ އެކަން..)އެނގޭ ކަމަށް، އަދި (ރ) މި ދިރާސާގައި ތިޔަބޭފުޅުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަކީ އެއްވެސް މަޖުބޫރުކަމެއްނެތި އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައިކަން.

ބައިވެރިޔާގެ ނަން:..

ސޮއި:..   ތާރީޚް:...

ދިރާސާކުރާ ފަރާތުގެ ނަން:

ދިރާސާކުރާ ފަރާތުގެ ސޮއި:

ރިސާރޗް އެތިކްސް އެޕްރޫވަލް ފޯމްގެ ކޮޕީ